॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

# ਸੰਯੁਤ੍ਤਨਿਕਾਯੇ

# ਸਲ਼ਾਯਤਨਵਗ੍ਗਟੀਕਾ

## ੧. ਸਲ਼ਾਯਤਨਸੰਯੁਤ੍ਤੰ

### ੧. ਅਨਿਚ੍ਚਵਗ੍ਗੋ

#### ੧. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੧. ਚਕ੍ਖਤੀਤਿ **ਚਕ੍ਖੁ,** ਞਾਣੰ, ਯਥਾਸਭਾਵਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਜਾਨਨੇਨ ਸਮਵਿਸਮੰ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤੰ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਥਾ ਮੰਸਚਕ੍ਖੁ। ਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨੇ ਚਕ੍ਖਤੀਤਿ **ਚਕ੍ਖੁ**। ਬੁਦ੍ਧਾਨੰਯੇਵ ਚਕ੍ਖੂਤਿ **ਬੁਦ੍ਧਚਕ੍ਖੁ,** ਅਸਾਧਾਰਣਤੋ ਹਿ ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੇਸੁ ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿ ਅਨੁਲੋਮਿਕਞਾਣਯਥਾਭੂਤਞਾਣਾਨਞ੍ਚੇਵ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯਾਦੀਨਞ੍ਚ ਯਾਥਾਵਤੋ ਵਿਭਾਵਿਤਞਾਣੰ ਆਸਯਾਨੁਸਯਞਾਣੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯਤ੍ਤਞਾਣਞ੍ਚ। ਹੇਟ੍ਠਿਮਾ ਤਯੋ ਮਗ੍ਗਾ ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਧਮ੍ਮੇ ਚਕ੍ਖੂਤਿ **ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁ,** ਤਥਾ ਤੇਸੰ ਫਲਾਨਿ ਤੰਤੰਪਟਿਪਕ੍ਖੇਸੁ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਪਹਾਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਤੋ **ਸਮਨ੍ਤਚਕ੍ਖੁ,** ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੰ। ਦਿਬ੍ਬਵਿਹਾਰਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਲਦ੍ਧਬ੍ਬਤੋ ਦੇਵਾਨੰ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁ ਵਿਯਾਤਿ ਤੰ **ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁ,** ਅਭਿਞ੍ਞਾਵਿਸੇਸੋ। ਆਲੋਕੰ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਤੋ **"ਆਲੋਕਫਰਣੇਨਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਇਦੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਨੁਸ੍ਸੁਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁੰ ਉਦਪਾਦੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੮੧; ਮਹਾਵ॰ ੧੫) ਨਯੇਨ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਚਤੁਸਚ੍ਚਪਰਿਚ੍ਛੇਦਕਞਾਣੰ ''ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੂ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਦਿਦੰ ''ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ''ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਮਗ੍ਗਫਲਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞਾਣਾਨੀ''ਤਿ ਅਪਰੇ।

ਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇਹਿ ਏਤੇਹਿ ਅਭਿਸਮ੍ਭਰੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਭਾਰਾ, ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਭੂਤਾ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਰੂਪਾ। ਸਹ ਸਮ੍ਭਾਰੇਹੀਤਿ **ਸਸਮ੍ਭਾਰੰ**। ਮਹਾਭੂਤਾਨੰ ਉਪਾਦਾਯ ਪਸੀਦਤੀਤਿ **ਪਸਾਦੋ। ਅਕ੍ਖਿਕੂਪਕੇ ਅਕ੍ਖਿਪਟਲੇਹੀ**ਤਿ ਉਭੋਹਿ ਅਕ੍ਖਿਦਲੇਹਿ। **ਸਮ੍ਭ**ਵੋਤਿ ਆਪੋਧਾਤੁਮੇਵ ਸਮ੍ਭਵਭੂਤਮਾਹ। ਇਧ **"ਤੇਰਸ ਸਮ੍ਭਾਰਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਟ੍ਠਸਾਲਿਨਿਯੰ** (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫੯੬) ਪਨ ਸਣ੍ਠਾਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ''ਚੁਦ੍ਦਸ ਸਮ੍ਭਾਰਾ''ਤਿ ਆਗਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਸਣ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਣ੍ਣਾਯਤਨਮੇਵ ਪਰਿਮਣ੍ਡਲਾਦਿਸਣ੍ਠਾਨਭੂਤੰ। ਵਿਸੁੰ ਵਚਨੰ ਪਨ ਨੇਸੰ ਤਥਾਭੂਤਾਨੰ ਅਤਥਾਭੂਤਾਨਞ੍ਚ ਆਪੋਧਾਤੁਵਣ੍ਣਾਯਤਨਾਨੰ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇ ਮੰਸਪਿਣ੍ਡੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਸਮ੍ਭਵਸ੍ਸ ਚਤੁਧਾਤੁਨਿਸ੍ਸਿਤੇਹਿ ਸਹ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਧਾਤੁਤ੍ਤਯਨਿਸ੍ਸਿਤਤਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। **ਦਿਟ੍ਠਿਮਣ੍ਡਲੇ**ਤਿ ਅਭਿਮੁਖੰ ਠਿਤਾਨੰ ਪਟਿਬਿਮ੍ਬਪਞ੍ਞਾਯਨਟ੍ਠਾਨਭੂਤੇ ਚਕ੍ਖੁਸਞ੍ਞਿਤਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤੇ ਮਣ੍ਡਲੇ। **ਸਨ੍ਨਿਵਿਟ੍ਠ**ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਸ੍ਸ ਅਨੇਕਕਲਾਪਗਤਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਸੋ ਸਤ੍ਤ ਅਕ੍ਖਿਪਟਲਾਨਿ ਅਭਿਬਜਾਪੇਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਸੋ ਸਤ੍ਤ ਅਕ੍ਖਿਪਟਲਾਨਿ ਬਜਾਪੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੇਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤੇਹਿ ਕਤੂਪਕਾਰੰ ਤੰਨਿਸ੍ਸਿਤੇਹੇਵ ਆਯੁਵਣ੍ਣਾਦੀਹਿ ਅਨੁਪਾਲਿਤਪਰਿਵਾਰਿਤੰ ਤਿਸਨ੍ਤਤਿਰੂਪਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕੇਹਿ ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਾਹਾਰੇਹਿ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਿਯਮਾਨੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। **ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਸਮਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਰੂਪਾਯਤਨਦਸ੍ਸਨਸਮਤ੍ਥੰ। **ਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਨੋ ਸੋਤਾਦੀਨਞ੍ਚ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾਦਿਵਸੇਨ ਚੇਵ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਵਸੇਨ ਚ ਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾ।

**ਸਮ੍ਮਸਨਚਾਰਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤਂ ਵਿਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਕੇਚਿ ‘‘ਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪਗਤਕਿਰਿਯਮਯਚਿਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਤੇਸਂ ਮਤਿਮਤ੍ਤਂ। ਤੀਣਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਪਨਵਸੇਨ ਦੇਸਨਾਯ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ।

ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੨-੩. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਦੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੨-੩**. **ਦ੍ਵੇ ਲਕ੍ਖਣਾਨੀ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਾਨਿ। **ਏਕਂ ਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ। **ਸੇਸਾਨੀ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਾਨਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ। **ਤੇਹੀ**ਤਿ ਯੇਹਿ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਦੇਸਿਤਾਨਿ, ਤੇਹਿ। **ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਿਤਾਨੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਉਪਧਾਰਿਤਾਨਿ। **ਏਤ੍ਤਕੇਨਾ**ਤਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਵਾ ਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਕਥਨੇਨ।

ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਦੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੪-੬. ਬਾਹਿਰਾਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੪-੬**. **ਵੁਤ੍ਤਸਦਿਸੋ**ਵਾਤਿ ‘‘ਦ੍ਵੇ ਲਕ੍ਖਣਾਨੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਸਦਿਸੋ ਏਵ। **ਨਯੋ**ਤਿ ਅਤਿਦੇਸਨਯੋ।

ਬਾਹਿਰਾਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੭-੧੨. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਨਿਚ੍ਚਾਤੀਤਾਨਾਗਤਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੭-੧੨**. **ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾਨਂ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਗਾਹਸ੍ਸ ਦਲ੍ਹਤਾਯ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ। **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ** ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਬਲਵਤਾ ਤਣ੍ਹਾਦਿਗਾਹੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵੀਥਿਂ ਪਟਿਪਾਦੇਤ੍ਤਂ **ਕਿਲਮਨ੍ਤਾਨਂ** ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਨਾਨਂ **ਵਸੇਨ**।

ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਨਿਚ੍ਚਾਤੀਤਾਨਾਗਤਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਨਿਚ੍ਚਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਯਮਕਵਗ੍ਗੋ

### ੧-੪. ਪਠਮਪੁਬ੍ਬੇਸਮ੍ਬੋਧਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੩-੧੬**. ਦ੍ਵੀਸੁਪਿ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਆਯਤਨਾਨਂ ਵਸੇਨ ਦੇਸਨਾ ਏਕਰਸਾਵਾਤਿ **“ਪਠਮਦੁਤਿਯੇਸੂ**”ਤਿ ਏਕਜ੍ਝਂ ਪਦੁਦ੍ਧਾਰੋ ਕਤੋ। ਆਹਿਤੋ ਅਹਂਮਾਨੋ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਅਤ੍ਤਾ, ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ। ਅਤ੍ਤਾਨਮਧਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ, ਤਪ੍ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਤਤ੍ਥ ਭਵਾਨਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਿ, ਤੇਸਂ **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਂ**। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਞ੍ਚ ਨਾਮ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਜ੍ਝਤ੍ਤਂ , ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤਂ, ਗੋਚਰਜ੍ਝਤ੍ਤਂ, ਵਿਸਯਜ੍ਝਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ। ਤਤ੍ਥ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਭਵਨ੍ਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਨ੍ਤਿ ਆਹ **“ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਜ੍ਝਤ੍ਤਵਸੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨ**”ਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੇਸੁਪਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਭਾਵੋ ਅਧਿਕਸਿਨੇਹਵਤ੍ਥੁਤਾਯਾਤਿ ਆਹ **“ਛਨ੍ਦਰਾਗਸ੍ਸ ਅਧਿਮਤ੍ਤਬਲਵਤਾਯਾ**”ਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਤਤ੍ਥ ਤਮਤ੍ਥਂ ਪਟਿਯੋਗਿਨਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਉਦਾਹਰਣਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਂ ਉਤ੍ਤਾਨਮੇਵ। **ਬਾਹਿਰਾਨੀ**ਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਤੋ ਬਹਿ ਭਵਾਨਿ।

ਪਠਮਪੁਬ੍ਬੇਸਮ੍ਬੋਧਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੫-੬. ਪਠਮਨੋਚੇਅਸ੍ਸਾਦਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੭-੧੮**. **ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਾ**ਤਿ ਲੋਕਤੋ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਾ। ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤਾ ਸੰਯੋਗਹੇਤੂਨੰ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ **ਨੇ ਸੰਯੁਤ੍ਤਾ। ਨੇ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਨ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਜਾਤਾ। **ਵਿਮਰਿਯਾਦੀ...ਪੇ॰... ਚੇਤਸਾ**ਤਿ ਵਿਗਤਕਿਲੇਸਵਟ੍ਟਮਰਿਯਾਦਤਾਯ ਨਿਮ੍ਮਰਿਯਾਦੀਕਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ। **ਚਤੁਸਚ੍ਚਮੇਵ ਕਥਿਤੰ** ਚਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਅਸ੍ਸਾਦਾਦਿਨੋ ਕਥਿਤਤ੍ਤਾ।

ਪਠਮਨੋਚੇਅਸ੍ਸਾਦਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੭-੧੦. ਪਠਮਾਭਿਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੯-੨੨**. **ਵਟ੍ਟਵਿਵਟ੍ਟਮੇਵ ਕਥਿਤੰ** ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਾਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਾਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨ ਦੇਸਨਾਯ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। **ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਕਥਾ**ਤਿ ਆਦਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਦਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ। **ਨੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨੰ।

ਪਠਮਾਭਿਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਯਮਕਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੩. ਸਬ੍ਬਵਗ੍ਗੋ

### ੧. ਸਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੩**. ਸਬ੍ਬ-ਸਦ੍ਦੋ ਪਕਰਣਵਸੇਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ਸਪ੍ਪਦੇਸੇਪਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਤਤੋ ਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥੰ ਅਨਵਸੇਸਵਿਸਯੇਨ ਸਬ੍ਬ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਸਬ੍ਬਸਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬਮੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਆਯਤਨਭਾਵੇ ਸਬ੍ਬੰ **ਆਯਤਨਸਬ੍ਬੰ,** ਸੇਸਦ੍ਵਯੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਤਸ੍ਸ ਅਵਿਸਯਾਭਾਵਤੋ **ਨ ਅਦਿਟ੍ਠਮਿਧਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚੀ**ਤਿ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤੰ, ਇਧ ਵਾ ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ, ਦਸ੍ਸਨਭੂਤੇਨ ਞਾਣੇਨ ਅਦਿਟ੍ਠੰ ਨਾਮ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਦਿ ਏਵੰ ਅਨੁਮਾਨਵਿਸਯੰ ਨੁ ਖੋ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਅਥੋ ਅਵਿਞ੍ਞਾਤ"**ਨ੍ਤਿ। ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਅਪਚ੍ਚਕ੍ਖਮ੍ਪਿ ਅਵਿਞ੍ਞਾਤੰ ਤਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਦਿਟ੍ਠੰ ਅਵਿਞ੍ਞਾਤੰ ਨਤ੍ਥਿ। ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਅਤੀਤਮੇਵ ਞੇਯ੍ਯੰ ਗਹਿਤੰ, ਅਨਾਗਤੰ ਨੁ ਖੋ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ – **"ਅਜਾਨਿਤਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਜਾਨਿਤੁੰ ਞਾਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯੰ ਨਾਮ ਤਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਸਬ੍ਬੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸੀ"**ਤਿਆਦਿ।

ਸਕਲਸ੍ਸ ਸਕ੍ਕਾਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ **ਸਕ੍ਕਾਯਸਬ੍ਬੰ। ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇਸੂ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਦ੍ਵਾਰਾਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਯਸ੍ਮਾ ਛਸੁਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਗਹਿਤੇਸੁ ਪਦੇਸਸਬ੍ਬੰ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **"ਪਞ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਮਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪਦੇਸਸਬ੍ਬੰ ਸਕ੍ਕਾਯਸਬ੍ਬੰ ਨ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮੇਸੁ ਏਕਦੇਸਸ੍ਸ ਅਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਤੋ। ਸਕ੍ਕਾਯਸਬ੍ਬੰ ਆਯਤਨਸਬ੍ਬੰ ਨ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਤੋ। ਆਯਤਨਸਬ੍ਬੰ ਸਬ੍ਬਸਬ੍ਬੰ ਨ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਆਯਤਨਸਬ੍ਬੇਨ ਚਤੁਭੂਮਕਧਮ੍ਮਾਵ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾ, ਨ ਲਕ੍ਖਣਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋ, ਯਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਸਬ੍ਬੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ਬੁਦ੍ਧਞਾਣਵਿਸਯੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਸਬ੍ਬਸਬ੍ਬੰ ਨ ਪਾਪੁਣਾਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ **"ਕਸ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਨਤ੍ਥਿਤਾਯਾ"**ਤਿ ਸਬ੍ਬੰ ਞਾਤਾਰਮ੍ਮਣੇਨੇਵ ਪੁਚ੍ਛਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੰ ਕਤੰ। ''ਆਯਤਨਸਬ੍ਬੇਪਿ ਇਧ ਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪਗਧਮ੍ਮਾਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨਪਿ ਸਮ੍ਮਸਨਚਾਰਸ੍ਸੇਵ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

**ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ''ਇਦਂ ਸਬ੍ਬਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਏਵਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ''ਅਞ੍ਞਂ ਸਬ੍ਬਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਸ੍ਸ। ਵਾ**ਚਾਯ ਵਤ੍ਥੁਬ੍ਬਤ੍ਥੁਮੇਤ੍ਤਕਮੇ**ਵਾਤਿ ਵਞ੍ਝਾਪੁਤ੍ਤਗਗਨਕੁਸੁਮਾਦਿਵਾਚਾ ਵਿਯ ਏਤਸ੍ਸ ਵਾਚਾਯ ਕੇਵਲਂ ਵਤ੍ਥੁਬ੍ਬਤ੍ਥੁਕਮੇਵ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਨ ਅਤ੍ਥੋ, ਵਚਨਮਤ੍ਤਕਮੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ । **ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ। **ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੂ**ਤਿ ਵਿਘਾਤਾਪਜ੍ਜਨਂ ਕੇਨ ਹੇਤੁਨਾ। **ਯਥਾ ਤਂ ਅਵਿਸਯਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਕੋਚਿ ਅਵਿਸਯੇ ਵਾਯਮਨ੍ਤੋ, ਏਵਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ''ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੂ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਕਾਰਣਮੇਵ ਉਪਨਯਨਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਯਥਾ ਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਾਰਣੋਪਨਯਨਞ੍ਚ ਕਾਰਣਮੇਵਾਤਿ **"ਯਥਾਤਿ ਕਾਰਣਵਚਨ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਏਵਂ ਇਮਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਅਵਿਸਯੇ**"ਤਿਆਦਿ।

ਸਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਪਹਾਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੪**. **ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਦ੍ਵਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ। **ਪਹਾਨਾਯਾ**ਤਿ ਤਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਛਨ੍ਦਰਾਗਪਹਾਨਵਸੇਨ ਪਜਹਨਾਯ। **ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਫਸ੍ਸਂ। **ਮੂਲਪਚ੍ਚਯ**ਨ੍ਤਿ ਮੂਲਭੂਤਂ ਪਚ੍ਚਯਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਸਹਜਾਤਵੇਦਨਾਯ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ। **ਏਸੇਵ ਨਯੋ**ਤਿ ਅਪਦੇਸੇਨ ''ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਮੂਲਪਚ੍ਚਯਂ ਕਤ੍ਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਮਨੋ**ਤਿ ਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤਂ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। **ਆਰਮ੍ਮਣ**ਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਂ। **ਸਹਾਵਜ੍ਜਨਕਜਵਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਹਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਕਂ ਜਵਨਂ। ਤਂਪੁਬ੍ਬਕਤ੍ਤਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਫਸ੍ਸਵੇਦਨਾਨਂ ਮੂਲਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾ ਸਬ੍ਬੇਸ੍ਵੇਵ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁ ਵੁਤ੍ਤਿਤ੍ਤਾ ਤਦਨੁਰੂਪਤੋ **"ਭਵਙ੍ਗਸਹਜਾਤੋ ਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸਹਾਵਜ੍ਜਨਵੇਦਨਾਯ ਜਵਨਵੇਦਨਾ** ''ਵੇਦਯਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, **ਭਵਙ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਯ ਪਨ** ਵੇਦਨਾਯ ਗਹਣੇ **ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ। ਭਵਙ੍ਗਤੋ ਅਮੋਚੇਤ੍ਵਾ** ਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂਯੇਵ ਆਵਜ੍ਜਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਂ **ਭਵਙ੍ਗਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਯਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਦੇਸਨਾ**ਤਿ ਯਾ ਏਤ੍ਥ ''ਪਹਾਨਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਵਤ੍ਤਦੇਸਨਾ ਸਤ੍ਥ ਅਨਸਿਟ੍ਠਿ ਆਣਾ। **ਅਯਂ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿ ਨਾਮ** ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਕਾਰਤੋ ਞਾਪਨਤੋ। ਏਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸਬ੍ਬੇ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਾ ਗਹਿਤਾ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਪਨ ਕਤਮਾਤਿ ਵਿਚਾਰਣਾਯ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਯਾ ਪਨੇਤ੍ਥਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਪਹਾਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੩. ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਰਿਞ੍ਞਾਪਹਾਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੫**. **ਅਭਿਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ। ਯ-ਕਾਰਲੋਪਵਸੇਨਾਯਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ''ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੮, ੪੦੫; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੫੪) ਵਿਯ, ਤਥਾ ''ਪਰਿਞ੍ਞਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ। **ਸਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਆਯਤਨਸਬ੍ਬਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ। **ਅਭਿਜਾਨਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ। **ਪਰਿਜਾਨਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਤੋ ਪਰਿਜਾਨਿਤ੍ਵਾ। **ਪਜਹਨਤ੍ਥਾਯਾ**ਤਿ ਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਪਜਹਨਾਯ।

ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਰਿਞ੍ਞਾਪਹਾਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੪. ਪਠਮਅਪਰਿਜਾਨਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੬**. ''ਅਭਿਜਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਏਤ੍ਥ ਭਗਵਾ ਪਠਮਂ ਕਣ੍ਹਪਕ੍ਖਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਸੁਕ੍ਕਪਕ੍ਖਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਵੇਨੇਯ੍ਯਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ। ਤੇਨੇਤ੍ਥ ਵਟ੍ਟਵਿਵਟ੍ਟਂ ਕਥਿਤਂ।

ਪਠਮਅਪਰਿਜਾਨਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੫. ਦੁਤਿਯਅਪਰਿਜਾਨਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੨੭. ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ ਰੂਪਾਯਤਨਮੇਵਾਤਿ ਆਹ "**ਹੇਟ੍ਠਾ ਗਹਿਤਰੂਪਮੇਵਾ**"ਤਿ। **ਇਧ ਅਨਾਪਾਥਗਤਂ** ''ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। **ਹੇਟ੍ਠਾ ਆਪਾਥਗਤਮ੍ਪਿ ਅਨਾਪਾਥਗਤਮ੍ਪਿ ਗਹਿਤਮੇਵ** ''ਯੇ ਚ ਰੂਪਾ''ਤਿ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। **ਤੇ ਹਿ** ਵੇਦਨਾਸਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਾ **ਸਹ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ**। ਤਥਾ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਤੇਹਿ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਂ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਂ ਏਕਨਿਰੋਧਂ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ। **ਸੇਸਪਦੇਸੂ**ਤਿ ਸੇਸੇਸੁ ''ਯਞ੍ਚ ਸੋਤਂ ਯੇ ਚ ਸਦ੍ਦਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਗਤੇਸੁ ਕਣ੍ਹਪਕ੍ਖੇ ਪਞ੍ਚਸੁ, ਸੁਕ੍ਕਪਕ੍ਖੇ ਛਸੁਪਿ ਪਦੇਸੁ। **ਏਸੇਵ ਨਯੋ**ਤਿ ਯ੍ਵਾਯਂ ''ਹੇਟ੍ਠਾ ਗਹਿਤਰੂਪਮੇਵ ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਏਸੋ ਏਵ ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾਨਯੋ।

ਦੁਤਿਯਅਪਰਿਜਾਨਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੬. ਆਦਿਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੨੮. ਗਯਾਨਾਮਿਕਾਯ ਨਦਿਯਾ ਅਵਿਦੂਰੇ ਪਵਤ੍ਤੋ ਗਾਮੋ ਗਯਾ ਨਾਮ, ਤਸ੍ਸਂ **ਗਯਾਯਂ ਵਿਹਰਤੀ**ਤਿ ਸਮੀਪਤ੍ਥੇ ਚੇਤਂ ਭੁਮ੍ਮਵਚਨਂ। ਗਯਾਗਾਮਸ੍ਸ ਹਿ ਆਸਨ੍ਨੇ ਗਯਾਸੀਸਨਾਮਕੇ ਪਿਟ੍ਠਿਪਾਸਾਣੇ ਭਗਵਾ ਤਦਾ ਵਿਹਾਸਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਭਗਵਾ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤੀ**"ਤਿ।

**ਤਤ੍ਰਾ**ਤਿ ''ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸੀ''ਤਿ ਯੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ, ਯਥਾ ਚਾਯਂ ਦੇਸਨਾ ਤੇਸਂ ਸਪ੍ਪਾਯਾ ਜਾਤਾ, ਤਤ੍ਰ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥਦ੍ਵਯੇ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੇ **ਅਯਂ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਿਕਥਾ** ਸਮੁਦਾਗਮਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਅਨੁਪਟਿਪਾਟਿਕਥਾ। **ਇਤੋ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਾ ਕਪ੍ਪਤੋ। **ਕਿਰਾ**ਤਿ ਅਨੁਸ੍ਸਵਨਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ। ਪਾਰਮਿਤਾਪਰਿਭਾਵਨਾਯ **ਪਰਿਪਾਕਗਤੇ। ਞਾਣੇ**ਤਿ ਬੋਧਿਞਾਣੇ। **ਕਨਿਟ੍ਠਪੁਤ੍ਤੋ** ਵੇਮਾਤਿਕਭਾਤਾ ਭਗਵਤੋ। **ਵੇਲੁਭਿਤ੍ਤਿਕੁਟਿਕਾਹਿ ਪਰਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ** ਬਹਿਦ੍ਧਾ, ਅਨ੍ਤੋ ਪਨ ਪਟਸਾਣੀਹਿ।

**ਸਬ੍ਬੇਸਂ** ਸਤ੍ਤਾਨਂ। **ਪੁਞ੍ਞਚੇਤਨਂ ਅਨ੍ਤੋ** ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ **ਪਵੇਸੇਤਿ**। ਭਗਵਾਪਿ ਤਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ "**ਅਞ੍ਞੇ ਤਯੋ ਪੁਤ੍ਤਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਵਿਪ੍ਪਕਿਰਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪਰਾਜਯੇਨ ਅਵਿਪ੍ਪਕਿਰਿਯ ਅਪਲਾਯਿਤ੍ਵਾ। **ਪਿਦਹੀ**ਤਿ ਦਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਮੀਤਿ ਤਥਾ ਅਕਾਸਿ। **ਸਚ੍ਚਵਾਦਿਤਾਯ ਗਣ੍ਹਿਂਸੂ**ਤਿ ਰਾਜਕੁਲਸ੍ਸ ਸਚ੍ਚਵਾਦਿਤਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਰਂ ਗਣ੍ਹਿਂਸੁ।

**ਵਿਨਿਵਤ੍ਤਿਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਞ੍ਞਾਯ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤੁਂ। **ਅਨੁਰਾ**ਤਿ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਲਸ੍ਸ ਅਨੁਰਾ ਏਵ ਮਤਾ। ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਹਤ੍ਥਟ੍ਠਾਨਂ **ਉਸਭਂ** ਨਾਮ। **ਉਸਭੇ** ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਹਤ੍ਥਪ੍ਪਮਾਣੇ ਠਾਨੇ। **ਦਾਨਗ੍ਗੇ ਬਜਾਵਟੋ**ਤਿ ਪਸੁਤੋ।

**ਸੋ**ਤਿ ਭਗਵਾ। ਤਥਾਰੂਪਞ੍ਹਿ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਦੇਸਨਾਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ, ਯਥਾ ਦੇਸਨਾਯ ਗਹਿਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਵਿਭੂਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਇਮੇਸਂ...ਪੇ॰... ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮੀ**"ਤਿ। **ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਰਕਾਲਪਰਿਚਿਤਾਦਿਤ੍ਤਅਗ੍ਗਿਕਾਨਂ ਆਦਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਾਵ ਸਪ੍ਪਾਯਾਤਿ ਨਿਚ੍ਛਯਮਕਾਸਿ। **ਪਦਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਦੀਪਿਤਂ ਏਕਾਦਸਹਿ ਅਗ੍ਗੀਹਿ ਏਕਜਾਲੀਭੂਤਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਲਿਤ**"ਨ੍ਤਿ। **ਦੁਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣਂ ਕਥਿਤਂ** ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਏਕਾਦਸਹਿ ਅਗ੍ਗੀਹਿ ਆਦਿਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਦੁਕ੍ਖਮਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਕਥਿਤਤ੍ਤਾ।

ਆਦਿਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੭. ਅਦ੍ਧਭੂਤਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੨੯. ਅਧਿਸਦ੍ਦੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਥੋ ਅਦ੍ਧਸਦ੍ਦੋਤਿ ਆਹ "**ਅਦ੍ਧਭੂਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਭੂਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਸੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ।

ਅਦ੍ਧਭੂਤਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੮. ਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸਾਰੁਪ੍ਪਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੦**. ਮਞ੍ਞਿਤਂ ਨਾਮ ਤਣ੍ਹਾਮਾਨਦਿਟ੍ਠੀਹਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਿਤਂ। ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿਂ ਮਞ੍ਞਿਤਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਮਞ੍ਞਿਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤੋ ਸੇਤੁਘਾਤੋ, ਤਦਾਵਹਂ **ਸਬ੍ਬਮਞ੍ਞਿਤਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸਾਰੁਪ੍ਪਂ**। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ''ਮਞ੍ਞਿਤਂ ਨਾਮ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਏਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨਾਞ੍ਞਸ੍ਮਿ''ਨ੍ਤਿ ਦੁਤਿਯਨਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਰੂਪਂ ਅਵਿਲੋਮਂ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਧੇਵ ਸਾਸਨੇ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਤਦਭਾਵਤੋ। ''ਤਣ੍ਹਾਮਾਨਦਿਟ੍ਠਿਮਞ੍ਞਿਤਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਮਞ੍ਞਿਤਤ੍ਤਯਂ ਸਪਰਸਨ੍ਤਾਨੇਸੁ ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਸੇਨ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਚਕ੍ਖੁਂ ਅਹਨ੍ਤਿ** ਵਾ''ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ''ਚਕ੍ਖੁਂ ਅਹ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਵਿਸਯਂ ਦਿਟ੍ਠਿਮਞ੍ਞਿਤਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਅਤ੍ਤਾਭਿਨਿਵੇਸਾਹਂਕਾਰਦੀਪਨਤੋ। ''ਮਮ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਤਣ੍ਹਾਮਞ੍ਞਿਤਂ ਮਾਨਮਞ੍ਞਿਤਮ੍ਪਿ ਵਾ, ਪਰਿਗ੍ਗਹਮੁਖੇਨਪਿ ਸੇਯ੍ਯਾਦਿਤੋ ਮਾਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ। ਸੇਸਪਦਦ੍ਵਯੇਪਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਮਞ੍ਞਿਤਵਿਭਾਗੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਅਹ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਵ, ਸੋ ਚ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ ਤਦਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਤ੍ਤਾ ''ਪਰੋ''ਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ। **ਮਮ ਕਿਞ੍ਚਨਪਲਿਬੋਧੋ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ** ਸਤਿ ਲਬ੍ਭਨਤੋ, ਅਸਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ ਤਥਾਮਞ੍ਞਿਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਘਾਤਤੋ। ਸੇਸਪਦਦ੍ਵਯੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

**ਅਹਂ ਚਕ੍ਖੁਤੋ ਨਿਗ੍ਗਤੋ**ਤਿ ''ਅਹ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਅਯਂ ਸਤ੍ਤੋ ਚਕ੍ਖੁਤੋ ਨਿਗ੍ਗਤੋ ਤਤ੍ਥ ਸੁਖੁਮਾਕਾਰੇਨ ਉਪਲਬ੍ਭਨਤੋ। **ਮਮ ਕਿਞ੍ਚਨਪਲਿਬੋਧੋ ਚਕ੍ਖੁਤੋ ਨਿਗ੍ਗਤੋ** ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਏਵ ਉਪਲਬ੍ਭਨਤੋ । ਸੇਸਦ੍ਵਯੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤਤ੍ਥ **ਪਰੋ**ਤਿ ਪਰੋ ਸਤ੍ਤੋ। **ਮਮ ਚਕ੍ਖੂਤਿ ਨ ਮਞ੍ਞਤਿ** ਯਸ੍ਸ ਤਂ ਚਕ੍ਖੁ, ਤਸ੍ਸ ''ਅਹ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸੇਵ ਅਭਾਵਤੋ। **ਮਮਤ੍ਤਭੂਤ**ਨ੍ਤਿ ਮਮ ਕਾਰਣਂ। ਸੇਸਂ ਉਤ੍ਤਾਨਮੇਵ। ਏਵਮੇਤਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਚਕ੍ਖੁਰੂਪ-ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣ-ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸ-ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵਸੇਨ ਸਤ੍ਤ ਵਾਰਾ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ, ਤਥਾ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੂਤਿ ਛ ਸਤ੍ਤਕਾ ਦ੍ਵੇਚਤ੍ਤਾਲੀਸ। ਪੁਨ ਸਕ੍ਕਾਯਵਸੇਨ ''ਸਬ੍ਬਂ ਨ ਮਞ੍ਞਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤੇਨ ਤੇਚਤ੍ਤਾਲੀਸ। ਪੁਨ ਤੇਭੂਮਕਵਟ੍ਟਂ ''ਲੋਕੋ''ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ''ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਲੋਕੇ ਉਪਾਦਿਯਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤੇਨ ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ **ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਯ ਠਾਨੇਸੁ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਕਥਿਤਾ**ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ''ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਧਿਕਸਤੇਸੂ''ਤਿ ਕੇਸੁਚਿ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਲਿਖਨ੍ਤਿ, ਸਾ ਚ ਪਮਾਦਲੇਖਾ।

ਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸਾਰੁਪ੍ਪਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੯. ਪਠਮਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸਪ੍ਪਾਯਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੧**. **ਉਪਕਾਰਭੂਤਾ** ਤਦਾਵਹਤ੍ਤਾ। **ਤਤੋ**ਤਿ ਮਞ੍ਞਿਤਾਕਾਰਤੋ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਞਨਾਵਤ੍ਥੁਂ। **ਅਞ੍ਞੇਨਾਕਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਮਞ੍ਞਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਆਕਾਰਤੋ, ਅਞ੍ਞੇਨ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਨਾ ਆਕਾਰੇਨ ਹੋਤਿ। **ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮ**ਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਤਾਯ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਂ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਚ ਦ੍ਵੇਧਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੇਤਬ੍ਬਂ। ਤਂ **ਉਪਗਮਨੇਨ ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵੀ,** ਏਵਂਭੂਤੋ **ਹੁਤ੍ਵਾਪਿ** ਜੀਰਣਭਿਜ੍ਜਨਸਭਾਵੇਸੁ। **ਭਵੇਸੁ ਸਤ੍ਤੋ ਲੋਕੋ** ਉਪਰਿਪਿ **ਭਵਂਯੇਵ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ। ਹੇਟ੍ਠਾ ਗਹਿਤਮੇਵ ਸਙ੍ਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ''ਚਕ੍ਖੁਂ ਨ ਮਞ੍ਞਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਗਹਿਤਮੇਵ ਖਨ੍ਧਧਾਤੁਆਯਤਨਾਨਿ ਖਨ੍ਧਾਦਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਏਕਤੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨਪਿ ਮਞ੍ਞਨਾਵਤ੍ਥੁਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਵਸਾਨੇ ''ਤਤੋ ਤਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਪਦੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਬ੍ਬਵਾਰੇਸੁ ਅਟ੍ਠ ਅਟ੍ਠ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ **"ਅਟ੍ਠਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਯ ਠਾਨੇਸੂ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਪਠਮਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸਪ੍ਪਾਯਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੦. ਦੁਤਿਯਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸਪ੍ਪਾਯਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੩੨. **ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਲਕ੍ਖਣੇ ਅਯਂ **ਤ੍ਵਾ**-ਸਦ੍ਦੋ, ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਵਾ। ਅਨਾਦਿਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਗਤਗਾਹਤ੍ਤਯਲਕ੍ਖਿਤਾ ਹਿ ਸਤ੍ਥੁ, ਤਿਪਰਿਵਟ੍ਟਦੇਸਨਾ ਤਂਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਯਾਵਦੇਵ ਤਪ੍ਪਹਾਨਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਤਭਾਵਤੋ। ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਕਥਿਤਾਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਸਹ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਮਗ੍ਗਾ ਕਥਿਤਾ"**ਤਿ।

ਦੁਤਿਯਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸਪ੍ਪਾਯਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸਬ੍ਬਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੪. ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ

੩੩-੪੨. **ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਸਭਾਵਾ**ਨ੍ਤਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਸਭਾਵਾ। ਉਪ੍ਪਾਦਾਨਨ੍ਤਰਂ ਬੁਦ੍ਧਿਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ **ਜੀਰਣਸਭਾਵਾ**। ਯਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖਾਦਯੋ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਵਿਸਭਾਗਸਮੁਟ੍ਠਾਨਲਕ੍ਖਣੇਨ ਬਜਾਧਿਨੋ **ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਬਜਾਧਿਸਭਾਵਾ। ਮਰਣਸਭਾਵਾ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਨਾਸਸਭਾਵਾ। **ਸੋਕਸਭਾਵਾ**ਨ੍ਤਿ ਞਾਤਿਬਜਸਨਾਦਿਨਾ ਡਯ੍ਹਮਾਨਦੁਕ੍ਖਸਭਾਵਾ। **ਸੰਕਿਲੇਸਿਕਸਭਾਵਾ**ਨ੍ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਦਿਵਸੇਨ ਸੰਕਿਲਿਸ੍ਸਨਸਭਾਵਾ।

ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੫. ਸਬ੍ਬਅਨਿਚ੍ਚਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ

੪੩-੫੨. **ਞਾਤਪਰਿਞ੍ਞਾ ਆਗਤਾ** ਵਿਸਯਵਸੇਨ ਤਬ੍ਬਿਸਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਜੋਤਿਤਤ੍ਤਾ। **ਇਤਰਾ ਦ੍ਵੇ** ਤੀਰਣਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਪਿ ਆਗਤਾ ਏਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਤਾਸਂ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯਧਮ੍ਮਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਞਾਣਸ੍ਸ ਚ ਤੀਰਣਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਪਰਿਞ੍ਞੇਯਪਦੇ ਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾਵ ਆਗਤਾ, ਪਹਾਤਬ੍ਬਪਦੇ ਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਵ ਆਗਤਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਤਰਾਪਿ ਦ੍ਵੇ ਗਹਿਤਾਯੇਵ** ਤਾਹਿ ਵਿਨਾ ਅਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋ। **ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ** ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਅਸਮ੍ਮੋਹਤੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨੇਨ। **ਅਵੁਤ੍ਤਾਪਿ ਗਹਿਤਾਯੇਵ** ਪਰਿਜਾਨਨਸ੍ਸ ਯਾਵਦੇਵ ਪਹਾਨਤ੍ਥਤ੍ਤਾ। ਏਕਸਭਾਵੇਨ ਵਿਨਾਭਾਵੋ **ਅਨੇਕਗ੍ਗਟ੍ਠੋ**। ਉਪਸਟ੍ਠਰੋਗੇਨ ਵਿਯ ਅਞ੍ਞੋ ਏਵ ਅਭਿਹਤਸਬ੍ਬਤਾ **ਉਪਹਤਟ੍ਠੋ**।

ਸਬ੍ਬਅਨਿਚ੍ਚਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਠਮੋ ਪਣ੍ਣਾਸਕੋ।

## ੬. ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ

੫੩-੬੨. **ਚਤੂਸੁ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਅਞ੍ਞਾਣਂ** ਤਪ੍ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਸਮ੍ਮੋਹੋ। ਅਵਿਨ੍ਦਿਯਂ ਵਿਨ੍ਦਤਿ, ਵਿਨ੍ਦਿਯਂ ਨ ਵਿਨ੍ਦਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋਵ **ਅਵਿਜ੍ਜਾ**। ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਹੀਯਤਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਵਿਜ੍ਜਾਤਿ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਵਿਜ੍ਜਾ"**ਤਿ ਆਹ। ਨ ਕੇਵਲਂ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨੇਵ ਮਗ੍ਗਵੁਟ੍ਠਾਨਂ, ਅਥ ਖੋ ਇਤਰਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨਪੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਦੁਕ੍ਖਾ…ਪੇ॰… ਪਹੀਯਤਿਯੇਵਾ"**ਤਿ ਆਹ। **ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਉਪਰਿਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਤਤੋ ਅਪਰੇਪਿ ਤਂਅਤ੍ਥਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਕਥਿਤਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇਪਿ। ਤਾਨਿਪਿ ਹਿ ਤਥਾ ਬੁਜ੍ਝਨਕਪੁਗ੍ਗਲਾਨਮਜ੍ਝਾਸਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ।

ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੭. ਮਿਗਜਾਲਵਗ੍ਗੋ

### ੧. ਪਠਮਮਿਗਜਾਲਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੬੩**. ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੁਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾ**"ਤਿ। **ਕਮਨੀਯਾ**ਤਿ ਕਾਮੇਤਬ੍ਬਾ। ਮਨੰ ਅਪ੍ਪਾਯਨ੍ਤੀਤਿ **ਮਨਾਪਾ**ਤਿ ਆਹ "**ਮਨਵਡ੍ਢਨਕਾ**"ਤਿ। ਪਿਯਾਯਿਤਬ੍ਬਸਭਾਵਾ **ਪਿਯਰੂਪਾ। ਕਾਮੂਪਸੰਹਿਤਾ**ਤਿ ਕਾਮਪਟਿਸੰਯੁਤ੍ਤਾ। ਆਲਮ੍ਬਿਤਬ੍ਬਤਾ ਏਵ ਚੇਤ੍ਥ ਉਪਸੰਹਿਤਤਾਤਿ "**ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਣ੍ਹਾਸਙ੍ਖਾਤਾ ਨਨ੍ਦੀ **ਤਣ੍ਹਾਨਨ੍ਦੀ,** ਨ ਤੁਟ੍ਠਿਨਨ੍ਦੀਯੇਵ ''ਨਨ੍ਦਿੰ ਚਰਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। **ਗਾਮਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਗਾਮਸਮੀਪੰ। "**ਅਨੁਪਚਾਰਟ੍ਠਾਨ**"ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ "**ਯਤ੍ਥ**"ਤਿਆਦਿਨਾ।

**ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਯਥਾਨੀਹਤੇ ਪਾਠੇ। "**ਇਮੰ ਏਕੰ ਪਰਿਯਾਯੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਤਸ੍ਸ ''ਪਨ੍ਤਾਨੀ''ਤਿਪਦੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। **ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਾਨਿ ਅਪ੍ਪਨਿਗ੍ਘੋਸਾਨੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਅਪ੍ਪ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਭਾਵਤ੍ਥੋ।

ਪਠਮਮਿਗਜਾਲਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੬. ਸਮਿਦ੍ਧਿਲੋਕਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੬੮**. **ਆਯਾਚਨਸੁਤ੍ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯਾ**ਤਿ ਮਿਗਜਾਲਵਗ੍ਗੇ ਦੁਤਿਯਸੁਤ੍ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ। ਪਠਮਸੁਤ੍ਤੇ ਪਨ ਦੁਤਿਯਕਵਿਹਾਰਾਦਿਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ।

ਸਮਿਦ੍ਧਿਲੋਕਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੭. ਉਪਸੇਨਆਸੀਵਿਸਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੬੯**. **ਗਹੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪਾਰੁਪਨਸ੍ਸ ਸਿਥਿਲਕਰਣੇਨ ਵੀਮੰਸਤੋ ਮੋਚੇਤ੍ਵਾ। **ਲੇਣਚ੍ਛਾਯਾਯਾ**ਤਿ ਪੁਰਿਮਦਿਸਾਯ ਲੇਣਚ੍ਛਾਯਾਯੰ। **ਪਤਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਲੇਣਚ੍ਛਦਨਤੋ ਭਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ। **ਫੁਟ੍ਠਵਿਸੋ**ਤਿ ਚਤੂਸੁ ਆਸੀਵਿਸੇਸੁ ਸੋ ਫੁਟ੍ਠਵਿਸੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਤਸ੍ਮਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਪਰਿਯਾਦਿਯਮਾਨਮੇਵਾ**ਤਿ ਖੇਪੇਨ੍ਤਮੇਵ, ਵਿਨਾਸੇਨ੍ਤਮੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਥਾਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਸਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਨੁਰੂਪੰ। **ਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵ**ਨ੍ਤਿ ਵਡ੍ਢਭਾਵਾਦਿਪਕਤਿਜਹਨੰ। **ਸਭਾਵਵਿਗਮੋ**ਤਿ ਵਿਨਾਸੋ।

ਉਪਸੇਨਆਸੀਵਿਸਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੮. ਉਪਵਾਣਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੭੦. ਰੂਪੰ ਪਟਿਸੰਵਿਦਿਤੰ ਕਰੋਤਿ** ਞਾਤਪਰਿਞ੍ਞਾਵਸੇਨ। **ਰੂਪਰਾਗ**ਨ੍ਤਿ ਨੀਲਾਦਿਭੇਦੇ ਰੂਪਧਮ੍ਮੇ ਰਾਗੰ। **ਪਟਿਸੰਵਿਦਿਤੰ ਕਰੋਤਿ** ''ਅਯੰ ਮੇ ਰਾਗੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ''ਤਿ। ਏਤੇਨ ਸੇਕ੍ਖਾਨੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਕਥਿਤਾ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਏਵਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਉਪਵਾਣ, ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿ। **ਰੂਪਰਾਗੰ ਪਟਿਸੰਵਿਦਿਤੰ ਕਰੋਤਿ** ''ਨਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਰੂਪੇਸੁ ਰਾਗੋ''ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਅਸੇਕ੍ਖਾਨੰ ਹਾਯੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ।

ਉਪਵਾਣਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੯. ਪਠਮਛਫਸ੍ਸਾਯਤਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੭੧. **ਫਸ੍ਸਾਕਰਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਛਨ੍ਨਂ ਫਸ੍ਸਾਨਂ ਆਕਰਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਾਨਂ, ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨਟ੍ਠੋ ਨਾਮ ਅਹਨ੍ਤਿ वਦਤਿ,** ਯੋ ਛਨ੍ਨਂ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨਂ ਸਮੁਦਯਾਦਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਸੋ वੁਸਿਤवਾ, ਇਤਰੋ ਅवੁਸਿਤवਾ ਅਹਞ੍ਚ ਤਾਦਿਸੋਤਿ। **ਅਯਮੇ**वਾਤਿ ਅਯਂ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ ''ਨੇਤਂ ਮਮਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਿਣ੍ਣਂ ਗਾਹਾਨਂ ਅਭਾवੋ ਏव।

ਪਠਮਛਫਸ੍ਸਾਯਤਨਸੁਤ੍ਤवਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੧੦. ਦੁਤਿਯਛਫਸ੍ਸਾਯਤਨਸੁਤ੍ਤवਣ੍ਣਨਾ

੭੨. **ਅਪੁਨਬ੍ਭ**वੋਤਿ ਪੁਨਬ੍ਭवਾਭਾवੋ।

### ੧੧. ਤਤਿਯਛਫਸ੍ਸਾਯਤਨਸੁਤ੍ਤवਣ੍ਣਨਾ

੭੩. **ਪਨਸ੍ਸਸ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਂਸੇਨ ਨਟ੍ਠੋਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਆਹ "**ਅਤਿਨਟ੍ਠੋ**"ਤਿ, ਧੁਰਤੋ ਏव ਨਟ੍ਠੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਤਤਿਯਛਫਸ੍ਸਾਯਤਨਸੁਤ੍ਤवਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਮਿਗਜਾਲवਗ੍ਗवਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੮. ਗਿਲਾਨवਗ੍ਗੋ

### ੧-੫. ਪਠਮਗਿਲਾਨਸੁਤ੍ਤਾਦਿवਣ੍ਣਨਾ

੭੪-੭੮. **ਅਪ੍ਪਞ੍ਞਾਤੋ**ਤਿ ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਤੋ ਚੇव ਸੀਲਾਦਿਗੁਣੇਹਿ ਚ ਅਪ੍ਪਞ੍ਞਾਤੋ ਅविਸ੍ਸੁਤੋ। ਥੇਰਮਜ੍ਝਿਮਭਾवਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਤਾਯ **ਨ**वੋ।

ਪਠਮਗਿਲਾਨਸੁਤ੍ਤਾਦਿवਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੭. ਦੁਤਿਯਅविਜ੍ਜਾਪਹਾਨਸੁਤ੍ਤवਣ੍ਣਨਾ

੮੦. ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿवਸੇਨ ਅਭਿਨਿविਸਨਂ **ਅਭਿਨਿवੇਸੋ,** ਸੋ ਏव ਧਮ੍ਮਸਭਾवਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍वਾ ਪਰਤੋ ਆਮਸਨਤੋ **ਪਰਾਮਾਸੋ,** ਸੋ ਏव **ਗਾਹੋ**। ਤੇਨ ਅਭਿਨਿवੇਸਪਰਾਮਾਸਗ੍ਗਾਹੇਨ **ਗਣ੍ਹਿਤੁਂ ਨ ਯੁਤ੍ਤਾ** ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਸਭਾवਤ੍ਤਾ। ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਏव ਪवਤ੍ਤਿਯਾ ਕਾਰਣਭਾवਤੋ **ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਿ**। ਯੋ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾਭਿਨਿवੇਸੇਨ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਤਾਕਾਰੋ, ਸੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਞ੍ਞੋ ਅਨਤ੍ਤਾਕਾਰੋ, **ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾਭਿਨਿवੇਸੋ**ਤਿ ਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜ ਞਾਤਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿवੇਸੋ। **ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾਭਿਨਿवੇਸੋ**ਤਿ वਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤविਪਸ੍ਸਨਾਭਿਨਿवੇਸੋ। **विਪਸ੍ਸਨਾ**ਤਿ ਅਰੂਪਸਤ੍ਤਕवਸੇਨ विਪਸ੍ਸਨਾਯ ਪਰਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾ।

ਦੁਤਿਯਅविਜ੍ਜਾਪਹਾਨਸੁਤ੍ਤवਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੮. ਸਮ੍ਬਹੁਲਭਿਕ੍ਖੁਸੁਤ੍ਤवਣ੍ਣਨਾ

੮੧. **ਕੇवਲ**ਨ੍ਤਿ ਇਤਰਲਕ੍ਖਣੇਹਿ ਅवੋਮਿਸ੍ਸਂ।

## ੧੦. ਫਗ੍ਗੁਨਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੯੩**. ਤਣ੍ਹਾਯ ਪਹੀਨਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਮਾਨਾਪਿ ਪਹੀਨਾ ਏਵਾਤਿ **"ਤਣ੍ਹਾਪਪਞ੍ਚਸ੍ਸ ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਛਿਨ੍ਨਪਪਞ੍ਚੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਦੁਤਿਯਪਦੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਇਧ ਸਤ੍ਤਵੋਹਾਰੋ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ ਏਵ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਾਨਞ੍ਚ ਵੋਹਾਰੋ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨੇਵ, ਨਾਞ੍ਞਥਾਤਿ **ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਬੁਦ੍ਧੇਹਿ ਪਰਿਹਰਿਤਾਨਿ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਾਦੀਨਿ ਪੁਚ੍ਛਾਮੀਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ** ''ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਾਦਿਵਟ੍ਟੰ** ਵਟ੍ਟੇ ਪਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯ।

ਫਗ੍ਗੁਨਪਞ੍ਹਾਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਗਿਲਾਨਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੯. ਛਨ੍ਨਵਗ੍ਗੋ

### ੧. ਪਲੋਕਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੯੪**. **ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਮੇਵ ਕਥਿਤੰ,** ਤਞ੍ਚ ਪਰਿਯਾਯੇਨ, ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣੇ ਕਥਿਤੇ ਇਤਰਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਕਥਿਤਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ ਬ੍ਯਭਿਚਾਰਭਾਵਤੋ।

### ੨. ਸੁਞ੍ਞਤਲੋਕਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੯੫**. ਅਤ੍ਤਨੋ ਇਦਨ੍ਤਿ **ਅਤ੍ਤਨਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਕੇਨਾ"**ਤਿ।

### ੩. ਸੰਖਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੯੬**. ਵੁ**ਤ੍ਤਨਯੇਨੇ**ਵ ਵੇ**ਦਿਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਖਨ੍ਧਿਯਵਗ੍ਗੇ ਖਨ੍ਧਵਸੇਨ ਆਗਤੰ, ਇਧ ਆਯਤਨਵਸੇਨਾਤਿ ਅਯਮੇਵ ਵਿਸੇਸੋ।

### ੪. ਛਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੯੭**. ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੇਹਿ ਪਟਿਸਲ੍ਲੀਯਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨੰ,** ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿ। **ਜੀਵਿਤਹਾਰਕਸਤ੍ਥੰ** ਜੀਵਿਤਸ੍ਸ ਹਰਣਤੋ, ਸਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਸਸਨਤੋ ਹਿੰਸਨਤੋ । **ਪਰਿਚਰਿਤੋ**ਤਿ ਪਯਿਰੁਪਾਸਿਤੋ। ਤੇਨ ਯਥਾਨੁਸਿਟ੍ਠੰ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਨ੍ਤਿ ਦੀਪੇਤਿ।

**ਅਨੁਪਵਜ੍ਜ**ਨ੍ਤਿ ਪਰੇਹਿ ਨ ਉਪਵਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਤੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਆਯਤਿੰ ਅਪ੍ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭਾਵਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕ"**ਨ੍ਤਿ। ''ਨੇਤੰ ਮਮਾ''ਤਿਆਦੀਨਿ ਵਦਨ੍ਤੋ **ਅਰਹਤ੍ਤੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਕਥੇਸਿ। ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭਾਵਮੇ**ਵ **ਦੀਪੇਨ੍ਤੋ ਵਦਤਿ** ਅਕਤਕਿਚ੍ਚਭਾਵਦੀਪਨੇਨ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਥੇਰੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤੰ ਪਞ੍ਹੰ ਅਰਹਤ੍ਤੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਕਥੇਸਿ, ''ਨ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਪਨ ਵਦਨ੍ਤੋ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿੰ ਨ ਕਥੇਸਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਇਦਮ੍ਪਿ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਇਦੰ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

**ਕਿਲੇਸਪਸ੍ਸਦ੍ਧੀ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਪਰਿਲ਼ਾਹਵੂਪਸਮੋ। **ਭਵਤ੍ਥਾਯ** ਪੁਨ ਭਵਤ੍ਥਾਯ। **ਆਲਯਨਿਕਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨੇ**ਤਿ ਭਵਨ੍ਤਰੇ ਅਪੇਕ੍ਖਾਸਙ੍ਖਿਤੇ ਆਲਯੇ ਨਿਕਨ੍ਤਿਯਾ ਚ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ। **ਅਸਤਿ** ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਯ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਅਞ੍ਞਭਵਤੋ ਇਧਾਗਮਨੰ **ਆਗਤਿ ਨਾਮ। ਚੁਤਿਵਸੇਨ ਗਮਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਵਨਵਸੇਨ ਇਤੋ ਗਤਿ। ਅਨੁਰੂਪਗਮਨੰ ਗਤਿ ਨਾਮ ਤਦੁਭਯੰ ਨ ਹੋਤਿ। ਚੁਤੂਪਪਾਤੋ ਅਪਰਾਪਰਭਵਨਵਸੇਨ **ਚੁਤਿ,** ਉਪਪਜ੍ਜਨਵਸੇਨ **ਉਪਪਾਤੋ,** ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਪਨ ਚੁਤੂਪਪਾਤੇ ਅਸਤਿ **ਨੇਵਿਧ** ਨ ਇਧ

ਲੋਕੇ। **ਨ ਹੁਰਂ** ਨ ਪਰਲੋਕੇ ਹੋਤਿ। ਤਤੋ ਏਵ **ਨ ਉਭਯਤ੍ਥ ਹੋਤਿ। ਅਯਮੇਵ ਅਨ੍ਤੋ** ਅਯਂ ਇਧਲੋਕੇ ਪਰਲੋਕੇ ਚ ਅਭਾਵੋਯੇਵ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਰਿਯੋਸਾਨਂ। **ਅਯਮੇਵ**ਾਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਏਵ – **ਏਤ੍ਥ** ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਪਾਠੇ ਪਰਮ੍ਪਰਾਗਤੋ ਪਮਾਣਭੂਤੋ **ਅਤ੍ਥੋ**।

**ਯੇ ਪਨਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਵਾਦਿਨੋ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦਤਿ। **ਅਨ੍ਤਰਾਭਵਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ** ''ਏਵਂ ਭਵੇਨ ਭਵਨ੍ਤਰਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ। **ਨਿਰਤ੍ਥਕਂ** ਅਨ੍ਤਰਾਭਵਸ੍ਸ ਨਾਮ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਭਾਵਤੋ। ਚੁਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਨ੍ਤਰਞ੍ਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂਯੇਵ ਪਾਤੁਭਾਵੋ। ਤੇਨਾਹ **''ਅਨ੍ਤਰਾਭਵਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋਯੇਵਾ''**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਭਾਵੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਿਤਾ। **ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਪ੍ਪਕਰਣੇ** (ਕਥਾ॰ ੫੦੫-੫੦੭) **ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋਯੇਵ**। ਯਦਿ ਏਵਂ ''ਅਨ੍ਤਰੇਨਾ''ਤਿ ਇਦਂ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ **''ਅਨ੍ਤਰੇਨਾ''**ਤਿਆਦਿ। ਵਿਕਪ੍ਪਤੋ ਅਞ੍ਞਂ **ਵਿਕਪ੍ਪਨ੍ਤਰਂ**, ਤਸ੍ਸ ਦੀਪਨਂ ''ਅਨ੍ਤਰੇਨਾ''ਤਿ ਵਚਨਂ। ਨ ਅਨ੍ਤਰਾਭਵਦੀਪਨਂ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਨਤੋ ਪਯੋਜਨਾਭਾਵਤੋ ਚ। ਯਤ੍ਥ ਹਿ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਤਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਸਹਭਾਵੀਨਞ੍ਚ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਸਮ੍ਭਵੋਤਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੇਵਾਤਿ ਨਾਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਦੇਸਦੂਰਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ''ਨੇਵ ਇਧ ਨ ਹੁਰ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਦ੍ਵਯਤੋ ਅਪਰਂ ਵਿਕਪ੍ਪੇਨ ''ਨ ਉਭਯ''ਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਨ ਹੋਤਿਯੇਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **''ਅਨ੍ਤਰੇਨਾ''**ਤਿ ਵਾ ''ਵਿਨਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਮਾਨਤ੍ਥੋ ਨਿਪਾਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਨੇਵਿਧ, ਨ ਹੁਰਂ, ਉਭਯਂ ਵਿਨਾਪਿ ਨੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**ਆਹਰੀ**ਤਿ ਛਿਨ੍ਨਵਸੇਨ ਗਣ੍ਹਿ। ਤੇਨਾਹ **''ਕਣ੍ਠਨਾਲ਼ਂ ਛਿਨ੍ਦੀ''**ਤਿ। **ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤੋ। **ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੋ** ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਂ ਯੁਤ੍ਤਪਯੁਤ੍ਤਭਾਵਤੋ। **''ਅਨੁਪਵਜ੍ਜਂ ਛਨ੍ਨੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਸਤ੍ਥਂ ਆਹਰਿਤ''**ਨ੍ਤਿ, **ਕਥੇਸੀ**ਤਿ ਅਸੇਕ੍ਖਕਾਲੇ ਬ੍ਯਾਕਰਣਂ ਵਿਯ ਕਤ੍ਵਾ ਕਥੇਸਿ।

**ਇਮਿਨਾ**ਤਿ ''ਉਪਵਜ੍ਜਕੁਲਾਨੀ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵਚਨੇਨ। **ਥੇਰੋ**ਤਿ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਪੁਬ੍ਬਕਾਲੇਸੁ ਸਂਸਟ੍ਠਵਿਹਾਰੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਪਚ੍ਛਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਆਸਙ੍ਕਨ੍ਤੋ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ਸੇਸਂ ਉਤ੍ਤਾਨਮੇਵ।

ਛਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੫-੬. ਪੁਣ੍ਣਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੮੮-੮੯.** ਤਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਦ੍ਵਯਂ। ਤੇਨਾਹ **''ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚੇਵ ਰੂਪਞ੍ਚਾ''**ਤਿ। **ਨਨ੍ਦਿਸਮੁਦਯਾ**ਤਿ ਨਨ੍ਦਿਯਾ ਸਮੁਦਯਤਣ੍ਹਾਯ ਸੇਸਕਾਰਣੇਹਿ ਨਨ੍ਦਿਯਾ ਸਮੁਦਿਤਿ ਸਮੋਧਾਨਂ ਨਨ੍ਦਿਸਮੁਦਯੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਨ੍ਦਿਸਮੁਦਯਾ। ਤੇਨਾਹ **''ਤਣ੍ਹਾਯ ਸਮੋਧਾਨੇਨਾ''**ਤਿ। ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਮੋਧਾਨੇਨ ਸਮੁਦਿਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯੇਵਾਤਿ ਸਹ ਸਮੁਦਯੇਨ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ **''ਵਟ੍ਟਂ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ''**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨਿਰੋਧੂਪਾਯੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ **''ਵਿਵਟ੍ਟਂ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ''**ਤਿ। ਪੁਚ੍ਛਾਨੁਸਨ੍ਧਿਆਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ – **''ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਅਨੁਸਨ੍ਧੀ''**ਤਿ।

**ਚਣ੍ਡਾ**ਤਿ ਕੋਧਨਾ। **ਦੁਟ੍ਠਾ**ਤਿ ਦੋਸਵਨ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕਿਬ੍ਬਿਸਾ**ਤਿ ਪਾਪਾ। **ਕਕ੍ਖਲ਼ਾ**ਤਿ ਦਾਰੁਣਾ। **ਘਟਿਕਮੁਗ੍ਗਰੇਨਾ**ਤਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪਕ੍ਖੇ ਘਟਿਕਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਕਤੇਨ ਰਸ੍ਸਦਣ੍ਡੇਨ। ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਸਨਤੋ ਸਤ੍ਥਂ, ਤਤੋ ਏਵ ਜੀਵਿਤਸ੍ਸ ਹਰਣਤੋ ਹਾਰਕਞ੍ਚਾਤਿ **ਸਤ੍ਥਹਾਰਕਂ। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰੋ ''ਦਮੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ** ਮਨਚ੍ਛਟ੍ਠਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਦਮਨਤੋ। **ਪਞ੍ਞਾ ''ਦਮੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ** ਕਿਲੇਸਵਿਸੇਵਿਤਾਨਂ ਦਮਨਤੋ ਵੂਪਸਮਨਤੋ। **ਉਪੋਸਥਕਮ੍ਮਂ ''ਦਮੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ** ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਾਦੀਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਅਸਮਸ੍ਸ ਦਮਨਤੋ। **ਖਨ੍ਤਿ ''ਦਮੋ''ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ** ਅਕ੍ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਦਮਨਤੋ ਵੂਪਸਮਨਤੋ। ਤੇਨਾਹ **''ਉਪਸਮੋਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨ''**ਨ੍ਤਿ।

**ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਜਨਪਦੇ। **ਏਤੇ ਦ੍ਵੇ**ਤਿ ਅਯਂ ਪੁਣ੍ਣਤ੍ਥੇਰੋ ਤਸ੍ਸ ਕਨਿਟ੍ਠੋਤਿ ਏਤੇ ਦ੍ਵੇ ਭਾਤਰੋ। **ਆਹਚ੍ਚ ਅਟ੍ਠਾਸਿ** ਉਲ਼ਾਰਂ ਬੁਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪੀਤਿਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ। **ਸਤ੍ਤ ਸੀਹਨਾਦੇ ਨਦਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਮਮ੍ਮਚ੍ਛੇਦਕਾਨਮ੍ਪਿ ਅਕ੍ਕੋਸਪਰਿਭਾਸਾਨਂ ਖਮਨੇ

ਸਨ੍ਤੋਸਭਾਵਦੀਪਨਂ, ਪਾਣਿਪ੍ਪਹਾਰਸ੍ਸ, ਲੇਡ੍ਡੁਪ੍ਪਹਾਰਸ੍ਸ, ਦਣ੍ਡਪ੍ਪਹਾਰਸ੍ਸ, ਸਤ੍ਥਪ੍ਪਹਾਰਸ੍ਸ, ਜੀਵਿਤਵੋਰੋਪਨਸ੍ਸ, ਖਮਨੇ ਸਨ੍ਤੋਸਭਾਵਦੀਪਨਞ੍ਚਾਤਿ ਏਵਂ ਸਤ੍ਤ ਸੀਹਨਾਦੇ ਨਦਿਤ੍ਵਾ। ਚਤੂਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਸਿਤਤ੍ਤਾ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਂ ਅਨੁਦ੍ਦਿਸਿਕਂ ਕਤ੍ਵਾ **"ਸੁਨਾਪਰਨ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਜਨਪਦੇ ਵਿਹਰਤਿ"**ਇਚ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ।

**ਚਤੂਸੁ ਠਾਨੇਸੂ**ਤਿ ਅਬ੍ਬੁਹਤ੍ਥਪਬ੍ਬਤੇ, ਸਮੁਦ੍ਦਗਿਰਿਵਿਹਾਰੇ, ਮਾਤੁਲਗਿਰਿਮ੍ਹਿ, ਮਕੁਲ਼ਕਾਰਾਮਵਿਹਾਰੇਤਿ ਇਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਠਾਨੇਸੁ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਚਙ੍ਕਮਂ ਆਰੁਯ੍ਹ ਕੋਚਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਙ੍ਕਮਿਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥੋ ਨਤ੍ਥਿ ਮਹਤਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਰਿਸ੍ਸਯੇਨ ਭਾਵਨਾਮਨਸਿਕਾਰਸ੍ਸ ਅਨਭਿਸਮ੍ਭੁਣਨਤੋ। **ਉਪ੍ਪਾਤਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਤਕਰਂ ਮਹਾਸਙ੍ਖੋਭਂ ਉਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ। **ਸਮ੍ਮੁਖੇ**ਤਿ ਅਨਿਲਪਦੇਸੇ। **ਪਟਿਵੇਦੇਸੁ**ਨ੍ਤਿ ਪਵੇਦੇਸੁਂ।

**ਆਰਦ੍ਧਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯਾ**ਤਿ ਮਣ੍ਡਲਮਾਲ਼ਸ੍ਸ ਕਾਤੁਂ ਪਥਵੀਮਿਤਕਾਲਤੋ ਪਭੁਤਿ। ਸਚ੍ਚਬਨ੍ਧੇਨ ਪਞ੍ਚਸਤਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰੇਤੁਂ **"ਏਕੂਨਪਞ੍ਚਸਤਾਨ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਗਨ੍ਧਕੁਟਿ**ਨ੍ਤਿ ਜੇਤਵਨਮਹਾਵਿਹਾਰੇ ਮਹਾਗਨ੍ਧਕੁਟਿਂ।

**ਸਚ੍ਚਬਨ੍ਧਨਾਮੋ**ਤਿ ਸਚ੍ਚਬਨ੍ਧੇ ਪਬ੍ਬਤੇ ਚਿਰਨਿਵਾਸਿਤਾਯ ''ਸਚ੍ਚਬਨ੍ਧੋ''ਤ੍ਵੇਵ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ। **ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣੀ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਾਭਿਞ੍ਞਾਪਰਿਵਾਰਂ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਮਗ੍ਗੇਨੇਵਸ੍ਸ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਆਗਤਾ"**ਤਿ।

ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾ ਮਹਾਜਨਾ ਕੇਚਿ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾ, ਕੇਚਿ ਸਕਦਾਗਾਮਿਨੋ, ਕੇਚਿ ਅਨਾਗਾਮਿਨੋ, ਕੇਚਿ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਅਹੇਸੁਂ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਕੇਚਿ ਤੇਵਿਜ੍ਜਾ, ਕੇਚਿ ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞਾ, ਕੇਚਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਅਹੇਸੁਂ। ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਮਹਾਜਨਸ੍ਸ ਬਨ੍ਧਨਮੋਕ੍ਖੋ ਜਾਤੋ"**ਤਿ। ਯੇ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਸਰਣਗਮਨਪਞ੍ਚਸੀਲਦਸਸੀਲਸਮਾਦਾਨੇਨ ਲਦ੍ਧਾਨੁਗ੍ਗਹਾ, ਤੇਸਂ ਦੇਵਤਾਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨ **"ਮਹਨ੍ਤਂ ਬੁਦ੍ਧਕੋਲਾਹਲਂ ਅਹੋਸੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

**ਅਰੁਣਂ ਪਨ ਮਹਾਗਨ੍ਧਕੁਟਿਯਂਯੇਵ ਉਟ੍ਠਪੇਸਿ** ਦੇਵਤਾਨੁਗ੍ਗਹਤ੍ਥਞ੍ਚੇਵ ਕੁਲਾਨੁਦਯਾਯ ਚ। **ਅਪਾਯਮਗ੍ਗੇ ਓਤਾਰਿਤੋ** ''ਕੋਚਿ ਲੋਕਸ੍ਸ ਸਜਿਤਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਸਂਹਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਨੇਵਾਯਂ ਪਜਾ ਸਨਾਥਾ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਯੁਞ੍ਜਤਿ ਚ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਮ੍ਮੇ''ਤਿ ਮਿਚ੍ਛਾਗਾਹੇਹਿ। **ਪਰਿਚਰਿਤਬ੍ਬਂ ਯਾਚਿ** ''ਏਤ੍ਥ ਮਯਾ ਚਿਰਂ ਵਸਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ।

**ਛਟ੍ਠ**ਨ੍ਤਿ ਬਾਹਿਯਸੁਤ੍ਤਂ। ਤਂ **ਉਤ੍ਤਾਨਮੇ**ਵ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਤ੍ਤਾ।

ਪੁਣ੍ਣਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੭-੮. ਪਠਮਏਜਾਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੯੦-੯੧**. ਏਜਤਿ ਛਲ਼ਾਰਮ੍ਮਣਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਕਮ੍ਪਤੀਤਿ **ਏਜਾ**। ਤੇਨਾਹ **"ਚਲਨਟ੍ਠੇਨਾ"**ਤਿ। **ਆਬਾਧਨਟ੍ਠੇਨ** ਪੀਲ਼ਨਟ੍ਠੇਨ। **ਅਨ੍ਤੋ ਦੋਸਨਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਅਨ੍ਤੋਚਿਤ੍ਤੇ ਏਵ ਪਦੁਸ੍ਸਨਟ੍ਠੇਨ। **ਨਿਕਨ੍ਤਨਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਛਿਨ੍ਦਨਟ੍ਠੇਨ। **ਹੇਟ੍ਠਾ ਗਹਿਤਮੇਵਾ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਮਞ੍ਞਿਤਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸਾਰੁਪ੍ਪਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਮੇਵ। **ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇ**ਵ ਮਞ੍ਞਿਤਸਮੁਗ੍ਘਾਤਸੁਤ੍ਤੇ।

ਪਠਮਏਜਾਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੯-੧੦. ਪਠਮਦ੍ਵਯਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੯੨-੯੩**. **ਦ੍ਵਯ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਕਂ। ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਮੇਡਿਤਲੋਪੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋਤਿ ਆਹ **"ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵੇ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ"**ਤਿ। **ਏਵਮੇਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਭਾਵੇਨ ਏਤਂ ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਞ੍ਚਾਤਿ ਦ੍ਵਯਂ। **ਚਲਤੀ**ਤਿ ਅਨਵਟ੍ਠਾਨੇਨ ਪਚਲਤਿ। **ਬਜਥਤੀ**ਤਿ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਚ ਪਵੇਧਤਿ। **ਹੇਤੁ ਚੇ**ਵ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। **ਸਹਗਤੀ**ਤਿ ਸਹਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ, ਤਾਯ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ''ਸਙ੍ਗਤੀ''ਤਿ ਫਸ੍ਸੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਏਸ ਨਯੋ

ਸੇਸਪਦਦ੍ਵਯੇਪਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਂਗਚ੍ਛਮਾਨਧਮ੍ਮਵਿਮੁਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਗਤਿ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਥਾ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਸਮਵਾਯਾ, ਤੇਸਂ ਵਸੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਫਸ੍ਸੋ ਤਥਾ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਇਮਿਨਾ**"ਤਿਆਦਿ।

**ਵਤ੍ਥੂ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਾਦਿਭਾਵੇਨ। **ਆਰਮ੍ਮਣ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਾਦਿਭਾਵੇਨ। **ਸਹਜਾਤਾ ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾ** ਵੇਦਨਾਦਯੋ, ਤੇ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ। **ਅਯਂ ਹੇਤੂ**ਤਿ ਅਯਂ ਤਿਵਿਧੋ ਹੇਤੁ। **ਫਸ੍ਸੇਨਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਅਯਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ – ਯਸ੍ਮਾ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੇ ਫਸ੍ਸੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫੁਸਨਕਿਚ੍ਚਂ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਏਵ ਵੇਦਨਾ ਅਨੁਭਵਨਕਿਚ੍ਚਂ, ਸਞ੍ਞਾ ਸਞ੍ਜਾਨਨਕਿਚ੍ਚਂ ਕਰੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ "**ਫਸ੍ਸੇਨ ਫੁਟ੍ਠਮੇਵਾ**"ਤਿਆਦਿਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ਅਤ੍ਥਂ ਇਦਾਨਿ ਪੁਗ੍ਗਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਫੁਟ੍ਠੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਞ੍ਚੇਵ ਖਨ੍ਧਾ ਭਗਵਤਾ ਸਮਤਿਂਸਾਯ ਆਕਾਰੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਆਹ "**ਕਥਾ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਰੁਕ੍ਖਸਾਖਾਸੁ ਰੁਕ੍ਖਵੋਹਾਰੋ ਵਿਯ ਏਕੇਕਧਮ੍ਮੇਪਿ ਖਨ੍ਧਵੋਹਾਰੋ ਹੋਤਿਯੇਵ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ – ''ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿ (ਯਮ॰ ਖਨ੍ਧਯਮਕ ੨)।

ਪਠਮਦ੍ਵਯਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਛਨ੍ਨਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੦. ਸਲ਼ਵਗ੍ਗੋ

### ੧. ਅਦਨ੍ਤਅਗੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੯੪**. **ਅਦਮਿਤਾ**ਤਿ ਦਮਂ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਵਨਭਾਵਂ ਅਨੀਤਾ। **ਅਗੋਪਿਤਾ**ਤਿ ਸਤਿਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਵਤਿਯਾ ਨ ਰਕ੍ਖਿਤਾ। **ਅਪਿਹਿਤਾ**ਤਿ ਸਤਿਕਵਾਟੇਨ ਨ ਪਿਹਿਤਾ। ਚਤੂਹਿਪਿ ਪਦੇਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਅਨਾਵਰਣਮੇਵਾਹ। ਅਧਿਕਂ ਵਹਨ੍ਤੀਤਿ ਅਧਿਵਾਹਾ, ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਧਿਵਾਹਾ **ਦੁਕ੍ਖਾਧਿਵਾਹਾ**। ਨਿਰਯੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਂ **ਨੇਰਯਿਕਂ। ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸੇਸਪਾਲ਼ਿਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

**ਸਲ਼ੇਵਾ**ਤਿ ਛ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਸ-ਕਾਰੋ, ਲ਼-ਕਾਰੋ ਪਦਸਨ੍ਧਿਕਰੋ। **ਯਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤਤ੍ਥੇ ਭੁਮ੍ਮਂ। **ਅਨਵਸ੍ਸੁਤਾ ਅਤਿਨ੍ਤਾ**ਤਿ ਰਾਗੇਨ ਅਤੇਮਿਤਾ।

**ਅਸ੍ਸਾਦਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਸ੍ਸਾਦਂ ਇਤਂ ਉਪਗਤਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਅਸ੍ਸਾਦਵਨ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ। **ਸੁਖਦੁਕ੍ਖ**ਨ੍ਤਿ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਂ। ਅਨ੍ਵਯਤੀਤਿ ਅਨ੍ਵਯੋ, ਹੇਤੁ। ਫਸ੍ਸੋਤਿ ਅਨ੍ਵਯੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਫਸ੍ਸਨ੍ਵਯ**ਨ੍ਤਿ ਆਹ – "**ਫਸ੍ਸਹੇਤੁਕ**"ਨ੍ਤਿ। "**ਅਵਿਰੁਦ੍ਧਾ**"ਇਤਿ ਵਿਭਤ੍ਤਿਲੋਪੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।

**ਪਪਞ੍ਚਸਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਦਿਸਮਧੁਪਸਂਹਤਸਞ੍ਞਾ। ਤੇਨਾਹ "**ਕਿਲੇਸਸਞ੍ਞਾਯ ਪਪਞ੍ਚਸਞ੍ਞਾ ਨਾਮ ਹੁਤ੍ਵਾ**"ਤਿ। ਪਪਞ੍ਚਸਞ੍ਞਾ ਏਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਪਪਞ੍ਚਸਞ੍ਞਾ,** ਇਤਰੀਤਰਾ ਨਰਾ। **ਪਪਞ੍ਚਯਨ੍ਤਾ**ਤਿ ਸਂਸਾਰੇ ਪਪਞ੍ਚਂ ਚਿਰਾਯਨਂ ਕਰੋਨ੍ਤਾ। **ਸਞ੍ਞਿਨੋ**ਤਿ ਗੇਹਸ੍ਸਿਤਸਞ੍ਞਾਯ ਸਞ੍ਞਾਵਨ੍ਤੋ। **ਮਨੋਮਯਂ ਵਿਤਕ੍ਕ**ਨ੍ਤਿ ਕੇਵਲਂ ਮਨਸਾ ਸਮ੍ਭਾਵਿਤਂ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਤਕ੍ਕਂ। **ਇਰੀਯਤੀ**ਤਿ ਇਰਿਯਂ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਇਰੀਯਤਿ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ।

**ਸੁਟ੍ਠੁ ਭਾਵਿਤੋ**ਤਿ ਸੁਟ੍ਠੁਭਾਵਂ ਸੁਭਾਵਨਂ ਇਤੋ ਭਾਵਿਤਭਾਵਿਤੋ। **ਫੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਫਸ੍ਸੇਨ ਫੁਟ੍ਠਂ ਅਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ। **ਨ ਵਿਕਮ੍ਪਤੇ ਕ੍ਵਚੀ**ਤਿ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ ਨ ਕਮ੍ਪਤਿ। **ਪਾਰਗਾ**ਤਿ ਪਾਰਗਾਮਿਨੋ ਭਵਥ।

ਅਦਨ੍ਤਅਗੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੨. ਮਾਲੁਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੯੫. ਅਪਸਾਦੇਤੀ**ਤਿ ਤਜ੍ਜੇਤਿ। **ਉਸ੍ਸਾਦੇਤੀ**ਤਿ ਉਕ੍ਕੰਸੇਤਿ। **ਅਯਂ ਕਿਰ** ਥੇਰੋ ਮਾਲੁਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤੋ। **ਪਮਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸ੍ਸ ਅਨਨੁਯੁਜ੍ਜਨੇਨ ਪਮਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ।

**ਯਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਤ੍ਤੰ ਵਚਨਾਲਙ੍ਕਾਰੋ। **ਨਾਮਾ**ਤਿ ਅਸਮ੍ਭਾਵਨੇ ਅਪਸਾਦਨਪਕ੍ਖੇ, ਉਸ੍ਸਾਦਨਪਕ੍ਖੇ ਪਨ ਸਮ੍ਭਾਵਨੇ। **ਕਿਂ ਜਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਂ ਤੇਨ ਮਹਲ੍ਲਕਭਾਵੇਨ ਜਾਤਨ੍ਤਿ ਮਹਲ੍ਲਕਭਾਵਂ ਤਿਣਾਯਪਿ ਅਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਵਦਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਯਦਿ...ਪੇ॰... ਅਨੁਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ"**ਤਿ। **ਅਨੁਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਅਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋ। ਮਾਦਿਸਾਨਂ ਭਗਵਤੋ ਓਵਾਦੋ ਉਪਕਾਰਾਵਹੋਤਿ ਏਤਰਹਿ **ਓਵਾਦਞ੍ਞੁ ਪਸਂਸਨ੍ਤੋ**।

''ਅਦਿਟ੍ਠਾ ਅਦਿਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਰਿਕਪ੍ਪਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ''ਯਥਾ ਏਤੇਸੁ ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵਮਿਤਰੇਸੁਪਿ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤੇਸੂ''ਤਿ ਨਯਪਟਿਪਜ੍ਜਨਤ੍ਥਂ, ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਇਮੇਹਿ ਸਮਾਨੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਸੁਪਿਨਕੂਪਮਾ ਕਾਮਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੪; ੨.੪੬; ਪਾਚਿ॰ ੪੧੭; ਚੂਲ਼ਵ॰ ੬੫)।

**ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਦਿਟ੍ਠੇ ਦਿਟ੍ਠਮਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਰੂਪਾਯਤਨਂ ਯਤ੍ਤਕੋ ਗਹਣਾਕਾਰੋ, ਤਤ੍ਤਕਂ। ਕਿਤ੍ਤਕਂ ਪਮਾਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਸਂਵੇਦਿਯਂ ਪਰਸ੍ਸ ਨ ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਂ, ਕਪ੍ਪਨਾਮਤ੍ਤਂ ਰੂਪਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। **ਰੂਪੇ**ਤਿ ਰੂਪਾਯਤਨੇ। **ਰੂਪਮਤ੍ਤਮੇਵਾ**ਤਿ ਨੀਲਾਦਿਭੇਦਂ ਰੂਪਾਯਤਨਮਤ੍ਤਂ, ਨ ਨੀਲਾਦਿ। ਵਿਸੇਸਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥੋ ਹਿ ਅਯਂ ਮਤ੍ਤ-ਸਦ੍ਦੋ। ਯਦਿ ਏਵਂ, **ਏਵ**-ਕਾਰੋ ਕਿਮਤ੍ਥਿਯੋ? ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਹਿ ਰੂਪਾਯਤਨੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨਮ੍ਪਿ ਨੀਲਾਦਿਵਿਸੇਸਂ ''ਇਦਂ ਨੀਲਂ ਨਾਮ, ਇਦਂ ਪੀਤਂ ਨਾਮਾ''ਤਿ ਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਕੁਤੋ ਨਿਚ੍ਚਾਨਿਚ੍ਚਾਦਿਸਭਾਵਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਸਂਹਿਤਸ੍ਸਪਿ ਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ ਏਵਕਾਰਗ੍ਗਹਣਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਨ ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਸਭਾਵ"**ਨ੍ਤਿ। **ਸੇਸਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿਪੀ**ਤਿ ਜਵਨਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿਪਿ।

**ਦਿਟ੍ਠਂ ਨਾਮ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ** ਰੂਪਾਯਤਨਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਰੂਪੇ ਰੂਪਵਿਜਾਨਨ"**ਨ੍ਤਿ। **ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਮਤ੍ਤਮੇਵਾ**ਤਿ ਯਤ੍ਤਕਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਰੂਪਾਯਤਨੇ ਗਹਣਮਤ੍ਤਂ, ਤਂਮਤ੍ਤਮੇਵ ਮੇ ਸਬ੍ਬਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਰਾਗਾਦਿਰਹੇਨਾ''ਤਿ ਵਾ ਪਾਠੋ। **ਦਿਟ੍ਠਂ ਨਾਮ** ਪਦਤ੍ਥਤੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਦਿਟ੍ਠਂ ਰੂਪਂ। **ਤਤ੍ਥੇਵਾ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਦਿਟ੍ਠਮਤ੍ਤੇ ਰੂਪੇ। **ਚਿਤ੍ਤਤ੍ਤਯਂ** ਦਿਟ੍ਠਮਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਯ ਰਾਗਾਦਿਵਿਰਹੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਯਥਾ ਤ"**ਨ੍ਤਿ ਆਦਿ।

**ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਾਰਮ੍ਮਣਂ** ਵਿਞ੍ਞਾਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ ਰਾਗਾਦਿਵਿਰਹੇਨ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਯਥਾ ਆਵਜ੍ਜਨੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ।

**ਤਦਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ, ਨ ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯਾਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ''ਦਿਟ੍ਠਮਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਯੇਸਂ ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਨਿਵਤ੍ਤਨਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ, ਤੇ ''ਤੇਨਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਚ੍ਚਾਮਸੀਯਨ੍ਤੀਤਿ **"ਤੇਨ ਰਾਗੇਨ ਵਾ ਰਤ੍ਤੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਵਿਸਯੇ ਭੁਮ੍ਮਂ, ਵਿਸਯਭਾਵੋ ਚ ਵਿਸਯਿਨਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਪਟਿਬਦ੍ਧੋ"**ਤਿਆਦਿ।

**ਸਤੀ**ਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਯਥਾਸਭਾਵਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਾ ਸਤਿ **ਮੁਟ੍ਠਾ** ਪਿਯਨਿਮਿਤ੍ਤਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਤਿ। **ਅਜ੍ਝੋਸਾ**ਤਿ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ। **ਗਿਲਿਤ੍ਵਾ** ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯਕਰਣੇਨ।

**ਅਭਿਜ੍ਝਾ ਚ ਵਿਹੇਸਾ ਚਾ**ਤਿ ਕਰਣਤ੍ਥੇ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਵਚਨਨ੍ਤਿ ਆਹ – **"ਅਭਿਜ੍ਝਾਯ ਚ ਵਿਹੇਸਾਯ ਚਾ"**ਤਿ। ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਿਪਰਿਣਾਮੋਤਿ ਆਹ – **"ਅਭਿਜ੍ਝਾਵਿਹੇਸਾਹੀ"**ਤਿ। **ਆਚਿਨਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤਸ੍ਸ। **ਪਟਿਸ੍ਸਤੋ**ਤਿ ਪਤਿਸ੍ਸਤੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸਤਿਯਾ ਯੁਤ੍ਤੋ। **ਸੇਵਤੋ ਚਾਪੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ **ਅਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਚ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ **"ਸੇਵਨ੍ਤਸ੍ਸ"**ਇਚ੍ਚੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ।

ਮਾਲੁਕ੍ਯਪੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੩. ਪਰਿਹਾਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੯੬. **ਪਰਿਹਾਨਸਭਾ**ਵਨ੍ਤਿ ਅਨਵਜ੍ਜਧਮ੍ਮੇਹਿ ਪਰਿਹਾਯਨਸਭਾਵਂ। **ਅਭਿਭਵਿਤਾਨੀ**ਤਿ ਅਭਿਭੂਤਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਵਨਭਾਵਾਕਾਰੇਨ। **ਸਰਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਸਯੇ ਅਨਵਟ੍ਠਿਤਭਾਵੇਨ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ। **ਸਂਯੋਜਨਿਯਾ**ਤਿ ਸਂਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਸਂਯੋਜਨਾਨਞ੍ਹਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਓਕਾਸਂ ਦੇਨ੍ਤੋ ਕਿਲੇਸਜਾਤਂ ਅਧਿਵਾਸੇਤਿ ਨਾਮ। ਕਿਲੇਸੋ ਏਵ **ਕਿਲੇਸਜਾਤਂ। ਆਰਮ੍ਮਣਂ** ਪਨ ਚਿਤ੍ਤੇ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਅਧਿਵਾਸੇਤਿ ਨਾਮ। **ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਨ ਪਜਹਤਿ** ਆਰਮ੍ਮਣਂ, ਕਿਲੇਸਂ ਪਨ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤਾਪਾਦਨੇਨ ਏਵ। **ਅਭਿਭਵਿਤਂ ਆਯਤਨਨ੍ਤਿ ਕਥਿਤਂ** ਅਧਿਵਾਸਨਾਦਿਨਾ। ''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਹਾਨਧਮ੍ਮੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ **ਧਮ੍ਮਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ** ਤਂ **ਵਿਭਜਨ੍ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ** ''ਤਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਧਿਵਾਸੇਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ **ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ** ਪੁਗ੍ਗਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ **ਧਮ੍ਮੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ**।

ਪਰਿਹਾਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੪. ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੯੭. **ਨ ਪਿਦਹਿਤ੍ਵਾ** ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਨ ਪਿਦਹਿਤ੍ਵਾ ਸਞ੍ਛਾਦਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਸ੍ਸ। **ਬ੍ਯਾਸਿਞ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਵਿਸੇਸੇਨ ਆਸਿਞ੍ਚਤਿ। **ਕਿਲੇਸਤਿਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਅਵਸ੍ਸੁਤਂ। **ਦੁਬ੍ਬਲਪੀਤਿ** ਤਰੁਣਾ ਨ ਬਲਪ੍ਪਤ੍ਤਾ। **ਬਲਵਪੀਤਿ** ਉਬ੍ਬੇਗਾ ਫਰਣਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਚ ਪੀਤਿ। **ਦਰਥਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੀ**ਤਿ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਦਰਥਵੂਪਸਮਲਕ੍ਖਣਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ। **ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ** ਪਚ੍ਚਯਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਅਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। ''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ **ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ** ''ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਜਾਯਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ, **ਧਮ੍ਮੇਨ** ''ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ ਅਪ੍ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀ''ਤਿ ਚ **ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ**।

ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੀਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੫. ਸਂਵਰਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੯੮. **ਇਦ**ਨ੍ਤਿ ''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਂਵਰੋ''ਤਿ? ਇਦਂ ਵਚਨਂ। **ਪਹਾਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਕ੍ਖਾਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਸ੍ਸੇਵ ਕਥਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸਂਵਰੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ **ਧਮ੍ਮਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ** ''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਰੂਪਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ **ਧਮ੍ਮੋ**ਵ **ਵਿਭਤ੍ਤੋ**।

ਸਂਵਰਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੬. ਸਮਾਧਿਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੯੯. **ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਯਾ**ਤਿ ਸਮਥਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਯ। **ਪਰਿਹਾਯਮਾਨੇ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਅਲਾਭੇਨ ਪਰਿਹਾਯਮਾਨੇ। **ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ, ਸਮਥਮੇਵ ਵਾ।

### ੭. ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੧੦੦. **ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ।

### ੮-੯. ਪਠਮਨਤੁਮ੍ਹਾਕਂਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੧੦੧-੧੦੨. **ਉਪਮਂ ਪਰਿਵਾਰੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਉਪਮਂ ਪਰਿਹਰਿਤ੍ਵਾ। **ਸੁਦ੍ਧਿਕਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਉਪਮਾਯ ਵਿਨਾ ਕੇਵਲਮੇਵ।

### ੧੦. ਉਦਕਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੧੦੩. **ਉਦਕੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਨਾਮਂ। **ਵੇਦਂ** ਞਾਣਂ। ਸਬ੍ਬਂ ਜਿਤਵਾਤਿ **ਸਬ੍ਬਜਿ। ਅਵਖਤ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਖਤਂ। **ਉਚ੍ਛਾਦਨਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਉਚ੍ਛਾਦੇਤਬ੍ਬਸਭਾਵੋ। **ਪਰਿਮਦ੍ਦਨਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਪਰਿਮਦ੍ਦਿਤਬ੍ਬਸਭਾਵੋ। **ਪਰਿਹਤੋ**ਤਿ ਪਰਿਹਰਿਤੋ। ਓਦਨਕੁਮ੍ਮਾਸੂਪਚਯੁਚ੍ਛਾਦਨਪਰਿਮਦ੍ਦਨਪਦੇਹੀਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਉਚ੍ਛਾਦਨਂ ਵਾ ਪਰਿਮਦ੍ਦਨਮਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਨ ਗਹਿਤਂ।

ਉਦਕਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸਲ਼ਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦੁਤਿਯੋ ਪਣ੍ਣਾਸਕੋ।

### ੧੧. ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਿਵਗ੍ਗੋ

### ੧. ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਿਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੧੦੪. **ਚਤੂਹਿ ਯੋਗੇਹੀ**ਤਿ ਕਾਮਯੋਗਾਦੀਹਿ ਚਤੂਹਿ ਯੋਗੇਹਿ। **ਖੇਮਿਨੋ**ਤਿ ਖੇਮਵਤੋ ਕੁਸਲਿਨੋ। **ਕਾਰਣਭੂਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਉਪਾਯਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭੂਤਂ। ਪਰਿਯਾਯਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਨਿਵਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਞਾਪੇਤੀਤਿ ਪਰਿਯਾਯੋ, ਧਮ੍ਮੋ ਚ ਸੋ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯੋ ਚਾਤਿ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ, ਤਂ **ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ**। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਸੋ ਤਸ੍ਸਾਧਿਗਮਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਧਮ੍ਮਕਾਰਣ"**ਨ੍ਤਿ। **ਯੁਤ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਧਮ੍ਮਾਨੀਤਿ ਵਾ ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਾਨੀਤਿ ਵਾ। ''ਤਸ੍ਮਾ''ਤਿ ਪਦਂ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ – ''ਕਸ੍ਮਾ''ਤਿ ਕਾਰਣਂ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤੋ **"ਕਿਂ ਅਕ੍ਖਾਤਤ੍ਤਾ, ਉਦਾਹੁ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ"**ਤਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਂ ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਿਭਾਵਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ, ਨ ਕਥਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ **"ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਿਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੨-੧੦. ਉਪਾਦਾਯਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੧੦੫-੧੧੩. **ਵੇਦਨਾਸੁਖਦੁਕ੍ਖ**ਨ੍ਤਿ ਵੇਦਨਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਸੁਖਞ੍ਚ ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਚ ਕਥਿਤਂ। ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਖਂ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਸਲ਼ਾਯਤਨਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਕਥਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਵਟ੍ਟਸੁਖਂ ਚੇਤ੍ਥ ਕਥਿਤਮੇਵਾਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਂ। ਕਾਮਂ ਖਨ੍ਧਿਯਵਗ੍ਗੇ ਖਨ੍ਧਵਸੇਨ ਦੇਸਨਾ ਆਗਤਾ, ਨ ਆਯਤਨਵਸੇਨ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਤ੍ਥਜਾਤਂ ਖਨ੍ਧਿਯਵਗ੍ਗੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵਾਤਿ।

ਉਪਾਦਾਯਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਯੋਗਕ੍ਖੇਮਿਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੧੨. ਲੋਕਕਾਮਗੁਣਵਗ੍ਗੋ

### ੧-੨. ਪਠਮਮਾਰਪਾਸਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੧੪-੧੧੫**. ਆਵਸਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਿਲੇਸਮਾਰੋਤਿ **ਆਵਾਸੋ**। ਕਾਮਗੁਣਅਜ੍ਝਤ੍ତਿਕਬਾਹਿਰਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ। ਕਿਲੇਸਮਾਰਸ੍ਸ ਆਵਾਸਂ ਗਤੋ ਵ**ਸਂ ਗਤੋ। ਤਿਵਿਧਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਪਞ੍ਚਸਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਤਿਵਿਧਸ੍ਸਪਿ ਮਾਰਸ੍ਸ। ਤਤੋ ਏਵ ਦੇਵਪੁਤ੍ତਮਾਰਸ੍ਸਪਿ ਵਸਂ ਗਤੋਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਂ।

ਪਠਮਮਾਰਪਾਸਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੩. ਲੋਕਨ੍ਤਗਮਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੧੬**. ਲੋਕਿਯਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਕਾਯਭੂਤਗਾਮਾਦੀਤਿ **ਲੋਕੋ,** ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੋ। ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਪਨ ਲੁਜ੍ਜਨਪਲੁਜ੍ਜਨਟ੍ਠੇਨ **ਲੋਕੋ। ਅਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਓਸਾਨਂ। **ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇਨ ਸਂਸਨ੍ਦਿਤ੍ਵ**ਾਤਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਗਤਿਯਾ ਸਮਾਨੇਤ੍ਵਾ ਅਵਿਰੋਧੇਤ੍ਵਾ। **ਥੋਮੇਸ੍ਸਾਮੀ**ਤਿ ਪਸਂਸਿਸ੍ਸਾਮਿ।

**ਏਵਂਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਂਸਮ੍ਪਜ੍ਜਨਕਂ ਏਵਂਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ ਇਦਂ ਮਮ ਅਜ੍ਝੇਸਨਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਈਦਿਸਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ"**ਤਿ। **ਜਾਨਂ ਜਾਨਾਤੀ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇਨ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਂ ਜਾਨਾਤਿ ਏਵ। ਨ ਹਿ ਪਦੇਸਞ੍ਞਾਣੇ ਠਿਤੋ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਂ ਸਬ੍ਬਂ ਜਾਨਾਤਿ। ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਹਿ ਅਵਿਸੇਸਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚ ''ਜਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਿਰਵਸੇਸਂ ਞੇਯ੍ਯਜਾਤਂ ਪਰਿਗ੍ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ ਤਬ੍ਬਿਸਯਾਯ ਜਾਨਨਕਿਰਿਯਾਯ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਮੇਵ ਕਰਣਂ ਭਵਿਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਂ। ਪਕਰਣਵਸੇਨ ''ਭਗਵਾ''ਤਿ ਪਦਸਨ੍ਨਿਧਾਨੇਨ ਚ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ। **ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਮੇਵ ਪਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁ-ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁ-ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁ-ਬੁਦ੍ਧਚਕ੍ਖੁ-ਸਮਨ੍ਤਚਕ੍ਖੁ-ਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ ਞਾਣਚਕ੍ਖੂਹਿ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ ਪਸ੍ਸਤਿ ਏਵ। ਅਥ ਵਾ **ਜਾਨਂ ਜਾਨਾਤੀ**ਤਿ ਯਥਾ ਅਞ੍ਞੇ ਸਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾ ਕਾਮਰੂਪਪਰਿਞ੍ਞਾਵਾਦਿਨੋ ਜਾਨਨ੍ਤਾਪਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਵਸੇਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਨ ਏਵਂ ਭਗਵਾ। ਭਗਵਾ ਪਨ ਪਹੀਨਵਿਪਲ੍ਲਾਸਤ੍ତਾ ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਜਾਨਾਤਿ ਏਵ, ਦਿਟ੍ਠਿਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ ਏਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**ਦਸ੍ਸਨਪਰਿਣਾਯਕਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਚਕ੍ਖੁ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਪਰਿਣੇਤਿ ਸਾਧੇਤਿ, ਏਵਂ ਲੋਕਸ੍ਸ ਯਾਥਾਵਦਸ੍ਸਨਸਾਧਨਤੋਪਿ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚਪਰਿਣਾਯਕਟ੍ਠੇਨ **ਚਕ੍ਖੁਭੂਤੋ,** ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਮਯਤ੍ਤਾ ਵਾ ਸਯਮ੍ਭੁਞਾਣੇਨ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਂ ਭੂਤੋ ਪਤ੍ਤੋਤਿ ਵਾ **ਚਕ੍ਖੁਭੂਤੋ। ਞਾਣਭੂਤੋ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਚ ਏਵਮੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾ, ਤੇਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਲੋਕਸ੍ਸ ਚ ਤਦੁਪ੍ਪਾਦਨਤੋ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਂ ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਪਤ੍ਤੋ ਅਧਿਗਤੋਤਿ **ਧਮ੍ਮਭੂਤੋ**। ''ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ''ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸੇਟ੍ਠਟ੍ਠੇਨ ਮਗ੍ਗਞਾਣਂ, ਤੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਲੋਕਸ੍ਸ ਚ ਤਦੁਪ੍ਪਾਦਨਤੋ ਤਞ੍ਚ ਸਯਮ੍ਭੁਞਾਣੇਨ ਪਤ੍ਤੋਤਿ **ਬ੍ਰਹ੍ਮਭੂਤੋ**। ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਂ ਵਦਤੀਤਿ **ਵਤ੍ਤਾ**। ਚਿਰਂ ਸਚ੍ਚਪਟਿਵੇਧਂ ਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਵਦਤੀਤਿ **ਪਵਤ੍ਤਾ। ਅਤ੍ਥਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵ**ਾਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਅਤ੍ਥਂ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ। ਪਰਮਤ੍ਥਂ ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਾਪਯਿਤਾ। ਅਮਤਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਂ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੋ ਅਮਤਂ ਦਦਾਤੀਤਿ **ਅਮਤਸ੍ਸ ਦਾਤਾ**। ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਤਦਾਯਤ੍ਤਭਾਵਤੋ **ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਮੀ**। ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਯਾਚਾਪੇਨ੍ਤੋ ਭਾਰਿਯਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ **ਗਰੁਂ ਕਰੋਤਿ** ਨਾਮ, ਤਥਾ ਦੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਕਥੇਨ੍ਤੋਪਿ।

**ਚਕ੍ਖੁਨਾ** ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਨ **ਲੋਕਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ,** ਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ। ਨ ਹਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ତਿਕਾਯਤਨਵਿਰਹੇਨ ਲੋਕਸਮਞ੍ਞਾ ਅਤ੍ਥਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਹਿ ਲੋਕੋ"**ਤਿਆਦਿ। **ਅਪ੍ਪਹੀਨਦਿਟ੍ਠੀ**ਤਿ ਅਸਮੂਹਤਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਕੋ ਘਨਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਂ ਕਾਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਸਮੁਦਾਯਂ ਵਿਯ ਅਵਯਵਂ ''ਲੋਕੋ''ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ ਚੇਵ ਮਞ੍ਞਤਿ ਚ। ਤਥਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ''ਲੋਕੋਤਿ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ ਚੇਵ ਮਞ੍ਞਤਿ ਚਾ''ਤਿ ਪਦਦ੍ਵਯਂ ਆਕਡ੍ਢਤਿ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ, ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਲੋਕਸ੍ਸ ਵਾ। ਚਕ੍ਖਾਦਿਮੇਵ ਹਿ ਸਹੋਕਾਸੇਨ ''ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੋ''ਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ। **ਗਮਨੇਨਾ**ਤਿ ਪਦਸਾ ਗਮਨੇਨ। **ਨ ਸਕ੍ਕਾ** ਤੇਸਂ ਅਨਨ੍ਤਤ੍ਤਾ। **ਲੁਜ੍ਜਨਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਲੋਕਵਸੇਨ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸ **ਅਨ੍ਤੋ** ਨਾਮ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ। ਤਂ ਪਤ੍ਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਲੋਕਸ੍ਸ ਪਨ ਅਨ੍ਤੋ ਨਾਮ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਸ੍ਸ ਗਮਨੇਨ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ।

**ਇਮੇਹਿ ਪਦੇਹੀ**ਤਿ ਇਮੇਹਿ ਵਾਕ੍ਯਵਿਭਾਗੇਹਿ ਪਦੇਹਿ। ਤਾਨਿ ਪਨ ਅਕ੍ਖਰਸਮੁਦਾਯਲਕ੍ਖਣਾਨੀਤਿ ਆਹ "**ਅਕ੍ਖਰਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨੇਹੀ**"ਤਿ। **ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਅਕ੍ਖਰੇਹੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਦੇ ਪਟਿਨਿਯਤਸਨ੍ਨਿਵੇਸੇਹਿ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇਹਿ ਅਕ੍ਖਰੇਹੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਗਮਨਟ੍ਠੇਨ ''ਪਣ੍ਡਾ'' ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪਞ੍ਞਾ, ਤਾਯ ਇਤੋ ਗਤੋ ਪਤ੍ਤੋਤਿ **ਪਣ੍ਡਿਤੋ,** ਪਞ੍ਞਵਾ। ਮਹਾਪਞ੍ਞਤਾ ਨਾਮ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਆਹ "**ਮਹਨ੍ਤੇ ਅਤ੍ਥੇ**"ਤਿਆਦਿ। **ਯਥਾ ਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਂ ਪਠਮਵਿਕਪ੍ਪੇ, ਦੁਤਿਯਵਿਕਪ੍ਪੇ ਪਨ ਪਚ੍ਚਾਮਸਨਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਤਂ ਬਜਾਕਤ**"ਨ੍ਤਿ।

ਲੋਕਨ੍ਤਗਮਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੪. ਕਾਮਗੁਣਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੧੭. ਚੇਤਸੋ**ਤਿ ਕਰਣੇ ਸਾਮਿਵਚਨਂ। ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਂਫੁਸਨਂ ਨਾਮ ਅਨੁਭਵੋਤਿ ਆਹ "**ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਅਨੁਭੂਤਪੁਬ੍ਬਾ**"ਤਿ। ਉਤੁਤ੍ਤਯਾਨੁਰੂਪਤਾਵਸੇਨ **ਪਾਸਾਦਤ੍ਤਯਂ,** ਤਂ ਵਸੇਨ **ਤਿਵਿਧਨਾਟਕਭੇਦੋ**। ਮਨੋਰਮ੍ਮਤਾਮਤ੍ਤੇਨ ਕਾਮਗੁਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਂ, ਨ ਕਾਮਵਸੇਨ। ਨ ਹਿ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮਨਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਾ ਭੂਤਪੁਬ੍ਬਾ। ਤੇਨਾਹ ਮਾਰੋ ਪਾਪਿਮਾ –

> ''ਸਤ੍ਤ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ, ਅਨੁਬਨ੍ਧਿਂ ਪਦਾਪਦਂ।
> ਓਤਾਰਂ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛਿਸ੍ਸਂ, ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਤੀਮਤੋ''ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੪੪੮)।

**ਮੇਤ੍ਤੇਯਜੋ ਨਾਮਾ**ਤਿਆਦਿ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਂ, ਨ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਅਤ੍ਤਾ ਪਿਯਾਯਿਤਬ੍ਬਰੂਪੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਤ੍ਤਰੂਪੋ,** ਉਤ੍ਤਰਪਦੇ ਪੁਰਿਮਪਦਲੋਪੇਨਾਤਿ "**ਅਤ੍ਤਨੋ ਹਿਤਕਾਮਜਾਤਿਕੇਨਾ**"ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਅਤ੍ਤਰੂਪੇਨਾ**ਤਿ ਵਾ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਗਹਿਤਸਭਾਵੇਨ ਤੁਟ੍ਠਪਹਟ੍ਠੇਨ ਉਦਗ੍ਗੁਦਗ੍ਗੇਨ। **ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਮਜ੍ਜਨਂ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਖਣ੍ਡਕਾਰਿਤਾਤਿ ਆਹ "**ਸਾਤਚ੍ਚਕਿਰਿਯਾ**"ਤਿ। **ਅਵੋਸ੍ਸਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਾਮਗੁਣੇਸੁ ਅਵੋਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਿਤੁਂ ਅਪ੍ਪਦਾਨਂ। ਪੁਰਿਮੋ ਵਿਕਪ੍ਪੋ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕਰਣਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਪਚ੍ਛਿਮੋ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਅਕਰਣਵਸੇਨ। **ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਸਤੀਤਿ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ ਸਤਿ ਚ ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ।

**ਤਸ੍ਮਿਂ ਆਯਤਨੇ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਙ੍ਖਿਤੇ ਕਾਰਣੇ ਪਟਿਵੇਧੋ। **ਤਂ ਕਾਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਛਨ੍ਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਕਾਰਣਂ। ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਸਲ਼ਾਯਤਨਨਿਰੋਧੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ**। ਤੇਨਾਹ "**ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ। ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਮਿਂ।

ਕਾਮਗੁਣਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੫-੬. ਸਕ੍ਕਪਞ੍ਹਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੧੮-੧੧੯. ਦਿਟ੍ਠੇ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਭੂਤੇ। **ਧਮ੍ਮੇ**ਤਿ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਧਮ੍ਮੇ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਭਵਤਿ ਸਙ੍ਖ੍ਯਾ ਦਿਟ੍ਠਿ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸਙ੍ਖ੍ਯਾ। ਤੇਨਾਹ – "**ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ**"ਤਿ। "**ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤ**"ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਤਂ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਹੇਟ੍ਠਾ ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਾਦਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਤਣ੍ਹਾ ਪਚ੍ਚਾਮਟ੍ਠਾਤਿ ਆਹ – "**ਤਣ੍ਹਾਨਿਸ੍ਸਿਤ**"ਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਉਪਾਦਾਨਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਤਦੁਪਾਦਾਨਂ**। ਤੇਨਾਹ – ''ਤਂਗਹਣ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤਣ੍ਹੁਪਾਦਾਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਗਹਣਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਤਂਗਹਣਂ। ਛਟ੍ਠਂ ਉਤ੍ਤਾਨਮੇਵ** ਪਞ੍ਚਮੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯਤ੍ਤਾ।

ਸਕ੍ਕਪਞ੍ਹਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੭. ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸਦ੍ਧਿਵਿਹਾਰਿਕਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੨੦. ਘਟੇਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇਨਾਪਰਂ ਘਟਿਤਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ। **ਵਿਚ੍ਛੇਦ**ਨ੍ਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਰੋਧਿਪਚ੍ਚਯਸਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਉਚ੍ਛੇਦਂ।

### ੮. ਰਾਹੁਲੋਵਾਦਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੨੧**. ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਭਾਵਿਤਾ ਬਹੁਲੀਕਤਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਅਰਹਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਸਦ੍ਧਾਦਯੋ ਸਮ੍ਭਾਰਾ **ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਰਿਪਾਚਨਿਯਾ**ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। **ਪਰਿਪਾਚੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਪਰਿਪਾਕਂ ਪਰਿਣਾਮਂ ਗਮੇਨ੍ਤਿ। **ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਕਾਰਣਭੂਤਾ ਧਮ੍ਮਾ। **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਕਾਰਣਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਕਾਰਣਤਾਵਸੇਨ, ਸਾ ਪਨ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਂ ਕਾਰਣਤੋ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ। ਯਥਾ ਨਾਮ ਜਾਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਖਤ੍ਤਿਯਕੁਮਾਰਸ੍ਸ ਵਿਪਕ੍ਖਵਿਗਮੇਨ ਪਕ੍ਖਸਙ੍ਗਹੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਿ ਹੋਤਿ, ਏਵਮੇਵਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੇਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾਦਯੋਪਿ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਂ ਯਾਵਦੇਵ ਪਰਿਹਾਨਾਯ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸਦ੍ਧਾਦਯੋ ਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾਵ, ਤਥਾ ਪਸਾਦਨਿਯਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਦਿਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ, **ਪਸਾਦਨਿਯਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ** ਨਾਮ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨੀਯਸੁਤ੍ਤਾਦਯੋ। **ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੇ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ। **ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ**ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ। **ਝਾਨਵਿਮੋਕ੍ਖੇ**ਤਿ ਝਾਨਾਨਿ ਚੇਵ ਵਿਮੋਕ੍ਖੇ ਚ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ। **ਗਮ੍ਭੀਰਞਾਣਚਰਿਯੇ**ਤਿ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਧਾਤੁਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ।

**ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾਦਯੋ**ਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ ਸੀਲਸਂਵਰੋ ਅਭਿਸਲ੍ਲੇਖਕਥਾ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭੋ ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਪਞ੍ਞਾਤਿ ਇਮੇ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਾਦਯੋ **ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ,** ਯੇ ''ਇਧ, ਮੇਘਿਯ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ **ਉਦਾਨੇ** (ਉਦਾ॰ ੩੧) ਕਥਿਤਾ। **ਲੋਕਂ ਵੋਲੋਕੇਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਰਾਹੁਲਸ੍ਸ ਤਾਸਞ੍ਚ ਦੇਵਤਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰਿਪਾਕਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ। ਤਤੋ ਯੇਨ ਅਨ੍ਧਵਨਂ, ਤਤ੍ਥ ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਾਯ ਮਹਾਸਮਾਗਮੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਏਤ੍ਤਕਾਤਿ ਗਣਨਾਵਸੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ।

ਰੁਕ੍ਖਪਬ੍ਬਤਨਿਸ੍ਸਿਤਾ **ਭੁਮ੍ਮਟ੍ਠਕਾ,** ਆਕਾਸਚਾਰਿਵਿਮਾਨਵਾਸਿਨੋ **ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖਟ੍ਠਕਾ। ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ** ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠੇਨ।

ਰਾਹੁਲੋਵਾਦਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਲੋਕਕਾਮਗੁਣਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੩. ਗਹਪਤਿਵਗ੍ਗੋ

### ੧-੩. ਵੇਸਾਲੀਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੨੪-੧੨੬. ਦ੍ਵੀਸੂ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਗਹਪਤਿਵਗ੍ਗੇ ਪਠਮਦੁਤਿਯੇਸੁ **ਤਤਿਯੇ ਚ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਮੇ**ਵ ਪਾਠਜਾਤਂ ਅਪੁਬ੍ਬਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

### ੪-੫. ਭਾਰਦ੍ਵਾਜਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੨੭-੧੨੮**. ਕਾਮਂ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਯੁਤ੍ਤਕਾਲੇ ਪਿਣ੍ਡਂ ਉਲਮਾਨਾ ਚਰਨ੍ਤਿਯੇਵ, ਅਯਂ ਪਨ ਓਦਰਿਕੋ, ਤੇਨੇਵ ਕਾਰਣੇਨ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਪਿਣ੍ਡਂ ਉਲਮਾਨੋ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਘਂਸਨ੍ਤੋ**ਵਾਤਿ ਭੂਮਿਯਂ ਘਂਸਨ੍ਤੋ ਏਵ ਪਤ੍ਤਂ ਠਪੇਤਿ। **ਪਰਿਕ੍ਖੀਣ**ਨ੍ਤਿ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਂ। **ਨਾਲ਼ਿਕੋ ...ਪੇ॰... ਜਾਤਂ,** ਅਤਿਰੇਕਪਤ੍ਤਟ੍ਠਪਨਸ੍ਸ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞਂ ਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। "**ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖਾਦਿਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਨ''ਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਨਿਵੇਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਪਰੇ ਪਨ ''ਸਦ੍ਧਾਪਞ੍ਚਮਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਵਸੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਨਿਵੇਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਸੁਖੇਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਹਾਨਾਨਂ ਸਮ੍ਪਾਦਨਵਸੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

**ਉਪਸਙ੍ਕਮਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਥਾ ਸੋ ਰਾਜਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿ, ਤਂ ਆਗਮਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਥੇਰੋ ਕਿਰਾ**"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। **ਮਹਾਪਾਨਂ** ਨਾਮ ਅਞ੍ਞਂ ਕਮ੍ਮਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਪਾਨਪਸੁਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਤਦਨੁਰੂਪਪਰਿਜਨਸ੍ਸ ਸੁਰਾਪਿਵਨਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਮਹਾਪਾਨਂ ਨਾਮ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ**"ਤਿ। **ਸਾਲਿਥੁਸੇਹੀ**ਤਿ ਰਤ੍ਤਸਾਲਿਥੁਸੇਹਿ। **ਡਯ੍ਹਮਾਨਂ ਵਿਯ** ਕਿਪਿਲ੍ਲਿਕਦਂਸਨਜਾਤਾਹਿ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਹਿ। **ਮੁਖਸਤ੍ਤੀਹਿ ਵਿਜ੍ਝਿਂਸੁ** ਵਲ੍ਲਭਤਾਯ। ਇਤ੍ਥਿਲੋਲੋ ਹਿ ਸੋ ਰਾਜਾ।

**ਪਵੇਣਿ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਸਂ ਸਮਾਦਾਨਪਵੇਣਿਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਪਬਨ੍ਧਂ। **ਪਟਿਪਾਦੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ। **ਗਰੁਕਾਰਮ੍ਮਣ**ਨ੍ਤਿ ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬਆਰਮ੍ਮਣਂ, ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਰਞ੍ਞੋ। **ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਨੋਤਰਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਸਾਦਵੀਥਿਂ ਅਨੋਤਰਨ੍ਤਂ ਅਨੁਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ। **ਵਿਹੇਠੇਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਬਾਧਿਤੁਂ।

ਲੋਭਸ੍ਸ ਅਪਰਾਪਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਬਹੁਵਚਨਵਸੇਨ "**ਲੋਭਧਮ੍ਮਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਯੇਵ,** ਯਸ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਲੋਭਧਮ੍ਮੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇ ਪਰਿਗ੍ਗਹਾਪੇਨ੍ਤੋ ਜਾਨਾਪੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਸਹਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ। **ਇਮਮੇਵ ਕਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਮੂਹਤ੍ਥੋ ਏਵ **ਕਾਯ**-ਸਦ੍ਦੋ ਗਬ੍ਭਾਸਯਾਦਿਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਧਮ੍ਮਸਮੂਹਵਿਸਯਤ੍ਤਾ, ਇਤਰੇ ਪਨ ਕਾਯੂਪਲਕ੍ਖਿਤਤਾਯ ''ਕਾਯੋ''ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਉਤ੍ਤਾਨਮੇ**ਵ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਤ੍ਤਾ।

ਭਾਰਦ੍ਵਾਜਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੬. ਘੋਸਿਤਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੨੯**. **ਰੂਪਾ ਚ ਮਨਾਪਾ**ਤਿ ਨੀਲਾਦਿਭੇਦਾ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਚ ਮਨਸਾ ਮਨੁਞ੍ਞਾ ਪਿਯਰੂਪਾ ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਇਦਞ੍ਚ ਸੁਖਵੇਦਨੀਯਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਸਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। ਏਵਂ "**ਰੂਪਾ ਚ ਮਨਾਪਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਿਯਾ**"ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਯਥਾਰਹਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। **ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣ... ਪੇ॰... ਫਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਕੋਟਿਯਾ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਫਸ੍ਸੋ ਸੁਖਵੇਦਨੀਯੋ, ਨ ਸਹਜਾਤਕੋਟਿਯਾ। ਤੇਨਾਹ – "**ਏਕਂ ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਜਵਨਵਸੇਨ ਸੁਖਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ**"ਤਿ। **ਸੇਸਪਦੇਸੂ**ਤਿ ''ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ ਖੋ, ਗਹਪਤਿ, ਸੋਤਧਾਤੂ''ਤਿ ਆਗਤੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ।

**ਤੇਵੀਸਤਿ ਧਾਤੁਯੋ ਕਥਿਤਾ** ਛਨ੍ਨਂ ਦ੍ਵਾਰਾਨਂ ਵਸੇਨ ਵਿਭਜ੍ਜਗਹਣੇਨ। **ਵਤ੍ਥੁਨਿਸ੍ਸਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨਿਸ੍ਸਿਤਂ। ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਵੀਸਤਿ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਤਿਸ੍ਸੋ **ਏਵਂ ਤੇਵੀਸਤਿ**।

ਘੋਸਿਤਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੭-੮. ਹਾਲਿਦ੍ਦਿਕਾਨਿਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੩੦-੧੩੧**. **ਤਂ ਇਟ੍ਠੇਤ**ਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਯਂ ਰੂਪਂ ਦਿਟ੍ਠਂ, ਤਂ ਇਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਂ ਸੁਖਵੇਦਨਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਸੁਖਵੇਦਨਾਯ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਕੋਟਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚੇਵ, ਯੋ ਚ ਯਥਾਰਹਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਕੋਟਿਯਾ ਵਾ, ਅਨਨ੍ਤਰੋ ਚੇ ਅਨਨ੍ਤਰਕੋਟਿਯਾ ਵਾ, ਸਹਜਾਤੋ ਚੇ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕੋਟਿਯਾ ਵਾ, ਸੁਖਵੇਦਨਾਯ ਪਚ੍ਚਯੋ ਫਸ੍ਸੋ। ਤਂ ਸੁਖਵੇਦਨਿਯਞ੍ਚ ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਵੇਦਨਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਏਸ ਨਯੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ** ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਸੇਸੇਸੁ ਸਤ੍ਤਸੁ ਵਾਰੇਸੁ। **ਮਨੋਧਾਤੁਯੇ**ਵ **ਵਾ ਸਮਾਨਾ**ਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਨਯੇਨ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਨਯੇਨ ਪਨ ਸੁਞ੍ਞਤਟ੍ਠੇਨ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤਨਿਜ੍ਜੀਵਟ੍ਠੇਨ ਚ ਮਨੋਧਾਤੁਸਮਞ੍ਞਂ ਲਭਤੇਵ। **ਅਟ੍ਠਮਂ ਉਤ੍ਤਾਨਮੇ**ਵ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਤ੍ਤਾ।

ਹਾਲਿਦ੍ਦਿਕਾਨਿਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੯. ਲੋਹਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੩੨**. **ਤੇਪਿ ਮਾਣਵਕਾਤ੍ਵੇ**ਵ **ਵੁਤ੍ਤਾ,** ਨ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਮਾਰਾ ਏਵ। **ਸੇਲੇਯਜਕਾਨੀ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਿਲਿਸ੍ਸਨਲਙ੍ਘਨਕੀਲ਼ਨਾਨਿ।

ਉਪਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਇਭਂ ਹਰਨ੍ਤੀਤਿ **ਇਬ੍ਭਾ,** ਹਤ੍ਥਿਗੋਪਕਾ। ਤੇ ਪਨ ਨਿਹੀਨਕੁਟੁਮ੍ਬਸ੍ਸ ਭੋਗ੍ਗਂ ਉਪਾਦਾਯ ਗਹਪਤਿਭਾਵਂ ਉਪਾਦਾਯ ''ਗਹਪਤਿਕਾ''ਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ **"ਗਹਪਤਿਕਾ"**ਤਿ। **ਕਣ੍ਹਾ**ਤਿ ਕਣ੍ਹਾਭਿਜਾਤਿਕਾ। **ਰਟ੍ਠਂ ਭਰਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਰਟ੍ਠੇ ਵਸਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਰਟ੍ਠਸ੍ਸ ਬਲਿਂ ਭਰਣੇਨ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਾ ਕੁਟੁਮ੍ਬਸ੍ਸ ਭਰਣੇਨ ਭਰਤਾ। **ਪਰਿਯਾਯਨ੍ਤਾ**ਤਿ ਪਰਿਤੋ ਸਂਚਰਨ੍ਤਾ ਕੀਲ਼ਨ੍ਤਿ।

**ਸੀਲਜੇਟ੍ਠਕਾ**ਤਿ ਸੀਲਪ੍ਪਧਾਨਾ। ਯੇ ਪੁਰਾਣਂ ਸਰਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਸੀਲੁਤ੍ਤਮਾ ਅਹੇਸੁਂ। **ਦ੍ਵਾਰਾਨਿ** ਚਕ੍ਖਾਦਿਦ੍ਵਾਰਾਨਿ।

**ਅਪਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ** ਅਪੇਤਾ ਵਿਰਹਿਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ। **ਵਿਸਮਾਨੀ**ਤਿ ਵਿਗਤਸਮਾਨਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸਭਾਵਾਨਿ। **ਨਾਨਾਵਿਧਦਣ੍ਡਾ** ਨਾਨਾਵਿਧਦਣ੍ਡਨਿਪਾਤਾ।

**ਅਨਾਹਾਰਕਾ**ਤਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਭੁਞ੍ਜਨਕਾ। ਪਙ੍ਕੋ ਵਿਯ **ਪਙ੍ਕੋ,** ਮਲਂ। ਦਨ੍ਤਪਙ੍ਕੋ ਪੁਰਿਮਪਦਲੋਪੇਨ ਪਙ੍ਕੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ **"ਪਙ੍ਕੋ ਨਾਮ ਦਨ੍ਤਮਲ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਜੇਹਿ ਕਾਤਬ੍ਬਕਾਨਂ ਅਕੋਪੇਤ੍ਵਾ ਕਰਣਂ ਸਮਾਦਾਨਵਸੇਨ **ਵਤਂ**। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। ਕੋਹਞ੍ਞਂ ਨਾਮ ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਦੋਸਂ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਅਸਨ੍ਤਗੁਣਪਕਾਸਨਾਤਿ ਆਹ – **"ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨ...ਪੇ॰... ਕੋਹਞ੍ਞਞ੍ਚੇਵਾ"**ਤਿ। **ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਭਣ੍ਡਕਵਣ੍ਣਾ**ਤਿ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਭਣ੍ਡਾ ਕਪ੍ਪਕਾਤਿ। ਤੇ ਚ ਖੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਜੀਵਿਕਤ੍ਥਾਯ ਆਮਿਸਕਿਞ੍ਜਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨਿਬਨ੍ਧਨਤ੍ਥਾਯ ਅਮੋਚਨਤ੍ਥਾਯ ਕਤਾ।

**ਅਖਿਲ**ਨ੍ਤਿ ਚੇਤੋਖਿਲਰਹਿਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਵਸੇਨ। ਤੇਨਾਹ **"ਮੁਦੁ ਅਥਦ੍ਧ"**ਨ੍ਤਿ।

**ਅਧਿਮੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਅਭਿਰਤਿਵਸੇਨ ਯੁਤ੍ਤਪਯੁਤ੍ਤੋ। **ਪਰਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਪਰਿਤੋ ਖਣ੍ਡਿਤਚਿਤ੍ਤੋ। **ਅਪ੍ਪਮਾਣਚਿਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਕੋ ਅਯ''ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਚਿਤ੍ਤੋ।

ਲੋਹਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੦. ਵੇਰਹਚ੍ਚਾਨਿਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੩੩**. ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਿਂ ਧਮ੍ਮਸਵਨਾਯ ਚੋਦੇਨ੍ਤੋ ਮਾਣਵਕੋ **"ਯਗ੍ਘੇ"**ਤਿ ਅਵੋਚ। ਤੇਨਾਹ **"ਯਗ੍ਘੇਤਿ ਚੋਦਨਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ"**ਤਿ।

ਵੇਰਹਚ੍ਚਾਨਿਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਗਹਪਤਿਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੪. ਦੇਵਦਹਵਗ੍ਗੋ

### ੧. ਦੇਵਦਹਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੧੩੪. **ਮਨਂ ਰਮਯਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਆਪਾਥਗਤਾ ਮਨਸ੍ਸ ਰਮਣਵਸੇਨ ਪਿਯਾਯਿਤਬ੍ਬਤਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਾ।

### ੨. ਖਣਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੧੩੫. **ਛਫਸ੍ਸਾਯਤਨਿਕਾ**ਤਿ ਛਹਿ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੇਹਿ ਅਨਿਟ੍ਠਸਂਵੇਦਨਿਯਾ। **ਛਦ੍ਵਾਰਫਸ੍ਸਪਟਿਵਿਦ੍ਧਵਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਛਹਿਪਿ ਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪਟਿਸਂਵੇਦਨਾ ਹੋਤਿਯੇਵ ਸਬ੍ਬਸੋ ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਭਵਨਤ੍ਥਂ। **ਤਾਵਤਿਂਸਪੁਰ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਦਸ੍ਸਨਮਹਾਨਗਰਂ। **ਅਭਾਵੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ** ਸਬ੍ਬਥਾ ਸੁਖਾਨੁਭਵਨਤੋ। **ਨਿਰਯੇ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਦੁਗ੍ਗਤਿ ਭਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਇਤਰਾਪਾਯਾਪਿ ਗਹਿਤਾ ਏਵ। **ਮਗ੍ਗਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸਂ ਵਸਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਅਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕ੍ਖਣਾਨਂ ਗਹਣਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਇਮੇ**ਵਾਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ ਏਵ। **ਅਪਾਯੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ** ਅਪਾਯਦੁਕ੍ਖਸਦਿਸਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਕਦਾਚਿ ਪਟਿਸਂਵੇਦਨਤੋ। **ਸਗ੍ਗੋਪਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ** ਦੇਵਭੋਗਸਦਿਸਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਕਦਾਚਿ ਪਟਿਲਭਿਤਬ੍ਬਤੋ।

**ਅਯਂ ਕਮ੍ਮਭੂਮੀ**ਤਿ ਅਯਂ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੋ ਪੁਰਿਸਥਾਮਕਰਣਾਯ ਕਮ੍ਮਭੂਮਿ ਨਾਮ ਤਾਸਂ ਯੋਗਜਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਪਧਾਨਕਮ੍ਮਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਇਧ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾ**"ਤਿ ਆਹ। **ਠਾਨਾਨੀ**ਤਿ ਕਾਰਣਾਨਿ। **ਸਂਵੇਜਨਿਯਾਨੀ**ਤਿ ਸਂਵੇਗਜਨਨਾਨਿ ਬਹੂਨਿ ਜਾਤਿਆਦੀਨਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਜਾਤਿ, ਜਰਾ, ਬ੍ਯਾਧਿ, ਮਰਣਂ, ਅਪਾਯਭਵਂ, ਤਤ੍ਥਪਿ ਨਿਰਯੂਪਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਕਂ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨੁਪਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਕਂ, ਅਸੁਰਕਾਯੂਪਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਕਂ, ਅਤੀਤੇ ਵਟ੍ਟਮੂਲਕਂ, ਅਨਾਗਤੇ ਵਟ੍ਟਮੂਲਕਂ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਆਹਾਰਪਰਿਯੇਟ੍ਠਿਮੂਲਕਨ੍ਤਿ ਬਹੂਨਿ ਸਂਵੇਗਵਤ੍ਥੂਨਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ **ਸਂਵੇਗਜਾਤੋ** ਸਞ੍ਜਾਤਸਂਵੇਗੋ ਯੋਨਿਸੋ ਪਧਾਨਮਨੁਯੁਞ੍ਜਸ੍ਸੁ। **ਸਂਵੇਗਾ**ਤਿ ਸਂਵੇਗਮਾਪਜ੍ਜਸ੍ਸੁ।

ਖਣਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੩. ਪਠਮਰੂਪਾਰਾਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੧੩੬. **ਸਮ੍ਮੁਦਿਤਾ** ਸਮ੍ਮੋਦਪ੍ਪਤ੍ਤਾ, **ਪਮੋਦਿਤਾ** ਸਞ੍ਜਾਤਪਮੋਦਾ। **ਦੁਕ੍ਖਾ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਵਨ੍ਤੋ ਸਞ੍ਜਾਤਦੁਕ੍ਖਾ। ਤੇਨਾਹ "**ਦੁਕ੍ਖਿਤਾ**"ਤਿ। ਸੁਖਂ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਸੁਖੋ**, ਸੁਖੀ। ਤੇਨਾਹ "**ਸੁਖਿਤੋ**"ਤਿ। **ਯਤ੍ਤਕਾ** ਰੂਪਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਲੋਕੇ **ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਚ੍ਚਪਟਿਵੇਧੇਨ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾਨਂ। "**ਪਚ੍ਚਨੀਕਂ ਹੋਤੀ**"ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਂ ਪਚ੍ਚਨੀਕਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਲੋਕੋ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਸੁਭਾ**ਤਿ ''ਆਹੂ''ਤਿਪਦਂ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਸਬ੍ਬਮੇਤ**ਨ੍ਤਿ ''ਸੁਖਂ ਦਿਟ੍ਠਮਰਿਯੇਭਿ...ਪੇ॰... ਤਦਰਿਯਾ ਸੁਖਤੋ ਵਿਦੂ''ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਬ੍ਬਮੇਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ ਹਿ ਏਕਨ੍ਤੋ ਸੁਖਂ ਨਾਮ।

**ਪਞ੍ਚਨਵੁਤਿਪਾਸਣ੍ਡਿਨੋ** ਤੇਸਞ੍ਚ ਪਾਸਣ੍ਡਿਭਾਵੋ ਪਪਞ੍ਚਸੂਦਨਿਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਕਾਸਿਤੋ ਏਵ। **ਕਿਲੇਸਨੀਵਰਣੇਨ ਨਿਵੁਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਲੇਸਖਨ੍ਧਾ ਕਿਲੇਸਨੀਵਰਣਂ, ਤੇਨ ਨਿਵਾਰਿਤਾਨਂ। **ਨਿਬ੍ਬਾਨਦਸ੍ਸਨਂ** ਨਾਮ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ, ਤੇਨ ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਞ੍ਚ **ਕਾਲ਼ਮੇਘਅਵਚ੍ਛਾਦਿਤਂ ਵਿਯ ਚਨ੍ਦਮਣ੍ਡਲਂ**।

**ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਸੁਭਭਾਵਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨੇਨ ਸਮ੍ਮਾਵਿਞ੍ਞਾਣਦਸ੍ਸਨੇਨ ਚ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ। **ਮਗ੍ਗਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਧਮ੍ਮਸ੍ਸ।

**ਅਨੁਪਨ੍ਨੇਹੀ**ਤਿ ਅਨੁ ਅਨੁ ਅਵ਼ਿਹਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੇਹਿ। **ਕੋ ਨੁ ਅਞ੍ਞੋ ਜਾਨਿਤੁਂ ਅਰਹਤਿ**, ਅਞ੍ਞੋ ਨ ਜਾਨਾਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਪਠਮਰੂਪਾਰਾਮਸੁਤ੍ਤਵ਼ਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੪-੧੨. ਦੁਤਿਯਰੂਪਾਰਾਮਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵ਼ਣ੍ਣਨਾ

**੧੩੭-੧੪੫**. **ਸੁਦ੍ਧਿਕਂ ਕਤ੍ਵ਼ਾ** ਗਾਥਾਬਨ੍ਧਨੇਨ ਵ਼ਿਨਾ ਕੇਵ਼ਲਂ ਚੁਣ੍ਣਿਯਪਦਵ਼ਸੇਨੇਵ਼। **ਤਥਾ ਤਥਾ**ਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਿ ਬਾਹਿਰਾਨਿ ਚ ਆਯਤਨਾਨਿ ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣੇਨ ਦੁਕ੍ਖਾਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣੇਹਿ ਚ ਯੋਜੇਤ੍ਵ਼ਾ ਦਸ੍ਸਨਵ਼ਸੇਨ।

ਦੁਤਿਯਰੂਪਾਰਾਮਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵ਼ਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦੇਵ਼ਦਹਵ਼ਗ੍ਗਵ਼ਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੫. ਨਵ਼ਪੁਰਾਣਵ਼ਗ੍ਗੋ

### ੧. ਕਮ੍ਮਨਿਰੋਧਸੁਤ੍ਤਵ਼ਣ੍ਣਨਾ

**੧੪੬**. ਸਮ੍ਪਤਿ ਵ਼ਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਤਂਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ **"ਨ ਚਕ੍ਖੁ ਪੁਰਾਣਂ, ਕਮ੍ਮਮੇਵ਼ ਪੁਰਾਣ**"ਨ੍ਤਿ ਵ਼ਤ੍ਵ਼ਾ ਯਥਾ ਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਪੁਰਾਣਪਰਿਯਾਯੋ ਵ਼ੁਤ੍ਤੋ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ – **"ਕਮ੍ਮਤੋ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਪਚ੍ਚਯਨਾਮੇਨਾ**ਤਿ ਪੁਰਿਮਜਾਤਿਸਂਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ''ਪੁਰਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਵ਼ਤ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਾਮੇਨ। **ਏਵ਼ਂ ਵ਼ੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ''ਪੁਰਾਣਕਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ ਏਵ਼ਂ ਵ਼ੁਤ੍ਤਂ। **ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਅਭਿਸਮਾਗਨ੍ਤ੍ਵ਼ਾ ਕਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਵ਼ਿਜ੍ਜਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਅਭਿਮੁਖਭਾਵ਼ੇਨ ਸਮਾਗਨ੍ਤ੍ਵ਼ਾ ਸਮੇਚ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਂ। **ਚੇਤਨਾਯਾ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਚੇਤਨਾਯ। **ਪਕਪ੍ਪਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਸਮੀਹਿਤਂ। **ਵ਼ੇਦਨਾਯਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵ਼ਾ ਪਵ਼ਤ੍ਤਾਯ ਵ਼ੇਦਨਾਯ। **ਵ਼ਤ੍ਥੂ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਕਾਰਣਂ ਪਵ਼ਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਵ਼ਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾਯ **ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ। ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੇਨਾ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਸਿਦ੍ਧੇਨ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੇਨ। **ਵ਼ਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਫੁਸਤੀ**ਤਿ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਵ਼ਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। **ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤੋ ਨਿਰੋਧੋ** ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ **"ਕਮ੍ਮਨਿਰੋਧੋ**"ਤਿ ਵ਼ੁਚ੍ਚਤਿ, ''ਕਮ੍ਮਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਏਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਕਤ੍ਵ਼ਾ। ''ਝਾਯਥ, ਭਿਕ੍ਖਵ਼ੇ, ਮਾ ਪਮਾਦਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਵ਼ੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **"ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਵ਼ਿਪਸ੍ਸਨਾ ਕਥਿਤਾ**"ਤਿ ਵ਼ੁਤ੍ਤਂ।

ਕਮ੍ਮਨਿਰੋਧਸੁਤ੍ਤਵ਼ਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੨-੫. ਅਨਿਚ੍ਚਨਿਬ੍ਬਾਨਸਪ੍ਪਾਯਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵ਼ਣ੍ਣਨਾ

**੧੪੭-੧੫੦**. **ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਧਿਗਮਸ੍ਸ, ਕਿਲੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸੇਵ਼ ਵ਼ਾ। **ਉਪਕਾਰਪਟਿਪਦ**ਨ੍ਤਿ ਉਪਕਾਰਾਵ਼ਹਂ ਪਟਿਪਦਂ। **ਚਤੂਸੂ**ਤਿ ਦੁਤਿਯਾਦੀਸੁ ਚਤੂਸੁ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਪ੍ਪਾਯਾ ਪਟਿਪਦਾ ਦੇਸਿਤਾਤਿ ਕਤ੍ਵ਼ਾ **"ਸਹ ਵ਼ਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਗ੍ਗਾ ਕਥਿਤਾ**"ਤਿ ਵ਼ੁਤ੍ਤਂ।

ਅਨਿਚ੍ਚਨਿਬ੍ਬਾਨਸਪ੍ਪਾਯਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵ਼ਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੬-੭. ਅਨ੍ਤੇਵ਼ਾਸਿਕਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵ਼ਣ੍ਣਨਾ

**੧੫੧-੧੫੨**. ਅਨੁ-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮੀਪਤ੍ਥੇ ਵਤ੍ਤਤਿ ‘‘ਉਦਕਨ੍ਤੰ ਵਨਨ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ, ਕਿਲੇਸੋ ਪਨ ਅਤਿਆਸਨ੍ਨੇ ਵਸਤਿ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯਾਤਿ **“ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕ”**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਵਿਭਤ੍ਤਿਅਲੋਪੇਨ ਯਥਾ ‘‘ਵਨੇਕੁਸਲੋ, ਕੂਲੇਰੁਕ੍ਖਾ’’ਤਿ। ਤੇਨਾਹ – **“ਅਨਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕਨ੍ਤਿ ਅਨ੍ਤੋਵਸਨਕਿਲੇਸਵਿਰਹਿਤ”**ਨ੍ਤਿ। **ਆਚਰਣਕਕਿਲੇਸਵਿਰਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਮੁਦਾਚਰਣਕਿਲੇਸਰਹਿਤੰ। **ਅਨ੍ਤੋ ਅਸ੍ਸ ਵਸਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਵਸਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। **ਤੇ ਏਤੰ ਅਧਿਭਵਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਤੇ ਕਿਲੇਸਾ ਏਤੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਸੇ ਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ – **“ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਨ੍ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪੇਨ੍ਤਿ** ਵਾ”ਤਿ। **ਤੇਹਿ ਆਚਰਿਯੇਹੀ**ਤਿ ਤੇਹਿ ਕਿਲੇਸਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ ਸਤ੍ਤੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਗਤਿਯੰ ਠਪੇਨ੍ਤੇਹਿ ਆਚਰਿਯੇਹਿ। **ਸਤ੍ਤਮੰ ਹੇਟ੍ਠਾ ਕਥਿਤਨਯਮੇ**ਵਾਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਖਨ੍ਧਵਸੇਨ ਦੇਸਨਾ ਆਗਤਾ, ਇਧ ਆਯਤਨਵਸੇਨਾਤਿ ਅਯਮੇਵ ਵਿਸੇਸੋ।

ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੮. ਅਤ੍ਥਿਨੁਖੋਪਰਿਯਾਯਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੫੩**. ਪਰਿਯਾਯਤਿ ਪਰਿਗਚ੍ਛਤਿ ਫਲੰ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਪਰਿਯਾਯੋ** ਹੇਤੂਤਿ ਆਹ – **“ਯੰ ਪਰਿਯਾਯਨ੍ਤਿ ਯੰ ਕਾਰਣ”**ਨ੍ਤਿ। ਪਚ੍ਚੁਕ੍ਖਦਿਟ੍ਠੇ ਅਵਿਪਰੀਤੇ ਅਤ੍ਥੇ ਪਵਤ੍ਤਸਦ੍ਧਾ **ਪਚ੍ਚੁਕ੍ਖਸਦ੍ਧਾ** ਯਥਾ ‘‘ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਗਵਾ, ਸ੍ਵਾਖਾਤੋ ਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੮੮) ਚ। **ਏਵੰ ਕਿਰਾ**ਤਿ ਇਤਿ ਕਿਰਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸਦ੍ਦੂਹਨਾਕਾਰੋ ਸਦ੍ਧਾਪਤਿਰੂਪਕੋ। **ਏਤ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਅਵ੍ਹਤ੍ਤੇਵ ਸਦ੍ਧਾਯਾ’’ਤਿ ਏਤੰ ਵਚਨੰ । **ਰੁਚਾਪੇਤ੍ਵ**ਾਤਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਥੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਤਿਯਾ ਰੋਚੇਤ੍ਵਾ। **ਖਮਾਪੇਤ੍ਵ**ਾਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨੰ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਤਥਾ ਖਮਾਪੇਤ੍ਵਾ। ਤੇਨਾਹ – **“ਅਤ੍ਥੇਤਨ੍ਤਿ ਗਹਣਾਕਾਰੋ”**ਤਿ। ਪਰਮ੍ਪਰਾਗਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਏਵੰ ਕਿਰਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਨੁਸ੍ਸਵਨੰ। ਕਾਰਣੰ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯੁਤ੍ਤਿੰ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ। **ਕਾਰਣੰ ਉਪਟ੍ਠਾਤੀ**ਤਿ ‘‘ਸਾਧੂ’’ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਤਿਟ੍ਠਤਿ। **ਅਤ੍ਥੇਤ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਏਤੰ ਕਾਰਣੰ ਏਵਮਯਮਤ੍ਥੋ ਯੁਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੇਨ **ਗਹਣੰ। ਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ**ਤਿ ਯੁਤ੍ਤਿਪਰਿਕਪ੍ਪਨਾ। **ਲਦ੍ਧੀ**ਤਿ ਨਿਚ੍ਛਯੇਨ ਗਹਣੰ, ਸਾ ਚ ਖੋ ਦਿਟ੍ਠਿ ਅਯਾਥਾਵਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਵ੍ਵਾਣਮੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਲਦ੍ਧਿੰ। **ਅਤ੍ਥੇਸਾ**ਤਿ ਏਸਾ ਲਦ੍ਧਿ ਮਮ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਤ੍ਥਿ ਯੁਤ੍ਤਰੂਪਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ। ਏਵੰ ਗਹਣਾਕਾਰੋ **ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਨਾਮ,** ਪਠਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਲਦ੍ਧਿਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਨਿਜ੍ਝਾਨੰ ਖਮਨਾਕਾਰੋ **ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਨਾਮ। ਪਞ੍ਚ ਠਾਨਾਨੀ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚ ਕਾਰਣਾਨਿ। **ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ** ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ। ਹੇਟ੍ਠਿਮਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਾਨੰ ਰਾਗਾਦੀਨੰ ਅਭਾਵੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ‘‘ਨਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹੋ’’ਤਿ ਅਯੰ ਸੇਕ੍ਖਾਨੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਅਭਾਵੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਅਸੇਕ੍ਖਾਨਨ੍ਤਿ ਆਹ – **“ਸੇਕ੍ਖਾਸੇਕ੍ਖਾਨੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਕਥਿਤਾ”**ਤਿ। ‘‘ਸਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ **ਸੇਕ੍ਖਾਨੰ,** ‘‘ਅਸਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ **ਅਸੇਕ੍ਖਾਨੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਕਥਿਤਾ**ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਅਤ੍ਥਿਨੁਖੋਪਰਿਯਾਯਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੯-੧੦. ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੫੪-੧੫੫**. ‘‘ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸੀਲਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਹਰਥਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੬੪) ਵਿਯ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਤ੍ਥੋ ਇਧ **ਸਮ੍ਪਨ੍ਨ**-ਸਦ੍ਦੋਤਿ ਆਹ **“ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ”**ਤਿ। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਏਵੰ ਸਤਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਹੋਤੀਤਿ ਆਸਙ੍ਕਨ੍ਤੋ **“ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ** ਵਾ”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾ**ਤਿ ਦੁਤਿਯਵਿਕਪ੍ਪੇਨ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥੰ ਸਨ੍ਧਾਯ। ਹੇਟ੍ਠਾ ਖਨ੍ਧਿਯਵਗ੍ਗੇ ਖਨ੍ਧਵਸੇਨ ਦੇਸਨਾ ਆਗਤਾ, ਇਧ ਆਯਤਨਵਸੇਨਾਤਿ ਆਹ **“ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵਾ”**ਤਿ।

ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਨਵਪੁਰਾਣਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਤਤਿਯੋ ਪਣ੍ਣਾਸਕੋ।

## ੧੬. ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਵਗ੍ਗੋ

### ੧-੪. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੫੬-੧੫੯**. **ਅਤ੍ਥਤੋ**ਤਿ ਸਭਾਵਤੋ। ਞਾਣੇਨ ਅਰਿਯਤੋ ਞਾਤਬ੍ਬਤੋ **ਅਤ੍ਥੋ**, ਸਭਾਵੋਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਅਭਿਜ੍ਜਨਸਭਾਵੋ ਨਨ੍ਦਨਟ੍ਠੇਨ **ਨਨ੍ਦੀ**, ਰਞ੍ਜਨਟ੍ਠੇਨ **ਰਾਗੋ। ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਅਧਿਗਮਵਸੇਨ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਠਮਸੁਤ੍ਤੇ। **ਦੁਤਿਯਾਦੀਸੂ**ਤਿ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥੇਸੁ। **ਉਤ੍ਤਾਨਮੇ**ਵ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਤ੍ਤਾ।

ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੫-੬. ਜੀਵਕਮ੍ਬਵਨਸਮਾਧਿਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੬੦-੧੬੧**. ਸਮਾਧਿਵਿਕਲਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਂ ਲਭਨ੍ਤਾਨਂ, ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਨਵਿਕਲਾਨਂ ਕਾਯਵਿਵੇਕਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਞ੍ਚ ਲਭਨ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਪਾਕਟਂ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਵਿਭੂਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। **ਓਕ੍ਖਾਯਤਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯਤੀ**ਤਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਭੂਤਭਾਵੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਕਥਿਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ – “**ਦ੍ਵੀਸੁਪਿ…ਪੇ॰… ਕਥਿਤਾ**”ਤਿ।

ਜੀਵਕਮ੍ਬਵਨਸਮਾਧਿਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੭-੯. ਕੋਟ੍ਠਿਕਅਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੬੨-੧੬੪**. ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਯੋ ਏਵ **ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਰਿਪਾਚਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ** ਨਾਮ। ਥੇਰਸ੍ਸ ਤਦਾ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਨ ਪਰਿਪਾਕਂ ਉਪਗਤਾਨਿ, ਥੇਰੋ ਇਮਾਹਿ ਦੇਸਨਾਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰਿਪਾਕਮਗਮਾਸਿ।

ਕੋਟ੍ਠਿਕਅਨਿਚ੍ਚਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੧੦-੧੨. ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਪਹਾਨਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੬੫-੧੬੭**. **ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ। **ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵਾ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਪੁਬ੍ਬਸ੍ਸ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ।

ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਪਹਾਨਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਨਨ੍ਦਿਕ੍ਖਯਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੭. ਸਟ੍ਠਿਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ

### ੧-੬੦. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਅਨਿਚ੍ਚਛਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੧੬੮-੨੨੭**. ‘‘ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਤ੍ਰ ਵੋ ਛਨ੍ਦੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਅਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਸਟ੍ਠਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਕਥਿਤਾਨਿ , ਤਾਨਿ ਚ ਪੇਯ੍ਯਾਲਨਯੇਨ ਦੇਸਨਂ ਆਰੁਲ਼੍ਹਾਨੀਤਿ **“ਸਟ੍ਠਿਪੇਯ੍ਯਾਲੋ ਨਾਮ ਹੋਤੀ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨਾਹ **“ਯਾਨਿ**

**ਪਨੇਤ੍ਥਾ**''ਤਿਆਦਿ।

ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਅਨਿਚ੍ਚਛਨ੍ਨਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸਟ੍ਠਿਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੮. ਸਮੁਦ੍ਦਵਗ੍ਗੋ

### ੧. ਪਠਮਸਮੁਦ੍ਦਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੨੮**. ਯਦਿ ''ਦੁਪ੍ਪੂਰਣਟ੍ਠੇਨ ਸਮੁਦ੍ਦਨਟ੍ਠੇਨਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਤ੍ਥਦ੍ਵਯੇਨ ਸਾਗਰੋ ''ਸਮੁਦ੍ਦੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸੇਵੇਤੰ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **''ਯਦੀ''**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਦੁਪ੍ਪੂਰਣਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਪੂਰੇਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਭਾਵੇਨ। **ਸਮੁਦ੍ਦਨਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਉਪਰੂਪਰਿਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਗਮਨੇਨ। ਮਹਾਗਙ੍ਗਾਦਿਮਹਾਨਦੀਨੰ ਮਹਤਾ ਉਦਕੋਘੇਨ ਅਨੁਸੰਵਚ੍ਛਰੰ ਅਨੁਪਕ੍ਖਨ੍ਦਮਾਨੋਪਿ ਹਿ ਸਮੁਦ੍ਦੋ ਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਯਞ੍ਚ ਭੂਮਿਪਦੇਸੰ ਓਤ੍ਥਰਤਿ, ਤੰ ਸਮੁਦ੍ਦਭਾਵੰ ਨੇਤਿ, ਅਭਾਵੰ ਵਾ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਅਪਯਾਤੇ ਸਮੁਦ੍ਦੋਦਕੇ, ਤੰ ਵਾ ਅਨੁਦਕਭਾਵਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਤਥਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਕਾਮਞ੍ਚੇਸ ਦੁਪ੍ਪੂਰਣਟ੍ਠੋ ਸਮੁਦ੍ਦਨਟ੍ਠੋ ਸਾਗਰੇ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਤੰ ਦ੍ਵਯੰ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਵਿਸੇਸਤੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **''ਤਸ੍ਸ ਹੀ''**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਸਮੋਸਰਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਨੀਲਾਦਿਭਾਗੇਹਿ ਓਸਰਨ੍ਤੰ, ਆਪਾਥੰ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕਾਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ** ਦੁਪ੍ਪੂਰਣੀਯਤ੍ਤਾ। **ਸਦੋਸਗਮਨੇਨ ਗਚ੍ਛਤਿ** ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਦੁਸ੍ਸਨਤੋ। ਦੁਸ੍ਸਨਟ੍ਠਤਾ ਚਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਿਕਤਣ੍ਹਾਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਯਥਾ ਸਮੁਦ੍ਦੋ ਅਪਰਾਪਰੰ ਪਰਿਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਊਮਿਯਾ ਵੇਗੋ ਸਮੁਦ੍ਦਸ੍ਸਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵੰ ਚਕ੍ਖੁਸਮੁਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪੁਰਤੋ ਅਪਰਾਪਰੰ ਪਰਿਵਤ੍ਤਮਾਨੰ ਨੀਲਾਦਿਭੇਦੰ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੰ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸਾਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤੰ ਅਰਹਤਿ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **''ਰੂਪਮਯੋ ਵੇਗੋ''**ਤਿ। **ਅਸਮਪੇਕ੍ਖਿਤੇ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸਨੇ ਰੂਪੇ ਮਨਾਪਭਾਵੰ ਅਮਨਾਪਭਾਵਞ੍ਚ ਗਹੇਤ੍ਵਾ, ''ਇਦੰ ਨਾਮ ਮਯਾ ਦਿਟ੍ਠ''ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਪਧਾਰੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲੰ ਸਮੂਹਘਨਵਸੇਨ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਗਹਣੰ ਅਸਮਪੇਕ੍ਖਨੰ। **ਸਹਤੀ**ਤਿ ਅਧਿਭਵਤਿ, ਤੰਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਕਞ੍ਚਿ ਵਿਕਾਰੰ ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ।

**ਊਮੀ**ਤਿ ਵੀਚਿਯੋ। **ਆਵਟ੍ਟੋ** ਆਵਟ੍ਟਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੰ ਉਦਕੰ। ਗਾਹਰਕ੍ਖਸਮਕਰਾਦਯੋ **ਗਾਹਰਕ੍ਖਸੋ**। ਯਥਾ ਸਮੁਦ੍ਦੇ ਊਮਿਯੋ ਉਪਰੂਪਰਿ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਅਤ੍ਤਨਿ ਪਤਿਤਪੁਗ੍ਗਲੰ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਅਨਯਬ੍ਯਸਨੰ ਆਪਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਆਵਟ੍ਟਗਾਹਰਕ੍ਖਸਾ। ਏਵਮੇਤੇ ਰਾਗਾਦਯੋ ਕਿਲੇਸਾ ਸਯੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਕਸਤ੍ਤੇ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਅਨਯਬ੍ਯਸਨੰ ਆਪਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਕਿਲੇਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਤਾਯ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਅਨਯਬ੍ਯਸਨਾਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭੂਤਸ੍ਸ ਊਮਿਭਯਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਚਕ੍ਖੁਸਮੁਦ੍ਦੋ ''ਸਊਮਿਸਾਵਟ੍ਟੋ ਸਗਾਹੋ ਸਰਕ੍ਖਸੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ।

**ਊਮਿਭਯ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਭਾਯਤਿ ਏਤਸ੍ਮਾਤਿ ਭਯੰ, ਊਮੀਵ ਭਯੰ ਊਮਿਭਯੰ। ਕੁਜ੍ਝਨਟ੍ਠੇਨ **ਕੋਧੋ**। ਸ੍ਵੇਵ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਅਭਿਮਦ੍ਦਨਵਸੇਨੁਪ੍ਪਾਦਨਤ੍ਥੇਨ ਦਲ੍ਹੰ ਆਯਾਸਨਟ੍ਠੇਨ **ਉਪਾਯਾਸੋ**। ਏਤ੍ਥ ਚ ਅਨੇਕਵਾਰੰ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤੇ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਸੀਸੰ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤੁੰ ਅਦਤ੍ਵਾ ਅਨਯਬ੍ਯਸਨਨਿਪ੍ਫਾਦਨੇਨ ਕੋਧੂਪਾਯਾਸਸ੍ਸ **ਊਮਿਸਦਿਸਤਾ** ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਤਥਾ ਕਾਮਗੁਣਾ ਕਿਲੇਸਾਭਿਭੂਤੇ ਸਤ੍ਤੇ ਮਾਨੇ ਵਿਯ ਰੂਪਾਦਿਵਿਸਯਸਙ੍ਖਾਤੇ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸੰਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਯਥਾ ਤਤੋ ਬਹਿਭੂਤੇ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇ ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਏਵੰ ਆਵਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਬ੍ਯਸਨਾਪਾਦਨੇਨ **ਆਵਟ੍ਟਸਦਿਸਤਾ** ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਯਦਾ ਪਨ ਗਾਹਰਕ੍ਖਸੋ ਆਰਕ੍ਖਰਹਿਤੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਗੋਚਰਭੂਮਿਗਤੰ ਪੁਰਿਸੰ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਗੋਚਰੇ ਠਿਤਮ੍ਪਿ ਗੋਚਰੰ ਨੇਤ੍ਵਾ ਭੇਰਵਰੂਪਦਸ੍ਸਨਾਦਿਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪਕ੍ਕਮੰ ਕਾਤੁੰ ਅਸਮਤ੍ਥੰ ਕਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਵਾਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਣ੍ਣਬਲਭੋਗਆਯੁਸੁਖੇਹਿ ਵਿਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਮਹਨ੍ਤੰ ਅਨਯਬ੍ਯਸਨੰ ਆਪਾਦੇਤਿ, ਏਵੰ ਮਾਤੁਗਾਮੋਪਿ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਰਹਿਤੰ ਅਵੀਰਪੁਰਿਸੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਰੂਪਾਦੀਹਿ ਪਲੋਭਨਵਸੇਨ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਾ ਵੀਰਜਾਤਿਯਮ੍ਪਿ ਇਤ੍ਥਿਕੁਤ੍ਤਭੂਤੇਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਹਾਵਭਾਵਵਿਲਾਸੇਹਿ ਇਤ੍ਥਿਮਾਯਾਯ ਅਨ੍ਵਾਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਵਾ ਅਵਸੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪਕਾਰਧਮ੍ਮੇ ਸੀਲਾਦਯੋ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤੁੰ ਅਸਮਤ੍ਥੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਗੁਣਵਣ੍ਣਾਦੀਹਿ ਵਿਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਮਹਨ੍ਤੰ ਅਨਯਬ੍ਯਸਨੰ ਆਪਾਦੇਤਿ, ਏਵੰ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ

**ਗਾਹਰਕ੍ਖਸਸਦਿਸਤਾ** ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। **ਊਮਿਭਯ**ਨ੍ਤਿ ਲਕ੍ਖਣਵਚਨਂ । ਯਥਾ ਹਿ ਊਮਿ ਭਾਯਿਤਬ੍ਬਟ੍ਠੇਨ ਭਯਂ, ਏਵਂ ਆਵਟ੍ਟਗਾਹਰਕ੍ਖਸਾਪੀਤਿ ਊਮਿਆਦਿਭਯੇਨ ਸਭਯਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਅਨ੍ਤਂ** ਅਵਸਾਨਂ ਗਤੋ, ਏਵਂ ਪਾਰਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਗਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਪਠਮਸਮੁਦ੍ਦਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨-੩. ਦੁਤਿਯਸਮੁਦ੍ਦਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੨੯-੨੩੦**. ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਅਲ੍ਲਭਾਵੂਪਨਯਨਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਤੇਮਨਟ੍ਠੇਨਾ**"ਤਿ। **ਅਰਿਯਸਾਵਕੇ**ਤਿ ਅਨਾਗਾਮਿਨੋ। ਤੇ ਹਿ ਕਾਮਭਵਵਸੇਨ ਅਤਿਨ੍ਤਤਾਯ ਨ ਸਮੁਨ੍ਨਾ। **ਤਯੋ ਮਚ੍ਚੂ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਦੇਵਪੁਤ੍ਤਮਾਰੇ। **ਤੀਹਿ ਉਪਧੀਹੀ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਕਾਮਗੁਣਾਨਂ ਵਸੇਨ ਤੀਹਿ ਉਪਧੀਹਿ। ਖਨ੍ਧੁਪਧਿਨਾ ਪਨ ਸੋ ਨ ਨਿਰੂਪਧਿ ਸਉਪਾਦਿਸੇਸਸ੍ਸੇਵ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾ। **ਗਤੋ**ਤਿ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਗਮਨੇਨ ਗਤੋ।

ਦੁਤਿਯਸਮੁਦ੍ਦਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੪-੬. ਖੀਰਰੁਕ੍ਖੋਪਮਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੩੧-੨੩੩**. **ਅਪ੍ਪਹੀਨਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਮਗ੍ਗੇਨ ਅਸਮੁਗ੍ਘਾਟਿਤਭਾਵੇਨ। **ਅਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਸਤਿ ਪਚ੍ਚਯੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਕਿਚ੍ਚਕਰਣਤੋ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂ ਅਪ੍ਪਕਂ ਮੂਸਿਕਾਵਿਸਂ ਵਿਯ **ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ** ਅਪ੍ਪਾਨੁਭਾਵਤ੍ਤਾ। **ਏਵਰੂਪਾਪੀ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਕਾਪਿ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਹੀਨਕਿਲੇਸਸ੍ਸ। **ਅਧਿਮਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਟ੍ਠਾਨਂ ਰਜਨੀਯਾਨਂ, ਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਪਰਿਤ੍ਤਕਮ੍ਪਿ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਂ ਅਧਿਮਤ੍ਤਮੇਵ। ਤੇਨਾਹ "**ਨਖਪਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਮਾਣਮ੍ਪੀ**"ਤਿਆਦਿ। **ਦਹਰੋਤਿਆਦੀਨਿ ਤੀਣਿਪਿ** ਪਦਾਨਿ। **ਆਭਿਨ੍ਦੇਯਜਾ**ਤਿ ਭਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ। **ਤਂ ਉਭਯ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਨ੍ਤਿ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਆਯਤਨਂ।

ਖੀਰਰੁਕ੍ਖੋਪਮਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੭. ਉਦਾਯੀਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੩੪**. **ਇਤਿਪੀ**ਤਿ ਇਮਿਨਾਪਿ ਕਾਰਣੇਨ। **ਅਨਿਚ੍ਚੇਨਾ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਭਾਵੇਨ ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ ਕਥਿਤਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਸਤਿ ਚ ਉਪ੍ਪਾਦੇ ਨਿਰੋਧੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਵਨ੍ਤਤਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਯਦਿ ਚ ਅਤ੍ਤਾ ਸਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਵਿਨਾ ਸਿਜ੍ਝੇਯ੍ਯ, ਨ ਚ ਤਥਾਸ੍ਸ ਸਿਦ੍ਧਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਯ ਅਨਤ੍ਤਤਾ ਕਥਿਤਾ।

ਉਦਾਯੀਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੮. ਆਦਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੩੫**. ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਅਨੁ ਅਨੁ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤੋ ਪਰਿਬ੍ਯਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ **ਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ,** ਹਤ੍ਥਪਾਦਾਦਿਅਵਯਵਾਤਿ ਆਹ – ''ਹਤ੍ਥਾ ਸੋਭਨਾ''ਤਿਆਦਿ। **ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੋ**ਤਿ ਕਿਲੇਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਭੂਤੋ ਗਾਹੋ। **ਸਂਸਨ੍ਦੇਤ੍ਵਾ ਗਹਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਯਵੇ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ ''ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਏਕਜ੍ਝਂ ਗਹਣਂ। **ਵਿਭਤ੍ਤਿਗਹਣ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਭਾਗੇਨ ਅਨਵਸੇਸਗ੍ਗਹਣਂ। **ਕੁਮ੍ਭੀਲਸਦਿਸੋ**ਤਿ ਕੁਮ੍ਭੀਲਗਾਹਸਦਿਸੋ। ਤੇਨਾਹ – "**ਸਬ੍ਬਮੇਵ ਗਣ੍ਹਾਤੀ**"ਤਿ ਹਤ੍ਥਪਾਦਾਦੀਸੁ ਤਂ ਤਂ ਕੋਟ੍ਠਾਸਂ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ **ਗਹਣਂ ਰਤ੍ਤਪਾਸਦਿਸੋ** ਜਲੂਕਗਾਹਸਦਿਸੋ। **ਏਕਜਵਨਵਾਰੇਪਿ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਾਨੁਸਾਰੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਜਵਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ।

**ਨਿਮਿਤ੍ਤੁਸ੍ਸਾਦੇਨ ਗਨ੍ਥਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਅਸ੍ਸਾਦਗਾਹੇਨ ਗਨ੍ਥਿਤੰ ਸਮ੍ਬਦ੍ਧੰ। **ਭਵਙ੍ਗੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਮੂਲਭਵਙ੍ਗੇਨੇਵ। **ਕਿਲੇਸਭਯੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਤਥਾ ਕਿਲੇਸੁਪ੍ਪਤ੍ತਿਯਾ ਸਤਿ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਨ ਅਨੁਰਿਤੰ ਚੇ ਮਰਣਚਿਤ੍ਤੰ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਏਕਨ੍ਤੁਤੋ ਨਿਰਯੇ ਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਾ ਵਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਸਿਯਾਤਿ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਭਾਯਿਤਬ੍ਬੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ। **"ਸਮਯਵਸੇਨ ਵਾ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਮਤ੍ਥੰ ਵਿਵਰਨ੍ਤੋ **"ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਸ੍ਮਿਞ੍ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਰਤ੍ਤੁਚਿਤ੍ਤੰ** ਵਾਤਿ ਰਾਗਵਸੇਨ ਰਤ੍ਤੁਚਿਤ੍ਤੰ ਵਾ। ਦੁਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤੇਨ ਕਥੰ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਾਨੁਭਵਨਨ੍ਤਿ? ਦੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਏਵ ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਾਨੁਭਵਨੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। **ਇਮਸ੍ਸ ਸਮਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਮਰਣਸਮਯਸ੍ਸ।

ਉਭਿਨ੍ਨੰ ਨਾਸਚ੍ਛਿਦ੍ਦਾਨੰ ਮਜ੍ਝੇ ਠਿਤ-ਅਟ੍ਠਿਤੁਦਨੰ ਸਹ ਖੁਰਟ੍ਟੇਨ ਛਿਨ੍ਨੰ। **ਦਣ੍ਡਕਵਾਸੀ**ਤਿ ਦੀਘਦਣ੍ਡਕਾ ਮਹਾਵਾਸਿ। **ਨਿਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਦ੍ਦੋਕ੍ਕਮਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਚਲਾਯਿਕਨਿਦ੍ਦੰ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਕਦਾਚਿ ਅਨੁਰਾ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਤਕ੍ਕਾਨੰ ਸਲ੍ਲਕਾਨੰ ਅਵਸਰੋ ਸਿਯਾ, ਨਤ੍ਵੇਵ ਨਿਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਨਿਦ੍ਦੰ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤੁਕਾਲੇ। **ਵਿਤਕ੍ਕਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਤਕ੍ਕਾਨੰ।

ਆਦਿਤ੍ਤੁਪਰਿਯਾਯਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੯-੧੦. ਪਠਮਹਤ੍ਥਪਾਦੋਪਮਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੩੬-੨੩੭**. ਨਵਮੰ ''ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਬੁਜ੍ਝਨਕਾਨੰ ਅਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ – **"ਦਸਮੇ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ"**ਤਿਆਦਿ। ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਹਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਸੁਤ੍ਤਾਨੰ ਵਿਸੇਸੋਤਿ।

ਪਠਮਹਤ੍ਥਪਾਦੋਪਮਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸਮੁਦ੍ਦਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੯. ਆਸੀਵਿਸਵਗ੍ਗੋ

### ੧. ਆਸੀਵਿਸੋਪਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੩੮**. ਯੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤਦਾ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਪਰਿਵਾਰੇਤ੍ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ, ਤੇਸੁ ਕੇਚਿ ਏਕਵਿਹਾਰਿਨੋ, ਕੇਚਿ ਅਤ੍ਤੁਦੁਤਿਯਾ, ਕੇਚਿ ਅਤ੍ਤੁਤਤਿਯਾ, ਕੇਚਿ ਅਤ੍ਤੁਚਤੁਤ੍ਥਾ, ਕੇਚਿ ਅਤ੍ਤੁਪਞ੍ਚਮਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਾਯਤਨੇਸੁ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ – **"ਏਕਚਾਰਿਕ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਚਚਾਰਿਕੇ"**ਤਿ। ਸਮਾਨਜ੍ਝਾਸਯਤਾ **ਸਭਾਗਵੁਤ੍ਤਿਨੋ**। ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜਨਸ੍ਸ **ਕਾਰਕੇ**। ਤਤੋ ਏਵ ਤਤ੍ਥ **ਯੁਤ੍ਤੁਪਯੁਤ੍ਤੇ। ਪੁਗ੍ਗਲਜ੍ਝਾਸਯੇਨ** ਕਾਰਣਭੂਤੇਨ। **ਪਚ੍ਚਯਭੂਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਪਸ੍ਸਯਭੂਤੰ। ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ''ਤਿ ਆਰਭਿਤ੍ਵਾ ਯਾਵ ''ਤਿਣ੍ਣੋ ਪਾਰਙ੍ਗਤੋ ਥਲੇ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ''ਤਿ ਅਯੰ ਮਾਤਿਕਾਨਿਕ੍ਖੇਪੋ। ਤੇਸੰ ਮਾਤਿਕਾਯ ਵਿਤ੍ਥਾਰਭਾਜਨੰ। **ਵਾਸਨਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਵਾਸਨਾਵਹੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। **ਸਿਨੇਰੁੰ ਉਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੋ ਵਿਯਾ**ਤਿਆਦਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਦੇਸਨਾਯ ਅਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਤਾਯ ਸੁਦੁਕ੍ਕਰਭਾਵਦਸ੍ਸਨੰ।

ਮਞ੍ਜੂਟ੍ਠੇਸੁ ਮਞ੍ਜੂਸਮਞ੍ਞਾ ਵਿਯ ਮੁਖਟ੍ਠੰ ਵਿਸੰ ''ਮੁਖ''ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ। ਸੁਕ੍ਖਕਟ੍ਠਸਦਿਸਭਾਵਾਪਾਦਨਤੋ ''ਕਟ੍ਠ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਕਟ੍ਠੰ ਮੁਖੰ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਕਟ੍ਠਮੁਖੋ,** ਦੰਸਨਾਦਿਨਾ ਕਟ੍ਠਸਦਿਸਭਾਵਕਰੋ ਸਪ੍ਪੋ। ਅਥ ਵਾ ਕਟ੍ਠਸਦਿਸਭਾਵਾਪਾਦਨਤੋ ਕਟ੍ਠੰ ਵਿਸੰ ਵਾ ਮੁਖੇ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਕਟ੍ਠਮੁਖੋ**। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸੇਸਪਦੇਸੁਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ**ਤਿ ਇਮੇ ਵਿਸਕਿਚ੍ਚਭੇਦੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ। ਇਦਾਨਿ ਤੰ ਨੇਸੰ ਵਿਸਕਿਚ੍ਚਭੇਦੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਤੇਸੂ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਯਸੂਲਸਮਪ੍ਪਿਤੰ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤੁਰੇ ਅਯਸੂਲੰ ਅਨੁਪ੍ਪਵੇਸਿਤੰ ਵਿਯ।

**ਪਕ੍ਕਪੂਤਿਪਨਸਂ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਕਾਲਾਤਿਕ੍ਕਮੇ ਕੁਥਿਤਪਨਸਫਲਂ ਵਿਯ। **ਚਙ੍ਕਵਾਰੇ**ਤਿ ਰਜਕਾਨਂ ਖਾਰਪਰਿਸ੍ਸਾਵਨੇ ਸੁਰਾਪਰਿਸ੍ਸਾਵਨੇ ਵਾ। ਅਨਵਸੇਸਂ ਛਿਜ੍ਜਨੇਨ **ਅਸਨਿਪਾਤਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਯ। ਮਹਾਨਿਖਾਦਨੇਨਾ**ਤਿ ਮਹਨ੍ਤੇਨ ਨਿਖਾਦਨੇਨ।

**ਵਿਸਵੇਗਵਿਕਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਸਵੇਗਗਤੇਨ ਵਿਕਾਰੇਨ। **ਵਾਤੇਨਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਪ੍ਪਸ੍ਸ ਸਰੀਰਂ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਉਗ੍ਗਤਵਾਤੇਨ। ਨਾਸਵਾਤੇ ਪਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ। **ਪੁਗ੍ਗਲਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਤੇਸਂਯੇਵ ਸੋਲ਼ਸਨ੍ਨਂ ਸਪ੍ਪਾਨਂ ਆਗਤਵਿਸੋਤਿਆਦਿਪੁਗ੍ਗਲਨਾਮਸ੍ਸ ਵਸੇਨ **ਚਤੁਸਟ੍ਠਿ ਹੋਨ੍ਤਿ** ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਭਾਵਤੋ। **ਆਗਤਵਿਸੋ**ਤਿ ਆਗਚ੍ਛਵਿਸੋ, ਸੀਘਤਰਂ ਅਭਿਰੁਹਨਵਿਸੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਘੋਰਵਿਸੋ**ਤਿ ਕਕ੍ਖਲ਼ਵਿਸੋ, ਦੁਤ੍ਤਿਕਿਚ੍ਛਵਿਸੋ। **ਅਯਂ ਸੀਤਉਦਕਂ ਵਿਯ ਹੋਤਿ** ਗਾਲ੍ਹਦੁਬ੍ਬਿਨਿਮ੍ਮੋਚਯਭਾਵੇਨ। ਉਦਕਸਪ੍ਪੋ ਹਿ ਘੋਰਵਿਸੋ ਹੋਤਿ ਯੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ – "**ਉਦਕਸਪ੍ਪਾਦੀਨਂ ਵਿਸਂ ਵਿਯਾ**"ਤਿ। **ਪਵ੍ਵਾਯਤੀ**ਤਿ ਗਣ੍ਡਪਿਲ਼ਕਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵ੍ਵਾਯਤਿ। **ਅਨੇਲ਼ਕਸਪ੍ਪੋ** ਨਾਮ ਮਹਾਆਸੀਵਿਸੋ। **ਨੀਲਸਪ੍ਪੋ** ਨਾਮ ਸਾਖਵਣ੍ਣੋ ਰੁਕ੍ਖਗ੍ਗਾਦੀਸੁ ਵਿਚਰਣਕਸਪ੍ਪੋ। **ਇਮਿਨਾ ਉਪਾਯੇਨਾ**ਤਿ ਯੋਯਂ ਕਟ੍ਠਮੁਖੇਸੁ ਦਟ੍ਠਵਿਸਾਨਂਯੇਵ ''ਆਗਤਵਿਸੋ ਨੋ ਘੋਰਵਿਸੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਇਮਿਨਾ ਉਪਾਯੇਨ। **ਕਟ੍ਠਮੁਖੇ ਦਟ੍ਠਵਿਸਾਦਯੋ**ਤਿ ਕਟ੍ਠਮੁਖੇਸੁ ਦਟ੍ਠਵਿਸੋ, ਫੁਟ੍ਠਵਿਸੋ, ਵਾਤਵਿਭੋਤਿ ਤਯੋ, **ਪੂਤਿਮੁਖਾਦੀਸੁ ਚ ਦਟ੍ਠਵਿਸਾਦਯੋ** ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

**ਏਕੇਕ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਸਟ੍ਠਿਯੋ ਏਕੇਕਂ। **ਚਤੁਧਾ**ਤਿ ਅਣ੍ਡਜਾਦਿਵਿਭਾਗੇਨ ਚਤੁਧਾ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ। **ਛਪਣ੍ਣਾਸਾਨੀ**ਤਿ ਛਪਣ੍ਣਾਸਾਧਿਕਾਨਿ। **ਗਤਮਗ੍ਗਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਙ੍ਖਜਾਗਤਮਗ੍ਗਸ੍ਸ **ਪਟਿਲੋਮਤੋ ਸਂਖਿਪ੍ਪਮਾਨਾ** ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਕੁਲਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਕਟ੍ਠਮੁਖਾਦਿਜਾਤਿਵਸੇਨ।

**ਸਕਲਕਾਯੇ ਆਸਿਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਯ ਠਪਿਤਵਿਸਾ**ਤਿ ਹਿ ਤੇਸਂ ਫੁਟ੍ਠਵਿਸਤਾ, ਵਾਤਵਿਸਤਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ''ਆਸਿਤ੍ਤਵਿਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਆਸੀਵਿਸਸਦ੍ਦੇ **ਵਚਨਤ੍ਥੋ** ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯੇਨ **ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਉਗ੍ਗਤਤੇਜਾ**ਤਿ ਉਦਗ੍ਗਤੇਜਾ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਸਤੇਜੇਨ ਨੇਸਂ ਕੁਰੂਰਦਬ੍ਬਤਾ ਵਾ। **ਦੁਨ੍ਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨਵਿਸਾ**ਤਿ ਮਨ੍ਤਾਗਦੇਹਿ ਅਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨੀਯਵਿਸਾ। **ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਸੀਵਿਸਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਆਦਿਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨੇਤ੍ਥ ਅਵਸੇਸਪਾਲ਼ਿਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

**ਆਸੀਵਿਸੇਸੂ**ਤਿ ਇਮੇ ਆਸੀਵਿਸਾ ਦਟ੍ਠਵਿਸਾ ਏਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਸਰੀਰਟ੍ਠਕੇਸੁਯੇ**ਵਾਤਿ ਤੇਨ ਪੁਰਿਸੇਨ ਤੇਸਂ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਨਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਕਤਤ੍ਤਾ ਆਯੁਸੇਸਸ੍ਸ ਚ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਨਂ ਨ ਦਂਸਿਂਸੂਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਪੁਚ੍ਛਿ** ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਵੇਦੇਤੁਕਾਮੋ। **ਦੁਰੁਪਟ੍ਠਾਹਾ**ਤਿ ਦੁਰੁਪਟ੍ਠਾਨਾ। **ਸੋਤ੍ਥਿਮਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਸੋਤ੍ਥਿਭਾਵਸ੍ਸ ਉਪਾਯੋ।

**ਅਨੁਰਚਰੋ**ਤਿ ਅਨੁਰਂ ਚਰੋ ਸੁਖਸਤ੍ਤੁ ਵਿਸ੍ਸਾਸਘਾਤੀ। ਤੇਨਾਹ "**ਵਧਕੋ**"ਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਤਾਸਂ ਪੇਸਨੇ ਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਪਠਮਾ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਭਿਮੁਖਗਤਂ ਵਿਯ **ਅਭਿਮੁਖਗਤਂ**। ਈਦਿਸੀਪਿ ਹਿ ਵਚੋਯੁਤ੍ਤਿ ਲੋਕੇ ਨਿਰੂਪੀਯਤਿ ਸਨ੍ਤਿਯਂ ਪੁਰਿਸਂ ਠਪੇਤੀਤਿ ਵਿਯ। ਤਸ੍ਮਾ **ਅਭਿਮੁਖਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਮੁਖਂ ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਙ੍ਕ**ਸਣ੍ਠਾਨਂ **ਫਲਕਂ** ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਆਗਤਾਗਤਾਨਂ ਨਿਸੀਦਨਤ੍ਥਾਯ **ਅਤ੍ਥਤਂ**।

ਅਰਿਤ੍ਤਹਤ੍ਥੋ ਪੁਰਿਸੋ ਸਨ੍ਤਾਰੇਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਸਨ੍ਤਾਰਣੀ**। ਓਰਿਮਤੀਰਤੋ ਉਤ੍ਤਰਣਾਯ ਸੇਤੁ **ਉਤ੍ਤਰਸੇਤੁ**। ਏਕੇਨ ਦ੍ਵੀਹਿ ਵਾ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬੋ ਰੁਕ੍ਖਮਯੋ ਸੇਤੁ **ਰੁਕ੍ਖਸੇਤੁ**। ਜਙ੍ਘਸਤ੍ਥੇਨ ਗਮਨਯੋਗ੍ਗੋ ਸੇਤੁ **ਜਙ੍ਘਸੇਤੁ**। ਸਕਟੇਨ ਗਨ੍ਤੁਂ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯੋ **ਸਕਟਸੇਤੁ। ਨ ਖੋ ਏਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ** ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ। ਤਦਤ੍ਥੋ ਪਨ ਏਕਦੇਸੇਨ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਏਤ੍ਤਕਾਨਂ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾਨਂ ਬਾਹਿਤਤ੍ਤਾ**"ਤਿ ਆਹ। **ਦੇਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਉਦ੍ਦੇਸਦੇਸਨਂ। **ਵਿਨਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਪਟਿਸਂਹਰਨ੍ਤੋ। **ਨ ਲਦ੍ਧੋ ਵਤਾਸੀ**ਤਿ ਨ ਲਦ੍ਧੋ ਵਤ ਆਸਿ।

**ਰਾਜਾ ਵਿਯ ਕਮ੍ਮਂ** ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਇਸ੍ਸਰਿਯਸ੍ਸ ਵਤ੍ਤਾਪਨਤੋ। **ਰਾਜਾ…ਪੇ॰… ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇ** ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਸਙ੍ਖਾਤਾਪਰਾਧਤਾਯ। **ਵ੍ਵਾਣਪਲਾਯਨੇਨਾ**ਤਿ ਮਹਾਭੂਤੇਹਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਵਿਰਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁਕਾਮਤਾਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਵ੍ਵਾਣਪਲਾਯਨੇ

ਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮਸਿਦ੍ਧੇਨੇਵ ਞਾਣਪਲਾਯਨੇਨ। ਏਵਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਉਪਮਾਸਂਸਨ੍ਦਨਂ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਾਪਿਤਮੇਵ ਹੋਤਿ।

**ਯਥੇ**ਵ **ਹੀ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਏਕਦੇਸਨਾਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਵਚਨਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯਾਨਂ ਵਚਨੇਨ ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ "**ਪਤ੍ਥਦ੍ਧੋ ਭਵਤੀ**"ਤਿਆਦਿਨਾ। ਤਤ੍ਥ **ਕਟ੍ਠਮੁਖੇਨ** ਵ◌ਾਤਿ ਵ◌ਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਉਪਮਤ੍ਥੋ। ਯਥਾ ਕਟ੍ਠਮੁਖੇਨ ਸਪ੍ਪੇਨ ਦਟ੍ਠੋ ਪਤ੍ਥਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਏਵ◌ਂ ਪਥਵ◌ੀਧਾਤੁਪ੍ਪਕੋਪੇਨ ਸੋ ਕਾਯੋ ਕਟ੍ਠਮੁਖੇਵ ਹੋਤਿ, ਕਟ੍ਠਮੁਖਗਤੋ ਵ◌ਿਯ ਪਤ੍ਥਦ੍ਧੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵ◌ਾ ਵ◌ਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਅਵਧਾਰਣਤ੍ਥੋ। ਸੋ ''ਪਥਵ◌ੀਧਾਤੁਪਕੋਪੇਨ ਵ◌ਾ''ਤਿ ਏਵ◌ਂ ਆਨੇਤ੍ਵ◌ਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ਕਟ੍ਠਮੁਖੇਨ ਦਟ੍ਠੋਪਿ ਕਾਯੋ ਪਥਵ◌ੀਧਾਤੁਪ੍ਪਕੋਪੇਨੇਵ ਪਤ੍ਥਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਥਵ◌ੀਧਾਤੁਯਾ ਅਵ◌ਿਯੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਕਾਯੋ ਸਬ੍ਬਦਾ ਕਟ੍ਠਮੁਖਗਤੋ ਵ◌ਿਯ ਹੋਤੀਤਿ। ਵ◌ਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਵ◌ਾ ਅਨਿਯਮਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਰਾਯਮਤ੍ਥੋ – ਕਟ੍ਠਮੁਖੇਨ ਦਟ੍ਠੋ ਕਾਯੋ ਪਤ੍ਥਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ ਵ◌ਾ, ਨ ਵ◌ਾ ਮਨ੍ਤਾਗਦਵਸੇਨ। ਪਥਵ◌ੀਧਾਤੁਪ੍ਪਕੋਪੇਨ ਪਨ ਮਨ੍ਤਾਗਦਰਹਿਤੋ ਸੋ ਕਾਯੋ ਕਟ੍ਠਮੁਖਗਤੋ ਵ◌ਿਯ ਹੋਤਿ ਏਕਨ੍ਤਪਤ੍ਥਦ੍ਧੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਕਾਯੋ**ਤਿ ਪਕਤਿਕਾਯੋ। **ਪੂਤਿਕੋ**ਤਿ ਕੁਥਿਤੋ। **ਸਨ੍ਤਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਤਤ੍ਤੋ ਮਹਾਦਾਹਪ੍ਪਤ੍ਤੋ। **ਸਞ੍ਛਿਨ੍ਨੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਛਿਨ੍ਨੋ ਚੁਣ੍ਣਵ◌ਿਚੁਣ੍ਣਭੂਤੋ। ਯਦਾ ਕਾਯੋ ਪਤ੍ਥਦ੍ਧਾਦਿਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਤਦਾ ਪੁਰਿਸੋ ਕਟ੍ਠਮੁਖਾਦਿਸਪ੍ਪਸ੍ਸ ਮੁਖੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਵ◌ਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**ਵ◌ਿਸੇਸਤੋ**ਤਿ ਕਟ੍ਠਮੁਖਾਦਿਵ◌ਿਸੇਸਤੋ ਚ ਪਥਵ◌ੀਆਦਿਵ◌ਿਸੇਸਤੋ ਚ। **ਅਨਤ੍ਥਗ੍ਗਹਣਤੋ**ਤਿਆਦਿ ਅਚੇਤਨੇਸੁਪਿ ਭੂਤੇਸੁ ਸਚੇਤਨੇਸੁ ਵ◌ਿਯ ਅਨਤ੍ਥਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚੁਕ੍ਖਤਾਯ ਨਿਬ੍ਬੇਦਜਨਨਤ੍ਥਂ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਆਸਯਤੋ**ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਤੋ। **ਏਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ। **ਸਦਿਸਤਾ**ਤਿ ਵਮ੍ਮਿਕਾਸਯਸੁਸਿਰਗਹਨਸਙ੍ਕਾਰਟ੍ਠਾਨਾਸਯਤਾਯ ਚ ਸਦਿਸਤਾ।

**ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਵ◌ਿਸੁਂ ਵ◌ਿਸੁਂ ਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨ। ਪਥਵ◌ੀਆਦੀਨਂ ਕਕ੍ਖਲ਼ਭਾਵ◌ਾਦਿ, ਤਂਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਕਕ੍ਖਲ਼ਭਾਵ◌ਾਪਾਦਨਾਦਿਨਾ ਵ◌ਿਕਾਰੁਪ੍ਪਾਦਨਤੋ **ਵ◌ਿਸਵ◌ੇਗਵ◌ਿਕਾਰਤੋ ਸਦਿਸਤਾ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ**।

**ਅਨਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਬਜਸਨਾ। **ਬਜਾਧਿ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਟ੍ਠਾਦਿਬਜਾਧਿਂ। **ਭਵ◌ੇ ਜਾਤਾਭਿਨਨ੍ਦਿਨੋ**ਤਿ ਭਵ◌ੇਸੁ ਜਾਤਿਯਾ ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਸੀਲਾ। ਪਞ੍ਚਵ◌ੋਕਾਰੇ ਹਿ ਜਾਤਿਯਾ ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਾ ਨਾਮ ਮਹਾਭੂਤਾਭਿਨਨ੍ਦਨਾ ਏਵ।

**ਦੁਰੁਪਟ੍ਠਾਨਤਰਾਨੀ**ਤਿ ਦੁਪ੍ਪਟਿਕਾਰਤਰਾਨਿ। **ਦੁਰਾਸਦਾ**ਤਿ ਦੁਰੁਪਸਙ੍ਕਮਨਾ। ''ਉਪਟ੍ਠਾਮੀ''ਤਿ **ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ**। ਪਰਿਜਾਨਾਮ ਕਮ੍ਮਨਾਮਾਨਿ, ਉਪਕਾਰਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। **ਅਨਨ੍ਤਦੋਸੂਪਦ੍ਦਵਤੋ**ਤਿ ਅਪਰਿਮਾਣਦੋਸੂਪਦ੍ਦਵਹੇਤੁਤੋ। **ਏਕਪਕ੍ਖਲ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਦੁਕ੍ਖਂ।

**ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਭਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾਵ ਭਿਜ੍ਜਤਿ** ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਏਕਨਿਰੋਧਤ੍ਤਾ। **ਵਤ੍ਥੁਰੂਪਮ੍ਪਿ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾਵ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ** ਪਞ੍ਚਵ◌ੋਕਾਰੇ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਭਿਨ੍ਨੇਸੁ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਅਵਟ੍ਠਾਨਾਭਾਵਤੋ। **ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ**ਤਿ ਲੋਭੁਪ੍ਪਾਦਨਮਤ੍ਤੇਨ। ਪਞ੍ਞਾ ਨਾਮ ਅਤ੍ਤਭਾਵ◌ੇ ਉਤ੍ਤਮਙ੍ਗਂ ਪਞ੍ਞੁਤ੍ਤਰਤ੍ਤਾ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਸਤਿ ਚ ਕਿਲੇਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ – "**ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਪਞ੍ਞਾਸੀਸਂ ਪਤਿਤਂ ਨਾਮ ਹੋਤੀ**"ਤਿ। **ਯੋਨਿਯੋ ਉਪਨੇਤਿ** ਤਦੁਪਗਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਭਾਵ◌ੇ। ''ਜਾਤਿਭਯਂ, ਜਰਾਭਯਂ, ਮਰਣਭਯਂ, ਚੋਰਭਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਗਤਾਨਿ **ਪਞ੍ਚਵ◌ੀਸਤਿ ਮਹਾਭਯਾਨਿ,** ''ਹਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਗਤਾਨਿ **ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸ ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਾਨਿ ਆਗਤਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ** ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਸਮਵਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ। **ਨਨ੍ਦੀਰਾਗੋ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ।

**ਪਾਲ਼ਿਯਂਯੇਵ ਆਗਤਾ** ''ਚਕ੍ਖੁਤੋ ਚੇਪਿ ਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਲਭਿਤ੍ਵ◌ਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸੁਞ੍ਞਗਾਮੇ ਚੋਰਾਨਂ ਗਯ੍ਹੂਪਗਸ੍ਸ ਅਲਾਭਵਚਨੇਨੇਵ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਸਰਣਸ੍ਸ ਅਲਾਭੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ ਏਵ ਹੋਤੀਤਿ ਨ ਉਦ੍ਧਟੋ, ਪੁਰਿਸਟ੍ਠਾਨਿਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਚੋਰਾ ਪਨ ਬਾਹਿਰਾਯਤਨਟ੍ਠਾਨਿਯਾ। **ਅਭਿਨਿਵ◌ਿਸਿਤ੍ਵ◌ਾ**ਤਿ ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਨਿਵ◌ੇਸਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਯਤਨਵਸੇਨ ਦੇਸਨਾਯ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ "**ਉਪਾਦਾਰੂਪਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨਾ**"ਤਿ।

**ਬਾਹਿਰਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਬਾਹਿਰਾਯਤਨਾਨਂ। **ਪਞ੍ਚ ਕਿਚ੍ਚਾਨੀ**ਤਿ ਚੋਰੇਹਿ ਤਦਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਕਿਚ੍ਚਾਨਿ। **ਹਤ੍ਥਸਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਕੇ ਹਤ੍ਥੇਹਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਸਾਰਭਣ੍ਡਂ। ਪਾਤਨਾਦਿਵਸੇਨ **ਹਤ੍ਥਪਰਾਮਾਸਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਪਹਾਰਠਾਨੇ**ਤਿ ਪਹਟਟ੍ਠਾਨੇ। ਠਾਨਸੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਏਵ ਖਣੇਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਸੁਖਾਵਹਂ **ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਂ ਪਹਾਯ** ਦੁਕ੍ਖਾਵਹੇਨ ਅਕੁਸਲੇਨ ਸਮਙ੍ਗਿਤਾ ਸੁਖਾਵਹਂ ਭਣ੍ਡਂ ਪਹਾਯ **ਬਹਿ ਨਿਕ੍ਖਮਨਂ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸੁਖਨਿਸ੍ਸਯਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ। **ਹਤ੍ਥਪਰਾ...ਪੇ॰... ਆਪਜ੍ਜਨਕਾਲੇ** ਗੁਣਸਰੀਰਸ੍ਸ ਤਦਾ ਪਮਾਦੇਨ ਬਾਧਿਤਤ੍ਤਾ। **ਪਹਾਰ... ਪੇ॰... ਕਾਲੇ** ਤਤੋ ਦਲ੍ਹਤਰਂ ਗੁਣਸਰੀਰਸ੍ਸ ਬਾਧਿਤਤ੍ਤਾ। **ਪਹਾਰਂ...ਪੇ॰... ਅਸ੍ਸਮਣਕਾਲੇ** ਗੁਣਸਰੀਰਸ੍ਸ ਮਰਣਪ੍ਪਤ੍ਤਿਸਦਿਸਤ੍ਤਾ। **ਅਵਸੇਸਜਨਸ੍ਸ ਦਾਸਪਰਿਭੋਗੇਨ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਤਾ** ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਗਿਹਿਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਦਸ੍ਸਨਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਯਂ ''ਛਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਆਪਾਥਗਤੇ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਯੋਜਨਾ।

**ਰੂਪਾਦੀਨੀ**ਤਿ ਰੂਪਸਦ੍ਦਗਨ੍ਧਰਸਾਨਿ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਭੂਤੁਪਾਦਾਰੂਪਾਨਂ। **ਲਹੁਤਾਦਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਤੇਸਂ ਲਹੁਤਾਦਿਵਸੇਨ। **ਦੁਰੁਤ੍ਤਰਣਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਉਤ੍ਤਰਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਭਾਵੋ **ਓਘਟ੍ਠੋ। ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ''ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ। **ਚਤੁਮਹਾਭੂਤਾਦੀਹੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**ਸਦ੍ਦੇਨ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਗਹਣਂ। **ਚਿਤ੍ਤਕਿਰਿਯਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਪਯੋਗਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। **ਵੁਤ੍ਤਵਾਯਾਮਮੇਵਾ**ਤਿ ''ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ''ਤਿ ਯੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਾਦੀਨੀ**ਤਿ ''ਅਜ੍ਜੇਵ ਕਿਚ੍ਚਂ ਆਤਪ੍ਪ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੭੨, ੨੭੫, ੨੭੬) ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਾਦੀਨਿ।

**ਕੁਣ੍ਠਪਾਦੋ**ਤਿ ਛਿਨ੍ਨਪਾਦੋਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗਤਿਵਿਕਲੋ। **ਮਾਨਸਂ ਬਨ੍ਧਤੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤੇ ਕਿਚ੍ਚਂ ਨਿਬਨ੍ਧਤਿ। ''ਅਯਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ ਮਯ੍ਹਂ ਓਘੁਤ੍ਤਰਨੁਪਾਯੋ''ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ ਪੁਨ ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਨਂ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭੋ ਚਿਤ੍ਤਬਨ੍ਧਨਂ।

**ਤਸ੍ਸ** ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਇਮੇ ਨਨ੍ਦੀਰਾਗਾਦਯੋ ਤਣ੍ਹਾਵਿਜ੍ਜਾਦਯੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੋ **ਧਮ੍ਮਾਯਤਨੇਕਦੇਸੋ**। ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਨਿਬ੍ਬਾਨਤਣ੍ਹਾਵਜ੍ਜੋ ਇਧ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨੇਕਦੇਸੋਤਿ ਚ। **ਸੋਲ਼ਸਹਾਕਾਰੇਹੀ**ਤਿ ਪੀਲ਼ਨਾਦੀਹਿ ਸੋਲ਼ਸਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ। ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਵਿਭਙ੍ਗੇ ਆਗਤਨਯੇਨ **ਸਟ੍ਠਿਨਯਸਹਸ੍ਸੇਹਿ। ਦੇਸਨਾਪਰਿਯੋਸਾਨੇ...ਪੇ॰... ਪਤਿਟ੍ਠਹਿਂਸੂ**ਤਿ ਵਿਪਞ੍ਚਿਤਞ੍ਞੂ ਏਵੇਤ੍ਥ ਗਹਣਵਸੇਨ ਅਧਿਗਤਵਿਸੇਸਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ। ਤੇ ਹਿ ਤਦਾ ਧਮ੍ਮਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਭਾਵੇਨ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ। ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੂਨਂ ਪਨ ਨੇਯ੍ਯਾਨਞ੍ਚ ਵਿਸੇਸਾਧਿਗਮੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਨ ਰੂਲ਼੍ਹੋਤਿ ਇਧ ਨ ਗਹਿਤੋਤਿ।

ਆਸੀਵਿਸੋਪਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਰਥੋਪਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੩੯**. ਸੁਸਂਵੁਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਨੋ ਸਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਜਾਨਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ ਕਿਲੇਸਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨਵਸਰਨ੍ਤਿ **ਸੁਖਸੋਮਨਸ੍ਸਬਹੁਲਤਾ** ਵੁਤ੍ਤਾ। ਯਵਤਿ ਤੇਨ ਫਲਂ ਮਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ **ਯੋਨਿ,** ਏਕਨ੍ਤਿਕਂ ਕਾਰਣਂ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ। **ਪਰਿਪੁਣ੍ਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਕਲਂ। ਅਨਵਸੇਸਂ ਆਸਵੇ ਖੇਪੇਤੀਤਿ **ਆਸਵਕ੍ਖਯੋ,** ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗੋ। **ਯਂ ਯ**ਨ੍ਤਿ ਦਨ੍ਧਂ ਮਜ੍ਝਂ ਜਵੋਤਿ ਜਵਾਦੀਸੁ ਯਂ ਯਂ **ਗਮਨਂ। ਰਕ੍ਖਣਤ੍ਥਾਯਾ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਚੋਰੇਹਿ ਰਕ੍ਖਣਤ੍ਥਾਯ । **ਵੇਗਨਿਗ੍ਗਹਣਤ੍ਥਾਯਾ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵੇਗਸ੍ਸ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਤ੍ਥਾਯ। **ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਵਨਤ੍ਥਾਯਾ**ਤਿ ਵਿਸੇਵਨਸ੍ਸ ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਨਾਯ। **ਕਿਲੇਸੂਪਸਮਤ੍ਥਾਯਾ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਉਪਰੂਪਰਿ ਸਮਨਤ੍ਥਾਯ ਵੂਪਸਮਨਤ੍ਥਾਯ।

**ਸਮਣਰਤਿ** ਨਾਮ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਮਗ੍ਗਫਲਸੁਖਾਨਿ। ਦਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਸਿਨ੍ਧਵਾਨਂ ਸਾਰਥਿਨੋ ਪਯੋਗੇਨ ਸਿਯਾ ਕਾਚਿ ਵਿਸੇਵਨਮਤ੍ਤਾਤਿ ਤਦਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਵਨੇ ਕਤ੍ਵਾ ਪੇਸੇਨ੍ਤੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਞਾਣਂ ਗਚ੍ਛਤੀ**ਤਿ ਅਸਙ੍ਗਮਨਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਪਗੇਵ

ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵਨਾਯ ਕਤਤ੍ਤਾ, ਕਿਲੇਸਨਿਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ਸੁਖੇਨੇਵ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। **ਦਾਯਕਸ੍ਸ** ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ **ਵਸੋ** ਉਲ਼ਾਰੋ ਲਾਮਕੋ। **ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ** ਪਮਾਣਂ **ਵਸੋ** ਅਪ੍ਪਕਂ ਬਹੁਕਞ੍ਚ।

**ਮਹਾਮਣ੍ਡਪਟ੍ਠਾਨਂ** ਨਾਮ ਲੋਹਪਾਸਾਦਸ੍ਸ ਪੁਰਤੋ ਏਵ ਮਹਾਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਕਾਲੇ ਤੇਸਂ ਪਹੋਨਕਵਸੇਨ ਮਹਾਮਣ੍ਡਪਸ੍ਸ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨਂ। **ਗਹਣਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਵਿਸਗਹਣਭਾਜਨਂ।

ਪਕਤਿਯਾ ਭਤ੍ਤਕਾਰਕਿਚ੍ਚੇ ਅਧਿਗਤੋ **ਉਪਟ੍ਠਾਕੁਪਾਸਕੋ**। ਮੁਦੁਸਮਖਰਸਞ੍ਞਿਤੇਹਿ, ਦਹਨਪਚਨਭਜ੍ਜਨਸਞ੍ਞਿਤੇਹਿ ਵਾ **ਤੀਹਿ ਪਾਕੇਹਿ**।

**ਪਰਿਸੋਧੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਰਞ੍ਞੋ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕਭਾਵਂ ਪਰਿਸੋਧੇਤ੍ਵਾ। **ਭੂਮਿਯਂ ਛਡ੍ਡੇਸਿ** ''ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਦਤ੍ਵਾ ਮਯਾ ਮੁਖੇ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ। **ਮੁਖੇਨ ਗਣ੍ਹਿ** ਤਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੋਸਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ। ਮਤ੍ਤਂ ਜਾਨਾਪੇਤੁਂ **ਪਮਜ੍ਜਿ**। ''ਤ੍ਵਂ ਕੁਤੋ ਆਗਤੋ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਨੇ **ਪਮਾਦਂ ਆਪਜ੍ਜਿ। ਅਨੁਭਾਗੋ**ਤਿ ਅਵਸਿਟ੍ਠਭਾਗੋ। **ਇਦਮਤ੍ਥਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਪਯੋਜਨਂ। **ਇਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਅਨਾਗਤਮ੍ਪਿ ਆਹਾਰੇ ਪਮਾਣਜਾਨਨਂ।

ਸਯਨਂ ਸੇਯ੍ਯਾ, ਕਾਮਭੋਗੀਨਂ ਸੇਯ੍ਯਾ **ਕਾਮਭੋਗਿਸੇਯ੍ਯਾ। ਦਕ੍ਖਿਣਪਸ੍ਸੇਨ ਸਯਾਨੇ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ** ਦਕ੍ਖਿਣਹਤ੍ਥੇਨ ਕਾਤਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਕਰਣਤੋ। **ਤੇਜੁਸ੍ਸਦਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਅਨੁਤ੍ਰਾਸਸ੍ਸੇਵ ਸੀਹਸ੍ਸ ਸਯਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਦ੍ਵੇ ਪੁਰਿਮਪਾਦੇ ਏਕਸ੍ਮਿਂ, ਪਚ੍ਛਿਮਪਾਦੇ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਹਿ ਇਦਂ ਪਾਦਾਨਂ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਭਾਵਕਰਣਦਸ੍ਸਨਂ।

**ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਿਕਂ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਵਦਤਿ। ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਹਿ ਤਥਾਗਤਾ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾਵ ਸਯਨ੍ਤਿ। ਸਾ ਚ ਨੇਸਂ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ, ਕਿਲੇਸਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਚ ਕਤਤ੍ਤਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ । **ਇਧ ਸੀਹਸੇਯ੍ਯਾ ਆਗਤਾ** ਪਾਦਂ ਅਚ੍ਚਾਧਾਯ ਪੁਬ੍ਬੇਨਾਪਰਂ ਅਜਹਿਤਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਾ ਸੇਯ੍ਯਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਅਯਂ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ''ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਪਸ੍ਸੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾਕਾਰੇਨ ਸੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ।

**ਕਥਂ ਨਿਦ੍ਦਾਯਨ੍ਤੋ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤਿ**? ਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤੇਨ ਹਿ ਨਿਦ੍ਦੂਪਗਮਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਅਪ੍ਪਹਾਨੇਨਾ**ਤਿ ਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾਯ ਤਦਪ੍ਪਹਾਨਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤਥਾ ਤੇਸੁ ਨਿਦ੍ਦੋਕ੍ਕਮਨਸ੍ਸ ਆਦਿਪਰਿਯੋਸਾਨੇਸੁ ਅਜਹਿਤਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ – **"ਨਿਦ੍ਦਂ ਓਕ੍ਕਮਨ੍ਤੋਪਿ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤੀ"**ਤਿ। **ਏਤਂ ਪਨਾ**ਤਿ ''ਨਿਦ੍ਦਂ ਓਕ੍ਕਮਨ੍ਤੋਪਿ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯਂ ਵਦਤਿ। **ਞਾਣਧਾਤੁਕਨ੍ਤਿ ਨ ਰੋਚਯਿਂਸੂ**ਤਿ ਨਿਦ੍ਦੋਕ੍ਕਮਨੇਪਿ ਜਾਗਰਣੇ ਪਵਤ੍ਤਞਾਣਸਭਾਵਮੇਵਾਤਿ ਨ ਰੋਚਯਿਂਸੁ ਪੋਰਾਣਾ। ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਵਤ੍ਤਮਾਨੇਸੁ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਾਸਮ੍ਭਵੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਨਯੇ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਸਂਵਰੋ, ਨ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰੋ, ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾ, ਜਾਗਰਿਯਾਨੁਯੋਗੋਤਿ ਇਮੇਹਿ **ਤਿਵਙ੍ਗਿਕਾ**, ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਰਿਵਜ੍ਜਨਾਦਿ ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਕ੍ਖਿਕਮੇਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

**ਤਾਨੇਵਾ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕ੍ਖਣੇ ਪਵਤ੍ਤਾਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਿ। **ਯਾਵ ਅਰਹਤ੍ਤਾ ਦੇਸਨਾ** ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ **ਕਥੇਤਬ੍ਬਾ**। ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਪਨ ''ਯੋਨਿ ਚਸ੍ਸ ਆਰਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯਾ''ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਕਥਿਤਾ।

ਰਥੋਪਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੩. ਕੁਮ੍ਮੋਪਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੪੦. ਅਟ੍ਠਿਕੁਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਪਿਟ੍ਠਿਯਂ ਤਿਖਿਣਟ੍ਠਿਕੋ ਕੁਮ੍ਮੋ। **ਤਨ੍ਤਿਬਨ੍ਧੋ**ਤਿ ਬਜ੍ਝਾਵਟੋ। **ਸਮੁਗ੍ਗੇ ਵਿਯ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਪਾਲੇ **ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ। ਸਮੋਦਹਨ੍ਤੋ** ਸਮ੍ਮਾ ਓਦਹਨ੍ਤੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਮੇਵ ਦਹਨ੍ਤੋ। **ਆਰਮ੍ਮਣਕਪਾਲੇ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਕਟਾਹੇ। **ਸਮੋਦਹਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਮਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਚ ਗਹਣਤੋ

ਮਨੋਵਿਤਕ੍ਕੇ ਤਤ੍ਥੇਵ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਓਦਹਨ੍ਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਵਿਸਯਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁਂ ਅਦੇਨ੍ਤੋ। **ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ**ਤਿ ''ਕਾਲੇਨ ਵਕ੍ਖਾਮੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਰਿ॰ ੩੬੨) ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ।

ਕੁਮ੍ਮੋਪਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੪. ਪਠਮਦਾਰੁਕ੍ਖਨ੍ਧੋਪਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੪੧**. ਵਿ**ਲਾਸਮਾਨੇ** ਵਿਯ **ਸਾਗਰਂ ਪਤ੍ਵਾ। ਅਨ੍ਤੋਸਾਖੋ**ਤਿ ਗਙ੍ਗਾਯ ਤੀਰਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋ ਓਨਤਸਾਖੋ। **ਤੇਮੇਤੀ**ਤਿ ਤਿਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। **ਤਿਰਿਯਂ ਪਤਿਤੋ** ਦਣ੍ਡਸੇਤੁ ਵਿਯ ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਮਹਾਜਨਸ੍ਸ **ਪਚ੍ਚਯੋ ਜਾਤੋ,** ਤਥਾ ਮਹਨ੍ਤਭਾਵੇਨ ਗਙ੍ਗਾਸੋਤਂ ਓਤਰਣਾਦਿ ਨਤ੍ਥਿ।

**ਅਯਂ ਹੀ**ਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਵੁਤ੍ਤਪੁਗ੍ਗਲੋ। **ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਂ ਓਰੁਯ੍ਹਾ**ਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਵੀਥਿਂ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ। ''ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਾਮੇਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਗਿਹਿਬਨ੍ਧਨਂ ਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਤ੍ਤਨੋ ਭਜਮਾਨਕੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਭਜਨ੍ਤੋ। ਜੀਵਿਕਤ੍ਥਾਯ ਪਯੁਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਤੋ **ਪਯੋਗੋ,** ਖੇਤ੍ਤਵਤ੍ਥਾਦਿ। ਤਤੋ ਪਯੋਗਤੋ **ਉਟ੍ਠਿਤਂ ਆਯਂ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਕਾਯਸਾਮਗ੍ਗਿਂ ਦੇਤਿ** ਭਿਕ੍ਖਤ੍ਥਾਯ।

**ਮੁਣ੍ਡਘਟ**ਨ੍ਤਿ ਭਿਨ੍ਨੋਟ੍ਠਂ ਘਟਂ। **ਖਨ੍ਧੇ**ਤਿ ਅਂਸੇ। **ਸਙ੍ਘਭੋਗ**ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਘਸਨ੍ਤਕਂ ਭੋਗਗਾਮਂ **ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਏਵਂ ਵਦਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਤਥਾ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ਏਵਂ ਵਦਨ੍ਤਾ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਯਾਗੁਮਤ੍ਤਕੇ ਯਾਗੁ**ਨ੍ਤਿ ਯਾਗੁਂ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਤਾਯ ਅਪਰਿਪਕ੍ਕਾਯ ਏਵ ਅਞ੍ਞਂ ਯਾਗੁਂ ਅਜ੍ਝੋਹਰਿਤ੍ਵਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

**ਕਿਲੇਸਾਨੁਰਞ੍ਜਿਤੋ**ਵਾਤਿ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇਨ ਕਿਲੇਸਾਨੁਗਤਚਿਤ੍ਤੋ ਏਵ। **ਅਕ੍ਖੀਨਿ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਕੋਧਵਸੇਨ ਅਕ੍ਖਿਕੇ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਅਕ੍ਖੀਨਿ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ **ਵਿਚਰਿਸ੍ਸਤਿ। ਉਦ੍ਧਤੋ ਹੋਤਿ** ਅਵੂਪਸਨ੍ਤੋ।

**ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕੋ**ਤਿ ਸਾਸਨਿਕੋ ਏਵ ਅਯੋਨਿਸੋ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸਾਸਨਂ ਉਦ੍ਧਮ੍ਮਂ ਉਬ੍ਬਿਨਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦੀਪੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਟ੍ਠਸਦਿਸੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਸੋ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। **ਅਰੂਪਭਵੇ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਥਿ,** ਅਞ੍ਞਥਾ ਤਤੋ ਚੁਤਸ੍ਸ ਕੁਤੋ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵੋ। **ਅਸਞ੍ਞੀਭਵੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਬਹੁਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗੋ** ''ਯੋ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਭਾਵੇਯ੍ਯ ਸਤ੍ਤਵਸ੍ਸਾਨੀ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੦੪; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੩੭)। **ਅਨੁਸਯੋ ਚਿਤ੍ਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ,** ਅਞ੍ਞਥਾ ਸਾਵਜ੍ਜਾਨਵਜ੍ਜਧਮ੍ਮਾਨਂ ਏਕਜ੍ਝਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਸਿਯਾ। **ਤੇ ਚ ਸਤ੍ਤਾ ਸਨ੍ਧਾਵਨ੍ਤਿ ਸਂਸਰਨ੍ਤਿ,** ਅਞ੍ਞਥਾ ਕਮ੍ਮਫਲਾਨਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਨ ਸਿਯਾਤਿ। **ਇਤਿ ਵਦਨ੍ਤੋ** ਏਵਂ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਦਂ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ ਵਦਨ੍ਤੋ।

**ਤੇਮਨਰੁਕ੍ਖੋ ਵਿਯ...ਪੇ॰... ਦੁਲ੍ਲਭਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨੋ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲੋ** ਸਦ੍ਧਾਸਿਨੇਹੇਨ ਅਤੇਮਨਤੋ। **ਕਤਵਿਨਯੋ** ਸਿਕ੍ਖਿਤਵਿਨਯੋ ਯਥਾ ''ਕਤਵਿਜ੍ਜੋ''ਤਿ। **ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਾਨਂ ਵਿਚਾਰੇਥਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਂ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਾਨਂ ਅਯ੍ਯਾਨਂ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਯੁਤ੍ਤਵਸੇਨ ਵਿਚਾਰੇਥਾਤਿ ਨਿਯ੍ਯਾਤਨਵਸੇਨ **ਵਤ੍ਵਾ। ਦਿਵਾਕਥਿਕੋ ਸਰਭਾਣਕੋ** ਸਾਯਨ੍ਹੇ ਕਥੇਤਿ, ਪੁਰਿਮਯਾਮਂ ਕਥੇਨ੍ਤੋ **ਰਤ੍ਤਿਕਥਿਕੋ** ਭਾਣਕਪੁਗ੍ਗਲੋ।

**ਨਨ੍ਦਨਵਨਾਭਿਰਾਮੇ**ਤਿ ਨਨ੍ਦਨਵਨਂ ਵਿਯ ਮਨੋਰਮੇ। **ਅਸ੍ਸ ਭਾਰਹਾਰਭਿਕ੍ਖੂ**ਤਿ ਅਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਵਾਹਕਭਿਕ੍ਖੂ ਉਪਜ੍ਝਾਯਾਦਯੋ। **ਸੁਖਨਿਸਿਨ੍ਨਕਥ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਕਥਾਪੁਬ੍ਬਕਂ ਉਪਨਿਸਿਨ੍ਨਕਥਂ **ਸੁਤ੍ਵਾ।**

**ਠਿਤਸਣ੍ਠਾਨੇਨੇ**ਵ ਠਿਤਾਕਾਰੇਨੇਵ **ਠਿਤਂ,** ਨਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਚਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਮੂਲਾਦੀਨਿ ਠਿਤਸਣ੍ਠਾਨੇਨੇਵ ਠਿਤਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਮੁਦੁਤਾਯਾ**ਤਿ ਮੁਦੁਹਦਯਤਾਯ ਸਾਪੇਕ੍ਖਤਾਯ।

**ਪਟਿਪਦ**ਨ੍ਤਿ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ। **ਦੀਪੇਤ੍ਵਾ** ਪਕਾਸੇਤ੍ਵਾ ਪਾਕਟਂ ਕਤ੍ਵਾ। **ਤਤ੍ਰੁਪ੍ਪਾਦੋ**ਤਿ ਤਤ੍ਰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਆਯੁਪ੍ਪਾਦੋ। ਖੇਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦਤਿ। **ਤੇਲ...ਪੇ॰... ਹਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਲਘਟ-ਮਧੁਘਟਫਾਣਿਤਘਟਾਦਿਹਤ੍ਥਾ। **ਅਪਕ੍ਕਮਿਂਸੁ** ਦੁਬ੍ਬਿਚਾਰਿਤਤ੍ਤਾ। **ਪੂਰੇਸੀ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਅਤੀਤਾਨਿ ਕਾਲਵਚਨਾਨਿ ਪੋਰਾਣਟ੍ਠਕਥਾਯ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਕਿਰ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ।

**ਉਪਗਮਨਾਨੁਪਗਮਨਾਦੀਨਿ** ਓਰਿਮਸ੍ਸ ਪਾਰਿਮਸ੍ਸ ਚ ਉਪਗਮਨਾਨੁਪਗਮਨਾਨਿ ਚੇਵ ਮਜ੍ਝੇ ਸਂਸੀਦਨਾਨਿ ਚ। **ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਜਾਨਿਤੁਂ। **ਏਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਚਕ੍ਖੁਸਭਾਵਂ। **ਦੋਮਨਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਮਨੂਭਾਵਪਚ੍ਚਯਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। **ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤੋਪਿ ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ ਨਾਮ** ਤਨ੍ਨਿਮਿਤ੍ਤਸਂਕਿਲੇਸਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਤ੍ਤਾ। **ਤਿਣ੍ਣਂ ਲਕ੍ਖਣਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਤੋ ਆਦਿਅਨ੍ਤਵਨ੍ਤਤੋ ਤਾਵਕਾਲਿਕਤੋ ਨਿਚ੍ਚਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋਤਿਆਦੀਨਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਲਕ੍ਖਣਾਨਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨ।

ਵਾ**ਮਤੋ**ਤਿ ਮਿਚ੍ਛਾ। **ਦਕ੍ਖਿਣਤੋ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਾ। ਯਥਾ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਓਰਭਾਵਤ੍ਤਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ **ਓਰਿਮਂ ਤੀਰਂ** ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਏਵਂ ਨੇਸਂ ਪਰਭਾਵਤ੍ਤਾ ਬਾਹਿਰਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ **ਪਾਰਿਮਂ** ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਅਪਾਯਮਜ੍ਝੇ ਸਂਸਰਣਹੇਤੁਤਾਯ ਨਨ੍ਦੀਰਾਗੋਵ ''ਮਜ੍ਝੇ ਸਂਸਾਦੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ।

**ਉਨ੍ਨਤੋ**ਤਿ ''ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਉਨ੍ਨਤਿਂ ਉਪਗਤੋ। ਅਤ੍ਤੁਕ੍ਕਂਸਨੇ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕਭਾਵੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਦਹਨਤੋ ਅਞ੍ਞਾਕਾਰਤਾਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। **ਪਾਸਾਣੋ ਨੁ ਖੋ ਏਸ ਖਾਣੁਕੋ**ਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਦਾਰੁਕ੍ਖਨ੍ਧਸਦਿਸੋ ਵੁਤ੍ਤੋ।

**ਚੁਣ੍ਣਵਿਚੁਣ੍ਣਂ ਹੋਤਿ** ਆਵਟ੍ਟਵੇਗਸ੍ਸ ਬਲਵਭਾਵਤੋ। **ਚਤੂਸੁ ਅਪਾਯੇਸੂ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਾਵਟ੍ਟੇ ਪਤਿਤਪੁਗ੍ਗਲੋ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇਪਿ ਗੁਣਸਰੀਰਭੇਦਨੇਨ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਚੁਣ੍ਣਵਿਚੁਣ੍ਣਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿਯੇਵ, ਤਸ੍ਸ ਤਥਾ ਆਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ ਅਪਾਯੇਸੁ ਤਾਦਿਸੇਸੁ ਜਾਯਤਿ।

ਸੀਲਸ੍ਸ ਦੁਟ੍ਠਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਭਾਵਤ੍ਥੋ ਇਧ ਦੁ-ਸਦ੍ਦੋਤਿ ਆਹ **"ਨਿਸ੍ਸੀਲੋ"**ਤਿ। ''ਪਾਪਂ ਪਾਪੇਨ ਸੁਕਰ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਉਦਾ॰ ੪੮) ਵਿਯ ਪਾਪ-ਸਦ੍ਦੋ ਨਿਹੀਨਪਰਿਯਾਯੋਤਿ ਆਹ **"ਲਾਮਕਧਮ੍ਮੋ"**ਤਿ। **ਨ ਸੁਚੀ**ਤਿ ਕਾਯਵਾਚਾਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਨ ਸੁਚਿ। **ਸਙ੍ਕਾਯ** ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਾ ਸਙ੍ਕਾਯ ਪਰੇਸਂ ਸਮਾਚਾਰਕਿਰਿਯਂ ਸਰਤਿ ਆਸਙ੍ਕਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਤਸ੍ਸ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। **ਤਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਪਵਿਸਤੀ**ਤਿ ਤਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤਾਨਂ ਅਨ੍ਤਰੇ ਪਵਿਸਤਿ। **ਗੁਣਾਨਂ ਪੂਤਿਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਗੁਣਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਾਨਂ ਸੀਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ। **ਕਚਵਰਜਾਤੋ**ਤਿ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਂ ਸਞ੍ਜਾਤਕਚਵਰੋ, ਕਚਵਰਭੂਤੋ ਵਾ।

**ਅਣਾ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ**ਤਿ ਅਣਸ੍ਸੇਵ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ। ਓਰਿਮਤੀਰਾਦੀਨਂ ਉਪਗਮਨਾਨੁਪਗਮਨਾਦੀਨਂ ਜੋਤਿਤਤ੍ਤਾ ਵ**ਟ੍ਟਵਿਵਟ੍ਟਂ ਕਥਿਤਂ**।

ਪਠਮਦਾਰੁਕ੍ਖਨ੍ਧੋਪਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੫. ਦੁਤਿਯਦਾਰੁਕ੍ਖਨ੍ਧੋਪਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੪੨**. ਯਾ ਆਪਤ੍ਤਿ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨੀ ਦੇਸਨਾਗਾਮਿਨੀ, ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਿਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ **ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਾ** ਨਾਮ ਅਨੁਰਾਯਿਕਭਾਵਤੋ। ਆਵੀਕਤਾ ਪਨ ਅਨਾਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨੇ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ **ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਾ ਨਾਮ**। ਤੇਨਾਹ – **"ਆਵੀਕਤਾ ਹਿਸ੍ਸ ਫਾਸੁ ਹੋਤੀ"**ਤਿ। **ਏਵਰੂਪਂ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਿਤਤਾਯ ਵਾ ਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਭਾਵੇਨ ਵਾ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਂ।

ਦੁਤਿਯਦਾਰੁਕ੍ਖਨ੍ਧੋਪਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੬. ਅਵਸ੍ਸੁਤਪਰਿਯਾਯਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੨੪੩. **ਸਨ੍ਥਾਗਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਸਵ੍ਵਾਪਨਾਗਾਰਂ। ਤੇਨਾਹ “**ਉਯ਼ਯੋਗਕਾਲਾਦੀਸੂ**”ਤਿਆਦਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਮਙ੍ਗਲਮਹਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਸਨ੍ਥਰਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਮਨ੍ਤਿ , ਪਰਿਸ੍ਸਮਂ ਵਿਨੋਦੇਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਹਾ**ਤਿ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਵਸੇਨ ਏਕਜ੍ਝਂ। **ਸਹ ਅਤ੍ਥਾਨੁਸਾਸਨਂ ਅਗਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇ **ਤ੍ਥ**-ਕਾਰਸ੍ਸ **ਨ੍ਥ**-ਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਨ੍ਥਾਗਾਰ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਪਠਮਂ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਮਨ੍ਤਨਵਸੇਨ ਸਨ੍ਥਰਨ੍ਤਿ ਵਿਚਾਰੇਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**ਤੇਪਿਟਕਂ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ ਆਗਤਮੇਵ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਸ੍ਸ ਆਗਮਨਸੀਸੇਨ ਅਰਿਯਫਲਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਆਗਮਨਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਤਿਯਾਮਰਤ੍ਤਿਂ ਤਤ੍ਥ ਵਸਨ੍ਤਾਨਂ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਲਞ੍ਜਨਂ ਹੋਤੀਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਕਲ੍ਯਾਣਧਮ੍ਮਾ ਕਲ੍ਯਾਣਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਨ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਤਤ੍ਥ ਆਗਮਨਂ ਹੋਤਿਯੇਵ।

**ਅਲ੍ਲਗੋਮਯੇਨਾ**ਤਿ ਅਚ੍ਛੇਨ ਅਲ੍ਲਗੋਮਯਰਸੇਨ। **ਉਪਲਿਤ੍ਤਾਯ**ਾਤਿ ਵਿਲਿਮ੍ਪੇਤ੍ਵਾ। **ਚਤੁਜ੍ਜਾਤਿਯਗਨ੍ਧੇਹੀ**ਤਿ ਕੁਙ੍ਕੁਮਤੁਰੁਕ੍ਖਯਵਨਪੁਪ੍ਫਤਮਾਲਪਤ੍ਤਗਨ੍ਧੇਹਿ। **ਨਾਨਾਵਣ੍ਣੇ**ਤਿ ਨੀਲਾਦਿਵਸੇਨ ਨਾਨਾਵਣ੍ਣੇ, ਭਿਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸਵਸੇਨ ਨਾਨਾਸਣ੍ਠਾਨਰੂਪੇ। “**ਮਹਾਪਿਟ੍ਠਿਕਕੋਜਵ**ੇਤਿ ਹਤ੍ਥਿਪਿਟ੍ਠਿਆਦੀਸੁ ਅਤ੍ਥਰਿਤਬ੍ਬਤਾਯ ‘ਮਹਾਪਿਟ੍ਠਿਕਾ’ਤਿ ਲਦ੍ਧਸਮਞ੍ਞੇ ਕੋਜਵੇ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਕੁਤ੍ਤਕੇ ਪਨ ਸਨ੍ਧਾਯੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ‘‘ਚਤੁਰਙ੍ਗੁਲਾਧਿਕਪੁਪ੍ਫਾ ਮਹਾਪਿਟ੍ਠਿਕਕੋਜਵਾ’’ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਹਤ੍ਥਤ੍ਥਰਅਸ੍ਸਤ੍ਥਰਾ** ਹਤ੍ਥਿਅਸ੍ਸਪਿਟ੍ਠੀਸੁ ਅਤ੍ਥਰਿਤਬ੍ਬਾ ਹਤ੍ਥਿਅਸ੍ਸਰੂਪਵਿਚਿਤ੍ਤਾ ਚ ਅਤ੍ਥਰਕਾ। **ਸੀਹਤ੍ਥਰਕਾਦਯੋ** ਪਨ ਸੀਹਰੂਪਾਦਿਵਿਚਿਤ੍ਤਾ ਏਵ ਅਤ੍ਥਰਕਾ। **ਚਿਤ੍ਤਤ੍ਥਰਕਂ** ਨਾਨਾਵਿਧਰੂਪੇਹਿ ਚੇਵ ਨਾਨਾਵਿਧਮਾਲਾਕਮ੍ਮਾਦੀਹਿ ਚ ਵਿਚਿਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਥਰਕਂ।

**ਉਪਧਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਪਸ੍ਸਯਨਂ। **ਉਪਦਹਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਪਸ੍ਸਯਯੋਗ੍ਗਭਾਵੇਨ ਠਪੇਤ੍ਵਾ। ਗਨ੍ਧੇਹਿ ਕਤਮਾਲਾ **ਗਨ੍ਧਦਾਮਂ**। ਤਮਾਲਪਤ੍ਤਾਦੀਹਿ ਕਤਮਾਲਾ **ਪਤ੍ਤਦਾਮਂ**। ਆਦਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਹਿਙ੍ਗੁਲਤਕ੍ਕੋਲਜਾਤਿਫਲਜਾਤਿਪੁਪ੍ਫਾਦੀਹਿ ਕਤਦਾਮਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਾਕਾਰੇਨ ਕਤਪੀਠਂ **ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਪੀਠਂ**। ਤੀਸੁ ਪਸ੍ਸੇਸੁ ਏਕਪਸ੍ਸੇ ਏਵ ਵਾ ਸਉਪਸ੍ਸਯਂ **ਅਪਸ੍ਸਯਪੀਠਂ**। ਅਨਪਸ੍ਸਯਂ **ਮੁਣ੍ਡਪੀਠਂ। ਯੋਜਨਾਵਟ੍ਟੇ**ਤਿ ਯੋਜਨਪਰਿਕ੍ਖੇਪੋਕਾਸੇ।

**ਸਂਵਿਧਾਯਾ**ਤਿ ਅਨ੍ਤਰਵਾਸਕਸ੍ਸ ਕੋਣਪਦੇਸਂ ਇਤਰਪਦੇਸਞ੍ਚ ਸਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਧਾਯ। ਤੇਨਾਹ – “**ਕਤ੍ਤਰਿਯਾ ਪਦੁਮਂ ਕਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯਾ**”ਤਿ, “**ਤਿਮਣ੍ਡਲਂ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਨ੍ਤੋ**”ਤਿ ਚ। ਯਸ੍ਮਾ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਰੂਪਸਮ੍ਪਦਾ ਵਿਯ ਆਕਪ੍ਪਸਮ੍ਪਦਾਪਿ ਪਰਮੁਕ੍ਕਂਸਤਂ ਗਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਦਾ ਭਗਵਾ ਏਵਂ ਸੋਭੇਯ੍ਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਸੁਵਣ੍ਣਪਾਮਙ੍ਗੇਨਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ‘‘ਅਸਮੇਨ ਬੁਦ੍ਧਵੇਸੇਨਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਦਾ ਭਗਵਾ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵਸ੍ਸ ਨਿਗੂਹਨੇ ਕਾਰਣਾਭਾਵਤੋ ਤਤ੍ਥ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਨਾਗਯਕ੍ਖਗਨ੍ਧਬ੍ਬਾਦੀਨਂ ਪਸਾਦਜਨਨਤ੍ਥਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵਪਕਤਿਯਾਵ ਕਪਿਲਵਤ੍ਥੁਂ ਪਾਵਿਸੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਕਾਯਪਭਾ ਨਾਮ ਪਕਤਿਯਾ ਅਸੀਤਿਹਤ੍ਥਮਤ੍ਤਪਦੇਸਂ ਵਿਸਰਤੀਤਿ ਆਹ “**ਅਸੀਤਿਹਤ੍ਥਟ੍ਠਾਨਂ ਅਗ੍ਗਹੇਸੀ**”ਤਿ। ਨੀਲਪੀਤਲੋਹਿਤੋਦਾਤਮਞ੍ਜਿਟ੍ਠਪਭਸ੍ਸਰਾਨਂ ਵਸੇਨ **ਛਬ੍ਬਣ੍ਣਾ ਬੁਦ੍ਧਰਸ੍ਮਿਯੋ**।

**ਸਬ੍ਬਪਾਲਿਫੁਲ੍ਲੋ**ਤਿ ਮੂਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਸਾਖਗ੍ਗਾ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਫੁਲ੍ਲੋ ਵਿਕਸਿਤੋ। **ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਠਪਿਤਾਨ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਪਰਿਕਪ੍ਪੂਪਮਾ, **ਯਥਾ ਤਂ…ਪੇ॰… ਅਲਙ੍ਕਤਂ** ਅਞ੍ਞਂ ਵਿਰੋਚਤਿ, ਏਵਂ ਵਿਰੋਚਿਤ੍ਥ, ਸਮਤਿਂਸਾਯ ਪਾਰਮਿਤਾਹਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਵਿਰੋਚਿਤ੍ਥਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। “**ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿਯਾ ਗਙ੍ਗਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਤਮੁਖਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮੁਦ੍ਦਂ ਪਵਿਟ੍ਠਾਯ ਮਹਾਗਙ੍ਗਾਯ ਮਹਨ੍ਤਮਹਨ੍ਤਾਨਂ ਗਙ੍ਗਾਨਂ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤੀ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਪਪਞ੍ਚਸੂਦਨਿਯਂ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੨੨) ‘‘ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿਯਾ ਨਦੀਨ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਗਙ੍ਗਾਦੀਨਂ ਚਨ੍ਦਭਾਗਾਪਰਿਯੋਸਾਨਾਨਂ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿਯਾ ਮਹਾਨਦੀਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਰਿਕਪ੍ਪਵਚਨਞ੍ਹੇਤਂ। **ਸਮ੍ਭਿਜ੍ਜਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਭੇਦਂ ਮਿਸ੍ਸੀਭਾਵਂ ਪਤ੍ਵਾ **ਮੁਖਦ੍ਵਾਰੇ**ਤਿ ਸਮੁਦ੍ਦਂ ਪਵਿਟ੍ਠਟ੍ਠਾਨੇ।

**ਨਾਗਸੁਪਣ੍ਣਗਨ੍ਧਬ੍ਬਯਕ੍ਖਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਪਰਿਕਪ੍ਪਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸਹਸ੍ਸੇਨਾ**ਤਿ ਪਦਸਹਸ੍ਸੇਨ, ਭਾਣਵਾਰਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਗਨ੍ਥੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**ਕਮ੍ਪਯਨ੍ਤੋ ਵਸੁਨ੍ਧਰ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਗੁਣਵਿਸੇਸੇਹਿ ਪਥਵੀਕਮ੍ਮਂ ਉਨ੍ਨਾਦੇਨ੍ਤੋ, ਏਵਂਭੂਤੋਪਿ ਅਹੇਠਯਨ੍ਤੋ ਪਾਣਾਨਿ। ਸਬ੍ਬਪਦਕ੍ਖਿਣਤ੍ਤਾ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ **ਦਕ੍ਖਿਣਂ ਪਠਮਂ ਪਾਦਂ ਉਦ੍ਧਰਨ੍ਤੋ। ਸਮਂ ਸਮ੍ਫੁਸਤੇ ਭੂਮਿਂ** ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਪਾਦਤਾਯ। ਯਦਿਪਿ ਭੂਮਿਂ ਸਮਂ ਫੁਸਤਿ, **ਰਜਸਾ ਨੁਪਲਿਪ੍ਪਤਿ** ਸੁਖੁਮਤ੍ਤਾ ਛਵਿਯਾ। **ਨਿਨ੍ਨਟ੍ਠਾਨਂ ਉਨ੍ਨਮਤੀ**ਤਿਆਦਿ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਪਾਦਤਾਸਙ੍ਖਾਤਮਹਾਪੁਰਿਸਲਕ੍ਖਣਪਟਿਲਾਭਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦਫਲਂ। **ਨਾਤਿਦੂਰੇ ਉਦ੍ਧਰਤੀ**ਤਿ ਅਤਿਦੂਰੇ ਠਪੇਤੁਂ ਨ ਉਦ੍ਧਰਤਿ। **ਨਚ੍ਚਾਸਨ੍ਨੇ ਚ ਨਿਕ੍ਖਿਪ**ਨ੍ਤਿ ਅਚ੍ਚਾਸਨ੍ਨੇ ਚ ਠਾਨੇ ਅਨਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੋ ਨਿਯਜਾਤਿ। **ਹਾਸਯਨ੍ਤੋ ਸਦੇਵਕੇ** ਲੋਕੇ ਤੋਸੇਨ੍ਤੋ। ਚਤੂਹਿ ਪਾਦੇਹਿ ਚਰਤੀਤਿ **ਚਤੁਚਾਰੀ**।

ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵਸ੍ਸ ਪਕਾਸਨਵਸੇਨ ਗਤਤ੍ਤਾ **ਵਣ੍ਣਕਾਲੋ ਨਾਮ ਏਸ**। ਸਰੀਰਵਣ੍ਣੇ ਵਾ ਗੁਣਵਣ੍ਣੇ ਵਾ ਕਥਿਯਮਾਨੇ **ਦੁਕ੍ਕਥਿਤਨ੍ਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ**। ਕਸ੍ਮਾ? **ਅਪ੍ਪਮਾਣਵਣ੍ਣਾ ਹਿ ਬੁਦ੍ਧਾ** ਭਗਵਨ੍ਤੋ, ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਸਂਵਣ੍ਣਨਾ ਜਾਨਨ੍ਤਸ੍ਸ ਯਥਾਰਦ੍ਧਸਂਵਣ੍ਣਨਂਯੇਵ ਅਨੁਪਵਿਸਤਿ। **ਦੁਕੂਲਚੁਮ੍ਬਟਕੇਨਾ**ਤਿ ਗਨ੍ਥਿਤ੍ਵਾ ਗਹਿਤਦੁਕੂਲਵਤ੍ਥੇਨ।

**ਨਾਗਵਿਕ੍ਕਨ੍ਤਚਾਰਣੋ**ਤਿ ਹਤ੍ਥਿਨਾਗਸਦਿਸਪਦਨਿਕ੍ਖੇਪੋ। **ਸਤਪੁਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣੋ**ਤਿ ਅਨੇਕਸਤਪੁਞ੍ਞਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਹਾਪੁਰਿਸਲਕ੍ਖਣੋ। **ਮਣਿਵੇਰੋਚਨੋ ਯਥਾ**ਤਿ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਸਹਸ੍ਸਮਣਿਪਰਿਵਾਰਿਤੋ ਅਤਿਵਿਯ ਵਿਰੋਚਮਾਨੋ ਵਿਜ੍ਜੋਤਮਾਨੋ ਮਣਿ ਵਿਯ। ‘‘ਵੇਰੋਚਨੋ ਨਾਮ ਏਕੋ ਮਣੀ’’ਤਿ ਕੇਚਿ। **ਮਹਾਸਾਲੋ**ਵਾਤਿ ਮਹਨ੍ਤੋ ਸਾਲਰੁਕ੍ਖੋ ਵਿਯ, ਸੁਦ੍ਧਟ੍ਠਿਤੋ ਕੋਵਿਲਾਰਾਦਿ ਮਹਾਰੁਕ੍ਖੋ ਵਿਯ ਵਾ। **ਪਦੁਮੋ ਕੋਕਨਦੋ ਯਥਾ**ਤਿ ਕੋਕਨਦਸਙ੍ਖਾਤਂ ਮਹਾਪਦੁਮਂ ਵਿਯ, ਵਿਕਸਮਾਨਪਦੁਮਂ ਵਿਯ ਵਾ।

**ਆਕਾਸਗਙ੍ਗਂ ਓਤਾਰੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯਾ**ਤਿਆਦਿ ਤਸ੍ਸਾ ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾਯ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਸੁਦੁਕ੍ਕਰਭਾਵਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚੇਵ ਸੁਣਨ੍ਤਾਨਂ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸੁਖਾਵਹਭਾਵਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ। **ਪਥਵੋਜਂ ਆਕਡ੍ਢਨ੍ਤੋ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਨਾਲਿਯਨ੍ਤਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਮਹਾਪਥਵਿਯਾ ਹੇਟ੍ਠਿਮਤਲੇ ਪਪ੍ਪਟਕੋਜਂ ਉਦ੍ਧਂ ਮੁਖਂ ਕਤ੍ਵਾ ਆਕਡ੍ਢਨ੍ਤੋ ਵਿਯ। **ਯੋਜਨਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਪਮਾਣਂ। **ਮਧੁਭਣ੍ਡ**ਨ੍ਤਿ ਮਧੁਪਟਲਂ।

**ਮਹਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਪੁਲਂ ਉਲ੍ਲਾਰਪੁਞ੍ਞਂ। **ਸਬ੍ਬਦਾਨਂ ਦਿਨ੍ਨਮੇਵ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਮੇਵ ਪਚ੍ਚਯਜਾਤਂ ਆਵਾਸਦਾਯਕੇਨ ਦਿਨ੍ਨਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਦ੍ਵੇ ਤਯੋ ਗਾਮੇ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਲਦ੍ਧਾ ਆਗਤਸ੍ਸਪਿ ਛਾਯੂਦਕਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਆਰਾਮਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਨ੍ਹਾਯਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਸ੍ਸਯੇ ਮੁਹੁਤ੍ਤਂ ਨਿਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਕਾਯੇ ਬਲਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਬਹਿ ਵਿਚਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਕਾਯੇ ਵਣ੍ਣਧਾਤੁ ਵਾਤਾਤਪੇਹਿ ਕਿਲਮਤਿ, ਪਟਿਸ੍ਸਯਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਾਰਂ ਪਿਧਾਯ ਮੁਹੁਤ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਿਸਭਾਗਸਨ੍ਤਤਿ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤਿ, ਸਭਾਗਸਨ੍ਤਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਵਣ੍ਣਧਾਤੁ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਵਿਯ ਹੋਤਿ, ਬਹਿ ਵਿਚਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਪਾਦੇ ਕਣ੍ਟਕਾ ਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਖਾਣੁ ਪਹਰਤਿ, ਸਰੀਸਪਾਦਿਪਰਿਸ੍ਸਯਾ ਚੇਵ ਚੋਰਭਯਞ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਪਟਿਸ੍ਸਯਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਾਰਂ ਪਿਧਾਯ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਪੇਤੇ ਪਰਿਸ੍ਸਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਪੀਤਿਸੁਖਂ, ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਸਮਸੁਖਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖੇਪਾਭਾਵਤੋ। ਬਹਿ ਵਿਚਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਕਾਯੇ ਸੇਦਾ ਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਅਕ੍ਖੀਨਿ ਫਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਸੇਨਾਸਨਂ ਪਵਿਸਨਕ੍ਖਣੇ ਮਞ੍ਚਪੀਠਾਦੀਨਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ, ਮੁਹੁਤ੍ਤਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਨ ਅਕ੍ਖਿਪਸਾਦੋ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ, ਦ੍ਵਾਰਵਾਤਪਾਨਮਞ੍ਚਪੀਠਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ। ਏਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਆਵਾਸੇ ਵਸਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਚਤੂਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ – “**ਆਵਾਸਦਾਨਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਦਿਨ੍ਨੇ ਸਬ੍ਬਦਾਨਂ ਦਿਨ੍ਨਮੇਵ ਹੋਤੀ**”ਤਿ। **ਭੂਮਟ੍ਠਕ…ਪੇ॰… ਨ ਸਕ੍ਕਾ**ਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਮਹਾਸੁਦਸ੍ਸਨਵਤ੍ਥੁਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੪੧ ਆਦਯੋ) ਦੀਪੇਤਬ੍ਬੋ। **ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿ ਅਸਮ੍ਬਾਧੋਵ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਅਨ੍ਤਿਮਭਵਿਕਾਨਂ ਮਹਾਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬੋ।

**ਸੀਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭਵਸੇਨ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਉਤੁਵਿਪਰਿਣਾਮਵਸੇਨ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਸੀਤਂ। **ਉਣ੍ਹ**ਨ੍ਤਿ ਅਗ੍ਗਿਸਨ੍ਤਾਪਂ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਦਵਦਾਹਾਦੀਸੁ ਸਮ੍ਭਵੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਪਟਿਹਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਪਟਿਹਨਤਿ। ਯਥਾ ਤਦੁਭਯਵਸੇਨ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਆਬਾਧੋ ਨ ਹਨਤਿ, ਏਵਂ

ਕਰੋਤਿ। ਸੀਤੁਣ੍ਹਬ੍ਭਾਹਤੇ ਹਿ ਸਰੀਰੇ ਵ◌ਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੋਨਿਸੋ ਪਦਹਿਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। **ਵ◌ਾਲ਼ਮਿਗਾਨੀ**ਤਿ ਸੀਹਬ੍ਯਗ੍ਘਾਦਿਵ◌ਾਲ਼ਮਿਗੇ। ਗੁਤ੍ਤਸੇਨਾਸਨਞ੍ਹਿ ਪਵ◌ਿਸਿਤ੍ਵ◌ਾ ਦ੍ਵ◌ਾਰੰ ਪਿਧਾਯ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਤੇ ਪਰਿਸ੍ਸਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਸਰੀਸਪੇ**ਤਿ ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਰਨ੍ਤਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਦੀਘਜਾਤਿਕੇ ਸਪ੍ਪਾਦਿਕੇ ਅਞ੍ਞੇ ਚ ਤਥਾਰੂਪੇ। **ਮਕਸੇ**ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਮੇਤੰ, ਡੰਸਾਦੀਨੰ ਏਤੇਨੇਵ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਸਿਸਿਰੇ**ਤਿ ਸੀਤਕਾਲਵਸੇਨ ਸਤ੍ਤਾਹਵਦ੍ਦਲਿਕਾਦਿਵਸੇਨ ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਸਿਸਿਰਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇ। **ਵ◌ੁਟ੍ਠਿਯੋ**ਤਿ ਯਦਾ ਤਦਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਵਸ੍ਸਵ◌ੁਟ੍ਠਿਯੋ ਪਟਿਹਨਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

**ਵ◌ਾਤਾਤਪੋ ਘੋਰੋ**ਤਿ ਰੁਕ੍ਖਗਚ੍ਛਾਦੀਨੰ ਉਬ੍ਬਹਨਭਞ੍ਜਨਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਘੋਰੋ ਸਰਜਅਰਜਾਦਿਭੇਦੋ ਵ◌ਾਤੋ ਚੇਵ ਗਿਮ੍ਹਪਰਿਲ਼ਾਹਸਮਯੇਸੁ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਘੋਰੋ ਸੂਰਿਯਾਤਪੋ ਚ। **ਪਟਿਹਞ੍ਞਤੀ**ਤਿ ਪਟਿਬਾਹੀਯਤਿ। **ਲੇਣਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵ◌ਾ ਪਟਿਸਲ੍ਲਾਣਾਰਾਮਤ੍ਥੰ। **ਸੁਖਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਪਰਿਸ੍ਸਯਾਭਾਵ◌ੇਨ ਫਾਸੁਵ◌ਿਹਾਰਤ੍ਥੰ। **ਝਾਯਿਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਤਿੰਸਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪਨਿਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵ◌ਾ ਸਮਾਦਹਨਵਸੇਨ ਝਾਯਿਤੁੰ। **ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਿਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਮ੍ਮਸਿਤੁੰ।

**ਵ◌ਿਹਾਰੇ**ਤਿ ਪਟਿਸ੍ਸਯੇ। **ਕਾਰਯੇ**ਤਿ ਕਾਰਾਪੇਯ੍ਯ। **ਰਮ੍ਮੇ**ਤਿ ਮਨੋਰਮੇ। **ਵ◌ਾਸਯੇਤ੍ਥ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੇ**ਤਿ ਕਾਰੇਤ੍ਵ◌ਾ ਪਨ ਏਤ੍ਥ ਵ◌ਿਹਾਰੇਸੁ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੇ ਸੀਲਵਨ੍ਤੇ ਕਲ੍ਯਾਣਧਮ੍ਮੇ ਨਿਵ◌ਾਸੇਯ੍ਯ। ਤੇ ਨਿਵ◌ਾਸੇਨ੍ਤੋ ਪਨ **ਤੇਸੰ** ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾਨੰ ਯਥਾ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਕਿਲਮਥੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਏਵ◌ੰ **ਅਨ੍ਨਞ੍ਚ ਪਾਨਞ੍ਚ ਵਤ੍ਥਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਚ ਦਦੇਯ੍ਯ ਉਜੁਭੂਤੇਸੁ** ਅਜ੍ਝਾਸਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਕਮ੍ਮਫਲਾਨੰ ਰਤਨਤ੍ਤਯਗੁਣਾਨਞ੍ਚ ਸਦ੍ਦਹਨੇਨ **ਵ◌ਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੇਨ ਚੇਤਸਾ**। ਇਦਾਨਿ ਗਹਟ੍ਠਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੂਪਕਾਰਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਤੇ ਤਸ੍ਸਾ**"ਤਿ ਗਾਥਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤੇ**ਤਿ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਉਪਾਸਕਸ੍ਸ। **ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਕਲਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਪਨੂਦਨੰ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕੰ ਧਮ੍ਮੰ ਕਥੇਨ੍ਤਿ। **ਯੰ ਸੋ ਧਮ੍ਮੰ ਇਧਞ੍ਞਾਯਾ**ਤਿ ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਯੰ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੰ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਾਸਨੇ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਜ੍ਜਨੇਨ ਜਾਨਿਤ੍ਵ◌ਾ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮੇਨ ਅਨਾਸਵ◌ੋ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਤਿ।

**ਆਵ◌ਾਸੇ**ਤਿ ਆਵ◌ਾਸਦਾਨੇ। **ਆਨਿਸੰਸੋ**ਤਿ ਉਦ੍ਰਯੋ। ਪੂਜਾਸਕ੍ਕਾਰਵਸੇਨ ਪਠਮਯਾਮੋ ਖੇਪਿਤੋ, ਸਤ੍ਥਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਅਪ੍ਪਾਵਸੇਸੋ ਮਜ੍ਝਿਮਯਾਮੋ ਗਤੋਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ''ਬਹੁਦੇਵ ਰਤ੍ਤਿ''ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਅਤਿਰੇਕਤਰੰ ਦਿਯਡ੍ਢਯਾਮ**"ਨ੍ਤਿ। **ਸਙ੍ਗਹੰ ਨਾਰੋਹਤਿ** ਵ◌ਿਪੁਲਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰਭਾਵਤੋ। ਬੁਦ੍ਧਾਨਞ੍ਹਿ ਭਤ੍ਤਾਨੁਮੋਦਨਾਪਿ ਥੋਕੰ ਵ◌ਡ੍ਢੇਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਦੀਘਮਜ੍ਝਿਮਪਮਾਣਾਪਿ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਸੁਫੁਸਿਤੰ ਦਨ੍ਤਾਵਰਣੰ, ਜਿਵ◌੍ਹਾ ਤਨੁਕਾ, ਭਵਙ੍ਗਪਰਿਵ◌ਾਸੋ ਪਰਿਤ੍ਤੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਵ◌ੇਗਾਯਿਤੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਵ◌ਿਤ੍ਥਾਯਿਤੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਅਬ੍ਯਾਵਟਮਨੋ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੰ ਸਮੁਪਬ੍ਯੂਲ੍ਹੰ, ਅਪਰਿਕ੍ਖਯਾ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ।

**ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵ◌ਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਸਨ੍ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵ◌ਾ ਆਵ◌ਾਸਦਾਨਪਟਿਸੰਯੁਤ੍ਤੰ ਧਮ੍ਮਿੰ ਕਥੰ ਕਤ੍ਵ◌ਾ। ਤਤੋ ਪਰੰ, ਮਹਾਰਾਜ, ਇਤਿਪਿ ਸੀਲੰ, ਇਤਿਪਿ ਸਮਾਧਿ, ਇਤਿਪਿ ਪਞ੍ਞਾਤਿ ਸੀਲਾਦਿਗੁਣੇ ਤੇਸੰ ਸਮ੍ਮਾ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵ◌ਾ ਹਤ੍ਥੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ਿਯ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਪਕਾਸੇਤ੍ਵ◌ਾ। **ਸਮਾਦਪੇਤ੍ਵ◌ਾ**ਤਿ ਏਵ◌ੰ ਸੀਲੰ ਸਮਾਦਾਤਬ੍ਬੰ, ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇਨ ਏਵ◌ੰ ਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾ ਭਾਵ◌ੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਯਥਾ ਤੇ ਸੀਲਾਦਿਗੁਣੇ ਸਮ੍ਮਾ ਆਦਿਯਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਗਣ੍ਹਾਪੇਤ੍ਵ◌ਾ। **ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਤ੍ਵ◌ਾ**ਤਿ ਯਥਾਸਮਾਦਿਨ੍ਨੰ ਸੀਲੰ ਸੁਵ◌ਿਸੁਦ੍ਧੰ ਹੋਤਿ, ਸਮਥਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ ਭਾਵ◌ਿਯਮਾਨਾ ਯਥਾ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵ◌ਿਸੋਧਿਤਾ ਉਪਰੂਪਰਿ ਵ◌ਿਸੇਸਾਵਹਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵ◌ੰ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜੇਤ੍ਵ◌ਾ ਨਿਸਾਮਨਵਸੇਨ ਵ◌ੋਦਾਪੇਤ੍ਵ◌ਾ। **ਸਮ੍ਪਹੰਸੇਤ੍ਵ◌ਾ**ਤਿ ਯਥਾਨੁਸਿਟ੍ਠੰ ਠਿਤਸੀਲਾਦਿਗੁਣੇਹਿ ਸਮ੍ਪਤਿ ਪਟਿਲਦ੍ਧਗੁਣਾਨਿਸੰਸੇਹਿ ਚੇਵ ਉਪਰਿਲਦ੍ਧਬ੍ਬਫਲਵ◌ਿਸੇਸੇਹਿ ਚ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਮ੍ਪਹੰਸੇਤ੍ਵ◌ਾ ਲਦ੍ਧਸ੍ਸਾਸਵਸੇਨ ਸੁਟ੍ਠੁ ਤੋਸੇਤ੍ਵ◌ਾ। ਏਵਮੇਤੇਸੰ ਪਦਾਨੰ ਅਤ੍ਥੋ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸਕ੍ਯਰਾਜਾਨੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਭਗਵਤੋ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਸਾਸਨੇ ਲਦ੍ਧਸ੍ਸਾਦਾ ਲਦ੍ਧਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਚ।

ਉਪਸਗ੍ਗਸਦ੍ਦਾਨੰ ਅਨੇਕਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਅਭਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਅਤਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਥੋਪਿ ਹੋਤੀਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ "**ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਤਿ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ**"ਤਿ।

**ਤਤ੍ਰ ਕਿਰਾ**ਤਿਆਦਿ ਕੇਚਿਵ◌ਾਦੋਤਿ ਬਦ੍ਧੋਪਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਅਕਾਰਣਮੇਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਲਹੁਤਾਦਯੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਇਦੰ ਕਾਯਿਕਚੇਤਸਿਕਅਞ੍ਞਥਾਭਾਵਸ੍ਸ ਕਾਰਣਵਚਨੰ, ਲਹੁਤਾਦਿਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਸਵਨਾਨੁਤ੍ਤਰਿਯਪਟਿਲਾਭੇਨ

ਲਦ੍ਧਬ੍ਬਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵੇਦਸਮਧਿਗਮਤੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ –

> ‘‘ਯਥਾ , ਯਥਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸਤ੍ਥਾ ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਵਾ ਗਰੁਟ੍ਠਾਨਿਯੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ, ਤਥਾ ਤਥਾ ਸੋ ਤਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮੇ ਲਭਤਿ ਅਤ੍ਥਵੇਦੰ, ਲਭਤਿ ਧਮ੍ਮਵੇਦੰ, ਲਭਤਿ ਧਮ੍ਮੂਪਸਂਹਿਤੰ ਪਾਮੋਜ੍ਜ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੨੨, ੩੫੫; ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੬)।

**ਪਿਟ੍ਠਿਵਾਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ** ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਸਰੀਰਸ੍ਸ ਤਥਾਰੂਪਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਞ੍ਚ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਬਨ੍ਧਤ੍ਤਾ। **ਅਕਾਰਣੰ ਵਾ ਏਤ**ਨ੍ਤਿ ਯੇਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਮੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੰ ਵਿਵਰਿਤੁੰ **“ਪਹੋਤੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਏਕਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨ ਨਿਸੀਦਿਤੁੰ ਪਹੋਤਿ** ਯਥਾ ਤੰ ਵੇਲੁਵਗਾਮਕੇ। **ਏਤ੍ਤਕੇ ਠਾਨੇ**ਤਿ ਏਤ੍ਤਕੇ ਠਾਨੇ ਠਾਨੰ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਤਞ੍ਚ ਖੋ**ਤਿ ਵੁਟ੍ਠਾਨਸਞ੍ਞੰ ਚਿਤ੍ਤੇ ਠਪਨੰ। **ਧਮ੍ਮਕਥੰ ਸੁਣਮਾਨੋ** ਧਮ੍ਮਗਾਰਵੇਨ।

**ਅਵਸ੍ਸੁਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਵਸ੍ਸੁਤਭਾਵਸ੍ਸ ਰਾਗਾਦਿਵਸੇਨ। **ਅਵਸ੍ਸੁਤਸ੍ਸ ਕਾਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਤਿਨ੍ਤਭਾਵਕਾਰਣੰ। **ਕਿਲੇਸਾਧਿਮੁਚ੍ਛਨੇਨਾ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਵਸੇਨ ਪਰਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤਵਸੇਨ। **ਨਿਬ੍ਬਾਪਨੰ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਵੂਪਸਮੋ ਵਿਯ। **ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਵਨਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਪ੍ਫਨ੍ਦਨਰਹਿਤਾਨੰ।

ਅਵਸ੍ਸੁਤਪਰਿਯਾਯਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੭. ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੪੪**. **ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਕਾਰਣਾਨੰ। ਤੇਨਾਹ **“ਦੁਕ੍ਖਸਮ੍ਭਵਧਮ੍ਮਾਨ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਿੰ ਦੁਕ੍ਖੰ, ਕਾ ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮਾਤਿ ਤਦੁਭਯੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਪਞ੍ਚਸੁ ਹੀ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤੇ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। **ਦੁਕ੍ਖਸਮ੍ਭਵਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਰਣਤ੍ਤਾ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤੇਨ। ਕਰਣੇ ਹੇਤੰ ਸਾਮਿਵਚਨੰ। **ਕਾਮੇ**ਤਿ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੇ ਕਿਲੇਸਕਾਮੇ ਚ। ਪੁਨ **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਾਮਿਅਤ੍ਥੇ ਏਵ ਸਾਮਿਵਚਨੰ। **ਚਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਚਾਰੰ। **ਵਿਹਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਚਾਰਵਿਹਾਰੰ। ‘‘ਏਕਟ੍ਠਾ’’ਤਿ ਚ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ‘‘ਅਨੁਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਚਰਨ੍ਤੰ’’ਇਚ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਨੁਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਚ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਤਤਿਯਜਵਨਵਾਰਾ ਅਨੁ ਅਨੁ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ। **ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਕਸਿਗੋਰਕ੍ਖਾਦਿਵਸੇਨਪਿ ਕਾਮਾਨੰ ਪਰਿਯੇਸਨਦੁਕ੍ਖੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਦਾਯਤੀਤਿ **ਦਾਯੋ**, ਵਨੰ। ਤੇਨਾਹ **“ਅਟਵੀ”**ਨ੍ਤਿ। **ਕਣ੍ਟਕਗਬ੍ਭ**ਨ੍ਤਿ ਓਵਰਕਸਦਿਸੰ ਵਨੰ। ਨਾਮਪਦੰ ਨਾਮ ਕਿਰਿਯਾਪਦਾਪੇਕ੍ਖਨ੍ਤਿ **“ਵਿਜ੍ਝੀ”**ਤਿ ਵਚਨਸੇਸੇਨ ਕਿਰਿਯਾਪਦੰ ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

**ਦਨ੍ਧਾਯਿਤਤ੍ਤੰ** ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਕਿਲੇਸਾਨੰ ਅਵਟ੍ਠਾਨੰ। ਤੇਨਾਹ **“ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮਤ੍ਤਾਯਾ”**ਤਿਆਦਿ। **ਤਾਯਾ**ਤਿ ਸਤਿਯਾ। **ਕਾਚਿ ਕਿਲੇਸਾ**ਤਿ ਚੁਦ੍ਦਸਵਿਧੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚੇ ਜਵਨਕਿਚ੍ਚੇ ਏਵ ਚਿਤ੍ਤਕਿਲੇਸਾਨੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਕਤ੍ਵਾ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਨਿਗ੍ਗਹਿਤਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ** ਪਵਤ੍ਤਿਤੁੰ ਅਪ੍ਪਦਾਨਵਸੇਨ। ਤੇਨਾਹ **“ਨ ਸਣ੍ਠਾਤੁੰ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੀ”**ਤਿ। **ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਤਸ੍ਸ ਪਠਮੰ ਗਹਿਤਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤੇਨ ਨਯੇਨ ਸੇਸਦ੍ਵਾਰਾਨਿਪਿ ਗਹਿਤਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਰਾਗਾਦੀਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ** ਪਠਮਜਵਨਵਾਰੇ। ਸਤਿਸਮ੍ਮੋਸੇਨ **“ਕਿਲੇਸਾ ਮੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ”ਤਿ ਞਤ੍ਵਾ** ਤਥਾ ਪਚ੍ਚਾਮਾਸਸਤਿਯਾ ਲਬ੍ਭਨਤੋ। ਤੇਨਾਹ – **“ਅਨਚ੍ਛਰਿਯਂ ਚੇਤ”**ਨ੍ਤਿ। **ਆਵਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਯੋਨਿਸੋ ਆਵਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ। **ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਸੂ**ਤਿ ਤਤੋ ਏਵ ਅਯੋਨਿਸੋ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਲਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਪਚ੍ਚਯਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੁੰ ਪਵਤ੍ਤੁਨਾਰਹੰ। **ਨਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਦੁਤਿਯਜਵਨਵਾਰੇਪਿ ਕਿਲੇਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ। ਕਥੰ ਪਨਸ੍ਸ ਏਵੰ ਲਦ੍ਧੁੰ ਸਕ੍ਕਾਤਿ ਆਹ **“ਆਰਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਕਾਨੰ ਹੀ”**ਤਿਆਦਿ। **ਭਾਵਨਾਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨੇ**ਤਿ ਭਾਵਨਾਯੰ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨੇ ਚ ਯੋਗਿਨੋ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵੋ। ਤਸ੍ਸ **ਅਯਮਾਨਿਸਂਸੋ** – ਯੰ ਪਚ੍ਚਯਲਾਭੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤੁੰ ਲਦ੍ਧੋਕਾਸਾਪਿ ਕਿਲੇਸਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਵਤ੍ਤਭਾਵਨਾਨੁਭਾਵੇਨ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਾ ਤਥਾ ਤਥਾ ਨਿਗ੍ਗਹਿਤਾ ਏਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾਵ ਲਦ੍ਧੋਕਾਸਾ ਉਪਰੂਪਰਿ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ।

**ਅਭਿਹਟ੍ਠ**ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਹਰਿਤ੍ਵਾ। **ਅਨੁਦਹਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਨੁਦਹਨ੍ਤਾ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਅਨੁਸੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਅਨਾਵਟ੍ਟਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਅਨਿਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤੇ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਬਲਮੇਵ ਦੀਪਿਤਂ** ਮਗ੍ਗਫਲਾਧਿਗਮਸ੍ਸ ਅਜੋਤਿਤਤ੍ਤਾ।

ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੮. ਕਿਂਸੁਕੋਪਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੪੫**. ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਭਿਸਮਯਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਵਿਧਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਨਾਨਾਦਸ੍ਸਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, "**ਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਪਠਮਮਗ੍ਗਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨ**"ਨ੍ਤਿ । ਤਯਿਦਂ ਉਪਰਿਮਗ੍ਗੇਸੁ ਭਾਵਨਾਪਰਿਯਾਯਸ੍ਸ ਨਿਰੁਲ੍ਹਤ੍ਤਾ ਪਠਮਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਠਮਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਪਠਮਮਗ੍ਗੋ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ । ਕੋਚਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਅਵਿਪਰੀਤਂ ਅਤ੍ਥਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ ਨਾਮ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਅਤਿਪ੍ਪਸਙ੍ਗਂ ਆਸਙ੍ਕੇਯ੍ਯਾਤਿ ਤਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤੁਂ "**ਗੋਤ੍ਰਭੁ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਨ ਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਰਾਜਦਸ੍ਸਨਂ ਉਦਾਹਰਨ੍ਤਿ। **ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਮਗ੍ਗਾ ਦਸ੍ਸਨਮੇਵ** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨਤ੍ਥੇਨ, ਭਾਵਨਾਪਰਿਯਾਯੋ ਪਨ ਉਪਰਿ ਤਿਣ੍ਣਂ ਮਗ੍ਗਾਨਂ ਪਠਮਮਗ੍ਗਉਪਾਯਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਦਸ੍ਸਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਕਂ,** ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ। ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਅਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਿਕੋ**। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਪਦੇਸੁ।

**ਪਦੇਸਸਙ੍ਖਾਰੇਸੂ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਕਦੇਸੇਸੁ। ਹੇਟ੍ਠਿਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਪਥਵੀਆਦਿਕੇ ਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤੇ ਦਿਟ੍ਠੇ ਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੋ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਕੇ ਤਂਸਹਗਤਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤੇ ਦਿਟ੍ਠੇ ਅਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਚ ਸਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

**ਅਧਿਗਤਮਗ੍ਗਮੇਵ ਕਥੇਸੀ**ਤਿ ਯੇਨ ਮੁਖੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਨਿਵੇਸਂ ਅਕਾਸਿ, ਤਮੇਵਸ੍ਸ ਮੁਖਂ ਕਥੇਸਿ। **ਅਯਂ ਪਨਾ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ। **ਇਮੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਿਕਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਿਕਾਨਂ ਵਚਨਂ। "**ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਨ ਸਮੇਤੀ**"ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਪਾਕਟਂ ਕਰੋਤਿ "**ਪਠਮੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ। ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ "**ਨਿਪ੍ਪਦੇਸੇਸੂ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਥੇਵਾ**ਤਿ ਯਥੇਵ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਿਕਂ, ਤਥੇਵ ਤਂ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਿਕਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ।

**ਸਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ ਧਾਤੁਯੋ**ਤਿ ਰਸਾਦਯੋ ਸਰੀਰਧਾਤੁਯੋ ਸਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ, ਨ ਵਿਸਮਾਕਾਰਸਣ੍ਠਿਤਾ ਅਹੇਸੁਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਕਲ੍ਲਸਰੀਰਂ ਬਲਪ੍ਪਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ। "**ਅਤੀਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਨਿਵੇਸਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਮ੍ਮਸਨਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਕਮੇਵ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ। **ਚਾਰਿਭੂਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਗੋਚਰਟ੍ਠਾਨਂ।

**ਕਾਰਕਭਾਵ**ਨ੍ਤਿ ਭਾਵਨਾਨੁਯੁਞ੍ਜਨਭਾਵਂ। **ਪਣ੍ਡੁਰੋਗਪੁਰਿਸੋ**ਤਿ ਪਣ੍ਡੁਰੋਗੀ ਪੁਰਿਸੋ। **ਅਰਿਟ੍ਠ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਂ। **ਭੇਸਜ੍ਜਂ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਭੇਸਜ੍ਜਪਯੋਗਂ ਕਤ੍ਵਾ। **ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ**ਤਿ ਭੇਸਜ੍ਜਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ। **ਝਾਮਥੁਣੋ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਦਡ੍ਢਥੁਣੋ ਵਿਯ ਖਾਰਕਜਾਲਨਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਤਰੁਣਮਕੁਲਸਨ੍ਤਾਨਸਞ੍ਛਨ੍ਨਤ੍ਤਾ।

**ਦਕ੍ਖਿਣਦ੍ਵਾਰਗਾਮੇ**ਤਿ ਦਕ੍ਖਿਣਦ੍ਵਾਰਸਮੀਪੇ ਗਾਮੇ। **ਲੋਹਿਤਕੋ**ਤਿ ਲੋਹਿਤਵਣ੍ਣੋ। **ਓਚਿਰਕਜਾਤੋ**ਤਿ ਜਾਤਓਲਮ੍ਬਮਾਨਚਿਰਕੋ ਵਿਯ। **ਆਦਿਨ੍ਨਸਿਪਾਟਿਕੋ**ਤਿ ਗਹਿਤਫਲਪੋਤਕੋ। **ਸਨ੍ਨਚ੍ਛਾਯੋ**ਤਿ ਬਹਲਚ੍ਛਾਯੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਾਖਾ ਅਵਿਰਲਾ ਘਨਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਂਸਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਛਾਯਾਪਿਸ੍ਸ ਤਾਦਿਸੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਸਨ੍ਨਚ੍ਛਾਯੋ ਨਾਮ ਸਂਸਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਚ੍ਛਾਯੋ**"ਤਿ, ਘਨਚ੍ਛਾਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿਆਦਿ ਉਪਮਾਸਂਸਨ੍ਦਨਂ।

**ਯੇਨ ਯੇਨਾਕਾਰੇਨ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਛਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਦਿਮੁਖੇਨ ਯੇਨ ਯੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਨਿਵੇਸੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਾਨਂ। **ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਿਸੁਦ੍ਧਂ** ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਿਸਮਯਾਦਿਸਿਦ੍ਧਿਯਾ। **ਤੇਨ ਤੇਨੇਵਾਕਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਾਕਾਰੇਨ। ਇਦਾਨਿ ਤਂ ਤਂ ਆਕਾਰਂ ਉਪਮਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਯਥਾ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਂ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਮੇਵ।

**ਇਦ**ਨ੍ਤਿ ਨਗਰੋਪਮਂ। **ਤਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਂਸੁਕੋਪਮਦੀਪਿਤਂ ਅਤ੍ਥਜਾਤਂ ਸਚੇ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਿਤਂ। **ਅਸ੍ਸ** ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ। **ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਸਲ੍ਲਕ੍ਖਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਲਦ੍ਧਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਉਪਬ੍ਰੂਹਨਾਯ। **ਤਸ੍ਸੇਵਤ੍ਥਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ। **ਚੋਰਾਸਙ੍ਕਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ** ਮਜ੍ਝਿਮਦੇਸਰਜ੍ਜਸ੍ਸ ਪਸਨ੍ਨਭਾਵਤੋ। **ਤਿਪੁਰਿਸੁਬ੍ਬੇਧਾਨੀ**ਤਿ ਉਬ੍ਬੇਧੇਨ ਤਿਪੁਰਿਸਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ ਨਾਨਾਭਿਤ੍ਤਿਵਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਥਮ੍ਭਾਨਂ ਉਪਰਿ ਵਿਵਿਧਮਾਲਾਕਮ੍ਮਾਦਿਵਿਚਿਤ੍ਤਧਨੁਰਾਕਾਰਲਕ੍ਖਿਤਾਨਿ ਮਨੋਰਮਾਨਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਨਗਰਸ੍ਸ ਅਲਙ੍ਕਾਰਤ੍ਥ**"ਨ੍ਤਿ। ਨਗਰਦ੍ਵਾਰਸ੍ਸ ਥਿਰਭਾਵਾਪਾਦਨਵਸੇਨ ਠਪੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਚੋਰਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥਾਨਿਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿਯੇ**ਵਾ"ਤਿ। **ਪਿਟ੍ਠਸਙ੍ਘਾਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਦ੍ਵਾਰਬਾਹਸ੍ਸ। ''ਇਮੇ ਆਵਾਸਿਕਾ, ਇਮੇ ਆਗਨ੍ਤੁਕਾ, ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਚ ਇਮੇਹਿ ਨਗਰਸ੍ਸ ਨਗਰਸਾਮਿਕਸ੍ਸ ਚ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਮੇਸਂ ਵਸੇਨ ਅਨਤ੍ਥੋ ਸਿਯਾ''ਤਿ ਜਾਨਨਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤੇਨ **ਪਣ੍ਡਿਚ੍ਚੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ**। ਅਞ੍ਞਾਤਨਿਵਾਰਣੇ ਪਟੁਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੇਨ **ਵੇਯ੍ਯਤ੍ਤਿਯੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। ਠਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਪਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਤਾਯਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥਕਿਚ੍ਚੇ ਤਙ੍ਖਣੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਪਟਿਭਾਨਸਙ੍ਖਾਤਾਯ।

ਰਞ੍ਞਾ ਆਯੁਤ੍ਤੋ ਨਿਯੋਜਿਤੋ **ਰਾਜਾਯੁਤ੍ਤੋ,** ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਰਞ੍ਞੋ ਕਾਤਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੇ ਠਪਿਤਪੁਰਿਸੋ। **ਕਤਿਪਾਹੇਯੇ**ਵਾਤਿ ਕਤਿਪਯਦਿਵਸੇਯੇਵ ਅਕਿਚ੍ਚਕਰਣੇਨ ਤਸ੍ਸ ਠਾਨਂ ਵਿਬ੍ਭਮੋ ਜਾਤੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ – "**ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਟ੍ਠਾਨਾਦੀਨਿ ਹਾਰੇਤ੍**ਵਾ"ਤਿ।

**ਸੀਸਮਸ੍ਸ ਛਿਨ੍ਦਾਹੀ**ਤਿ ਸੀਸਭੂਤਂ ਉਤ੍ਤਮਙ੍ਗਟ੍ਠਾਨਿਯਂ ਤਤ੍ਥ ਤਸ੍ਸ ਰਾਜਕਿਚ੍ਚਂ ਛਿਨ੍ਦਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਤਸ੍ਸ ਪਾਕਤਿਕੇ ਅਤ੍ਥੇ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ ਆਣਤ੍ਤੋ ਨਾਮ ਸਿਯਾ। ਨ ਹਿ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਰਾਜਾ ਤਾਦਿਸਂ ਆਣਾਪੇਤਿ, ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਤਤੋ ਨਿਵਾਰਕਤ੍ਤਾ। ਅਥ ਵਾ **ਛਿਨ੍ਦਾਹੀ**ਤਿ ਮਮ ਆਣਾਯ ਅਸ੍ਸ ਸੀਸਂ ਛਿਨ੍ਨਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਹਿ, ਏਵਂ ਸੋ ਤਤ੍ਥੇਵਾਦਪਟਿਕਰਤ੍ਤਪਤ੍ਤੋ ਓਦਮੇਯਜਾਤਿ, ਤਥਾ ਚੇਵ ਉਪਰਿ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਆਗਤਾ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਿਮਨਗਰੇ।

**ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨਾ**ਤਿ ਸਮਥਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ।

**ਤਸ੍ਸੇ**ਵਾਤਿ ਸਕ੍ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਨਗਰਸ੍ਸ ''ਦ੍ਵਾਰਾਨੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ''ਸੀਘਂ ਦੂਤਯੁਗ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਰੂਪਸ੍ਸ ਮਜ੍ਝੇ ਸਿਙ੍ਘਾਟਕਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ "**ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾਨਂ ਮਹਾਭੂਤਾਨ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਵਤ੍ਥੁਰੂਪਮੇਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ, ਤਦੇਵੇਤ੍ਥ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕਸ੍ਮਾ ਮਹਾਭੂਤਗ੍ਗਹਣਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਵਤ੍ਥੁਰੂਪਸ੍ਸ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ। **ਯਾਦਿਸੋ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦੀਨਂ ਵਸੇਨ ਯਾਦਿਸੋ ਏਵ ਪੁਬ੍ਬੇ ਆਗਤਵਿਪਸ੍ਸਨਾਮਗ੍ਗੋ। "**ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਤਾਦਿਸੋ ਏ**ਵਾ"ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ "**ਯਥਾਗਤਮਗ੍ਗੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਇਦਂ ਤਾਵੇਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਤ੍ਥਂ ਆਭਤਾਯ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਉਪਮਾਯ ਇਦਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨਂ।

**ਇਦਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਾਨਿ ਵਕ੍ਖਮਾਨਂ ਉਪਮਾਯ ਸਂਸਨ੍ਦਨਂ। **ਨਗਰਸਾਮਿਉਪਮਾ** ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਪਤ੍ਤਂ ਖੀਣਾਸਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਆਭਤਾ। ਸਿਙ੍ਘਾਟਕੂਪਮਾ ਚਤੁਮਹਾਭੂਤਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਪਤ੍ਤਂ ਖੀਣਾਸਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਆਭਤਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। "**ਚਤੁਸਚ੍ਚਮੇਵ ਕਥਿਤ**"ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਾਨਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਸਕਲੇਨਪਿ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਧ ਨਗਰਸਮ੍ਭਾਰੋ ਛਦ੍ਵਾਰਾਦਯੋ। ਤੇਨ ਹਿ ਛਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਦਯੋ ਉਪਮਿਤਾ। ਤੇ ਪਨ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਨਗਰਸਮ੍ਭਾਰੇਨ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਮੇਵ ਕਥਿਤ**"ਨ੍ਤਿ।

ਕਿਂਸੁਕੋਪਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੯. ਵੀਣੋਪਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੪੬. ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ** ਵਾ **ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ** ਵਾਤਿ ਕਾਮਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਪਰਿਸਾਦ੍ਵਯਮੇਵ ਗਹਿਤਂ, ਸੇਸਪਰਿਸਾਨਂ ਪਨ ਤਦਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਸਾਧਾਰਣੋਵਾਯਂ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗੋਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਉਪਮਾਪੁਬ੍ਬਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਯਥਾ ਨਾਮਾ"**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। **ਯਜਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਦਦਨ੍ਤੋ। **ਵਿਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬੋ**ਤਿ ਲਦ੍ਧਬ੍ਬੋ, ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

**ਛਨ੍ਦੋ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਛਨ੍ਦੋ। ਤੇਨਾਹ – ''ਦੁਬ੍ਬਲਤਣ੍ਹਾ ਸੋ ਰਞ੍ਜੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀ''ਤਿ। **ਪੁਬ੍ਬੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾ** ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਠਮਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਸਾ ਹਿ ਅਨਾਸੇਵਨਤ੍ਤਾ ਮਨ੍ਦਾ। **ਸੋ**ਤਿ ਛਨ੍ਦੋ। **ਰਞ੍ਜੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ** ਲਦ੍ਧਾਸੇਵਨਤ੍ਤਾ। **ਦੋਸੋ ਨਾਮ** ਚਿਤ੍ਤਦੂਸਨਤ੍ਤਾ। **ਤਾਨੀ**ਤਿ ਦਣ੍ਡਾਦਾਨਾਦੀਨਿ। **ਤਮ੍ਮੂਲਕਾ**ਤਿ ਲੋਭਮੂਲਕਾ ਤਾਵ ਮਾਯਾਸਾਠੇਯ੍ਯਮਾਨਾਤਿਮਾਨਦਿਟ੍ਠਿਚਾਪਲਾਦਯੋ, ਦੋਸਮੂਲਕਾ ਉਪਨਾਹਮਕ੍ਖਪਲਾਸਇਸ੍ਸਾਮਚ੍ਛਰਿਯਥਮ੍ਭਸਾਰਮ੍ਭਾਦਯੋ, ਮੋਹਮੂਲਕਾ ਅਹਿਰਿਕ-ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪ-ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੁਦ੍ਧਚ੍ਚ-ਵਿਪਰੀਤਮਨਸਿਕਾਰਾਦਯੋ, ਸਂਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮਾ ਗਹਿਤਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤਂਮੂਲਕਤ੍ਤਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਂਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮਾ ਦ੍ਵਾਦਸਾਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਏਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸਮ੍ਪੇਤ੍ਥ ਗਹਿਤਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਛਨ੍ਦੋ ਰਾਗੋਤਿ ਵਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਭਾਯਿਤਬ੍ਬਟ੍ਠੇਨ **ਸਭਯੋ**। ਭੇਰਵਟ੍ਠੇਨ **ਸਪ੍ਪਟਿਭਯੋ**। ਕੁਸਲਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਟ੍ਠੇਨ **ਸਕਣ੍ਟਕੋ**। ਕੁਸਲਅਨਵਜ੍ਜਧਮ੍ਮੇਹਿ ਦੁਰਵਗਾਹਟ੍ਠੇਨ **ਸਗਹਨੋ**। ਭਵਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਭਵਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਂ ਅਪ੍ਪਦਾਨਭਾਵਤੋ **ਉਮ੍ਮਗ੍ਗੋ**। ਦੁਗ੍ਗਤਿਗਾਮਿਮਗ੍ਗਤ੍ਤਾ **ਕੁਮ੍ਮਗ੍ਗੋ। ਇਰਿਯਨਾ**ਤਿ ਵਤ੍ਤਨਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨਾ। ਦੁਗ੍ਗਤਿਗਾਮਿਤਾਯ ਕਿਲੇਸੋ ਏਵ **ਕਿਲੇਸਮਗ੍ਗੋ। ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਭਵਂ ਗਨ੍ਤੁਂ** ਕੁਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਗਮਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

**ਅਸੁਭਾਵਜ੍ਜਨਾਦੀਹੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਨਿਚ੍ਚਮਨਸਿਕਾਰਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਿਵਤ੍ਤਤਿ** ਸਰਾਗਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਟਿਪਕ੍ਖਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਵਿਨੋਦਿਤਤ੍ਤਾ। **ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਾਣੁਪੇਕ੍ਖਟ੍ਠਾਨਿਯੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ। **ਉਦ੍ਦੇਸ...ਪੇ॰... ਆਵਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਉਦ੍ਦਿਸਾਪਨਵਸੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਂ, ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਪਨਵਸੇਨ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਂ, ਗਰੂਨਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਸਨਵਸੇਨ ਗਰੁਵਾਸਂ ਆਵਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ। **ਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਗਮ੍ਭੀਰਞਾਣਚਰਿਯ-ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣ-ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤ-ਪੁਗ੍ਗਲਸੇਵਨਵਸੇਨ ਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਿਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਅਞ੍ਞਾਣਚਿਤ੍ਤਂ ਨਿਵਤ੍ਤਤਿ।

ਯਥਾ ''ਪੁਞ੍ਞਭਵਫਲਂ ਪੁਞ੍ਞ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਏਵਮਿਦਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਪਵਡ੍ਢਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੮੦), ਏਵਂ ਕਿਟ੍ਠਸਮ੍ਭਵਤ੍ਤਾ ''ਕਿਟ੍ਠ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਕਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਕਿਟ੍ਠਟ੍ਠਾਨੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸਸ੍ਸ"**ਨ੍ਤਿ।

**ਘਟਾ**ਤਿ ਸਿਙ੍ਗਯੁਗਂ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਸਿਙ੍ਗਾਨਂ ਅਨ੍ਤਰੇ"**ਤਿ। **ਘਟਾ**ਤਿ ਗੋਣਾਦੀਨਂ ਸਿਙ੍ਗਨ੍ਤਰਟ੍ਠਸ੍ਸ ਸਮਞ੍ਞਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਨਾਸਾਰਜ੍ਜੁਕੇ**ਤਿ ਨਾਸਾਰਜ੍ਜੁਪਾਤਟ੍ਠਾਨੇ।

**ਦਮੇ**ਤਿ ਪੁਥੁਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਨਿਵਾਰੇਤਿ। **ਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਯਂ ਸੁਤ੍ਤਂ **ਸੁਭਾਸਿਤਂ** ਮਯਾ। **ਤਦਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤਦਾ ਅਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ। **ਆਰਮ੍ਮਣੇ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇ।

**ਸੁਦੁਜਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਵਨਭਾਵਕਰਣੇਨ ਜਿਤਂ। **ਸੁਤਜ੍ਜਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਦੂਰਕਰਣੇਨ ਜਿਤਂ, ਤਥਾਭੂਤਞ੍ਚ ਤਜ੍ਜਿਤਂ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਗੋਚਰਜ੍ਝਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਭੂਤੋ ਗੋਚਰੋ। ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਹਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਵਿਧੁਰਤਾਯ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਮਥੇ ਅਨੁਰਕ੍ਖਣਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਮਥਾਨੁਰਕ੍ਖਣਂ।** ਯਥਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰਸੀਲਂ ਸਮਥਾਨੁਰਕ੍ਖਣਂ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਕਥਿਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰਸੀਲਂ ਸਮਥਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਏਵਂ ਸਮਥੋਪਿ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ।

**ਵਾਦਿਯਮਾਨਾਯ** ਵੀਣਾਯ। ਚਿਤ੍ਤਂ ਰਞ੍ਜੇਤੀਤਿ ਰਜ੍ਜਨੇਨ। ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੀਯਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ ਬਨ੍ਧਤੀਤਿ **ਬਨ੍ਧਨੀਯੋ।** **ਵੇਟ੍ਠਕੇ**ਤਿ ਤਨ੍ਤੀਨਂ ਆਸਜ੍ਜਨਵੇਟ੍ਠਕੇ। **ਕੋਣ**ਨ੍ਤਿ ਕਵਣਤੋ ਵੀਣਾਯ ਸਦ੍ਦੂਕਰਣਤੋ ਕੋਣਨ੍ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਂ ਦਾਰੁਦਣ੍ਡਂ ਸਿਙ੍ਗਾਦੀਸੁ ਯੇਨ

ਕੇਨਚਿ ਕਤੰ ਘਟਿਕੰ। ਤੇਨਾਹ **“ਚਤੁਰਸ੍ਸੰ ਸਾਰਦਨ੍ਡਕ”**ਨ੍ਤਿ।

ਯਸ੍ਮਾ ਸੋ ਰਾਜਾ ਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤੋ ਵਾ ਸਦ੍ਦੰ ਯਥਾਸਭਾਵਤੋ ਨ ਅਵ੍ਵਾਸਿ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਤਸ੍ਸ ਅਜਾਨਨਾਕਾਰਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਸਦ੍ਦੰ ਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸਾਮੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

**ਅਸਤੀ ਕਿਰਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਲਿਙ੍ਗਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਯਥਾਲਿਙ੍ਗਮੇਵ ਵਦਨ੍ਤੋ **“ਅਸਾ”**ਤਿ ਆਹ। **“ਅਸਤੀਤਿ ਲਾਮਕਾਧਿਵਚਨ”**ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਪਯੋਗੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਅਸਾ ਲੋਕਿਤ੍ਥਿਯੋ ਨਾਮਾ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਲੋਕੇ ਇਤ੍ਥਿਯੋ ਨਾਮ ਅਸਤਿਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਮਾਹ **“ਵੇਲਾ ਤਾਸੰ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤੀ”**ਤਿ। ਪਕਤਿਯਾ ਲੋਕੇ ਜੇਟ੍ਠਭਾਤਾ ਕਨਿਟ੍ਠਭਾਤਾ ਮਾਤੁਲੋਤਿਆਦਿਕਾ **ਵੇਲਾ** ਮਰਿਯਾਦਾ **ਤਾਸੰ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ**। ਕਸ੍ਮਾ? **ਸਾਰਤ੍ਤਾ ਚ ਪਗਬ੍ਭਾ ਚ** ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਭੋਗਵਸੇਨ ਵਿਨਿਯੋਗੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਕਥੰ? **ਸਿਖੀ ਸਬ੍ਬਘਸੋ ਯਥਾ**। ਤੇਨੇਵਾਹ –

‘‘ਸਬ੍ਬਾ ਨਦੀ ਵਙ੍ਕਗਤੀ, ਸਬ੍ਬੇ ਕਟ੍ਠਮਯਾ ਵਨਾ।
ਸਬ੍ਬਿਤ੍ਥਿਯੋ ਕਰੇ ਪਾਪੰ, ਲਭਮਾਨੇ ਨਿਵਾਤਕੇ’’ਤਿ॥ (ਜਾ॰ ੨.੨੧.੩੦੮)।

**ਅਵ੍ਵਮ੍ਪਿ ਤਨ੍ਨਿਬਦ੍ਧੰ** ਚਤੁਰਸ੍ਸਅਮ੍ਬਣਵਾਦਿਤਾਦੀਨਿ। **ਵੀਣਾ ਵਿਯ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ** ਅਨੇਕਧਮ੍ਮਸਮੂਹਭਾਵਤੋ। **ਰਾਜਾ ਵਿਯ ਯੋਗਾਵਚਰੋ** ਤਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਧਮ੍ਮਗਵੇਸਕਤ੍ਤਾ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯੋਗਾਵਚਰਸ੍ਸ।

ਨਿਰਯਾਦਿਤੋ ਅਵ੍ਵਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ **ਗਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਤੋ ਵਿਸੇਸਨਤ੍ਥੰ **“ਗਤਿਗਤੀ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ‘‘ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖੰ, ਰੂਪਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ ਚ ਯਥਾ, ਗਤਿਸਵ੍ਵਿਤੰ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ – **“ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਸੰਸਰਤਿ ਵਤ੍ਤਤੀ”**ਤਿ। ਸਵ੍ਜਾਯਨਪਦੇਸੋ ਏਵ ਗਤੀਤਿ **ਸਵ੍ਜਾਤਿਗਤਿ**।

ਤੰ ਪਨ ਗਤਿੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਸੰਵੇਗਵਤ੍ਥੁਭੂਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਗਬ੍ਭਾਸਯਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਅਯਮਸ੍ਸ ਕਾਯੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਰੂਪਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਲਕ੍ਖਣੰ ਗਤਿ ਨਿਟ੍ਠਾ, ਤਤੋ ਪਰੰ ਅਵ੍ਵੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ **ਸਲਕ੍ਖਣਗਤਿ। ਅਭਾਵੋ** ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਾਭਾਵੋ। ਸਨ੍ਤਾਨਵਿਚ੍ਛੇਦੋ **ਵਿਭਵਗਤਿ** ਤੰਨਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਾ। **ਭੇਦੋ**ਤਿ ਖਣਨਿਰੋਧੋ, ਇਧਾਪਿ ਤੰਨਿਟ੍ਠਾਨਤਾਯੇਵ ਪਰਿਯਾਯੋ। **ਯਾਵ ਭਵਗ੍ਗਾ**ਤਿ ਯਾਵ ਸਬ੍ਬਭਵਗ੍ਗਾ। ਸਲਕ੍ਖਣਵਿਭਵਗਤਿਭੇਦਗਤਿਯੋ ‘‘ਏਸੇਵ ਨਯੋ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾਵ ਪਕਾਸਿਤਾਤਿ ਨ ਗਹਿਤਾ। **ਤਸ੍ਸ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ** ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ।

**ਸੀਲੰ ਕਥਿਤੰ** ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਛਨ੍ਦਾਦਿਨਿਵਾਰਣਸ੍ਸ ਕਥਿਤਤ੍ਤਾ। **ਮਜ੍ਝੇ ਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾ ਕਥਿਤਾ** ‘‘ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਮੇਵ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ…ਪੇ॰… ਸਮਾਧਿਯਤੀ’’ਤਿ ਜੋਤਿਤਤ੍ਤਾ। **ਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਕਥਿਤੰ** ‘‘ਯਮ੍ਪਿਸ੍ਸ…ਪੇ॰… ਨ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਵਚਨਤੋ।

ਵੀਣੋਪਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੧੦. ਛਪ੍ਪਾਣਕੋਪਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੨੪੭. **ਵਣਸਰੀਰੋ**ਤਿ ਵਣਿਤਸਰੀਰੋ। **ਪਕ੍ਕਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਕੁਥਿਤਤ੍ਤਾ। ਸਰਦਣ੍ਡੇਸੁ ਸਰਸਮਵ੍ਵਾਤਿ ਕਣ੍ਡ-ਸਦ੍ਦੋ ਸਰਪਰਿਯਾਯੋਤਿ ਆਹ – **“ਸਰਵਨਨ੍ਤਿ ਕਣ੍ਡਵਨ”**ਨ੍ਤਿ। **ਅਰੁਗਤ੍ਤੋ…ਪੇ॰… ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ** ਗੁਣਸਰੀਰਸ੍ਸ ਖਣ੍ਡਛਿਦ੍ਦਸੀਲਾਦੀਹਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਮਜ੍ਝੇ ਉਪਰਿਭਾਗੇ ਚ ਭੇਦਵਿਸਮਚ੍ਛਿਨ੍ਨਵਿਕਾਰਦੋਸਤ੍ਤਾ। ਏਤ੍ਥ ਕੁਸਾ ‘‘ਕਣ੍ਟਕਾ’’ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ ਕਣ੍ਟਕਸਦਿਸਤ੍ਤਾ, ਕੁਸਤਿਣਾਨੰ ਏਵ ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾਕਾਰਪਦੇਸੋ **“ਕੁਸਕਣ੍ਟਕੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ।

**ਗਾਮਵਾਸੀਨਂ ਵਿਜ੍ਝਨਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਨਾਰਹੋਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਕਾਰਾਨਂ ਪਟਿਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਪੀਲਨਟ੍ਠੇਨ।

**ਪਕ੍ਖਿ**ਨ੍ਤਿ ਹਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਸਕੁਣਂ। ਤਸ੍ਸ ਕਿਰ ਹਤ੍ਥਿਸੋਣ੍ਡਸਦਿਸਂ ਮੁਖਂ, ਤਸ੍ਮਾ "**ਹਤ੍ਥਿਸੋਣ੍ਡਸਕੁਣ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਰਜ੍ਜੁਯਾ ਯਥਾਬਦ੍ਧਂ ਏਵ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਯ੍ਯ।

**ਭੋਗੇਹੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਰੀਰਭੋਗੇਹਿ। **ਮਣ੍ਡਲਂ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਸਰੀਰਂ ਮਣ੍ਡਲਾਕਾਰੇਨ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਏਵਂ ਕਤ੍ਵਾ। **ਸੁਪਿਸ੍ਸਾਮੀ**ਤਿ ਨਿਦ੍ਦਂ ਓਕ੍ਕਮਿਸ੍ਸਾਮਿ। **ਡੇਤੁਕਾਮੋ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਤਿਤੁਕਾਮੋ। **ਦਿਸਾ ਦਿਸ**ਨ੍ਤਿ ਦਿਸਤੋ ਦਿਸਂ।

**ਛ ਪਾਣਕਾ ਵਿਯ ਛ ਆਯਤਨਾਨਿ** ਨਾਨਜ੍ਝਾਸਯਤ੍ਤਾ, ਨਾਨਜ੍ਝਾਸਯਤਾ ਚ ਨੇਸਂ ਨਾਨਾਵਿਸਯਨਿਨ੍ਨਤਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। **ਦਲ਼੍ਹਰਜ੍ਜੁ ਵਿਯ ਤਣ੍ਹਾ** ਤੇਸਂ ਬਨ੍ਧਨਤੋ। **ਮਜ੍ਝੇ ਗਣ੍ਠਿ ਵਿਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾ** ਬਨ੍ਧਨਸ੍ਸ ਦੁਬ੍ਬਿਨਿਮ੍ਮੋਚਨਹੇਤੁਤੋ। **ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਬਲਵਂ ਹੋਤਿ** ਮਨੁਞ੍ਞਭਾਵੇਨ ਚੇਵ ਤਤ੍ਥ ਤਣ੍ਹਾਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸ ਦਲ਼੍ਹਭਾਵੇਨ ਚ।

**ਸਰਿਕ੍ਖਕੇਨ** ਵਾ ਉਪਮਾਯ ਆਹਰਣਪਕ੍ਖੇ। **ਅਪ੍ਪਨਾ**ਤਿ ਸਂਸਨ੍ਦਨਾ। **ਪਾਲ਼ਿਯਂਯੇਵ ਅਪ੍ਪਿਤਾ** ਉਪਮਾ ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ। ਰੂਪਚਿਤ੍ਤਾਦਿਵਿਸਮਨਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ **ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਿਸਮਜ੍ਝਾਸਯਤਾ**। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ।

**ਕਣ੍ਣਚ੍ਛਿਦ੍ਦਕੂਪਕੇ**ਤਿ ਕਣ੍ਣਚ੍ਛਿਦ੍ਦਸਞ੍ਞਿਤੇ ਆਵਾਟੇ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸੋਤਸ੍ਸ। **ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੋਤਿ ਤੇਨ ਵਿਨਾ ਸਦ੍ਦਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। "**ਅਜਟਾਕਾਸੋਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿ ਏਵਾ**"ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਅਨ੍ਤੋਲੇਣਸ੍ਮਿ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਧਾਤੁਪਰਮ੍ਪਰਾ ਘਟ੍ਟੇਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਭੂਤਪਰਮ੍ਪਰਾਸਙ੍ਘਟ੍ਟੇਨ੍ਤੋ।

**ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਏਵਂ ਭੂਤਪਰਮ੍ਪਰਾਵਸੇਨ ਸਦ੍ਦੇ ਸੋਤਪਥਮਾਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ। **ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗੋਚਰਤਾ ਹੋਤਿ** ਸੋਤਸ੍ਸ। ਘਾਨਾਦੀਨਂ ਵਿਯ "**ਦੂਰੇ ਸਦ੍ਦੋ**"ਤਿ **ਜਾਨਨਂ ਨ ਸਮ੍ਭਵੇਯ੍ਯ** ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗਾਹਿਭਾਵਤੋ। **ਤਥਾ ਤਥਾ ਜਾਨਨਾਕਾਰੋ ਹੋਤਿ** ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਗਹਣਾਕਾਰਵਿਸੇਸਤੋ। ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਪਨ ਉਭਯਤ੍ਥ ਸਮਾਨਾਵ। ਦੂਰੇ ਠਿਤੋਪਿ ਸਦ੍ਦੋ ਤਾਦਿਸੇ ਠਾਨੇ ਪਟਿਘੋਸਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਅਯੋਕਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਅਯੋਚਲਨਸ੍ਸਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਧਮ੍ਮਤਾ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵੋ, ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸੋ ਸਭਾਵੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਤੋ ਤਤੋ ਸਵਨਂ ਹੋਤਿ** ਆਕਾਸਸਞ੍ਞਿਤਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸ੍ਸ ਲਬ੍ਭਨਤੋ। ਯਦਿ ਪਨ ਸੋਤਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗਾਹੀ ਸਿਯਾ, ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸਦ੍ਦੋ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਸਿਯਾ। ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਚ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ''ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਂ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਚਿਤ੍ਤਜਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਥ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਜੋ ਸਦ੍ਦੋ ਧਾਤੁਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਸੋਤਪਸਾਦਂ ਘਟ੍ਟੇਤਿ, ਨ ਸੋ ਚਿਤ੍ਤਜੋ ਸਦ੍ਦੋ, ਯੋ ਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਪਵਤ੍ਤੋ। ਉਤੁਜੋ ਹਿ ਸੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸਦ੍ਦੋ, ਤਤ੍ਥ ਠਿਤੋਵ ਸੋਤਪਸਾਦਸ੍ਸ ਆਪਾਥਂ ਆਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਨਿਟ੍ਠਮੇਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗੋਚਰਮੇਵੇਤਾ**"ਨ੍ਤਿ।

**ਤਦਾ ਏਕਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਤਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ** ਪਰਿਸ੍ਸਯਾਨਂ ਅਭਾਵਤੋ। ਨਾਸਚ੍ਛਿਦ੍ਦਸਙ੍ਖਾਤਆਕਾਸਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇ ਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਘਾਨਂ ਆਕਾਸਜ੍ਝਾਸਯਂ** ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਾਤੇਨ ਵਿਨਾ ਗਨ੍ਧਗਹਣਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ **ਵਾਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਗਨ੍ਧਗੋਚਰਂ**। ਤੇਨਾਹ "**ਤਥਾ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ।

ਗਾਮਤੋ ਲਦ੍ਧਬ੍ਬਂ ਆਹਾਰਂ ਗਾਮਂ, ਤਨ੍ਨਿਨ੍ਨਤਾਯ **ਗਾਮਜ੍ਝਾਸਯਤਾ** ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਜੀਵਿਤਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਰਸੋ ਜੀਵਿਤਂ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਨ੍ਨਤਾਯ ਤਂ ਅਵ੍ਹਾਯਤੀਤਿ **ਜਿਵ੍ਹਾ। ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਖੇਲ਼ੇਨ ਅਤੇਮਿਤਸ੍ਸ ਰਸਂ ਜਾਨਿਤੁਂ,** ਤਸ੍ਮਾ **ਆਪੋਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਰਸਾਰਮ੍ਮਣਾ ਜਿਵ੍ਹਾ**ਤਿ।

ਆਮਕਸੁਸਾਨਤੋ **ਬਹਿ। ਉਪਾਦਿਣ੍ਣਕਜ੍ਝਾਸਯੋ**ਤਿ ਉਪਾਦਿਣ੍ਣਕਨਿਨ੍ਨੋ। ਕਾਯਪਸਾਦਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾਯ ਪਥਵਿਯਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣੇ ਘਟਿਤੇ ਏਵ ਤਤ੍ਥ ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਥਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਪਥਵੀਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣੋ**"ਤਿ। **ਤਥਾ**

ਹੀਤਿਆਦਿ ਕਾਯਸ੍ਸ ਉਪਾਦਿਣ੍ਣਕਜ੍ਝਾਸਯਤਾਯ ਸਾਧਕਂ । **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਾ**ਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ ਬਾਹਿਰਾ ਵਾ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਾਯਸ੍ਸ। **ਸੁਸਨ੍ਠਤਸ੍ਸਾ**ਤਿਆਦਿ ਤਸ੍ਸ ਪਥਵਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਦਸ੍ਸਨਂ।

**ਨਾਨਜ੍ਝਾਸਯੋ**ਤਿ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਨਿਨ੍ਨੋ। ਤੇਨ ਮਨਸ੍ਸ ਮਕ੍ਕਟਸ੍ਸ ਵਿਯ ਅਨਵਟ੍ਠਿਤਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਦਿਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬੇਪੀ**"ਤਿਆਦਿ। **ਮੂਲਭਵਙ੍ਗ**ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਿਟ੍ਠਿਭਵਙ੍ਗਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਮਨਸ੍ਸ। ਏਵਂ ਕਿਰਿਯਮਯਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਨਾਨਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਭੇਦੋ।

ਯਥਾਰੁਚਿਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਵਾਰਣਵਸੇਨ **ਬਦ੍ਧਾਨਂ। ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਵਨਭਾ**ਵਨ੍ਤਿ ਲੋਲਤਾਸਙ੍ਖਾਤਪਰਿਪ੍ਫਨ੍ਦਸ੍ਸ ਅਭਾਵਂ। **ਨਾਕਡ੍ਢਤੀ**ਤਿ ਸਵਿਸਯੇ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਂ, ਤਂਸਮਙ੍ਗਿਨਂ ਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਨਾਕਡ੍ਢਤਿ। **ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵ ਕਥਿਤਾ** ਆਯਤਨਮੁਖੇਨ ''ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ।

ਛਪ੍ਪਾਣਕੋਪਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੧. ਯਵਕਲਾਪਿਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੨੪੮. **ਯਵਪੁਞ੍ਜੋ** ਸੁਪਰਿਪਕ੍ਕਯਵਸਮੁਦਾਯੋ। **ਕਾਜਹਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਦਣ੍ਡਹਤ੍ਥਾ। **ਪੋਥੇਯ੍ਯੁ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਯਵਸਙ੍ਖਾਤਂ ਧਞ੍ਞਂ ਵਣ੍ਟਤੋ ਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਂ ਪੋਥੇਯ੍ਯੁਂ। **ਯਵੇ ਸਾਵੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਯਵਸੀਸਤੋ ਯਵੇ ਪੋਥਨੇਨ ਮੋਚੇਤ੍ਵਾ ਵਿਵੇਚੇਤ੍ਵਾ।

**ਚਤੁਮਹਾਪਥੋ ਵਿਯ ਛ ਆਯਤਨਾਨਿ** ਆਰਮ੍ਮਣਦਣ੍ਡਕੇਹਿ ਹਨਨਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ। **ਯਵਕਲਾਪੀ ਵਿਯ ਸਤ੍ਤੋ** ਤੇਹਿ ਹਞ੍ਞਮਾਨਤ੍ਤਾ। **ਛ ਬਜਾਭਙ੍ਗਿਯੋ ਵਿਯ** ਸਭਾਵਤੋ ਛਧਾਪਿ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਵਸੇਨ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਯਵਕਲਾਪਟ੍ਠਾਨਿਯਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਹਨਨਤੋ। ਭਵਪਤ੍ਥਨਾਯ ਅਪਰਾਪਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ "**ਭਵਪਤ੍ਥਨਾ ਕਿਲੇਸਾ**"ਤਿ ਬਹੁਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਭਵਪਤ੍ਥਨਾ ਚ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾ ਕਿਲੇਸਾ ਚਾਤਿ **ਭਵਪਤ੍ਥਨਾਕਿਲੇਸਾ**ਤਿ ਏਵਂ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਂ ਨਾਮ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਤਂ ਭਵਪਤ੍ਥਨਾਮੂਲਕਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਏਵਂ ਸਤ੍ਤਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਭਵਪਤ੍ਥਨਕਿਲੇਸਾ**ਤਿ ਚ ਭਵਪਤ੍ਥਨਾਮੂਲਕਂ ਕਿਲੇਸਂ।

**ਭੁਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਸਮੀਪਤ੍ਥੇ ਭੁਮ੍ਮਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਸੁਧਮ੍ਮਾਯ ਦ੍ਵਾਰੇ**"ਤਿ। **ਨ ਕਤ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖੁਪ੍ਪਾਦਨਂ ਨ ਕਤਂ। **ਨਵਗੂਥਸੂਕਰਂ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਨਵਗੂਥਭਕ੍ਖਸੂਕਰਂ ਵਿਯ। **ਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵਾ**ਤਿ ਯੋ ਬਜ੍ਝਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ । **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਵੇਪਚਿਤ੍ਤਿਬਨ੍ਧਨਸ੍ਸ ਬਨ੍ਧਨਮੁਚ੍ਚਨਂ ਵਿਯ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਵੇਪਚਿਤ੍ਤਿਬਨ੍ਧਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਞਾਣਮੋਕ੍ਖਂ ਬਨ੍ਧਨ**ਨ੍ਤਿ ਞਾਣੇਨ ਮੁਚ੍ਚਨਂ ਬਨ੍ਧਨਂ।

**ਮਞ੍ਞਮਾਨੇ**ਤਿ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਤਣ੍ਹਾਵਸੇਨ ''ਏਤਂ ਮਮਾ''ਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ''ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ, ਮਾਨਵਸੇਨ ''ਏਸੋਹਮਸ੍ਮੀ''ਤਿ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤੋ। ਖਨ੍ਧਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਞ੍ਞਮਾਨਵਤ੍ਥੁਨੋ ਅਭਾਵਾ "**ਖਨ੍ਧੇ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਏਤ**ਨ੍ਤਿ ''ਮਾਰਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਏਤਂ ਸਾਮਿਵਚਨਂ। **ਕਿਲੇਸਮਾਰੇਨ ਬਦ੍ਧੋ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਮਾਰੇਨ ਤੇਨੇਵ ਕਿਲੇਸਬਨ੍ਧਨੇਨ ਬਦ੍ਧੋ। **ਮੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਤਣ੍ਹਾਮਞ੍ਞਨਾਯ ਸਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਮਾਨਮਞ੍ਞਨਾਨਂ ਪਸਙ੍ਗੋ ਏਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਯਥਾ ''ਅਸ੍ਮੀ''ਤਿ ਪਦੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿਮਾਨਮਞ੍ਞਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਤਣ੍ਹਾਮਞ੍ਞਿਤਾਪੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਪਦੇਨ ਤਣ੍ਹਾਮਞ੍ਞਿਤਂ ਵੁਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ। **ਅਯਮਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਪਦੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿਮਞ੍ਞਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤਰਹਿ ਲਬ੍ਭਮਾਨਦਿਟ੍ਠਿਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨੇਵ। **ਭਵਿਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਾਗਤਦਿਟ੍ਠਿਵਤ੍ਥੁਪਰਿਕਪ੍ਪਨਵਸੇਨੇਵ ਦਿਟ੍ਠਿਮਞ੍ਞਿਤਂ। ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਹਿ ਅਨਾਗਤਾਲਿਙ੍ਗਨਾ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿ। ਉਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿਮਞ੍ਞਿਤਮੇਵਾਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਰੂਪੀਤਿਆਦੀਨਿ** ਪਦਾਨਿ। **ਸਸ੍ਸਤਸ੍ਸੇਵਾ**ਤਿ ਸਸ੍ਸਤਗਾਹਸ੍ਸੇਵ ਪਭੇਦਦੀਪਨਾਨਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਮਞ੍ਞਿਤਂ ਆਬਾਧਵਸੇਨ **ਰੋਗੋ,** ਅਨ੍ਤੋਦੋਸਵਸੇਨ **ਗਣ੍ਡੋ,** ਅਙ੍ਗਨਿਕਨ੍ਤਨਵਸੇਨ **ਸਲ੍ਲਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਮੇਹਿ** ਤਣ੍ਹਾਦੀਹਿ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਪਾਕਟਚਲਨਵਸੇਨ **ਇਞ੍ਜਨ੍ਤਿ ਚੇਵ,** ਅਪਾਕਟਸਞ੍ਚਲਨਵਸੇਨ **ਫਨ੍ਦਨ੍ਤਿ**

**ਚ। ਪਪਞ੍ਚਿਤੰ** ਸੰਸਾਰੇ ਚਿਰਾਯਨੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ, ਖਨ੍ਧਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰਣੰ। **ਪਮਤ੍ਤਾਕਾਰਪ੍ਪਤ੍ਤਾ** ਮੁਚ੍ਛਨਾਕਾਰਪ੍ਪਤ੍ਤਾ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਕਿਲੇਸਾਨੰ। **ਆਕਾਰਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ।

**ਮਾਨੇ** ਨਾਮ ‘‘ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਮਜ੍ਜਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ। **ਤਣ੍ਹਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮਾਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਨਨੁ ਸਬ੍ਬੋ ਮਾਨੋ ਤਣ੍ਹਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ? ਸਤਿ ਹਿ ਬ੍ਯਭਿਚਾਰੇ ਵਿਸੇਸਨੰ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਸਚ੍ਚਮੇਤੰ, ਤਣ੍ਹਾ ਪਨ ਅਤ੍ਥਿ ਮਾਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਮਾਨਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾ, ਯਤੋ ਮਾਨੋ ਅਨਿਯਤੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ‘‘ਸੰਯੋਜਨੰ ਧਮ੍ਮੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸੰਯੋਜਨੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸੰਯੋਜਨਾਨਿ ਸੰਯੋਜਨੇਹਿ ਯਥਾਲਾਭੰ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਯੋਜਨਾਯ ‘‘ਕਾਮਰਾਗਸੰਯੋਜਨੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਮਾਨਸੰਯੋਜਨੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸੰਯੋਜਨ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ‘‘ਕਾਮਰਾਗਸੰਯੋਜਨੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸੰਯੋਜਨ’’ਨ੍ਤਿ, ‘‘ਮਾਨਸੰਯੋਜਨੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਭਵਰਾਗਸੰਯੋਜਨੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸੰਯੋਜਨ’’ਨ੍ਤਿ ਚ ਵਤ੍ਵਾ ‘‘ਭਵਰਾਗਸੰਯੋਜਨੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸੰਯੋਜਨ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਕਾਮਰਾਗਭਵਰਾਗਸੰਯੋਜਨੇਹਿ ਮਾਨਸ੍ਸ ਅਨਿਯਤਭਾਵੋ ਪਕਾਸਿਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਯਾ ਤਣ੍ਹਾ ਬਲਵਤੀ, ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਤਣ੍ਹਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮਾਨਵਸੇਨਾ**”ਤਿ। ਬਲਵਤਣ੍ਹਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਹਿ ਮਾਨੋ ਸਯਮ੍ਪਿ ਬਲਵਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਸ੍ਮੀਤਿ ਸਵਿਸੇਸੰ ਮਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ।

**ਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਮਾਨਮੂਲਕਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ। ‘‘ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਹਿ ਬਹੁਲਮਾਨੁਪੇਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਏਕੰ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਅਯਮਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਮਾਨਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਮਾਨੋਪਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਤਿ ਮਾਨਮੂਲਕੰ ਦਿਟ੍ਠਿੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ “**ਅਯਮਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤ**”ਨ੍ਤਿ। ਚੋਦਕੋ ਪਨ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਮਾਨਮੇਵ ਸਮ੍ਪਯੋਗਤ੍ਥੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ “**ਨਨੁ ਚਾ**”ਤਿਆਦਿਨਾ ਚੋਦੇਤਿ। ਇਤਰੋ “**ਆਮ ਨਤ੍ਥੀ**”ਤਿ ਤਮਤ੍ਥੰ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ “**ਮਾਨਸ੍ਸ ਪਨਾ**”ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਰਿਹਾਰਮਾਹ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਏਵ।

ਯਵਕਲਾਪਿਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਆਸੀਵਿਸਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਪਣ੍ਣਾਸਕੋ।

ਸਲ਼ਾਯਤਨਸੰਯੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

# ੨. ਵੇਦਨਾਸੰਯੁਤ੍ਤੰ

## ੧. ਸਗਾਥਾਵਗ੍ਗੋ

### ੧. ਸਮਾਧਿਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੪੯**. **ਵੇਦਨਾ ਚ ਪਜਾਨਾਤੀ**ਤਿ ਸਚ੍ਚਾਭਿਸਮ੍ਬੋਧਵਸੇਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਵੇਦਨਾਨੰ ਪਜਾਨਨੰ ਸਾਤਿਸਯਸਮਾਧਾਨਪੁਬ੍ਬਕਨ੍ਤਿ ਭਗਵਤਾ ''ਸਮਾਹਿਤੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਉਪਚਾਰੇਨ ਵਾ ਅਪ੍ਪਨਾਯ ਵਾ ਸਮਾਹਿਤੋ"**ਤਿ। **ਵੇਦਨਾ**ਤਿ ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਵੇਦਨਾ। **ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਭਾਵੇਨ, ਪਰਿਜਾਨਨਵਸੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਮ੍ਭਵ**ਨ੍ਤਿ ਸਮੁਦਯੰ ਤਣ੍ਹਾਵਿਜ੍ਜਾਕਮ੍ਮਫਸ੍ਸਾਦਿਪ੍ਪਭੇਦੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਰਣੰ। ਤੇਨਾਹ **"ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਵਸੇਨ ਪਜਾਨਾਤੀ"**ਤਿ। **ਯਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਯੰਨਿਮਿਤ੍ਤੰ, ਯੰ ਆਗਮ੍ਮ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਵਿਜ੍ਜਾਦਿਨਿਰੋਧਾ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੋ, ਤੇਸੰ ਅਯੰ ਨਿਰੋਧੋ। ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਆਰਬ੍ਭ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਖਯੰ ਗਮੇਤੀਤਿ ਖਯਗਾਮੀ, ਤੰ **ਖਯਗਾਮਿਨੰ**। ਛਾਤੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਤਣ੍ਹਾ ਕਾਮਾਨੰ ਪਾਤੁਕਾਮਤਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ, ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮੇਵ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਛਾਤਨ੍ਤਿ **ਨਿਚ੍ਛਾਤੋ**। ਤੇਨਾਹ **"ਨਿਤ੍ਤਣ੍ਹੋ"**ਤਿ। **ਸਮ੍ਮਸਨਚਾਰਵੇਦਨਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਸਨੂਪਚਾਰਵੇਦਨਾ। **ਦ੍ਵੀਹਿ ਪਦੇਹੀ**ਤਿ ''ਸਮਾਹਿਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ''ਤਿ ਇਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ। ''ਸਤੋ''ਤਿ ਪਨ ਇਦੰ ਸਮ੍ਪਜਾਨਪਦਸ੍ਸੇਵ ਉਪਬ੍ਰੂਹਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਸੇਸੇਹਿ** ਚਤੂਹਿ **ਚਤੁਸਚ੍ਚੰ ਕਥਿਤੰ,** ਇਤਰੇਹਿ ਪਨ ਦ੍ਵੀਹਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚਬੁਜ੍ਝਨਮੇਵ ਕਥਿਤੰ। **ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਿਕੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਸਭਾਵਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਕੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਚਤੁਭੂਮਕਧਮ੍ਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਵੁਤ੍ਤੋ"**ਤਿ।

ਸਮਾਧਿਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੨. ਸੁਖਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੫੦**. ਦੁਕ੍ਖੰ ਨ ਹੋਤੀਤਿ **ਅਦੁਕ੍ਖੰ,** ਸੁਖੰ ਨ ਹੋਤੀਤਿ **ਅਸੁਖੰ, ਮ**-ਕਾਰੋ ਪਦਸਨ੍ਧਿਕਰੋ। **ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖ**ਨ੍ਤਿ ਵੇਦਯਿਤਸਦ੍ਦਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਨਪੁੰਸਕਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਸਪਰਸਨ੍ਤਾਨਗਤੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਗਹਣਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਪਰਸ੍ਸ ਚਾ"**ਤਿ। ਤੇਨ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਵੇਦਯਿਤੰ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ । **ਨਸ੍ਸਨਸਭਾਵ**ਨ੍ਤਿ ਇਤ੍ਤਰਖਣਤਾਯ ਭਙ੍ਗਤੋ ਉਦ੍ਧੰ ਅਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਸਭਾਵੰ। ਪਲੋਕੋ ਭੇਦੋ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਪਲੋਕਿਨੰ**। ਤੇਨਾਹ **"ਭਿਜ੍ਜਨਸਭਾਵ"**ਨ੍ਤਿ। **ਞਾਣੇਨ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣੇਨ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਪਭਙ੍ਗੁਨੋਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ, ਉਤ੍ਤਰਕਾਲੰ ਅਸਮ੍ਮੋਹਤੋ ਮਗ੍ਗਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ **ਵਯੰ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ।** **ਵਿਰਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਵਿਰਾਗੇਨ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ। **ਸਮ੍ਮਸਨਚਾਰਵੇਦਨਾ ਕਥਿਤਾ** ਆਰਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਕਾਨੰ ਵਸੇਨ ਦੇਸਨਾਤਿ। ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰੇਹਿ ਞਾਣੇਹਿ ਯਾਥਾਵਤੋ ਪਰਿਜਾਨਨੰ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨੰ **ਞਾਣਫੁਸਨੰ**।

ਸੁਖਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੩. ਪਹਾਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੫੧**. **ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ** ਅਟ੍ਠਸਤਪਭੇਦੰ **ਤਣ੍ਹੰ ਛਿਨ੍ਦਿ** ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪਹਾਨਵਸੇਨ ਪਜਹਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦੀ"**ਤਿ। ਯਦਗ੍ਗੇਨ ਤਣ੍ਹਾ ਸਬ੍ਬਸੋ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ, ਤਦਗ੍ਗੇਨ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਸਞ੍ਞੋਜਨਾਨੀਤਿ ਆਹ **"ਦਸਵਿਧਮ੍ਪੀ"**ਤਿਆਦਿ। **ਸਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਸੁਟ੍ਠੁ। ਪਹਾਨਞ੍ਚ ਨਾਮ ਉਪਾਯੇਨ ਞਾਯੇਨ ਪਹਾਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਹੇਤੁਨਾ ਕਾਰਣੇਨਾ"**ਤਿ। **ਦਸ੍ਸਨਾਭਿਸਮਯਾ**ਤਿ ਅਸਮ੍ਮੋਹਪਟਿਵੇਧਾ। ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ ਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋਵ ਸਭਾਵਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕੰ ਮੋਹੰ ਵਿਦ੍ਧੰਸੇਨ੍ਤੋ ਏਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤੇਨ ਮਾਨੋ ਯਾਥਾਵਤੋ ਦਿਟ੍ਠੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, **ਅਯਮਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਾਭਿਸਮਯੋ**। ਯਥਾ ਹਿ ਸੂਰਿਯੇ ਉਟ੍ਠਿਤੇ ਅਨ੍ਧਕਾਰੋ ਵਿਦ੍ਧੰਸਿਯਮਾਨੋ ਵਿਹਤੋ, ਏਵੰ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਸੋ

ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਹੀਨੋ ਏਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਤਿਟ੍ਠਂ ਲਭਤਿ, **ਅਯਮਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਭਿਸਮਯੋ**। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ। **ਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਅਸਮ੍ਮੋਹਪਟਿਵੇਧਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਨਿਪ੍ਫਾਦਨਵਸੇਨ।

ਯੇ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਨ੍ਤਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਮਰਿਯਾਦਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਮਰਿਯਾਦਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਨ੍ਤੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸਤ੍ਤਯੇਪਿ। **ਤੇਸੂ**ਤਿ ਚਤੂਸੁ ਅਨ੍ਤੇਸੁ। **ਅਦੁਂ ਚਤੁਤ੍ਥਕੋਟਿਸਙ੍ਖਾਤਂ** ਸਬ੍ਬਸ੍ਸੇਵ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ **ਅਨ੍ਤਂ** ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਮਾਨਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਚ **ਅਕਾਸੀ**ਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਸਮ੍ਮਸ੍ਸਯੋ** ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ।

**ਨ ਰਿਞ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਨ ਵਿਵੇਚੇਤਿ ਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਨ ਜਹਤੀ**"ਤਿ, ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਨ ਪਰਿਚ੍ਚਜਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਙ੍ਖਜਂ ਨੋਪੇਤੀ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ''ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੇ ਅਨਾਸਵੋ''ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਦਨ੍ਤੋ "**ਰਤ੍ਤੋ ਦੁਟ੍ਠੋ**"ਤਿ ਅਵੋਚ ਸਉਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਵਸੇਨ। **ਸਙ੍ਖਜਂ ਨੋਪੇਤੀ**ਤਿ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠੇ-ਧਮ੍ਮੇ ਅਨਾਸਵੋ ਧਮ੍ਮਟ੍ਠੋ ਵੇਦਗੂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਮਨੁਸ੍ਸੋ ਦੇਵੋਤਿ ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਨ ਉਪੇਤੀਤਿ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਵਸੇਨਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਸੁਖਾਦੀਸੁ ਵੇਦਨਾਸੁ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਰਾਗਾਨੁਸਯਾਦਯੋ ਕਥਿਤਾਤਿ ਆਹ – "**ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨੁਸਯੋ ਕਥਿਤੋ**"ਤਿ। ਯੋ ਹਿ ਰਾਗਾਦਿ ਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯੇ ਅਤਿਇਟ੍ਠਾਦੀਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹੋ ਮਗ੍ਗੇਨ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ, ਸੋ ''ਰਾਗਾਨੁਸਯੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਅਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਥੋ ਸੋ ਮਗ੍ਗੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਾਭਿਭਵਤ੍ਥੋਤਿ।

ਪਹਾਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੪. ਪਾਤਾਲਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੫੨**. ਯਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਨਤ੍ਥਿ ਏਕਨ੍ਤਿਕਾਤਿ ਏਕਨ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਮਹਤੋ ਪਾਤਸ੍ਸ ਅਲਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋਤਿ ਆਹ "**ਨਤ੍ਥਿ ਏਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਾ**"ਤਿ। **ਅਸਮ੍ਭੂਤਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਨ ਸਮ੍ਭੂਤਤ੍ਥਂ, ਮੁਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੋ**ਤਿ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ। ਯਂ ਤਂ ਉਦਕਂ ਪਤਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਸਮੁਦ੍ਦਪਿਟ੍ਠੇ ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਵੇਰਮ੍ਭਵਾਤਸਦਿਸੋ ਮਹਾਵਾਤੋ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਉਦਕਂ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਚ੍ਛਾਪੇਤਿ, ਤਂ ਕਦਾਚਿ ਚਕ੍ਕਵਾਲਾਭਿਮੁਖਂ, ਕਦਾਚਿ ਸਿਨੇਰੁਪਾਦਾਭਿਮੁਖਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਂ ਪਤਿਹਨਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਬਲਵਾਮੁਖਂ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਸ੍ਸਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਵੇਗੇਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਮਹਤਾ ਵਾਤਵੇਗੇਨ ਸਮੁਦ੍ਧਤਂ ਤੇਨੇਵ ਵੇਗੇਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨੁਦ੍ਧਂ ਹੁਤ੍ਵਾ। **ਮਹਾਨਰਕਪਪਾਤੋ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਯੋਜਨਾਯਾਮਵਿਤ੍ਥਾਰਗਮ੍ਭੀਰਸੋਬ੍ਭਪਪਾਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। **ਤਥਾਰੂਪਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਵਸਿਤ੍ਤਂ ਸਮਤ੍ਥਾਨਂ। **ਅਸਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਭੂਤਂ। ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਹਿ ਵਾਚਾ ਅਭੂਤਂ ਨਾਮ।

**ਨ ਪਤਿਟ੍ਠਾਸੀ**ਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਂ ਨ ਲਭਿ। **ਅਨਿਬਦ੍ਧ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਿਬਨ੍ਧਨਤ੍ਥਂ ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ। **ਦੁਬ੍ਬਲਥਾਮੋ**ਤਿ ਞਾਣਬਲਰਹਿਤੋ। ''ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ''ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ "**ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਧੁਰ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਤਰੇਸੁ ਅਰਿਯਸਾਵਕੇਸੁ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਵੇਦਨਾ ਸੁਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾ। **ਬਲਵਵਿਪਸ੍ਸਕੋ…ਪੇ॰… ਯੋਗਾਵਚਰੋਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿ** ਮਤ੍ਤਸੋ ਵੇਦਨਾਨਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਤ੍ਤਾ।

ਪਾਤਾਲਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੫. ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੫੩**. **ਵਿਪਰਿਣਾਮਨਵਸੇਨ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਸੁਖਾ, ਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਤਾ ਪਨ ਸੁਖਵੇਦਨਾਯ ਏਕਨ੍ਤਿਕਾਤਿ। **ਵਿਨਿਵਿਜ੍ਝਨਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਪੀਲਨਵਸੇਨ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ ਵਿਜ੍ਝਨਟ੍ਠੇਨ। **ਹੁਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਸਮਾਗਮੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ। ਤੇਨ ਪਾਕਭਾਵਪੁਬ੍ਬਕੋ ਅਤ੍ਤਲਾਭੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਅਭਾਵਾਕਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਭਙ੍ਗੁਪਗਮਨਾਕਾਰੇਨ। ਤੇਨ ਵਿਦ੍ਧਂਸਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਉਭਯੇਨ ਉਦਯਬ੍ਬਯਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤਾਯ ਸਿਖਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਾਕਾਰੋ ਇਤਰਾਸੁਪਿ ਵੇਦਨਾਸੁ ਲਬ੍ਭਤੇਵ,

ਅਧਿਕੋ ਚ ਪਨ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਦੁਕ੍ਖਸਭਾਵੋ। ਦੁਕ੍ਖਤਾਵਸੇਨ ਪੁਰਿਮਾਨਂ ਵੇਦਨਾਨਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਤਾਯ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ਪਚ੍ਛਿਮਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਏਵੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। **ਅਦ੍ਦਾ**ਤਿ ਞਾਣਗਤਿਯਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਅਦਕ੍ਖਿ। ਞਾਣਗਮਨਞ੍ਹੇਤੰ, ਯਦਿਦਂ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਦਸ੍ਸਨਂ। **ਸਨ੍ਤਭਾਵੰ** ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਤੋ ਉਪਸਨ੍ਤਰੂਪਤ੍ਤਾ।

ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੬. ਸਲ੍ਲਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੨੫੪. **ਦ੍ਵੀਸੁ ਜਨੇਸੂ**ਤਿ ਸੁਤਵਨ੍ਤਅਸ੍ਸੁਤਵਨ੍ਤੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਜਨੇਸੁ। **ਅਨੁਗਤਵੇਧਨ੍ਤਿ** ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਵਤ੍ਤਵੇਧਸ੍ਸ ਅਨੁਗਤਵੇਧਂ। **ਬਲਵਤਰਾ** ਦਿਗੁਣਾ ਵਿਯ ਹੁਤ੍ਵਾ ਦਲ੍ਹਤਰਪਵਤ੍ତਿਯਾ। **ਏਵਮੇਵਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਵਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਅਨੁਵੇਧਨਾ ਬਲਵਤਰਾ, ਏਵਮੇਵ। **ਸਮਾਧਿਮਗ੍ਗਫਲਾਨਿ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ** ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਵਸੇਨ। ਸਮਾਧਿਸੀਸੇਨ ਹੇਤ੍ਥ ਞਾਣਞ੍ਚ ਗਹਿਤਂ। **ਸੋ ਨ ਜਾਨਾਤਿ** ਅਨਧਿਗਤਤ੍ਤਾ। **ਨਿਸ੍ਸਰਣਨ੍ਤਿ ਜਾਨਾਤਿ** ਅਨਿਸ੍ਸਰਣਮੇਵ। **ਤਾਸਂ** ਸਮਧਿਗਤਾਨਂ **ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਨਂ। ਨ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ** ਅਪ੍ਪਹੀਨਕਿਲੇਸਤ੍ਤਾ। **ਸਙ੍ਖਾਤਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ। ਤੇਨਾਹ **"ਤੁਲਿਤਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾ"**ਤਿ। **ਇਮਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਸੁਤ੍ਤੇ** ਪੁਰਿਮਸੁਤ੍ਤੇ ਵਿਯ **ਆਰਮ੍ਮਣਾਨੁਸਯੋਵ ਕਥਿਤੋ,** ਸੋ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਨੁਰੋਧਵਿਰੋਧਪਹਾਨਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **ਖੀਣਾਸਵੋ ਧੁਰਂ। ਅਨਾਗਾਮੀਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿ,** ਤਸ੍ਸ ਵਿਰੋਧਪ੍ਪਹਾਨਂ ਲਬ੍ਭਤਿ।

ਸਲ੍ਲਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੭. ਪਠਮਗੇਲਞ੍ਞਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੨੫੫. ਸਦ੍ਦੂਹਿਤ੍ਵਾ ਗਿਲਾਨੇ ਉਪਟ੍ਠਾਤਬ੍ਬੇ ਮਞ੍ਞਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ। ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਨੁਯੋਗੋ ਸਪ੍ਪਾਯੋ ਯੇਸਂ ਤੇ **ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਸਪ੍ਪਾਯਾ,** ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਰਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਨਿਚ੍ਚਤਂ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਕਾਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਚ ਅਨਿਚ੍ਚਤਂ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ। **ਵਯਂ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਵਯਨ੍ਤਿ** ਪਨ ਤਾਯ ਏਵ ਖਯਸਙ੍ਖਾਤਂ। **ਵਿਰਾਗਨ੍ਤਿ** ਵਿਰਜ੍ਜਨਂ। **ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਨ੍ਤਿ** ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਂ, ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਮ੍ਪਿ ਵਾ।

**ਆਗਮਨੀਯਪਟਿਪਦਾ**ਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਗਮਨਟ੍ਠਾਨਿਯਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਦਾ। **ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਾਯੇਵ** ਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ। **ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ** ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਿਯਮੇਵ। **ਤਿਸ੍ਸੋ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਾਯੇਵ** ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ । **ਮਿਸ੍ਸਕਾ**ਤਿ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕਾ। **ਭਾਵਨਾਕਾਲੇ ਦਸ੍ਸਿਤੋ** ''ਨਿਰੋਧਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ, ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਰਾਗਾਨੁਸਯੋ ਪਹੀਯਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ।

ਪਠਮਗੇਲਞ੍ਞਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੮-੯. ਦੁਤਿਯਗੇਲਞ੍ਞਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੨੫੬-੨੫੭. **ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਫਸ੍ਸਸੀਸੇਨ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨਂ ਗਹਣਂ। ਨ ਹਿ ਫਸ੍ਸਾਯਤਨੇਹਿ ਵਿਨਾ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਕਾਯੋਵ ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਫਸ੍ਸੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ"**ਤਿ, ਫਸ੍ਸਸੀਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਨਵਮਂ ਉਤ੍ਤਾਨਮੇਵ** ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਤ੍ਤਾ।

ਦੁਤਿਯਗੇਲਞ੍ਞਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੧੦. ਫਸ੍ਸਮੂਲਕਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੫੮**. ਸੁਖਵੇਦਨਾਯ ਹਿਤਂ **ਸੁਖਵੇਦਨਿਯਂ**। ਸੋ ਪਨੇਸ ਹਿਤਭਾਵੋ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨਾਤਿ ਆਹ **"ਸੁਖਵੇਦਨਾਯ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤ"**ਨ੍ਤਿ। **ਇਮਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਸੁਤ੍ਤਦ੍ਵਯੇ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਨਵਮੇ ਦਸਮੇ ਚ ਸੁਤ੍ਤੇਪਿ। **ਸਮ੍ਮਸਨਚਾਰਵੇਦਨਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਸਨੀਯਵੇਦਨਾ ਏਵ ਕਥਿਤਾ, ਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਫਸ੍ਸਮੂਲਕਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸਗਾਥਾਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਰਹੋਗਤਵਗ੍ਗੋ

### ੧. ਰਹੋਗਤਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੫੯**. **ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਵੇਦਯਿਤ**ਨ੍ਤਿ ''ਸੁਖਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਵੇਦਯਿਤਂ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਿਂ ਅਨ੍ਤੋਗਧਂ, ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਲਭਤਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ"**ਤਿ। **ਯਾ ਏਸਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਯੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਾਕਾਰੋ, ਯਾ ਖਯਸਭਾਵਤਾ ਵਿਨਸ੍ਸਨਸਭਾਵਤਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਚਾਤਿ ਦ੍ਵਿਧਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਨਸਭਾਵਤਾ, ਏਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਂ ਵੇਦਯਿਤਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ। **ਸਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ । **ਵੇਦਨਾਨਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ ਏਵ** ਸਙ੍ਖਾਰਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਤਾਸਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ ਚ ਨਾਮ ਮਰਣਂ ਭਙ੍ਗੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀਤਿ **ਸਬ੍ਬਾ ਵੇਦਨਾ "ਦੁਕ੍ਖਾ"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ,** ਯਥਾ ''ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ ਚ, ''ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਦੁਕ੍ਖਾ''ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਇਦਂ** ਸੁਤ੍ਤਪਦਂ। **ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਰੁਪ੍ਪਾ**ਤਿ ਚਤਸ੍ਸੋ ਅਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਚ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਵਾਰੇ।

ਰਹੋਗਤਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੪. ਅਗਾਰਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੬੨**. **ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾ**ਤਿ ਵਿਭਤ੍ਤਿਲੋਪੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕੇ ਵਾ ਏਤਂ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਵਚਨਂ। **ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਪਠਮਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਵਸੇਨ। **ਅਨੁਸ੍ਸਤਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਂ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸਪਿ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨਗ੍ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਸਵਿਤਕ੍ਕਚਾਰਸ੍ਸ ਨਿਰਾਮਿਸਸ੍ਸ ਸੁਖਸ੍ਸ ਲਬ੍ਭਨਤੋ। ਤਸ੍ਸਪਿ ਵਾ **ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਕਾਮਹੇਤੁ ਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾ ਕਾਮਾਮਿਸੇਨ **ਸਾਮਿਸਾ ਵੇਦਨਾ। ਅਨੁਤ੍ਤਰਵਿਮੋਕ੍ਖਾ** ਨਾਮ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਂ। ''ਕੁਦਾਸ੍ਸੁ ਨਾਮਾਹਂ ਤਦਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਏਵਂ ਪਿਹਂ ਉਪਟ੍ਠਾਪਯਤੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਨਿਜ੍ਝਮਾਨੇ ਪਿਹਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਦੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨਾ**। ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾ **ਨਿਰਾਮਿਸਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ** ਨਾਮ। ਸਵਿਸੇਸਂ ਪਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਅਗਾਰਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੫-੮. ਪਠਮਆਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੬੩-੨੬੬**. **ਹੇਟ੍ਠਾ ਕਥਿਤਨਯਾਨੇਵ**, ਵੇਨੇਯ੍ਯਜ੍ਝਾਸਯਤੋ ਪਨ ਤੇਸਂ ਦੇਸਨਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ। **ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ** ''ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾਚਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਯਾਵ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ

ਕਿਲੇਸਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ, ਤਾਵ ਦੇਸਨਾਯ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **"ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਕਾਨੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਤਾਵ ਪਰਿਪੂਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ **"ਪਚ੍ਛਿਮਾਨਿ ਉਪਡ੍ਢਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਕਾਨਿ, ਦੇਸਨਾਯਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਪਠਮਆਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੯-੧੦. ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੬੭-੨੬੮. ਦਣ੍ਡਮੁਗ੍ਗਰਂ** ਅਗ੍ਗਸੋਣ੍ਡਮੁਗ੍ਗਰਂ। ਕਾਲ਼ਸੁਤ੍ਤਪਕ੍ਖਿਪਨਂ **ਕਾਲ਼ਸੁਤ੍ਤਨਾਲ਼ਿ**। ਵਾਸਿਆਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗੋ**। ਵਡ੍ਢਵਿਜ੍ਜਾਯ ਵੁਤ੍ਤਵਿਧਿਨਾ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਨਿਸ੍ਸਯਾਨਿ ਠਪੇਤੀਤਿ **ਥਪਤਿ। ਪਣ੍ਡਿਤਉਦਾਯਿਤ੍ਥੇਰੋ**, ਨ ਲਾਲ਼ੁਦਾਯਿਤ੍ਥੇਰੋ। **ਦ੍ਵੇਪਾਨਨ੍ਦਾ**ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਪਦੁਦ੍ਧਾਰੋ ਕਤੋ – ''ਦ੍ਵੇਪਿ ਮਯਾ ਆਨਨ੍ਦਾ''ਤਿ ਪਨ ਪਾਲ਼ਿਯਂ। ਪਸਾਦਕਾਯਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾ **ਕਾਯਿਕਾ**, ਚੇਤੋਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾ **ਚੇਤਸਿਕਾ**। ਆਯਿਪਚ੍ਚਟ੍ਠੇਨ ਸੁਖਮੇਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਿ **ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਉਪਵਿਚਾਰਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਦੀਨਿ ਉਪੇਚ੍ਚ ਵਿਚਰਣਵਸੇਨ। **ਅਤੀਤੇ** ਆਰਮ੍ਮਣੇ। **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ**ਤਿ ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ। **ਏਵਂ** ਅਟ੍ਠਾਧਿਕਂ ਸਤਂ **ਅਟ੍ਠਸਤਂ**।

**ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਅਨੁਸਨ੍ਧੀ**ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਨੁਸਨ੍ਧਿਆਦੀਹਿ ਵਿਸੁਂ ਤੇਹਿ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸੋ ਏਕੋ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿ। **ਏਕਾਪਿ ਵੇਦਨਾ ਕਥਿਤਾ** ''ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ''ਤਿ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ''ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ''ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਭਗਵਾ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੁਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਂ ਵਤ੍ਵਾ – ''ਅਤ੍ਥਾਨਨ੍ਦ, ਏਤਸ੍ਮਾ ਸੁਖਾ ਅਞ੍ਞਂ ਸੁਖ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਂ ਵਦਨ੍ਤੋ **ਥਪਤਿਨੋ ਵਾਦਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇ**ਤਿ ਨਾਮ। ਤੇਨ ਹਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾ ''ਸੁਖ''ਨ੍ਤੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾ ਸਨ੍ਤਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। **ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਅਤਿਵਿਯ ਕਨ੍ਤਤਰਂ ਮਨੋਰਮਤਰਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਸੁਨ੍ਦਰਤਰ"**ਨ੍ਤਿ। **ਪਣੀਤਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਪਧਾਨਭਾਵਂ ਨੀਤਤਾਯ ਉਲ਼ਾਰਤਰਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਅਤਪ੍ਪਕਤਰ"**ਨ੍ਤਿ। **ਸੁਖਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ** ਪਟਿਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸੁਟ੍ਠੁ ਖਾਦਨੇਨ, ਸੁਕਰਂ ਓਕਾਸਦਾਨਮਸ੍ਸਾਤਿ ਵਾ। **ਨਿਰੋਧੋ ਸੁਖਂ ਨਾਮ** ਸਬ੍ਬਸੋ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਭਾਵਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਨਿਦ੍ਦੁਕ੍ਖਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਸੁਖਟ੍ਠੇਨਾ"**ਤਿ।

**ਸੁਖਸ੍ਮਿਂਯੇਵਾ**ਤਿ ਸੁਖਮਿਚ੍ਚੇਵ ਪਞ੍ਞਪੇਤਿ। **ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸੀਸਂ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਦੇਸਨਾਯ ਸੀਸਂ ਉਤ੍ਤਮਂ ਕਤ੍ਵਾ। ਦੇਸਨਾਯ ਉਦ੍ਦੇਸਾਧਿਮੁਤ੍ਤੇ ਉਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤਤ੍ਤਾ **"ਨੇਯ੍ਯਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਵਸੇਨਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਦਸਮਂ** ਅਨਨ੍ਤਰਸੁਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯਤ੍ਤਾ **ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵ**।

ਪਞ੍ਚਕਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਰਹੋਗਤਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੩. ਅਟ੍ਠਸਤਪਰਿਯਾਯਵਗ੍ਗੋ

### ੧. ਸੀਵਕਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੬੯.** ਚੂਲ਼ਾ ਪਨ ਅਸ੍ਸ ਮਹਤੀ ਅਹੋਸਿ ਸਵਿਸੇਸਾ, ਤਸ੍ਮਾ **"ਮੋਲ਼ਿਯਸੀਵਕੋ"**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਛਨ੍ਨਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ**ਤਿ ਕਮ੍ਬਲਾਦਿਨਾ ਕੋਪੀਨਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ। **ਪਿਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾਨੀ**ਤਿ ਪਿਤ੍ਤਹੇਤੁਕਾਨਿ । **"ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ"**ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਾਸਂ ਸਮ੍ਭਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਕਥ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਕੁਸਲਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ** ਪਿਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾ। **ਪਿਤ੍ਤਭੇਸਜ੍ਜਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ**ਤਿ ਭੇਸਜ੍ਜਸਮ੍ਭਰਣਤ੍ਥਞ੍ਚੇਵ ਤਦਤ੍ਥਂ ਆਮਿਸਕਿਞ੍ਜਕ੍ਖਸਮ੍ਭਰਣਤ੍ਥਞ੍ਚ ਪਾਣਂ ਹਨਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਮਜ੍ਝਤ੍ਤੋ** ਭੇਸਜ੍ਜਕਰਣੇ ਉਦਾਸੀਨੋ।

**ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਪਿਤ੍ਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਹੇਤੁਕਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਲੋਕਸ੍ਸ ਚ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਂ ਅਤਿਧਾਵਨ੍ਤਿ ਯੇ ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਮਿਚ੍ਛਾ। ਪਿਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਸਮੋਧਾਨਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਜਾਤਾਨਿ **ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਿਕਾਨਿ**। ਪੁਰਿਮਉਤੁਨੋ ਵਿਸਦਿਸੋ ਉਤੁਵਿਪਰਿਣਾਮੋਤਿ ਆਹ “**ਵਿਸਭਾਗਉਤੁਤੋ ਜਾਤਾਨੀ**”ਤਿ । ਅਨੁਦਕੋ ਥਦ੍ਧਲੂਖਭੂਮਿਵਿਭਾਗੋ **ਜਙ੍ਗਲਦੇਸੋ,** ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ **ਅਨੁਪਦੇਸੋ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਮਲਯਂ** ਹਿਮਸੀਤਬਹੁਲੋ, ਇਤਰੋ ਉਣ੍ਹਬਹੁਲੋ।

ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਕਤਿਚਰਿਯਾਨਂ ਵਿਸਮਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਪਰਿਹਰਣਵਸੇਨ, ਜਾਤਾਨਿ ਪਨ ਅਸਯ੍ਹਸਹਨਅਦੇਸਅਕਾਲਚਰਣਾਦਿਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਆਹ “**ਮਹਾਭਾਰਵਹਨਾ**”ਤਿਆਦਿ। ਪਰਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਮਤੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨਿ **ਓਪਕ੍ਕਮਿਕਾਨੀ**ਤਿ ਆਹ – “**ਅਯਂ ਚੋਰੋ ਵਾ**”ਤਿਆਦਿ। **ਕੇਵਲ**ਨ੍ਤਿ ਬਾਹਿਰਪਚ੍ਚਯਂ ਅਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਕੇਵਲਂ ਤੇਨੇਵ। ਤੇਨਾਹ “**ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਤੋਵ ਜਾਤਾਨੀ**”ਤਿ। **ਸਕ੍ਕਾ ਪਟਿਬਾਹਿਤੁਂ** ਪਤੀਕਾਰੇਨ। **ਲੋਕਵੋਹਾਰੋ ਨਾਮ ਕਥਿਤੋ** ਪਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦਿਸਮਞ੍ਞਾਯ ਲੋਕਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। ਕਾਮਂ ਸਰੀਰਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਵੇਦਨਾ ਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਵ, ਤਸ੍ਸਾ ਪਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਏਵਮਯਂ ਲੋਕਵੋਹਾਰੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਞੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਰਵਾਦਪਟਿਸੇਧੋ ਕਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਸੀਵਕਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨-੧੦. ਅਟ੍ਠਸਤਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੭੦-੨੭੮.** ਵੇਦਨਾਨਂ ਅਟ੍ਠਾਧਿਕਂ ਸਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਸਤਸ੍ਸ ਤਬ੍ਭਾਵਸ੍ਸ ਪਰਿਯਾਯੋ ਕਾਰਣਂ ਏਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਅਟ੍ਠਸਤਪਰਿਯਾਯੋ,** ਸੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨਾਹ “**ਅਟ੍ਠਸਤਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭੂਤ**”ਨ੍ਤਿ। **ਧਮ੍ਮਕਾਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਭੂਤਂ ਕਾਰਣਂ। **ਕਾਯਿਕਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਕਾਯਿਕਾ। ਤੇਨਾਹ “**ਕਾਮਾਵਚਰੇਯੇਵ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀ**”ਤਿ, ਕਾਮਭੂਮਿਕਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਰੂਪਾਵਚਰੇ ਨਤ੍ਥਿ,** ਤਿਭੂਮਿਕਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ – ‘‘ਅਰੂਪੇ ਤਿਕਚਤੁਕ੍ਕਜ੍ਝਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ, ਨ ਲੋਕਿਯ’’ਨ੍ਤਿ। **ਇਤਰਾ** ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾ। **ਉਪਵਿਚਰਨ੍ਤਿ** ਉਪੇਚ੍ਚ ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਚਾਰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ।

**ਪਟਿਲਾਭਤੋ**ਤਿ ਪਟਿਲਦ੍ਧਭਾਵਤੋ। **ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ। **ਅਤੀਤਂ** ਖਣਤ੍ਤਯਾਤਿਕ੍ਕਮੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਨਿਰੁਦ੍ਧਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ **ਨਿਰੁਦ੍ਧਂ,** ਪਕਤਿਵਿਜਹਨੇਨ **ਵਿਪਰਿਣਤਂ। ਸਮਨੁਸ੍ਸਰਤੋ**ਤਿ ਚਿਨ੍ਤਯਤੋ। **ਗੇਹਸ੍ਸਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਗੁਣਨਿਸ੍ਸਿਤਂ। ਕਾਮਗੁਣਾ ਹਿ ਇਧ ਗੇਹਨਿਸ੍ਸਿਤਧਮ੍ਮੇਨ ਗੇਹਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ।

**ਵਿਪਰਿਣਾਮਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਰਿਣਾਮਨਂ ਵਿਰਜ੍ਜਨਲਕ੍ਖਣਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨਞ੍ਚ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ। **ਪੁਬ੍ਬੇ**ਤਿ ਅਤੀਤੇ। **ਏਤਰਹੀ**ਤਿ ਇਦਾਨਿ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾ। **ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾਯ ਚੇਵ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯ ਚ ਯਾਥਾਵਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ। **ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਪਟਿਵੇਧਂ ਪਾਪੇਤੁਂ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਤਤ੍ਤਾ **ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸ੍ਸਿਤਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ ਨਾਮ। ਲੋਕਾਮਿਸਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਗੁਣਨਿਸ੍ਸਿਤਾਨਂ। **ਤਦਾਯਤਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਆਯਤਨਂ ਤਂ ਕਾਰਣਂ ਅਰਹਤ੍ਤਂ। **ਅਨੁਤ੍ਤਰੇਸੁ ਵਿਮੋਕ੍ਖੇਸੂ**ਤਿ ਅਰਿਯਫਲਧਮ੍ਮੇਸੁ। **ਪਿਹ**ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਗਮਿਚ੍ਛਂ।

**ਉਪੇਕ੍ਖਾ**ਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਰਹਿਤਅਞ੍ਞਾਣੁਪੇਕ੍ਖਾ। ਬਾਲਜਯੋਗਤੋ **ਬਾਲਸ੍ਸ,** ਤਤੋ ਏਵ **ਮੂਲ੍ਹਸ੍ਸ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ**। ਕਿਲੇਸੋਧੀਨਂ ਮਗ੍ਗੋਧੀਹਿ ਅਜਿਤਤ੍ਤਾ **ਅਨੋਧਿਜਿਨਸ੍ਸ**। ਸਤ੍ਤਮਭਵਾਦਿਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਪਵਤ੍ਤਨਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਅਜਿਤਤ੍ਤਾ **ਅਵਿਪਾਕਜਿਨਸ੍ਸ**। ਅਨੇਕਾਦੀਨਵੇ ਵਟ੍ਟੇ ਆਦੀਨਵਸ੍ਸ ਅਜਾਨਨੇਨ **ਅਨਾਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ**। ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਪਟਿਵੇਧਬਾਹੁਸਚ੍ਚਾਭਾਵੇਨ **ਅਸ੍ਸੁਤਵਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ। ਰੂਪਂ ਸਾ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਤਿ** ਨ ਅਤਿਕ੍ਕਮਤਿ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ। **ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਕੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਕੋ। **ਤਤਿਯਾਦੀਨਿ** ਯਾਵ ਦਸਮਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਤ੍ਤਾ **ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਾਨੇਵ**।

ਅਟ੍ਠਸਤਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੧. ਨਿਰਾਮਿਸਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੨੧੯**. ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ ਚ ਕਿਲੇਸਾਮਿਸੇਨ **ਸਾਮਿਸਾ। ਨਿਰਾਮਿਸਾਯਾ**ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕਵਚਨਂ। **ਨਿਰਾਮਿਸਤਰਾ**ਵਾਤਿ ਏਕਂਸਵਚਨਂ ਤਸ੍ਸਾ ਤਥਾ ਨਿਸ੍ਸਮੇਤਬ੍ਬਤਾਯ। ਸਾ ਹਿ ਪੀਤਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਸਨ੍ਤਕਿਲੇਸਾਮਿਸੇ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸਭਾਵਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਵਿਸਯਤਾਯ ਸਯਮ੍ਪਿ ਸਾਤਿਸਯਂ ਸਨ੍ਤਸਭਾਵਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਰਾਮਿਸਾਯਪਿ ਨਿਰਾਮਿਸਤਰਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ “**ਨਨੁ ਚਾ**”ਤਿਆਦਿ। ਇਦਾਨਿ ਤਮਤ੍ਥਂ ਉਪਮਾਯ ਸਾਧੇਤੁਂ “**ਯਥਾ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਅਪ੍ਪਟਿਹਾਰਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਹਰਣਰਹਿਤਂ ਅਪ੍ਪਟਿਹਾਰਂ, ਕੇਨਚਿ ਅਨਾਵਟਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੇਸਵਾਰੇਸੂ**ਤਿ ਸੁਖਵਾਰਉਪੇਕ੍ਖਾਵਾਰੇਸੁ।

ਵਿਮੋਕ੍ਖਵਾਰੋ ਪਨ ਨ ਅਤਿਦਿਟ੍ਠੋ ਇਤਰੇਹਿ ਵਿਸਦਿਸਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ “**ਵਿਮੋਕ੍ਖਵਾਰੇ ਪਨਾ**”ਤਿਆਦਿ। **ਰੂਪਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਭਾਵਿਤਰੂਪਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ। ਸਾਮਿਸੋ ਨਾਮ ਯਸ੍ਮਾ ਸਾਮਿਸਰੂਪਪਟਿਬਦ੍ਧਵੁਤ੍ਤਿ ਚੇਵ ਸਾਮਿਸਰੂਪਪਟਿਭਾਗਞ੍ਚ , ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਰੂਪਾਮਿਸ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤੇਨ ਰੂਪਾਮਿਸੇਨ **ਸਾਮਿਸੋ ਨਾਮ**। ਅਰੂਪਾਮਿਸਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ **ਅਰੂਪਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ** ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ **ਨਿਰਾਮਿਸੋ ਨਾਮ**।

ਨਿਰਾਮਿਸਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਟ੍ਠਸਤਪਰਿਯਾਯਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਵੇਦਨਾਸਂਯੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

# ੩. ਮਾਤੁਗਾਮਸੰਯੁਤ੍ਤੰ

## ੧. ਪਠਮਪੇਯ੍ਯਾਲਵਗ੍ਗੋ

### ੧-੨. ਮਾਤੁਗਾਮਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੨੮੦-੨੮੧. **ਅਗੁਣङ੍ਗੇਹੀ**ਤਿ ਅਗੁਣਕੋਟ੍ਠਾਸੇਹਿ। ਰੂਪਯਤੀਤਿ ਰੂਪੰ, ਸਰੀਰਰੂਪੰ। ਸਰੀਰਰੂਪੰ ਪਾਸੰਸੰ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਰੂਪਵਾ, ਤਪ੍ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇਨ **ਨ ਚ ਰੂਪਵਾ,** ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਰੂਪੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਞਾਤਿਕੁਲਤੋ ਅਞ੍ਞਤੋ ਵਾ ਆਗਤਾਯ ਭੋਗਸਮ੍ਪਦਾਯ ਅਭਾਵੇਨ **ਨ ਭੋਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ**ਤਿ ਨਿਸ੍ਸੀਲੋ। ਨਿਸ੍ਸੀਲਤਾਯ ਏਵ ਚਸ੍ਸਾ ਪੁਬ੍ਬੁਟ੍ਠਾਯਿਤਾਦਿਆਚਾਰਾਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਆਲਸਿਯੋ**ਤਿ ਆਲਸਿਯਤਾਯ ਯੁਤ੍ਤੋ। **ਪਜਞ੍ਚਸ੍ਸ ਨ ਲਭਤੀ**ਤਿ ਪਜਾਭਾਵਸੀਸੇਨ ਤਸ੍ਸਾ ਪਰਿਵਾਰਹਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਰਿਸਵਸੇਨ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੰ।

ਮਾਤੁਗਾਮਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੩. ਆਵੇਣਿਕਦੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੨੮੨. ਆਵੇਣਿਤਬ੍ਬਤੋ ਮਰਿਯਾਦਾਯ ਵਿਸੁੰ ਅਸਾਧਾਰਣਤੋ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਤੋ **ਆਵੇਣਿਕਾਨਿ**। ਪਟਿਪਚ੍ਚੇਕੇ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ **ਪਾਟਿਪੁਗ੍ਗਲਿਕਾਨਿ। ਪਰਿਚਾਰਿਕਭਾ**ਵਨ੍ਤਿ ਉਪਟ੍ਠਾਯਿਕਭਾਵੰ।

ਆਵੇਣਿਕਦੁਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੪. ਤੀਹਿਧਮ੍ਮੇਹਿਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੨੮੩-੩੦੩. **ਮਚ੍ਛੇਰਮਲਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨਾ**ਤਿ ਮਚ੍ਛਰਿਯਮਲੇਨ ਅਭਿਭੂਤੇਨ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਦਾਨੇਨ ਚ। **ਏਤੰ** ''ਮਚ੍ਛੇਰਮਲਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨਾ''ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਵਿਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਵਿਚਰਤਿ** ਇਸ੍ਸਾਪਕਤਚਿਤ੍ਤਤਾਯ। **ਪਞ੍ਚਮਾਦੀਨਿ** ਯਾਵ ਏਕਾਦਸਮਾ **ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਾਨੇ**ਵ।

ਤੀਹਿਧਮ੍ਮੇਹਿਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੩. ਬਲਵਗ੍ਗੋ

### ੧. ਵਿਸਾਰਦਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੩੦੪. **ਰੂਪਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਰੂਪਬਲੰ** ਤੰਸਮङ੍ਗਿਨੋ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਭਾਵਤੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। ਬਲਾਨਿ ਹਿ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਵੁਡ੍ਢਿਯਾ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਯਥਾ ਤੰ ਆਹਾਰੋ। ਤੇਨਾਹ – "**ਇਮਾਨੀ**"ਤਿਆਦਿ।

ਵਿਸਾਰਦਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੨-੧੦. ਪਸਯ੍ਹਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੦੫-੩੧੩**. **ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ** ਸਬ੍ਬਂ ਅਨ੍ਤੋਜਨਂ ਸਾਮਿਕਞ੍ਞ। **ਨਾਸੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਨਾਸਨਂ ਅਦਸ੍ਸਨਂ ਨੇਨ੍ਤਿ ਨੀਹਰਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਪਸਯ੍ਹਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਮਾਤੁਗਾਮਸਂਯੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

# ੪. ਜਮ੍ਬੁਖਾਦਕਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

## ੧. ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਞ੍ਹਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੧੪**. **ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਆਗਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਗਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਿਸਙ੍ਖਾਰਨਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਗੋਤ੍ਰਭੁਨਾ ਵਿਵਟ੍ਟਿਤਮਾਨਸਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਚ੍ਛਿਕਰਣੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਮਾਨਞ੍ਹਿ ਤਂ ਅਧਿਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਭੂਤਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇ ਚ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਰਮਸ੍ਸਾਸਭਾਵੇਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਪਰਮਗਤਿਭਾਵੇਨ ਚ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਖਯਸਙ੍ਖਾਤੋ ਮਗ੍ਗੋ ਰਾਗਾਦਿਕੇ ਖੇਪੇਤੀਤਿ ਤਂਸਚ੍ਛਿਕਰਣਾਭਾਵੇ ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਰੋਧਗਮਨਾਭਾਵਤੋ "**ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਆਗਮ੍ਮ ਰਾਗੋ ਖੀਯਤੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

**ਇਮਿਨਾਵ ਸੁਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾਵ ਜਮ੍ਬੁਖਾਦਕਸੁਤ੍ਤੇਨ। **ਕਿਲੇਸਕ੍ਖਯਮਤ੍ਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ ਵਦੇਯ੍ਯ** ''ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤੇ ਆਗਤਤ੍ਤਾ। ''ਕਿਲੇਸਕ੍ਖਯਮਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਆਹ "**ਕਸ੍ਸਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਅਦ੍ਧਾ ਅਤ੍ਤਨੋਤਿ ਵਕ੍ਖਤਿ** ''ਪਰਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਕ੍ਖਯੇਨ ਪਰਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨ ਯੁਤ੍ਤਾ''ਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਕਰਣੇਨ ਗੋਤ੍ਰਭੁਕ੍ਖਣੇ ਕਿਲੇਸਕ੍ਖਯਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤਾ ਚ ਆਪਨ੍ਨਾਤਿ ਆਹ – "**ਕਿਂ ਪਨ ਤੇਸੁ ਅਖੀਣੇਸੁਯੇਵਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਨਨੁ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਮਤ੍ਤੇਨ ਕਿਲੇਸਕ੍ਖਯੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਚਿਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾਦਿਸਬ੍ਬਂ ਆਲਮ੍ਬਨਂ ਕਰੋਤਿ, ਨ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਮੇਵਾਤਿ। ਗੋਤ੍ਰਭੁਪਿ ਮਗ੍ਗੇਨ ਯਾ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ, ਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤੀਤਿ? ਨ, ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਞਾਣਾਭਾਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਅਞ੍ਞੇ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਤਂ ਪਨ ਅਤਿਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤੇਨ ਆਲਮ੍ਬਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਨ ਗੋਤ੍ਰਭੁਨਾ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬੇਨ ਤਿਕਾਲਿਕਸਭਾਵਾਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਕਿਲੇਸਕ੍ਖਯਮਤ੍ਤਤਂ ਵਾ ਇਚ੍ਛਤੋ ਗੋਤ੍ਰਭੁਤੋ ਪੁਰੇਤਰਂ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨੇਨ ਕਿਲੇਸਕ੍ਖਯੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਕਿਲੇਸਕ੍ਖਯਾਰਮ੍ਮਣਕਰਣੇ ਹਿ ਸਤਿ ਗੋਤ੍ਰਭੁਤੋ ਪੁਰੇਤਰਚਿਤ੍ਤਾਨਿਪਿ ਆਲਮ੍ਬੇਯ੍ਯੁਨ੍ਤਿ।

**ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਗਮਨਂ। **ਤਂ ਪਨੇਤਂ** ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ। **ਰੂਪਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ ਅਰੂਪਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾਤਿਆਦੀਸੁ**ਤਿ **ਆਦਿ**ਸਦ੍ਦੇਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਅਨਾਸਵਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਦਿਭਾਵਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚਸ੍ਸ ਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਤਾ ਦੀਪਿਤਾ। ਤੇਨਾਹ "**ਨ ਕਿਲੇਸਕ੍ਖਯਮਤ੍ਤਮੇਵਾ**"ਤਿ। ਕਿਲੇਸਕ੍ਖਯਮਤ੍ਤਤਾਯ ਹਿ ਸਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਬਹੁਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ''ਯਤ੍ਤਕਾ ਕਿਲੇਸਾ ਖੀਯਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਤਕਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨੀ''ਤਿ। ਅਭਾਵਸ੍ਸਭਾਵਤੋ ਗਮ੍ਭੀਰਾਦਿਭਾਵੋ ਅਸਙ੍ਖਤਾਦਿਭਾਵੋ ਚ ਨ ਸਿਯਾ, ਵੁਤ੍ਤੋ ਚ ਸੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਮਾਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੇਤਬ੍ਬੋ ਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਭਾਵੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਂ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਕਿਲੇਸੇ ਪਜਹਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਯਤੋ ਮਹਗ੍ਗਤਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞ੍ਞਾਣਂ ਵਾ ਕਿਲੇਸਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨ ਤਦਙ੍ਗਵਸੇਨ ਵਾ ਪਜਹਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਵਿਪਰੀਤਸਭਾਵੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਤਂ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਕਿਲੇਸੇ ਪਜਹੀਤਿ ਏਵਂ ਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾਸਙ੍ਖਤਸਭਾਵਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ ਨਿਟ੍ਠਮੇਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਞ੍ਹਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੩-੧੫. ਧਮ੍ਮਵਾਦੀਪਞ੍ਹਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੧੬-੩੨੮**. **ਪਹਾਯ ਗਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਜਹਿਤ੍ਵਾ ਞਾਣਗਮਨੇਨ ਗਤਤ੍ਤਾ। **ਸੁਟ੍ਠੁ ਗਤਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਗਤਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾਤਿ **ਸੁਗਤਾ। ਪਰਿਜਾਨਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਤੀਹਿ ਪਰਿਞ੍ਞਾਹਿ ਪਰਿਜਾਨਨਤ੍ਥਂ। **ਦੁਕ੍ਖਸਙ੍ਖਾਤੋ**ਤਿ ''ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਤਬ੍ਬੋ ਵਿਦਿਤਬ੍ਬੋ ਚ **ਦੁਕ੍ਖਸਭਾਵੋ** ਧਮ੍ਮੋ **ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਤਾ**। ਯਸ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮੇ ਸੁਖਵੇਦਨਾਯ ਚ ਯਥਾ ਇਧ ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਤਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਤਾਤਿ ਦੁਕ੍ਖਪਰਿਯਾਯੋ ਨਿਰੁਪ੍ਪਤੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਸਭਾਵੋ ਧਮ੍ਮੋ ਏਕੇਨ ਦੁਕ੍ਖਸਦ੍ਦੇਨ

ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੋ “**ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਤਾ**”ਤਿ। **ਸੇਸਪਦਦ੍ਵਯੇ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਤਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਤਾਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਪਦਦ੍ਵਯੇ। ਸਙ੍ਖਾਰਭਾਵੇਨ ਦੁਕ੍ਖਸਭਾਵੋ **ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਤਾ**। ਸੁਖਸ੍ਸ ਵਿਪਰਿਣਾਮਨੇਨ ਦੁਕ੍ਖਸਭਾਵੋ **ਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਤਾ**।

ਧਮ੍ਮਵਾਦੀਪਞ੍ਹਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੬. ਦੁਕ੍ਕਰਪਞ੍ਹਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੨੯. ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਯਾ**ਤਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤਪਟਿਪਤ੍ତਿਯਂ। **ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ। **ਪਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਤੋ। **ਨਚਿਰਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਖਿਪ੍ਪਮੇਵ। ਤੇਨਾਹ “**ਲਹੁਯੇ**ਵਾ”ਤਿ।

ਦੁਕ੍ਕਰਪਞ੍ਹਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਜਮ੍ਬੁਖਾਦਕਸਂਯੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

# ੫. ਸਾਮਣ੍ਡਕਸੰਯੁਤ੍ਤ੧ਣ੍ਣਨਾ

**੩੩੦-੩੩੧**. **ਇਮਿਨਾ੧ ਨਯੇਨਾ**ਤਿ ਯੋ ਜਮ੍ਬੁਖਾਦਕਸੰਯੁਤ੍ਤੇ ਅਤ੍ਥਨਯੋ, ਇਮਿਨਾ੧ ਨਯੇਨ। ਇਮਿਨਾ ਹਿ ਦ੍੧ੇ ਸੰਯੁਤ੍ਤਾਨਿ ਪਾਲ਼ਿਤੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਚ ਅਵ੍ਵਮਵ੍ਵੰ ਸਦਿਸਾਨੇ੧ਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਸਾਮਣ੍ਡਕਸੰਯੁਤ੍ਤ੧ਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

# ੬. ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸੰਯੁਤ੍ਤੰ

### ੧-੮. ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਪਞ੍ਹਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੩੨-੩੩੯**. ਕਾਮਸਹਗਤੇਸੁ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰੇਸੁ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੇਸੁ ਬ੍ਯਾਪਾਦਾਦਿਸਹਗਤਾਪਿ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਾ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਂ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿਯੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਕਾਮਸਹਗਤਾਤਿ ਪਞ੍ਚਨੀਵਰਣਸਹਗਤਾ**”ਤਿ। ਨੀਵਰਣਾਨਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਮੇਤਂ, ਯਦਿਦਂ ਕਾਮਗ੍ਗਹਣਂ। ਪਹੀਨਾਵਸੇਸਾ ਚੇਤ੍ਥ ਨੀਵਰਣਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਞ੍ਚਗ੍ਗਹਣਂ ਨ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ **ਸਨ੍ਤੋ ਉਪਟ੍ਠਹਿੰਸੁ** ਅਚਿਣ੍ਣਵਸਿਤਾਯ। ਤੇਨਾਹ “**ਹਾਨਭਾਗਿਯਂ ਨਾਮ ਅਹੋਸੀ**”ਤਿ। **ਆਰਮ੍ਮਣ...ਪੇ॰... ਸਹਗਤਨ੍ਤਿ** ਵੁਤ੍ਤੰ ਇਤਰੇਸਂ ਅਭਾਵਤੋ।

ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਪਞ੍ਹਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੯. ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਪਞ੍ਹਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੪੦**. ਵਿ**ਪਸ੍ਸਨਾਸਮਾਧਿਂਯੇ**ਵ, ਨ ਫਲਸਮਾਧਿਂ। **ਛੇਜ੍ਜਕਿਚ੍ਚਂ ਨ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਤਿ** ਅਵਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। **ਨਿਕਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦੇਨ੍ਤੀ ਪਵਤ੍ਤਤਣ੍ਹਾ। **ਸਾਪੇਤ੍ਤੰ ਨਾਸਕ੍ਖਿ** ਉਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ। **ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੁਸਾਰੀ**ਤਿ ਨਿਚ੍ਚਸੁਖਅਤ੍ਤਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਂ ਅਪੂਰਣਤੋ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਿਪੇਤ੍ਥ ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੇਵ। ਵੁ**ਟ੍ਠਾਨ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿ**ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਯਾਵ ਮਗ੍ਗੋ ਨਾਧਿਗਤੋ, ਤਾਵ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਵਿਪਸ੍ਸਨਮਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋਪਿ ਯਥਾਰਹਂ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਂ ਸੁਞ੍ਞਤਂ ਚੇਤੋਸਮਾਧਿਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਵਿਹਰਤੀਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਅਰਹਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਵਿ**ਪਸ੍ਸਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਙ੍ਖਾਤਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ। **ਚੇਤੋਸਮਾਧਿ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸੀਸੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਮਾਧਿਮਾਹ। **ਉਪਰਿਮਗ੍ਗਫਲਸਮਾਧਿ**ਨ੍ਤਿ ਪਠਮਮਗ੍ਗਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਪਗੇਵ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾ।

ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਪਞ੍ਹਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੧੦-੧੧. ਸਕ੍ਕਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੪੧-੩੪੨**. **ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨਾ**ਤਿ ਵਤ੍ਥੁਤ੍ਤਯਂ ਯਾਥਾਵਤੋ ਞਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪ੍ਪਸਾਦੇਨ, ਮਗ੍ਗੇਨਾਗਤਪਸਾਦੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੋ ਪਨ ਕੇਨਚਿ ਅਸੰਹਾਰਿਯੋ ਅਸਮ੍ਪਵੇਧੀਤਿ ਆਹ “**ਅਚਲਪ੍ਪਸਾਦੇਨਾ**”ਤਿ। **ਅਭਿਭਵਨ੍ਤਿ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਞ੍ਞਾਨੁਭਾਵੇਨ।

ਸਕ੍ਕਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸੰਯੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

# ੭. ਚਿਤ੍ਤਸੰਯੁਤ੍ਤੰ

## ੧. ਸੰਯੋਜਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੪੩**. **ਭੋਗਗਾਮ**ਨ੍ਤਿ ਭੋਗੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਗਾਮਂ। **ਪਵਤ੍ਤਤੀ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ।

ਸਂਯੋਜਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਪਠਮਇਸਿਦਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੪੪**. **ਅਵਿਸਾਰਦਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਹਂ ਬਜਾਕਾਤੁਂ ਵੇਯਜਤ੍ਤਿਯਾਭਾਵੇਨ ਅਸਮਤ੍ਥਤ੍ਤਾ। ਉਪਾਸਕੋ ਥੇਰੇਸੁ ਬਜਾਕਾਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੇਸੁ ਸਯਂ ਬਜਾਕਾਤੁਕਾਮੋ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਵਿਹੇਸਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਪਠਮਵਚਨੇਨ ਅਬਜਾਕਰੋਨ੍ਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤਂ ਵਿਹੇਸੋ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਵਿਹੇਸੇਤੀ**"ਤਿ।

ਪਠਮਇਸਿਦਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੩. ਦੁਤਿਯਇਸਿਦਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੪੫**. **ਅਵਨ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਅਵਨ੍ਤਿਰਟ੍ਠੇ, ਤਂ ਪਨ ਮਜ੍ਝਿਮਪਦੇਸਤੋ ਦਕ੍ਖਿਣਦਿਸਾਯਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਦਕ੍ਖਿਣਾਪਥੇ**"ਤਿ। **ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਵਚਨਸ੍ਸ ਅਨੁਮੋਦਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵਦਤਿ, ਨ ਪਨ ਤਤੋ ਕਿਞ੍ਚਿ ਗਹੇਤੁਕਾਮਤਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ।

ਦੁਤਿਯਇਸਿਦਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੪. ਮਹਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੪੬**. **ਤੇਸਂ ਅਨੁਜਾਨਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਤੇਸਂ ਦਾਸਕਮ੍ਮਕਰਾਨਂ ਸੇਸਕੇ ਯਥਾਰੁਚਿ ਵਿਚਾਰਣਂ ਅਨੁਜਾਨਨ੍ਤੋ। **ਕੁਥਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਬਲਵਤਾ ਸੂਰਿਯਸਨ੍ਤਾਪੇਨ ਸਙ੍ਕੁਥਿਤਂ । ਤੇਨਾਹ "**ਹੇਟ੍ਠਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਅਤਿਤਿਖਿਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਤਿਵਿਯ ਤਿਕ੍ਖਧਾਤੁਕਂ। **ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਪਦ**ਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਤਿਪਿਟਕੇ ਅਵੋਮਿਸ੍ਸਕਪਦਂ, ਇਧੇਵ ਆਗਤਪਦਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਟਿਲੀਯਮਾਨੇਨਾ**ਤਿ ਪਟਿਕੰਸੇਨ ਵਿਸੇਸਨੇਨ ਵਿਲੀਯਮਾਨੇਨ ਕਾਯੇਨ।

**ਏਤ੍ਥ ਚਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਿਦ੍ਧਿਕਰਣੇ। **ਅਬ੍ਭਮਣ੍ਡਪਂ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਛਾਦਨਵਸੇਨ ਮਣ੍ਡਪਂ ਵਿਯ ਮੇਘਪਟਲਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ। **ਦੇਵੋ**ਤਿ ਮੇਘੋ। **ਏਕਮੇਕਂ** ਫੁਸਿਤਕਂ **ਫੁਸਾਯਤੁ** ਜਾਲਵਿਨਦ੍ਧਂ ਵਿਯ ਵਸ੍ਸਤੁ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਨਾਨਾਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਨਾਨਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਏਕਤੋ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਏਕਤੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਚਤੁਕ੍ਕਮੇਤ੍ਥ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ "**ਏਤ੍ਥ ਚਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਯਥਾ ਤਥਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਪਕਾਰੇਸੁ ਯੇਨ ਵਾ ਤੇਨ ਵਾ ਪਕਾਰੇਨ **ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ। ਕਤਪਰਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ''ਏਵਂ ਵਾ ਏਵਂ ਵਾ ਹੋਤੂ''ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਤਪਰਿਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ। "**ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਰੇਨਾ**ਤਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਨਤ੍ਥਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਾਵਜ੍ਜਨਵੀਥਿਯਂ ਪਵਤ੍ਤਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਮਹਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੫. ਪਠਮਕਾਮਭੂਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੪੭**. ਏਲਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਦੋਸੋ, ਤਂ ਏਤਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਨੇਲਂ, ਤਂ ਅਙ੍ਗਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਨੇਲਙ੍ਗੋ**, ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਸੀਲਗੁਣੋ। ਤੇਨਾਹ ''ਨੇਲਙ੍ਗਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੀਲਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨ''ਨ੍ਤਿ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ਦੋਸਾਭਾਵਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਨੇਲਙ੍ਗੋਤਿ ਨਿਦ੍ਦੋਸੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਏਤਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਮਹਾਕਪ੍ਪਿਨਤ੍ਥੇਰਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਤ੍ਤਨੋ ਦਿਟ੍ਠੇਨ ਕਥੇਸੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇਨ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਉਪਲਕ੍ਖਿਤੇਨ ਅਤ੍ਥੇਨ ਕਥੇਸਿ। **ਅਯਂ ਪਨ ਨਯਗ੍ਗਾਹੇਨਾ**ਤਿ ਅਯਂ ਪਨ ਗਹਪਤਿ ਅਸੁਤ੍ਵਾ ਕੇਵਲਂ ਨਯਗ੍ਗਾਹੇਨ ਆਹ।

ਪਠਮਕਾਮਭੂਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੬. ਦੁਤਿਯਕਾਮਭੂਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੪੮**. **ਨਿਰੋਧਂ ਵਲਞ੍ਜੇਤਿ** ਅਨਾਗਾਮਿਭਾਵਤੋ। **ਇਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ**ਤਿ ਇਮੇ ''ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਤਯੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਸਦ੍ਦਤੋਪਿ, ਅਤ੍ਥਤੋਪਿ **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਮਿਸ੍ਸਾ**, ਤਤੋ ਏਵ **ਆਲੁਲਿਤਾ** ਆਕੁਲਾ, **ਅਵਿਭੂਤਾ** ਦੁਬ੍ਬਿਭਾਵਨਾ, **ਦੁਦ੍ਦੀਪਨਾ** ਅਸਙ੍ਕਰਤੋ ਦੀਪੇਤੁਂ ਦੁਕ੍ਕਰਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਕੁਸਲਚੇਤਨਾ ਏਵ ''ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ''ਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ''ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ''ਤਿਪਿ, ''ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ''ਤਿਪਿ। ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾਪਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ''ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ''ਤਿ, ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਪਿ ''ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਨਾਪਿ ''ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਤਥਾ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਆਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਗਹਣਂ **ਆਦਾਨਂ,** ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥੇ ਕਰਣਂ **ਗਹਣਂ,** ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ **ਮੁਞ੍ਚਨਂ,** ਫਨ੍ਦਨਂ **ਚੋਪਨਂ ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ** ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤ੍ਵਾ। **ਹਨੁਸਞ੍ਚੋਪਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਹਨੁਸਞ੍ਚੋਪਨਂ ਕਤ੍ਵਾ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵਚੀਭੇਦਕਰਣਂ। **ਏਵਂ ਇਮੇ**ਤਿਆਦਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਗਮਨਂ।

**ਪਦਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ** ਇਤਰਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਪਦਤ੍ਥਤੋ ਵਿਸੇਸਂ ਕਥਾਪੇਸ੍ਸਾਮੀਤਿ। **ਕਾਯਨਿਸ੍ਸਿਤਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਾਯਨਿਸ੍ਸਿਤਤਾ ਚ ਨੇਸਂ ਤਬ੍ਭਾਵਭਾਵਿਤਾਯ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਨ ਕਾਯਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਤਾਵਸੇਨਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਕਾਯੇ ਸਤਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਸਤਿ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ"**ਤਿ ਆਹ। **ਕਾਯੋ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਕਰਜਕਾਯੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਚਿਤ੍ਤਨਿਸ੍ਸਿਤਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ।

''ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮੀ''ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਸਮੀਪੇ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਂ ''ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸ''ਨ੍ਤਿ ਪਦਂ ਆਸਨ੍ਨਾਨਾਗਤਕਾਲਵਾਚੀ ਏਵ ਭਵਿਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਇਤਰਨ੍ਤਿ ਆਹ – **"ਪਦਦ੍ਵਯੇਨ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕਾਲੋ ਕਥਿਤੋ"**ਤਿ। ਤਯਿਦਂ ਤਸ੍ਸ ਤਥਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਤਥਾ ਚਿਤ੍ਤਪਵਤ੍ਤਿਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਸਮਾਪਨ੍ਨੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਪੁਰਿਮੇਹੀ**ਤਿ ''ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਾਮੀ''ਤਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਪਦੇਹਿ। **ਪਚ੍ਛਿਮੇਨਾ**ਤਿ ''ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ ਪਦੇਨ।

**ਭਾਵਿਤਂ ਹੋਤਿ** ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਂ ਹੋਤਿ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਨ੍ਨਤ੍ਥਾਯ। ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਮਾਪਜ੍ਜਨਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਨਿਰੋਧਭਾਵਨਾਯ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵਿਤਂ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਯਂ ਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨੇਯੇਵਾ**ਤਿ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਣੇ **ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ**। ਤਤ੍ਥ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਨਿਰੋਧੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਤਜ੍ਜਾ ਪਰਿਕਮ੍ਮਸਿਦ੍ਧਾ ਯਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ , ਤਤ੍ਥ ''ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਞ੍ਞਾ''ਤਿ, ਯਾ ਨੇਸਂ ਤਥਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ। ਸਾ **"ਅਨ੍ਤੋਨਿਰੋਧੇ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ।

''ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਿਰੁਦ੍ਧੋ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਤਦਞ੍ਞੇਸਂ ਅਨਿਰੋਧਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਾਨਂ ਵਾਦਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਿਰੁਦ੍ਧੋਤਿ ਵਚਨਤੋ"**ਤਿਆਦਿਂ ਵਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਅਤਿਪ੍ਪਸਙ੍ਗਦਸ੍ਸਨਮੁਖੇਨ ਤਂ ਵਾਦਂ ਨਿਸੇਧੇਤੁਂ **"ਤੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਅਭਿਨਿਵੇਸਂ ਅਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਯਥਾਗਤੇ ਬਜਞ੍ਜਨਮਤ੍ਤੇ ਅਭਿਨਿਵੇਸਂ ਅਕਤ੍ਵਾ। **ਆਚਰਿਯਾਨਂ ਨਯੇ**ਤਿ ਆਚਰਿਯਾਨਂ ਪਰਮ੍ਪਰਾਗਤੇ ਧਮ੍ਮਨਯੇ ਧਮ੍ਮਨੇਤ੍ਤਿਯਂ **ਠਤ੍ਵਾ**।

**ਕਿਰਿਯਮਯਪਵਤ੍ਤਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਭੂਮਕਕੁਸਲਾਕੁਸਲਧਮ੍ਮਪਬਨ੍ਧੇ **ਵਤ੍ਤਮਾਨੇ**। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਕਾਯਿਕ-ਵਾਚਸਿਕ-ਕਿਰਿਯਸਮ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ, ਦਸ੍ਸਨ-ਸਵਨਾਦਿਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ – "**ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਪਸਾਦੇ ਘਟ੍ਟੇਨ੍ਤੇਸੂ**"ਤਿ। **ਮਕ੍ਖਿਤਾਨਿ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਪੁਞ੍ਛਿਤਾਨਿ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤਿ ਘਟ੍ਟਨਾਯ ਵਿਬਾਧਿਤਤ੍ਤਾ। ਏਤੇਨਾਯੰ ਘਟ੍ਟਨਾ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਵੇਗਸਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਯ ਨ ਆਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ – "**ਅਨ੍ਤੋਨਿਰੋਧੇ ਪਞ੍ਚ ਪਸਾਦਾ ਅਤਿਵਿਯ ਵਿਰੋਚਨ੍ਤੀ**"ਤਿ।

**ਤਤੋ ਪਰੰ ਸਚਿਤ੍ਤਕੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮੀ**ਤਿ ਇਦੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਆਪਨ੍ਨੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ – ''ਏਤ੍ਤਕੰ ਕਾਲੰ ਅਚਿਤ੍ਤਕੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਏਤੇਨੇਵ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। **ਯੰ ਏਵੰ ਭਾਵਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਿਸੁੰ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਦ੍ਧਾਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੰ ਪਨ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਤ੍ਥਾਯ ਕਾਤਬ੍ਬਪਰਿਕਮ੍ਮਭਾਵਨਾਯ ਏਵ ਤਸ੍ਸ ਸਿਜ੍ਝਨਤੋ।

**ਸਾ ਪਨੇਸਾ** ਨਿਰੋਧਕਥਾ। **ਦ੍ਵੀਹਿ ਬਲੇਹੀ**ਤਿ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਬਲੇਹਿ। **ਤਯੋ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਿਣ੍ਣੰ ਕਾਯਵਚੀਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾ। **ਸੋਲ਼ਸਹਿ ਞਾਣਚਰਿਯਾਹੀ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦੀਨੰ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨੰ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਾਨੰ, ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਫਲਞਾਣਾਨੰ ਵਸੇਨ ਇਮਾਹਿ ਸੋਲ਼ਸਹਿ ਞਾਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤੀਹਿ। **ਨਵਹਿ ਸਮਾਧਿਚਰਿਯਾਹੀ**ਤਿ ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਧਿਚਰਿਯਾ, ਤਾਸੰ ਉਪਚਾਰਸਮਾਧਿ ਸਮਾਧਿਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਏਕਾ ਸਮਾਧਿਚਰਿਯਾਤਿ ਏਵੰ ਨਵਹਿ ਸਮਾਧਿਚਰਿਯਾਹਿ। **ਵਸੀਭਾਵਤਾਪਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਵਸੀਭਾਵਤਾਸਙ੍ਖਾਤਾ ਪਞ੍ਞਾ। **ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ ਕਥਿਤਾ,** ਤੇ ਤਾਵ ਆਕਾਰਾ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੁ, ਸਰੂਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨਸ੍ਸ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਹ – "**ਕੋ ਪਨਾਯੰ ਨਿਰੋਧੋ ਨਾਮਾ**"ਤਿ। ਯਦਿ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ, **ਅਥ ਕਿਮਤ੍ਥਮੇਤੰ** ਝਾਨਸੁਖਾਦਿੰ ਵਿਯ **ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਆਹ "**ਸਙ੍ਖਾਰਾਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ।

**ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਚਿਤ੍ਤੰ। ''ਤਤੋ ਪਰੰ ਭਵਙ੍ਗਸਮਯੇ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਆਹ "**ਕਿੰ ਪਨ...ਪੇ॰... ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤੀ**"ਤਿ। **ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ** ਰੂਪਸਮੁਪ੍ਪਾਦਕਤ੍ਤਾ। **ਇਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਨਿਰੋਧੰ ਸਮਾਪਨ੍ਨਭਿਕ੍ਖੁਨੋ। **ਸਾ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤੀ**ਤਿ ਸਾ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਿਕਾ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸੇ। ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਿਕਭਾਵੋ ਕਥੰ ਨਿਚ੍ਛਿਤੋਤਿ ਆਹ – "**ਕਿੰ ਵਾ ਏਤੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਵਕ੍ਖਮਾਨਾਕਾਰੇਨਪਿ ਪਰਿਹਾਰੋ ਹੋਤੀਤਿ। **ਸਨ੍ਤਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤੋ**ਤਿ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦਤਿ। **ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ** ਅਤਿਸੁਖੁਮਸਭਾਵਤ੍ਤਾ, ਸਞ੍ਜੀਵਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਭਾਵੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਭਵਙ੍ਗਸਮਯੇਨੇਵੇਤੰ ਕਥਿਤ**"ਨ੍ਤਿ।

**ਕਿਰਿਯਮਯ ...ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਨਨੁ ਭਵਙ੍ਗੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਲਮ੍ਪਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੇਵਾਤਿ? ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰਲਕ੍ਖਣਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਪਨ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਕਿੰ ਭਵਙ੍ਗ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

**ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਫਸ੍ਸੋਤਿਆਦਯੋ ਸਗੁਣੇਨਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਮੇਤੰ। **ਸੁਞ੍ਞਤਾ ਨਾਮ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿ** ਨਿਚ੍ਚਸੁਖਅਤ੍ਤਸਭਾਵਤੋ ਸੁਞ੍ਞਤ੍ਤਾ। "**ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਫਸ੍ਸੋ**"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ** ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸੁਞ੍ਞਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। **ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿ** ਰਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦੀਨੰ ਅਭਾਵਤੋ। **ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਾ ਨਾਮ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿ** ਰਾਗਪਣਿਧਿਆਦੀਨਮਭਾਵਤੋ। ਸੇਸੰ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। ਤੇਨਾਹ "**ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਪ੍ਪਣਿਹਿਤੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ**"ਤਿ। **ਰਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਯਦਗ੍ਗੇਨ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਨਾਮ, ਤਦਗ੍ਗੇਨ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪਿ ਸੁਞ੍ਞਤਾ ਨਾਮ, ਫਸ੍ਸਸੀਸੇਨ ਪਨ ਦੇਸਨਾ ਆਗਤਾਤਿ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਪ੍ਪਣਿਹਿਤੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਆਗਮਨੰ ਏਤ੍ਥ, ਏਤਾਯਾਤਿ ਵਾ ਆਗਮਨਿਕਾ, ਸਾ ਏਵ **ਆਗਮਨਿਯਾ** ਕ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਯ-ਕਾਰੰ ਕਤ੍ਵਾ। **ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ** ਨਿਮਿਤ੍ਤਤੋ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਨੇਨ। **ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾ ਨਾਮ** ਨਿਚ੍ਚਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਗ੍ਘਾਟਨਤੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਵੁਟ੍ਠਾਨਮੇਵ ਪਮਾਣੰ, ਨ ਪਰਿਗ੍ਗਹਦਸ੍ਸਨਾਨਿ। **ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਾ ਨਾਮ** ਸੁਖਪਣਿਧਿਯਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ। **ਸੁਞ੍ਞਤਾ ਨਾਮ** ਅਤ੍ਤਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਉਜੁਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ। **ਮਗ੍ਗੋ**

**ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੋ ਨਾਮ** ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਗਮਨਤੋ। **ਫਲਂ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਨਾਮ** ਮਗ੍ਗਾਗਮਨਤੋ। **ਵਿਕਪ੍ਪੋ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ** ਆਗਮਨਸ੍ਸ ਵਵਤ੍ਥਾਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇਨ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਨਾਮਲਾਭੋ ਅਵਵਤ੍ਥਿਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਤਸ੍ਮਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਸਾ ਮਗ੍ਗਵੁਟ੍ਠਾਨਕਾਲੇ ਏਵਰੂਪਾਪਿ ਹੋਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਮਗ੍ਗਫਲਾਨਂ ਵਿਯ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿਰੂਪਤ੍ਤਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਵਿਕਪ੍ਪੋ ਅਨਵਸਰੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਤਯੋ ਫਸ੍ਸਾ ਫੁਸਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਭੇਦਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਏਕਂਯੇਵ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਤਯੋ ਫਸ੍ਸਾ ਫੁਸਨ੍ਤਿ। ''ਤਿਵਿਧੋ ਫਸ੍ਸੋ ਫੁਸਤੀ''ਤਿ ਵਾ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ''ਨਿਰੋਧਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿ ਯਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਤਯੋ ਏਵ ਫਸ੍ਸਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਅਨਵਸੇਸਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਤਯੋ ਫਸ੍ਸਾ ਫੁਸਨ੍ਤੀ**"ਤਿ।

**ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਵਿਵੇਕੋ ਨਾਮ** ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਵਿਵਿਤ੍ਤਭਾਵਤੋ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਵੇਕੇ ਏਕਨ੍ਤੇਨੇਵ ਨਿਨ੍ਨਪੋਣਤ੍ਤਾ ਏਵ ਹਿ ਤੇ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਸਬ੍ਬੁਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾ ਉਤ੍ਤਮਪੁਰਿਸਾ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਅਨਵਸੇਸਗ੍ਗਹਣਲਕ੍ਖਣਂ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ।

ਦੁਤਿਯਕਾਮਭੂਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੭. ਗੋਦਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੪੯. ਨੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ-ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸਞ੍ਞਿਤਾਨਂ ਝਾਨਾਨਂ। ਅਤ੍ਥੋਪਿ ਨਾਨਾਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਯੋਜਨਾ। ਫਰਣਅਪ੍ਪਮਾਣਤਾਯ "**ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤੀ**"ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਜ੍ਝਾਨਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਭੂਮਨ੍ਤਰਤੋ**"ਤਿਆਦਿ। **ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਜ੍ਝਾਨਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਭੂਮਨ੍ਤਰਤੋ**"ਤਿਆਦਿ। **ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ, ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਵਾ। **ਪਮਾਣਕਰਣੋ** ਨਾਮ ਯਸ੍ਸ ਸਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਗੁਣਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਪਮਾਣਕਰਣਤੋ।

**ਫਰਣਅਪ੍ਪਮਾਣਤਾਯਾ**ਤਿ ਫਰਣਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣਗੋਚਰਤਾਯ। **ਨਿਬ੍ਬਾਨਮ੍ਪਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਮੇ**ਵ ਪਮਾਣਗੋਚਰਾਨਂ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵਸ੍ਸਪਿ ਅਨਾਗਮਨਤੋ। **ਖਲ**ਨ੍ਤਿ ਖਲੇ ਪਸਾਰਿਤਸਾਲਿਸੀਸਾਦਿਭਣ੍ਡਂ। **ਕਿਞ੍ਚੇਹੀ**ਤਿ ਮਦ੍ਦਸ੍ਸੁ। ਤੇਨਾਹ "**ਮਦ੍ਦਨਟ੍ਠੋ**"ਤਿ। ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਂ, ਪਲਿਬੁਦ੍ਧਕਂ ਵਾ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਨਨ੍ਤਿ ਅਕਿਞ੍ਚਨਂ, ਅਕਿਞ੍ਚਨਮੇਵ **ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਂ**।

**ਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਸਿਣਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ। **ਨ ਗਹਿਤਾ**ਤਿ ਸਰੂਪਤੋ ਨ ਗਹਿਤਾ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਗਹਿਤਾ ਏਵ। ਤੇਨਾਹ – "**ਸਾ ਸੁਞ੍ਞਾ ਰਾਗੇਨਾਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਨੁਪਵਿਟ੍ਠਾਵਾ**"ਤਿ।

**ਨਾਨਾ**ਤਿ ਸਦ੍ਦਵਸੇਨ। **ਏਕਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਏਕਸਭਾਵਾ। ਤੇਨਾਹ "**ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ...ਪੇ॰... ਏਕਤ੍ਥਾ**"ਤਿ। **ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਸੇਨ। ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਹਿ ਮਗ੍ਗਾ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਫਲਾਨਿ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਵਿਟ੍ਠਤਾਯ ਏਕਤ੍ਥਾ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਾ। **ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਠਾਨੇ**ਤਿ ਇਦਂ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਦਿ ਪਰਿਯਾਯਵੁਤ੍ਤਂ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ "**ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿ**"ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਤੇਨ ਤੇਨ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਆਗਤਭਾਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਗੋਦਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੮. ਨਿਗਣ੍ਠਨਾਟਪੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੫੦. ਆਗਤਾਗਮੋ**ਤਿ ਵਾਚੁਗ੍ਗਤਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੋ। **ਵਿਞ੍ਞਾਤਸਾਸਨੋ**ਤਿ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਅਨਾਗਾਮੀ**"ਤਿਆਦਿ। **ਨਗ੍ਗਭੋਗ੍ਗ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਸਨਭਾਵੇਨ ਨਗ੍ਗਂ, ਕੁਟਿਲਜ੍ਝਾਸਯਤਾਯ ਭੋਗ੍ਗਂ, ਤਤੋ ਏਵ **ਨਿਸ੍ਸਿਰਿਕਂ**। ਨਗ੍ਗਤਾਯ ਹਿ ਸੋ

ਰੂਪੇਨ ਨਿਸ੍ਸਿਰਿਕੋ, ਭੋਗ੍ਗਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤੇਨ। **ਭਗਵਤੋ ਸਦ੍ਧਾਯਾ**ਤਿ ਭਗਵਤਿ ਸਦ੍ਧਾਯ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਦ੍ਦੂਹਨਾ ਓਕਪ੍ਪਨਾ ਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਤਂ ਲਭਤਿ। **ਗਚ੍ਛਾਮੀ**ਤਿ ਆਗਚ੍ਛਾਮਿ, ਬੁਜ੍ਝਾਮੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤਂ ਨਿਗਣ੍ਠੇਨ ਪੁਚ੍ਛਿਤਮਤ੍ਥਮਾਹ।

**ਕਾਯਂ ਉਨ੍ਨਾਮੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਕਾਯਂ ਅਬ੍ਭੁਨ੍ਨਾਮੇਤ੍ਵਾ। **ਕੁਚ੍ਛਿਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪਿਟ੍ਠਿਯਾ ਨਿਨ੍ਨਮਨੇਨ ਕੁਚ੍ਛਿਂ ਪੁਰਤੋ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ। **ਗੀਵਂ** ਪਸਾਰਣਵਸੇਨ **ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ** ਪਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ **ਸਬ੍ਬਂ ਦਿਸਂ ਪੇਕ੍ਖਮਾਨੋ**। ਸਬ੍ਬਮਿਦਂ ਨਿਗਣ੍ਠਸ੍ਸ ਪਹਟ੍ਠਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ‘‘ਇਦਾਨਿ ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਉਪਰਿ ਵਾਦਂ ਆਰੋਪੇਤੁਂ ਲਬ੍ਭਤੀ’’ਤਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਵਾਤਂ ਵਾ ਸੋ**”ਤਿਆਦਿ। **ਸਕਾਰਣਾ**ਤਿ ਯੁਤ੍ਤਿਸਹਿਤਾ। **ਪਞ੍ਹਮਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਪਞ੍ਹਸਙ੍ਖਾਤੋ ਵੀਮਂਸਾ, ਏਵਂ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਪਰਿਵੀਮਂਸਾ ਪਞ੍ਹਾ। **ਏਕੋ ਉਦ੍ਦੇਸੋ**ਤਿ ਏਕਂ ਉਦ੍ਦਿਸਨਂ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਂਖਿਤ੍ਤਵਚਨਂ। **ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਨਂ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਥਨਂ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ। **ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਪਞ੍ਹੁਦ੍ਦੇਸਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇਸੁ ਅਤ੍ਥੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਨਿਗਣ੍ਠਨਾਟਪੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੯. ਅਚੇਲਕਸ੍ਸਪਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੫੧**. ਅਲਂ ਸਮਤ੍ਥੋ ਅਰਿਯਭਾਵਾਯਾਤਿ **ਅਲਮਰਿਯੋ**। ਞੇਯ੍ਯਜਾਨਨਟ੍ਠੇਨ ਞਾਣਮੇਵ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠੇਨ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ, ਸੋਯੇਵ ਅਤਿਸਯਟ੍ਠੇਨ **ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੇਸੋ**। ਪਾਵਲ਼ਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਆਨਿਸਦਪਦੇਸੋ, ਤਂ ਪਾਵਲ਼ਂ ਰਜੋਹਰਣਤ੍ਥਂ ਨਿਪ੍ਫੋਟੀਯਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਪਾਵਲ਼ਨਿਪ੍ਫੋਟਨਾ**, ਮੋਰਪਿਞ੍ਛਵਤ੍ਤਿ।

ਅਚੇਲਕਸ੍ਸਪਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੦. ਗਿਲਾਨਦਸ੍ਸਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੫੨**. ਮਤ੍ਤਰਾਜਾ ਨਾਮ ਏਕੋ ਭੁਮ੍ਮਦੇਵੋ ਭੂਤਾਧਿਪਤਿ ਸੁਰਾਪੋਤਲਰੁਕ੍ਖਨਿਵਾਸੀ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਮਤ੍ਤਰਾਜਕਾਲੇ**”ਤਿ। “**ਓਸਧਿਤਿਣਵਨਪ੍ਪਤੀਸੂ**”ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤੇ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਹਰੀਤਕਾ…ਪੇ॰… ਰੁਕ੍ਖੇਸੁ ਚਾ**”ਤਿ ਆਹ। **ਪਤ੍ਥਨਾਵਸੇਨ** ਚਿਤ੍ਤਂ **ਠਪੇਹਿ। ਸਮਿਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਸਮਿਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤਿ। **ਤੇਨ ਹੀ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਤਂ ਦੇਵਾਪਿ ਆਸਨ੍ਨਮਰਣਂ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਾ ਵਰਮੇਵ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਂ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਗਿਲਾਨਦਸ੍ਸਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਚਿਤ੍ਤਸਂਯੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

# ੮. ਗਾਮਣਿਸੰਯੁਤ੍ਤੰ

### ੧. ਚਣ੍ਡਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੫੩**. ‘‘ਯੇਨ ਮਿਧੇਕਚ੍ਚੋ ਚਣ੍ਡੋ ਚਣ੍ਡੋਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤੀ’’ਤਿ ਏਵਂ ਪਞ੍ਹਪੁਚ੍ਛਨੇਨ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਾਹਕਤ੍ਥੇਰੇਹਿ **ਚਣ੍ਡੋਤਿ ਗਹਿਤਨਾਮੋ। ਪਾਕਟਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਣ੍ਡਭਾਵਂ।

ਚਣ੍ਡਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੨. ਤਾਲਪੁਟਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੫੪**. ਵਾਲੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਤਾਲੋ, ਤਸ੍ਸ ਤਾਲਪੁਟਂ ਨਾਮ। ਯਥਾ ਆਮਲਕੀਫਲਸਮਾਨਕਂ, ਸੋ ਪਨ ਤਾਲਸਦਿਸਮੁਖਵਣ੍ਣਤ੍ਤਾ **ਤਾਲਪੁਟੋਤਿ ਏਵਂਨਾਮਕੋ**। ਤੇਨਾਹ **“ਤਸ੍ਸ ਕਿਰਾ”**ਤਿਆਦਿ। **ਅਭਿਨੀਹਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ** ਅਨੇਕੇਸੁ ਕਪ੍ਪੇਸੁ ਸਮ੍ਭਤਸਾਵਕਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰੋ। ਤਥਾ ਹੇਸ ਅਸੀਤਿਯਾ ਮਹਾਸਾਵਕੇਸੁ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੋ ਜਾਤੋ। **ਸਹਸ੍ਸਂ ਦੇਨ੍ਤਿ** ਨਚ੍ਚਂ ਪਸ੍ਸਿਤੁਕਾਮਾ। **ਸਮਜ੍ਜਵੇਸਨ੍ਤਿ** ਨੇਪਚ੍ਚਵੇਸਂ। **ਕੀਲ਼ਂ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਨਚ੍ਚਕੀਲ਼ਿਤਂ ਕੀਲ਼ਿਤ੍ਵਾ, ਨਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਪੁਬ੍ਬੇ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਵਤ੍ਥੁਨੁਦਸ੍ਸਨੇ **ਸਚ੍ਚੇਨ,** ਤਬ੍ਬਿਪਰਿਯਾਯੇ **ਅਲਿਕੇਨ। ਰਾਗਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਰਾਗੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਕਾਰਣਭੂਤਾ। **ਮੁਖਤੋ... ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸਨਾਦਯੋ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਮੁਖਤੋ ਅਗ੍ਗਿਜਾਲਨਿਕ੍ਖਮਦਸ੍ਸਨਾਦਿਕੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਅਦ੍ਵੇ ਚ...ਪੇ॰... ਅਭਿਨਯਾ**ਤਿ ਕਾਮਸ੍ਸਾਦਸਂਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਸਿਙ੍ਗਾਰਹਸ੍ਸਅਬ੍ਭੁਤਰਸਾਨਞ੍ਚੇਵ ‘‘ਅਦ੍ਵੇ ਚਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਸਨ੍ਤੁਬੀਭਚ੍ਛਰਸਾਨਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸਨਕਾ ਅਭਿਨਯਾ। **ਦੋਸਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਦੋਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਕਾਰਣਭੂਤਾ। **ਹਤ੍ਥਪਾਦਚ੍ਛੇਦਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨਂ ਰੁਦ੍ਦਵੀਰਭਯਾਨਕਰਸਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨਕਾ ਅਭਿਨਯਾ। **ਮੋਹਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਮੋਹੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਕਾਰਣਭੂਤਾ। **ਏਵਮਾਦਯੋ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨਂ ਕਰੁਣਾਸਨ੍ਤਭਯਾਨਕਰਸਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨਕਾ ਅਭਿਨਯਾ। ਤੇ ਹਿ ਰਸੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ‘‘ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਰਜਨੀਯਾ, ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਦੋਸਨੀਯਾ, ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਮੋਹਨੀਯਾ’’ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ।

**ਨਟਵੇਸਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਵ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਿ** ਕਮ੍ਮਸਰਿਕ੍ਖਵਿਪਾਕਵਸੇਨ। **ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾ**ਤਿ ਤਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਨਿਰਯੇ ਪਚ੍ਚਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ। **ਏਤਂ** ‘‘ਪਹਾਸੋ ਨਾਮ ਨਿਰਯੋ, ਤਤ੍ਥ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ ਵੁ**ਤ੍ਤਂ**। ਯਥਾ ਲੋਕੇ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਵਸੇਨ ਸਕਮ੍ਮਕਾਨਿਪਿ ਪਦਾਨਿ ਅਕਮ੍ਮਕਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ ‘‘ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਪੁਰਿਸੋ’’ਤਿ, ਏਵਂ ਇਧ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਵਸੇਨ ਅਕਮ੍ਮਕਂ ਸਕਮ੍ਮਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ – **“ਨਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤਂ ਰੋਦਾਮੀ”**ਤਿ। ਕੋ ਪਨ ਸੋ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸੋ? ਅਸਹਨਂ ਅਕ੍ਖਮਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ **ਨ ਰੋਦਾਮਿ** ਨ ਸਹਾਮਿ, ਨ ਅਕ੍ਖਮਾਮੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਰੋਦਨਕਾਰਣਞ੍ਹਿ ਅਸਹਨ੍ਤੋ ਤੇਨ ਅਭਿਭੂਤੋ ਰੋਦਤਿ। ਤਮੇਵਸ੍ਸ ਸਕਮ੍ਮਕਭਾਵਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭੂਤਂ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਂ **“ਨ ਅਸ੍ਸੁਵਿਮੋਚਨਮਤ੍ਤੇਨਾ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਮਤਂ ਵਾ, ਅਮ੍ਮ, ਰੋਦਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਮਤਂ ਰੋਦਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਮਰਣਂ ਨ ਸਹਨ੍ਤਿ, ਨਕ੍ਖਮਨ੍ਤੀਤਿ ਪਾਕਟੋਯਮਤ੍ਥੋਤਿ।

ਤਾਲਪੁਟਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੩-੫. ਯੋਧਾਜੀਵਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੫੫-੩੫੭**. ਯੁਜ੍ਝਨਂ ਯੋਧੋ, ਸੋ ਆਜੀਵੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਯੋਧਾਜੀਵੋ**। ਤੇਨਾਹ – **“ਯੁਦ੍ਧੇਨ ਜੀਵਿਕਂ ਕਪ੍ਪਨਕੋ”**ਤਿ, **ਉਸ੍ਸਾਹਂ ਵਾਯਾਮਂ ਕਰੋਤੀ**ਤਿ ਯੁਜ੍ਝਨਵਸੇਨ ਉਸ੍ਸਾਹਂ ਵਾਯਾਮਂ ਕਰੋਤਿ। **ਪਰਿਯਾਪਾਦੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਮਰਣਪਰਿਯਨ੍ਤਿਕਂ ਆਪਦਂ ਪਾਪੇਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ **“ਮਰਣਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਾਪੇਨ੍ਤੀ”**ਤਿ। **ਦੁਟ੍ਠ ਠਪਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਟ੍ਠਾਕਾਰੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰੇਸਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਾਵਹਭਾਵਂ ਨ ਗਤਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨਂ। ਪਰੇਹਿ ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਜਿਤਾ

ਹਤਾ ਏਤ੍ਥ ਜਾਯਨ੍ਤੀਤਿ **ਪਰਜਿਤੋ ਨਾਮ ਨਿਰਯੋ**। ਅਸਿਧਨੁਗਦਾਯਸਙ੍ਕੁਚਕ੍ਕਾਨਿ **ਪਞ੍ਚਾਵੁਧਾਨਿ। ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾ**ਤਿ ਤਂ ਯੋਧਾਜੀਵਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਸਨ੍ਧਾਯ। **ਏਤਂ** ''ਯੋ ਸੋ''ਤਿਆਦਿ **ਵੁਤ੍ਤਂ। ਚਤੁਤ੍ਥਪਞ੍ਚਮੇਸੂ**ਤਿ ਹਤ੍ਥਾਰੋਹਅਸ੍ਸਾਰੋਹਸੁਤ੍ਤੇਸੁ। **ਏਸੇਵ ਨਯੋ**ਤਿ ਏਸੋ ਤਤਿਯੇ ਵੁਤ੍ਤੋ ਏਵ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਿਸੇਸਾਭਾਵਤੋ।

ਯੋਧਾਜੀਵਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੬. ਅਸਿਬਨ੍ਧਕਪੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੫੮. ਪਚ੍ਛਾਭੂਮਿਵਾਸਿਨੋ**ਤਿ ਅਪਰਦੇਸਵਾਸਿਨੋ। **ਉਦਕਸੁਦ੍ਧਿਕਭਾਵਜਾਨਨਤ੍ਥਾਯਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਦਕਸੁਦ੍ਧਿਕਭਾਵਂ ਜਾਨਨਤ੍ਥਞ੍ਚੇਵ ਲੋਕਸ੍ਸ ਚ ਉਦਕੇਨ ਸੁਦ੍ਧਿ ਹੋਤੀਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਜਾਨਨਤ੍ਥਞ੍ਚ। **ਉਪਰਿ ਯਾਪੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਉਪਰਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਂ ਯਾਪੇਨ੍ਤਿ। **ਸਮ੍ਮਾ ਞਾਪੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਉਜੁਕਂਯੇਵ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਗਮੇਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ – "**ਸਗ੍ਗਂ ਨਾਮ ਓਕ੍ਕਾਮੇਨ੍ਤੀ**"ਤਿ, ਅਵਕ੍ਕਾਮੇਨ੍ਤਿ ਓਗਾਹਾਪੇਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਨੁਪਰਿਗਚ੍ਛੇਯਜਾ**ਤਿ ਅਨੁਪਰਿਤੋ ਗਚ੍ਛੇਯਜ।

ਅਸਿਬਨ੍ਧਕਪੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੭. ਖੇਤ੍ਤੂਪਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੫੯. ਥਦ੍ਧ**ਨ੍ਤਿ ਕਥਿਨਂ ਲੂਖਂ। **ਊਸਰ**ਨ੍ਤਿ ਊਸਜਾਤਂ। ਚਤੂਹਿਪਿ ਓਘੇਹਿ ਅਨਭਿਭਵਨੀਯਤਾਯ **ਅਹਂ ਦੀਪੋ**। ਸਬ੍ਬਪਰਿਸ੍ਸਯੇਹਿ ਅਨਭਿਭਵਨੀਯਤਾਯ **ਅਹਂ ਲੇਣਂ**। ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖਪਰਿਤ੍ਤਾਸਨਤੋ ਤਾਯਨਟ੍ਠੇਨ **ਅਹਂ ਤਾਣਂ**। ਸਬ੍ਬਭਯਹਿਂਸਨਤੋ **ਅਹਂ ਸਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ।

**ਉਦਕਮਣਿਕੋ**ਤਿ ਮਹਨ੍ਤਂ ਉਦਕਭਾਜਨਂ। ਬਹਿ ਵਿਸ੍ਸਨ੍ਦਨਵਸੇਨ ਉਦਕਂ ਨ ਹਰਤੀਤਿ **ਅਹਾਰੀ,** ਪਰਿਤੋ ਨ ਪਗ੍ਘਰਤੀਤਿ **ਅਪਰਿਹਾਰੀ। ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਮੇਵ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ** ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਾਰਵਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤੇਸੁ ਮਹਾਕਰੁਣਾਯ ਚ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮਾਨਰਸਤ੍ਤਾ। **ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਨ ਪਰਿਸਾ** ਸਤ੍ਥਗਾਰਵੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤਾਯ **ਸਦ੍ਦੂਹਿਤ੍ਵਾ ਓਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਸੁਣਨ੍ਤਿ,** ਤਸ੍ਮਾ ਤਾ ਦੇਸਨਾਫਲੇਨ ਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਕਿਚ੍ਚਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਸਤ੍ਥ ਦੇਸਨਾ ਤਤ੍ਥ **ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਦੇਸਨਾ ਨਾਮ ਜਾਤਾ**।

ਖੇਤ੍ਤੂਪਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੮. ਸਙ੍ਖਧਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੬੦**. ''ਯੋ ਕੋਚਿ ਪੁਰਿਸੋ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਮੁਸਾਵਾਦੀ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਆਪਾਯਿਕੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ''ਯਂਬਹੁਲਂ ਯਂਬਹੁਲਂ ਕਰੋਤਿ, ਤੇਨ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੋ **ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਾਦਂ ਭਿਨ੍ਦਤਿ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਯਦਿ ਬਹੁਸੋ ਕਤੇਨ ਪਾਪਕਮ੍ਮੇਨ ਆਪਾਯਿਕੋ, ''ਯੋ ਕੋਚਿ ਪਾਣਮਤਿਪਾਤੇਤੀ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਂ ਮਿਚ੍ਛਾਤਿ। **ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪਦਾਨੀ**ਤਿ ''ਯੋ ਕੋਚਿ ਪਾਣਮਤਿਪਾਤੇਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਤ੍ਥਕੋਟ੍ਠਾਸਾ। **ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ** ''ਅਤ੍ਥਿ ਖੋ ਪਨ ਮਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਯੋਨਿਸੋ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ। **ਬਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ**ਤਿ ਸਮਤ੍ਥੋ। **ਸਙ੍ਖਧਮਕੋ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਸ੍ਸ ਧਮਨਕਿਚ੍ਚੇ ਛੇਕੋ। **ਅਦੁਕ੍ਖੇਨਾ**ਤਿ ਸੁਖੇਨ। **ਉਪਚਾਰੋਪਿ ਅਪ੍ਪਨਾਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿ** ਉਭਿਨ੍ਨਂ ਸਾਮਞ੍ਞਵਚਨਭਾਵਤੋ। ਅਪ੍ਪਮਾਣਕਤਭਾਵੋ ਲਬ੍ਭਤੇਵ। ਤਥਾ ਹਿ ਤਂ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਦੀਘਸਨ੍ਤਾਨਤਾਯ ਵਿਪੁਲਫਲਤਾਯ ਚ "**ਮਹਗ੍ਗਤ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

**ਨ ਓਹੀਯਤੀ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਕਾਮਾਵਚਰਕਮ੍ਮਂ, ਮਹਗ੍ਗਤਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਕਤੂਪਚਿਤਂ ਵਿਪਾਕਦਾਨੇ ਲਦ੍ਧਾਵਸਰਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਠਿਤਂ, ਤੇਸੁ ਕਾਮਾਵਚਰਕਮ੍ਮਂ ਇਤਰਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਸਯਂ ਤਤ੍ਥ ਓਹੀਯਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕਂ ਦਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਮਹਗ੍ਗਤਕਮ੍ਮਮੇਵ ਪਨ

ਇਤਰਂ ਪਟਿਬਾਹਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕਂ ਦਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਗਰੁਭਾਵਤੋ। ਤੇਨਾਹ “**ਤਂ ਕਾਮਾਵਚਰਕਮ੍ਮ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਕਿਲੇਸਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਪਾਪਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਮੂਲਭੂਤਕਿਲੇਸਵਸੇਨ। ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਯੋ ਹਿ ਦੋਸਮੋਹਲੋਭਾਦਿਮੂਲਕਿਲੇਸਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ। **ਕਿਲੇਸਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਵਾ ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸਵਸੇਨ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ – ‘‘ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ ਖੋ, ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸੋ’’ਤਿਆਦਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੪੫)। **ਯਥਾਨੁਸਨ੍ਧਿਨਾਵ ਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਨੁਸਨ੍ਧਿਸਙ੍ਖਾਤਅਨੁਸਨ੍ਧਿਨਾ ਓਸਾਨਂ ਗਤਂ ਸਂਕਿਲੇਸਸਮ੍ਮੁਖੇਨ ਉਟ੍ਠਿਤਾਯ ਵੋਦਾਨਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਨਿਟ੍ਠਾਪਿਤਤ੍ਤਾ।

ਸਙ੍ਖਧਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੯. ਕੁਲਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੬੧**. **ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤੁਈਹਿਤਿਕਾ**ਤਿ ਏਵਂ ਦ੍ਵਿਧਾ ਪਵਤ੍ਤੁਈਹਿਤਿਕਾ। **ਦ੍ਵੀਹਿਤਿਕਾ** ਦੁਕ੍ਕਰਜੀਵਿਕਪਯੋਗਾ। ਸਲਾਕਮਤ੍ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਸਲਾਕਾ ਵੁਤ੍ਤਾ,** ਪੁਰਿਮਪਦੇ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪੋ। **ਉਭਤੋਕੋਟਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਯਦਿ ‘‘ਕੁਲਾਨੁਦਯਂ ਨ ਵਣ੍ਣੇਮੀ’’ਤਿ ਵਦਤਿ, ‘‘ਭੂਤਾ ਨਿਕ੍ਕਰੁਣਾ ਸਮਣ ਤੁਮ੍ਹੇ’’ਤਿ ਵਾਦਂ ਆਰੋਪੇਹਿ। ਅਥ ਸਬ੍ਬਦਾਪਿ ‘‘ਕੁਲਾਨੁਦਯਂ ਵਣ੍ਣੇਮੀ’’ਤਿ ਵਦਤਿ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ‘‘ਕਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਦੁਬ੍ਭਿਕ੍ਖੇ ਕਾਲੇ ਮਹਤਿਯਾ ਪਰਿਸਾਯ ਪਰਿਵੁਤੋ ਜਨਪਦਚਾਰਿਕਂ ਚਰਨ੍ਤਾ ਕੁਲੂਪਚ੍ਛੇਦਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਥਾ’’ਤਿ ਏਵਂ ਉਭਤੋਕੋਟਿਕਂ ਵਾਦਂ ਆਰੋਪੇਹੀਤਿ ਗਾਮਣਿਂ ਉਯ੍ਯੋਜੇਸਿ।

**ਦ੍ਵੇ ਅਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਉਭੋ ਕੋਟਿਯੋ। **ਬਹਿ ਨੀਹਰਿਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਨ ਵਣ੍ਣੇਮਿ ਵਣ੍ਣੇਮੀਤਿ ਦ੍ਵੇ ਅਨ੍ਤੇ ਮੋਚੇਨ੍ਤੋ ਤਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤਮਤ੍ਥਂ **ਬਹਿ ਨੀਹਰਤਿ** ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਦੋਸਂ ਦਤ੍ਵਾ ਚੋਦੇਨ੍ਤੋ ਤਂ ਅਪੁਚ੍ਛਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਗਿਲਿਤ੍ਵਾ ਵਿਯ ਅਨ੍ਤੋ **ਪਵੇਸੇਤਿ** ਨਾਮ।

**ਇਤੋ ਸੋ ਗਾਮਣੀ**ਤਿਆਦਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਞ੍ਞੇਸਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਕਾਮਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖਪ੍ਪਦਾਨੇਨ ਅਨਿਟ੍ਠਪ੍ਪਤ੍ਤਿਅਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਆਰਦ੍ਧਂ। **ਦਾਨੇਨ ਸਮ੍ਭੂਤਾਨੀ**ਤਿ ਦਾਨਮਯੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਨਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਭੂਤਿਂ ਵਡ੍ਢਿਂ ਪਤ੍ਤਾਨਿ। ਸਚ੍ਚੇਨ ਅਰਿਯਵੋਹਾਰੇਨ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਭੂਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿ **ਸਚ੍ਚਸਮ੍ਭੂਤਾਨੀ**ਤਿ ਆਹ “**ਸਚ੍ਚਂ ਨਾਮ ਸਚ੍ਚਵਾਦਿਤਾ**”ਤਿ। **ਸੇਸਸੀਲ**ਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਵਿਧਅਰਿਯਵੋਹਾਰਤੋ ਅਞ੍ਞਸੀਲਂ। **ਨਿਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕੁਲੇ ਪੁਬ੍ਬਪੁਰਿਸੇਹਿ ਨਿਧਾਨਭਾਵੇਨ ਨਿਹਿਤਂ। **ਦੁਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਕਸਿਵਾਣਿਜ੍ਜਾਦਿਵਸੇਨ ਦੁਟ੍ਠੁ ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾ। **ਵਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਨਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। **ਕੁਲਙ੍ਗਾਰੋ**ਤਿ ਕੁਲਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗਾਰਸਦਿਸੋ ਵਿਨਾਸਕਪੁਗ੍ਗਲੋ। **ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ**ਤਿ ਮਰਣਂ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਕੁਲੇ ਪਧਾਨਪੁਰਿਸਾਨਂ ਭੋਗਾਨਂ ਵਾ ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਿਨਾਸੋ। ਤੇਨਾਹ “**ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵੋ**”ਤਿਆਦਿ।

ਕੁਲਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੦. ਮਣਿਚੂਲ਼ਕਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੬੨**. **ਤਂ ਪਰਿਸ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਰਾਜਨ੍ਤੇਪੁਰੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਰਾਜਪਰਿਸਂ। **ਨਯਗ੍ਗਾਹੇ**ਤਿ ਕੁਤੋਚਿਪਿ ਅਸੁਤ੍ਵਾ ਕੇਵਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਏਵ ਮਤਿਯਾ ਨਯਗ੍ਗਹਣੇ ਠਤ੍ਵਾ।

**ਕਾਰੇਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ** ਸਤਿ ਸਮ੍ਭਵੇ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ, ਸੇਨਾਸਨਵਿਨਾਸੋ ਨ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਏਤ੍ਥ ਕਿਚ੍ਚਾਵਸਾਨੇ ਯਂ ਗਿਹੀਨਂਯੇਵ ਸਨ੍ਤਕਂ ਤਾਵਕਾਲਿਕਂ, ਤਂ ਗਿਹਿਵਿਕਤਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਗਿਹਿਵਿਕਤਂ ਕਤ੍ਵਾ**”ਤਿ। **ਨ ਵਦਾਮਿ** ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਿਤਾਸਾਰੁਪ੍ਪਤੋ।

ਮਣਿਚੂਲ਼ਕਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੧੧. ਭਦ੍ਰਕਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੬੩**. **ਏਵੰਨਾਮਕੇ**ਤਿ ਮਲ੍ਲਾ ਨਾਮ ਜਾਨਪਦਿਨੋ ਰਾਜਕੁਮਾਰਾ, ਤੇਸੰ ਨਿਵਾਸਤਾਯ ''ਮਲ੍ਲਾ''ਇਚ੍ਚੇਵ ਬਹੁਵਚਨਵਸੇਨ ਲਦ੍ਧਨਾਮਤ੍ਤਾ ਏਵੰਨਾਮਕੇ ਜਨਪਦੇ। ਨਤ੍ਥਿ ਏਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਕਾਲਨ੍ਤਰਸਙ੍ਖਾਤੋ ਕਾਲੋਤਿ **ਅਕਾਲੋ,** ਸੋ ਏਵ **ਅਕਾਲਿਕੋ**। ਤੇਨਾਹ – **"ਕਾਲੰ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤੇਨਾ"**ਤਿ। ਸੋ ਪਨ ''ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਛਨ੍ਦਮੂਲਕ''ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਛਨ੍ਦਮੂਲਭਾਵੋ, ਏਵੰ ਛਨ੍ਦਮੂਲਕਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਕਥਿਤਤ੍ਤਾ **"ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਂ ਕਥਿਤ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਭਦ੍ਰਕਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੧੨. ਰਾਸਿਯਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੬੪**. **ਰਾਸਿਂ ਕਤ੍ਵਾ** ਮਾਰਪਾਸਵਸੇਨ, ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਅਨ੍ਤਰਭੇਦੇਨ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਪਞ੍ਹੇ ਏਕਤੋ ਰਾਸਿਂ ਕਤ੍ਵਾ। ਤਪਨਂ ਅਤ੍ਤਪਰਿਤਾਪਨਂ ਤਪੋ, ਸੋ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਤਪਸ੍ਸੀ, ਤਂ **ਤਪਸ੍ਸਿਂ**। ਸੋ ਪਨ ਤਂ ਤਪਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਠਿਤੋ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਤਪਨਿਸ੍ਸਿਤਕ"**ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਪਨ ਅਨੇਕਾਕਾਰਭੇਦੇਨ ਲੂਖਂ ਫਰੁਸਂ ਜੀਵਨਸੀਲਤ੍ਤਾ **ਲੂਖਜੀਵੀ ਨਾਮ**। ਤੇਨਾਹ **"ਲੂਖਜੀਵਿਕ"**ਨ੍ਤਿ। ਮਜ੍ਝਿਮਾਯ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪ੍ਪਥਭਾਵੇਨ ਅਵਨਿਯਾ ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਾਤਿ **ਅਨ੍ਤਾ,** ਤਤੋ ਏਵ ਲਾਮਕਤ੍ਤਾ **ਅਨ੍ਤਾ**। ਲਾਮਕਮ੍ਪਿ ''ਅਨ੍ਤੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ''ਅਨ੍ਤਮਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਜੀਵਿਕਾਨਂ (ਇਤਿਵੁ॰ ੯੧; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੮੦), ਏਕੋ ਅਨ੍ਤੋ''ਤਿ ਏਵਮਾਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੫; ੩.੯੦)। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਆਧਾਰਭਾਵੰ ਉਰੀਕਤ੍ਵਾ **"ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਹੀਨੇ ਗਾਮੋਤਿ ਪਾਲ਼ਿ। ਗਾਮ-ਸਦ੍ਦੋ ਹੀਨਪਰਿਯਾਯੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾਹ **"ਗਾਮ੍ਮੋ"**ਤਿ। ਗਾਮੇ ਭਵੋਤਿ **ਗਾਮ੍ਮੋ**। **ਗਾਮ**-ਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ਗਾਮਵਾਸਿਵਿਸਯੋ ''ਗਾਮੋ ਆਗਤੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ **"ਗਾਮਵਾਸੀਨਂ ਧਮ੍ਮੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤੇਸਂ ਚਾਰਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਤ੍ਤ**-ਸਦ੍ਦੋ ਇਧ ਸਰੀਰਪਰਿਯਾਯੋ ''ਅਤ੍ਤਨ੍ਤਪੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯਾਤਿ ਆਹ **"ਸਰੀਰਦੁਕ੍ਖਕਰਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ"**ਤਿ।

**ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਤਪਨਿਸ੍ਸਿਤਗਰਹਿਤਬ੍ਬਪਦੇ ਕਸ੍ਮਾ ਅਨ੍ਤਦ੍ਵਯਮਜ੍ਝਿਮਪਟਿਪਦਾਗਹਣਂ? ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗੋ ਤਾਵ ਗਯ੍ਹਤੁ ਇਦਮਤ੍ਥਿਤਾਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਕਾਮਭੋਗੀਤਪਨਿਸ੍ਸਿਤਕਨਿਜ੍ਜਰਵਤ੍ਥੂਨਂ ਦਸ੍ਸਨੇ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਕਥਨਂ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਤੇ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥੋ ਕਥਿਤੋ।

**ਤਮਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਯੋ ''ਕਾਮਭੋਗੀਤਪਨਿਸ੍ਸਿਤਕੇਸੁ ਗਰਹਿਤਬ੍ਬੇਯੇਵ ਗਰਹਤਿ, ਪਸਂਸਿਤਬ੍ਬੇਯੇਵ ਚ ਪਸਂਸਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਤਮਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੋ। **ਸਾਹਸਿਕਕਮ੍ਮੇਨਾ**ਤਿ ਅਯੁਤ੍ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ। **ਧਮ੍ਮੇਨ ਚ ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਚਾ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਿਕੇਨ ਅਧਮ੍ਮਿਕੇਨ ਚ। ਅਯੋਨਿਸੋ ਪਵਤ੍ਤਂ ਬਾਹਿਰਕਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਚੋਦਕੋ **"ਕਥ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਇਤਰੋ ਨਯਿਦਂ ਤਾਦਿਸਂ ਅਤ੍ਤਪਰਿਤਾਪਨਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ, ਅਥ ਖੋ ਯੋਨਿਸੋ ਪਵਤ੍ਤਂ ਸਾਸਨਿਕਮੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਚਤੁਰਙ੍ਗਵੀਰਿਯਵਸੇਨ ਚਾ"**ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ ''ਕਾਮਂ ਤਚੋ ਚ ਨ੍ਹਾਰੁ ਚ ਅਟ੍ਠਿ ਚ ਅਵਸਿਸ੍ਸਤੂ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੮੪; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੨.੨੩੭; ਅ॰ ਨਿ॰ ੨.੫) ਨਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਸਰੀਰੇਨਿਰਪੇਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਵੀਰਿਯਭਾਵਨਾ ''ਚਤੁਰਙ੍ਗਵੀਰਿਯਵਸੇਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਅਬ੍ਭੋਕਾਸਿਕਨੇਸਜ੍ਜਿਕਤਪਾਦਿਨਿਸ੍ਸਿਤਾਵ ਕਿਲੇਸਨਿਮ੍ਮਥਨਯੋਗਜਾ ਵੀਰਿਯਭਾਵਨਾ **"ਧੁਤਙ੍ਗਵਸੇਨ ਚਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ। ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਨਿਸ੍ਸੇਸਕਿਲੇਸਾਨਂ ਪਜਹਨਾ **ਨਿਜ੍ਜਰਾ**। ਸਾ ਚ ਅਤ੍ਤਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤਾਯ ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਤਿਣ੍ਣਂ ਮੂਲਕਿਲੇਸਾਨਂ ਪਜਹਨੇਨ **"ਤਿਸ੍ਸੋ"**ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਏਕੋਪੀ"**ਤਿਆਦਿ।

ਰਾਸਿਯਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

### ੧੩. ਪਾਟਲਿਯਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੬੫**. ''ਮਾਯਞ੍ਚਾਹਂ ਪਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਕਾਮਂ ਤੇਸਂ ਮਾਯਾਵੀਭਾਵਦਸ੍ਸਨਪਰਂ, ਭਗਵਤੋ ਪਨ ਮਾਯਾਸਾਠੇਯ੍ਯਾਦਿਕਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਪਾਪਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਬੋਧਿਮੂਲੇ ਏਵ ਸੇਤੁਘਾਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਹੀਨਮਾਯੋ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਾਯ ਮਾਯਂ ਅਞ੍ਞੇ ਚ ਞੇਯ੍ਯੇ ਸਬ੍ਬਸੋ ਜਾਨਾਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਮਾਯਞ੍ਚਾਹਂ, ਗਾਮਣਿ, ਪਜਾਨਾਮੀ"**ਤਿਆਦਿ। **ਮਾਯਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਮੀ**ਤਿ ਨ ਕੇਵਲਮਹਂ ਮਾਯਂ ਏਵ ਜਾਨਾਮਿ, ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਇਦਞ੍ਚਿਦਞ੍ਚ ਜਾਨਾਮੀਤਿ।

**ਇਤ੍ਥਿਕਾਮੇਹੀ**ਤਿ ਇਤ੍ਥੀਹਿ ਚੇਵ ਤਦਞ੍ਞਕਾਮੇਹਿ ਚ। **ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ**ਤਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪਦੇਸੇ। **ਏਕੇਕਸ੍ਸੇ**ਵ ਆਗਨ੍ਤੁਕਸ੍ਸ ਗਹਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਵਾ। **ਸਤ੍ਤਿਅਨੁਰੂਪੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਭਵਸਤ੍ਤਿਅਨੁਰੂਪੇਨ। **ਬਲਾਨੁਰੂਪੇਨਾ**ਤਿ ਪਰਿਵਾਰਬਲਾਨੁਰੂਪੇਨ। **ਸਤ੍ਤਿਅਨੁਰੂਪੇਨਾ**ਤਿ ਵਾ ਸਦ੍ਧਾਸਤ੍ਤਿਅਨੁਰੂਪੇਨ। **ਬਲਾਨੁਰੂਪੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਭਵਬਲਾਨੁਰੂਪੇਨ। ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮਾਧਿ ਦਸਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮਾਧਾਨਂ। ਅਗ੍ਗਹਿਤਚਿਤ੍ਤਤਾ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਕਾਰਿਤਾ। ਤੇਨ ਲੋਕਿਯਸੀਲਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਚਾਹ – ''ਕੋ ਚਾਦਿ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਸੀਲਞ੍ਚ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਚ ਉਜੁਕਾ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੩੬੯)। ਤਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਉਪਰਿ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਧਮ੍ਮਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਠਿਤੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਫਲਵਾਦਿਨੋ ਸਤ੍ਥੁ ਵਚਨਂ ਸਬ੍ਬੇਸਞ੍ਚ ਅਯਂ ਮਯ੍ਹਂ ਸੀਲਸਂਵਰਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਭਾਵਨਾਸਙ੍ਖਾਤਾਪਟਿਪਦਾ ਅਨਪਰਾਧਕਤਾਯ ਏਵ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। **ਜਯਗ੍ਗਾਹੋ**ਤਿ ਉਭਯਥਾਪਿ ਮਯ੍ਹਂ ਕਾਚਿ ਜਾਨਿ ਨਤ੍ਥਿ।

**ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਸਮਾਧਿ ਨਾਮ,** ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਮਗ੍ਗਫਲਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਂ ਵਾ। ਤਤਿਯਵਿਕਪ੍ਪੇ ਸੀਲਾਦਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਤਿਵਿਧਧਮ੍ਮਾਵਹਤ੍ਤਾ **ਏਵ ਧਮ੍ਮਸਮਾਧਿ ਨਾਮ। ਪੂਰੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਖਣਿਕਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ। ਸਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮਾਧਾਨਤੋ ''ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨ੍ਤੀ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੀ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਮਾਧਿ ਏਵ ਵਿਸੇਸੇਨ **ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ** ਨਾਮ।

ਪਾਟਲਿਯਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਗਾਮਣਿਸਂਯੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

# ੯. ਅਸਙ੍ਖਤਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

## ੧. ਪਠਮਵਗ੍ਗੋ

### ੧-੧੧. ਕਾਯਗਤਾਸਤਿਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੬੬-੩੭੬**. **ਅਸਙ੍ਖਤ**ਨ੍ਤਿ ਨ ਸਙ੍ਖਤਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਅਕਤ**"ਨ੍ਤਿ। **ਹਿਤਂ ਏਸਨ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਮੇਤ੍ਤਾਯਨ੍ਤੇਨ। **ਅਨੁਕਮ੍ਪਮਾਨੇਨਾ**ਤਿ ਕਰੁਣਾਯਨ੍ਤੇਨ। **ਉਪਾਦਾਯਾ**ਤਿ ਆਦਿਯਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਯਮਟ੍ਠੋਤਿਆਹ "**ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ**"ਤਿ। **ਅਵਿਪਰੀਤਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾ**ਤਿ ਅਵਿਪਰੀਤਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਦੇਸਨਾ, ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਮ੍ਪਿ ਸਾਵਕਾ ਵਿਯ ਗਰੁਕੋ ਭਗਵਾ। **ਦਾਯਜ੍ਜਂ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਧਿਟ੍ਠਿਤਂ ਨਿਯਜਾਤੇਤਿ।

ਭਿਕ੍ਖਾਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਲਾਦੀਨਂ ਸਤ੍ਤੁਨ੍ਨਂ ਸਪ੍ਪਾਯਾਨਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਲਬ੍ਭਨਕਾਲੇ। ਵਿਪਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਪਨ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਭਾਰਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਬਹੁਲਤਾਯ ਦਾਰੁਣਂ। **ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਸਨ੍ਤਿਕਾ** ਲਦ੍ਧਬ੍ਬਾ। **ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਅਨੁਸਾਸਨੀ**ਤਿ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਦਾਤਬ੍ਬਾ ਅਨੁਸਾਸਨੀ।

ਕਾਯਗਤਾਸਤਿਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਦੁਤਿਯਵਗ੍ਗੋ

### ੨੩-੩੩. ਅਸਙ੍ਖਤਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੩੭੭-੪੦੯**. ਤਤ੍ਥ ਚ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤ੍ਥ ਤਣ੍ਹਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਨਤਂ, ਨਤ੍ਥਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਧਿਗਤੇ ਪੁਗ੍ਗਲਭਾਵੋਤਿ **ਅਨਤਂ। ਅਨਾਸ**ਵਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਤਾਯ **ਸਚ੍ਚਂ**। ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਤੋ ਪਾਰਮੇਤੀਤਿ **ਪਾਰਂ। ਸਣ੍ਹਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਸੁਖੁਮਟ੍ਠੇਨ ਨਿਪੁਣਂ। ਤਤੋ ਏਵ **ਦੁਦ੍ਦਸਤਾਯ। ਅਜਜ੍ਜਰਂ** ਨਿਚ੍ਚਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਨਤ੍ਥਿ ਏਤਸ੍ਸ ਨਿਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਵਾ **ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਂ**। ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਧਿਗਤੇ ਨਤ੍ਥਿ ਸਂਸਾਰੇ। ਪਪਞ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵਾ **ਨਿਪ੍ਪਪਞ੍ਚਂ**।

ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਧਿਗਤੇ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਮਰਣਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵਾ **ਅਮਤਂ**। ਅਤਪ੍ਪਕਟ੍ਠੇਨ ਵਾ **ਪਣੀਤਂ**। ਸੁਖਹੇਤੁਤਾਯ ਵਾ **ਸਿਵਂ**। ਤਣ੍ਹਾ ਖੀਯਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਤਣ੍ਹਕ੍ਖਯਂ**।

ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਵਿਮ੍ਹਾਪਨੀਯਤਾਯ **ਅਭੂਤਮੇਵਾ**ਤਿ। ਕੁਤੋਚਿ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਅਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ **ਭੂਤਂ** ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਅਜਾਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥੀ**"ਤਿ। ਨਤ੍ਥਿ ਏਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਨਿਦ੍ਦੁਕ੍ਖਤ੍ਤਂ**। ਤਸ੍ਮਾ **ਅਨੀਤਿਕਂ** ਈਤਿਰਹਿਤਂ। ਵਾਨਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਤਣ੍ਹਾ, ਤਦਭਾਵੇਨ **ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ**। ਬ੍ਯਾਬਜ੍ਝਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਦਭਾਵੇਨ **ਅਬ੍ਯਾਬਜ੍ਝਂ**। ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਸਚ੍ਚਤੋ ਸੁਦ੍ਧਿਭਾਵੇਨ। ਕਾਮਾ ਏਵ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇਹਿ ਅਲ੍ਲੀਯਿਤਬ੍ਬਤੋ **ਆਲਯਾ**। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। **ਪਤਿਟ੍ਠਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਭਾਵੇਨ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਤੋ ਮੁਚ੍ਚਿਤੁਕਾਮਾਨਂ ਦੀਪਸਦਿਸਂ ਓਘੇਹਿ ਅਨਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਣੀਯਤ੍ਤਾ। **ਅਲ੍ਲੀਯਿਤਬ੍ਬਯੁਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਅਲ੍ਲੀਯਿਤੁਂ ਅਰਹਭਾਵਤੋ। **ਤਾਯਨਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਸਪਰਤਾਯਨਟ੍ਠੇਨ। **ਭਯਸਰਣਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਭਯਸ੍ਸ ਹਿਂਸਨਟ੍ਠੇਨ। **ਸੇਟ੍ਠਂ** ਉਤ੍ਤਮਂ। **ਗਤੀ**ਤਿ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨਂ।

ਅਸਙ੍ਖਤਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਸਙ੍ਖਤਸਂਯੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

# ੧੦. ਅਬਜਾਕਤਸਂਯੁਤ੍ਤਂ

## ੧. ਖੇਮਾਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੧੦**. **ਬਿਮ੍ਬਿਸਾਰਸ੍ਸ ਉਪਾਸਿਕਾ**ਤਿ ਬਿਮ੍ਬਿਸਾਰਸ੍ਸ ਓਰੋਧਭੂਤਾ ਉਪਾਸਿਕਾ। **ਪਣ੍ਡਿਚ੍ਚੰ** ਸਿਕ੍ਖਿਤਭਾਵੇਨ। **ਵੇਯਜਤ੍ਤਿਯਂ** ਵਿਸਾਰਦਭਾਵੇਨ। **ਵਿਸਾਰਦਾ** ਨਾਮ ਤਿਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸਿਦ੍ਧਸਾਭਾਵਿਕਪਞ੍ਞਾ, ਤਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ।

**ਅਚ੍ਛਿਦ੍ਦਕਗਣਨਾਯ ਕੁਸਲੋ**ਤਿ ਨਵਨ੍ਨੁਗਣਨਾਯ ਕੁਸਲੋ। **ਅਙ੍ਗੁਲਿਮੁਦ੍ਦਾਯ ਗਣਨਾਯ ਕੁਸਲੋ**ਤਿ ਅਙ੍ਗੁਲਿਕਾਯ ਏਵ ਗਣਨਾਯ ਕੁਸਲੋ ਸੇਯਜਥਾਪਿ ਪਾਦਸਿਕਾ। **ਪਿਣ੍ਡਗਣਨਾਯਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਕਲਨਪਟੁਪ੍ਪਨ੍ਨਕਾਰਿਨੋ ਪਿਣ੍ਡਵਸੇਨ ਗਣਨਾ। **ਤਥਾਗਤੋ**ਤਿ ਖੀਣਾਸਵੋ, ਤਥਾਗਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪੁਚ੍ਛਤੀਤਿ ਖੀਣਾਸਵੋਤਿ ਚਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਵਸਿਭਾਵਿਤਖਨ੍ਧੇ ਉਪਾਦਾਯ ਅਯਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ। ਤੇਸੁ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਸਤਿ ਖੀਣਾਸਵਾ ਸਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵੋਹਾਰੇਨ ਪਞ੍ਞਪੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ ਭਵੇਯਜ, ਅਸਨ੍ਤੇਸੁ ਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤੇਸਂ ਅਭਾਵਾ "**ਅਬਜਾਕਤਮੇਤ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਤੇਸਂ ਅਭਾਵਤੋ ''ਨ ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ''ਤਿ ਪੁਟ੍ਠਾਯ ''ਆਮਾ''ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯਾ, ਤਂ ਪਨ ਸਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਪੁਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ ਨ ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਯੇਨ ਰੂਪੇਨਾ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਤਥਾਗਤੇ ਵੁਤ੍ਤਰੂਪਂ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਥਾਗਤੇ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤੁਂ "**ਤਂ ਰੂਪ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਯਂ ਉਪਾਦਾਯਾ**ਤਿ ਯਂ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਂ ਉਪਾਦਾਯ। **ਤਦਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇਨ। **ਤਸ੍ਸਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵਂ। ਨਿਰੁਦ੍ਧਂ ਨ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਖੇਮਾਯ ਥੇਰਿਯਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ਪਠਮਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਭਗਵਤੋ ਸੇਟ੍ਠਤ੍ਤਦੀਪਨਤੋ ਅਗ੍ਗਪਦਾਵਚਰਂਵ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਅਗ੍ਗਪਦਸ੍ਮਿ**"ਨ੍ਤਿ।

ਖੇਮਾਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੨. ਅਨੁਰਾਧਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੧੧**. **ਇਧ** ਸਲ਼ਾਯਤਨਵਗ੍ਗੇ ਸਙ੍ਗਾਯਨਵਸੇਨ ਸਙ੍ਗੀਤਿਕਾਰੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

## ੩-੮. ਪਠਮਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਕੋਟ੍ਠਿਕਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੧੨-੪੧੭**. **ਰੂਪਮਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਮਤ੍ਤ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਸੇਸਨਿਵਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੋ। ਕੋ ਪਨ ਸੋ ਵਿਸੇਸੋਤਿ? ਯੋ ਬਾਹਿਰਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤੋ ਇਧ ਤਥਾਗਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਅਤ੍ਤਾ। **ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਿਯਸਭਾਵੋ**ਤਿ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਿਯਤ੍ਤਾ।

ਪਠਮਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਕੋਟ੍ਠਿਕਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੯. ਕੁਤੂਹਲਸਾਲਾਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੧੮**. **ਨਾਨਾਵਿਧ**ਨ੍ਤਿ ਤਂਤਂਦਿਟ੍ਠਿਵਾਦਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਵਾ ਨਾਨਾਵਿਧਂ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਕਥਂ। ਬਹੂਨਂ ਕੁਤੂਹਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਤੋਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਯਾਵ ਆਭਸ੍ਸਰਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾ ਗਚ੍ਛਤੀ**ਤਿ ਅਗ੍ਗਿਨਾ ਕਪ੍ਪਵੁਟ੍ਠਾਨਕਾਲੇ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਇਮਞ੍ਚ ਕਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਂ ਰੂਪਕਾਯਂ। **ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤੇਨ ਨਿਕ੍ਖਿਪਤੀ**ਤਿ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤੇਨ ਭਿਜ੍ਜਮਾਨੇਨ ਨਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਓਰਂ ਸਤ੍ਤਰਸਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਂ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਤੋ ਪਰਂ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਂ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਦਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯਜ, ਮਰਣਂ ਨ ਸਿਯਾ, ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਂ ਰੂਪਂ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਆਹਾਰਜਸ੍ਸ ਚ ਅਸਮ੍ਭਵੋ ਏਵ, ਉਤੁਜਂ ਪਨ

ਵਤ੍ਤੁਤੇਵ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਸਤ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਤਰਣਾਯ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਨਾਮ, ਚੁਤਿਕ੍ਖਣੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤੁਂ ਅਲਦ੍ਧਂ ਅਞ੍ਞਤਰਣਾਯ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਚੁਤਿਕ੍ਖਣੇ…ਪੇ॰… ਹੋਤੀ**"ਤਿ।

ਕੁਤੂਹਲਸਾਲਾਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੦. ਆਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੧੯**. **ਤੇਸਂ ਲਦ੍ਧਿਯਾ**ਤਿ ਤੇਸਂ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦਾਨਂ ਲਦ੍ਧਿਯਾ ਸਦ੍ਧਿਂ **ਏਤਂ** ''ਅਤ੍ਥਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਏਕਂ ਅਭਵਿਸ੍ਸ। ਤਤੋ ਏਵ ਅਨੁਲੋਮਂ ਤਂ ਨਾਭਵਿਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸਾਤਿ ਅਸਾਰਂ ਏਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਅਪਿ ਨੁ ਮੇਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਮੇ ਏਤਸ੍ਸ ਅਨਤ੍ਤਾਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨੁਲੋਮਂ ਅਪਿ ਨੁ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਵਿਲੋਮਕਮੇਵ ਤਸ੍ਸ ਸਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਆਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

## ੧੧. ਸਭਿਯਕਚ੍ਚਾਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

**੪੨੦**. ਯਸ੍ਸਪ'ਸ੍ਸਾਤਿ ਪਾਠਸ੍ਸ ਅਯਂ ਪਿਣ੍ਡਤ੍ਥੋ ''ਆਵੁਸੋ''ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥਾਯਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ – ਆਵੁਸੋ, ਯਸ੍ਸਪਿ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਤੀਣਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਵੁਟ੍ਠੋ, ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਕਾਲੇਨ ''ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਸਤਿ ਰੂਪੀਤਿਆਦਿਪਞ੍ਞਾਪਨਾ ਹੋਤਿ, ਅਸਤਿ ਨ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਤਕਂ ਬ੍ਯਾਕਰਣਂ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਬਹੁ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ! ਇਤੋ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਨਯੇ ਵਾਦੋਯੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਥੇਰਸ੍ਸ ਪਞ੍ਹਬ੍ਯਾਕਰਣਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਪਵੇਦੇਸਿ।

ਸਭਿਯਕਚ੍ਚਾਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਬ੍ਯਾਕਤਸਂਯੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸਾਰਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਿਨਿਯਾ ਸਂਯੁਤ੍ਤਨਿਕਾਯ-ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਸਲ਼ਾਯਤਨਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾਯ ਲੀਨਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨਾ ਸਮਤ੍ਤਾ।